Duellum: no tan sols

Guia sobre celebracions funeràries de creences i conviccions

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació i Relacions Institucionals

grupo mémora

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL DIÀLEG INTERRELIGIÓS
ASOCIACIÓN UNESCO PARA EL DIÁLOGO INTERRELIGIOSO
ASSOCIATION UNESCO POUR LE DIALOGUE INTERRELIGIEUX
UNESCO ASSOCIATION FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE

DUELLUM: NO TAN SOLS. Guia sobre celebracions funeràries de creences i conviccions
Març - 2015

Edició
Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (AUDIR), Grup Mémora i Direcció General d'Afers Religiosos, de la Generalitat de Catalunya

Coordinació de la publicació
Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (Alba Tarroc, Elisabeth Lheure i Francesc Torradeflot).

Autors
Església catòlica - Centre de Pastoral Litúrgica (Barcelona)
Esglésies cristianes evangèliques o protestants - Mariano Blázquez Burgo (model contemporani i model celebració anglicana), Pedro Bautista Motos (Església de Filadèlfia).
Islam sunnita: Riay Tatary (islam sunnita), Muhammad Iqbal (model pakistanès) i Ababacar Thiak (model senegalès).
Judaisme - Jorge Burdman (model I), Víctor Sörenssen (model II), Jai García Anguita (model reformat).
Budisme o Buda Dharma - Florencio Serrano i Eloi Portillo (model vajrayana), Florencio Serrano i Agustín Vázquez (model zen).
Església cristiana ortodoxa - Arciprestre Stavrophor Juan García (model serbi), Padre Aurel Bunda (model romanès).
Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies. Mormons - Elder Faustino López Requena
Testimonis Cristians de Jehovà - Aníval Iván Matos Cintrón
Fe Bahá'í - Emílio Egea Ruiz
Hinduisme o Sanatana Dharma - Juan Carlos Ramchandani (model vaishnava), Josep Maria Duch Plana (model advaita).
Sikhisme - Kartar Singh
Ateisme - Joan Carles Marset
Ceremonia interreligiosa i interconviccional - Francesc Torradeflot i Freixes

Consultors
Esglésies cristianes evangèliques o protestants: Carlos López, bisbe de la IERE a Espanya (model celebració anglicana), Mariano Blázquez Burgo, secretari general de l'Església Evangèlica Filadèlfia (Església de Filadèlfia)

Disseny gràfic i maquetació
Alba Domínguez (BitaDominiquestudio)

Correció de textos
Helena Cots

© dels textos, els autors i consultors
© de la fotografia, Wikimedia Commons
© de l'edició, AUDIR, Mèmora Serveis Funeraris S.L. i Direcció General d'Afers Religiosos, 2015

La responsabilitat de les opinions expressades en aquesta publicació correspon exclusivament als seus autors. Els editors no s'hi identifiquen necessàriament.

Reservats tots els drets. No està permesa la reproducció total o parcial d'aquesta obra, ni la seva incorporació a un sistema informàtic, ni a la seva transmissió en qualsevol forma o per qualsevol mitjà (electrònic, mecànic, fotocòpia, gravació o altres) sense autorització prèvia i per escrit dels titulars del copyright. *La infracció d'aquests drets pot constituïr un delicte contra la propietat intel·lectual.*

Índex

Presentació **5**

Pròleg **6**

Introducció **8**

Església catòlica **11**

exèquies amb missa 11

exèquies sense missa 18

exèquies d'infants 24

Església cristianes evangèliques o protestants **30**

introducció general 30

model contemporani 32

model de celebració anglicana 40

església evangèlica de Filadèlfia 48

Islam sunnita **52**

model pakistanès 55

model senegalès 61

Judaisme **66**

model I 66

model II 70

model reformat 76

Budisme o Buda Dharma **83**

model Vajrayana 83

model Zen 87

Església cristiana ortodoxa **90**

model serbi 90

model romanès 95

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies **101**

Índex

Testimonis Cristians de Jehovà **104**

Fe Bahá'í **108**

Hinduisme o Sanatana Dharma **112**

model Vaishnava 112

model Advaita 123

Sikhisme **130**

Ateisme **137**

Cerimònia interreligiosa i interconviccional **145**

Vocabulari bàsic **149**

Biografies dels autors **158**

Bibliografia **161**

Presentació

El final de la vida és probablement un dels moments més íntims de la persona, perquè emergeix amb força la seva religiositat o aquelles conviccions i pensaments més profunds.

És en el moment del comiat que aquests valors es mostren socialment a través d'una cerimònia, que ha de permetre palesar la manera de pensar, de viure i de creure del difunt. Cal oferir un ritus adaptat a les creences religioses o a les necessitats de cada família, no només per ser fidels a la trajectòria de vida del seu ésser estimat, sinó per a facilitar el procés de dol del seu entorn més pròxim.

Aquesta és precisament una de les grans apostes de Grup Mémora: donar resposta a totes les demandes espirituals de les famílies i cobrir, d'aquesta manera, les necessitats expressades davant la creixent diversitat religiosa, motivada per una major mobilitat geogràfica i l'impacte de la immigració.

Les nostres instal·lacions, dissenyades com a sales multiconfessionals, estan adaptades per a cobrir les peticions de les diverses comunitats religioses. En els darrers anys hem fet un gir important per adaptar els fèretres a les múltiples iconografies i també per facilitar el rentat ritual del cos, segons la tradició musulmana. També celebrem cada any cerimònies laiques, una iniciativa pionera a través de la qual hem mirat de donar resposta a les creixents expressions no religioses de la societat actual.

Ara, però, ens calia donar un pas més i, no menys important, en aquesta direcció. Un exemple d'aquesta voluntat d'avançar és la publicació d'aquesta guia, resultat d'un acord entre el Departament de Governació i Relacions Institucionals, a través de la Direcció General d'Afers Religiosos, l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (AUDIR) i el mateix Grup Mémora.

Es tracta d'un manual de recursos que ens permet conèixer les cerimònies rituals funeràries i de pregària de les comunitats religioses del nostre entorn. Aquest treball pretén, d'una banda, millorar el coneixement dels professionals del sector funerari que s'impliquen en l'atenció a les famílies, i, de l'altra, la d'aquelles persones que abans han acompanyat el difunt en el procés final de la seva vida.

El compromís de Grup Mémora, fonamentat en els tres eixos que sustenten tota la nostra filosofia de treball: el respecte, la confiança i la innovació, adquireix amb aquest projecte una força especial.

» Parlem de respecte, per la nostra aposta a favor de la qualitat i la personalització dels nostres serveis i els nostres esforços per adaptar-nos al màxim a l'actual diversitat cultural.

» La confiança es mostra per la nostra voluntat d'apropar-nos a les famílies per tal d'acompanyar-les, a elles i als seus amics, durant els moments complicats del dol, i fer-ho de la millor manera possible.

» La innovació, pel compromís que adquirim per formar i ajudar a la formació dels nostres professionals i millorar, d'aquesta manera, l'atenció que ofereixen a les famílies.

Aquesta guia és part de la nostra contribució per normalitzar la diversitat religiosa en tots els entorns possibles. Perquè, és oferint eines com aquesta, que posem a l'abast de tothom el coneixement de realitats emergents al nostre país, que ajuden, des d'una col·laboració publicoprivada com aquesta, a evitar certs perjudicis socials i a garantir una veritable cohesió social.

Juan Jesús Domingo
Conseller delegat de Grup Mémora

Pròleg

Acomiadar un ésser estimat és sens dubte una de les experiències més dures que ens pot tocar viure. La cerimònia funerària és l'acte en què s'institucionalitza aquest comiat i en què d'alguna manera es visualitza la idiosincràsia de la mateixa persona difunta i de la seva família més propera. És un moment en què s'expressen les creences i els sentiments més íntims i on, per tant, el respecte i la solidaritat envers els qui pateixen la pèrdua han de ser els únics principis imperants.

En les darreres dècades, la manera de dur a terme la vetlla de la persona difunta i les cerimònies funeràries ha canviat notablement. Aquests canvis es deriven, en primer lloc, de la implantació dels tanatoris arreu de la geografia catalana. Aquests equipaments han permès que els domicilis particulars perdin protagonisme a l'hora de vetllar els difunts i, que sovint, les cerimònies de comiat ja no tinguin lloc als centres de culte.

Però la transformació en les pràctiques funeràries també està motivada pels canvis que ha experimentat la nostra societat des del punt de vista religiós. I és que, si bé Catalunya continua sent predominantment catòlica, el percentatge de persones que no professen cap creença religiosa o que s'identifiquen amb altres tradicions ha augmentat de manera més que significativa en les darreres dècades. Les dades així ens ho demostren: segons el Centre d'Estudis d'Opinió de la Generalitat, l'any 2014 el percentatge de catalans que es consideren ateus o agnòstics arriba al 28%, mentre que el de seguidors de religions diferents de la catòlica és del 5%.

Tot plegat fa que les demandes que formulen els ciutadans a les empreses funeràries siguin cada dia més diverses, de manera que s'han d'adaptar per tal de poder prestar un servei adequat. Sens dubte, aquestes empreses han d'habilitar les seves instal·lacions, atès que els rituals i costums propis de cada confessió exigeixen infraestructures flexibles i deslligades de qualsevol simbologia, però també hi ha d'haver un procés d'adaptació en les formes de treballar del seu personal. Aquest personal ha de ser coneixedor de les característiques bàsiques dels diferents col·lectius religiosos; ha de saber quines demandes els poden formular i tenir previstos els mecanismes adequats per tal de poder-les satisfer, sempre que això no impliqui una violació de la legalitat o una interferència inassumible en el funcionament habitual d'aquests serveis.

En tot cas, no seríem justos si no reconeguéssim la tasca que des de fa anys duen a terme les empreses funeràries en aquest camp. La sensibilitat del sector funerari envers la diversitat religiosa del nostre país s'ha fet palesa en repetides ocasions. Podríem citar-ne, com a exemples, l'edició –conjuntament amb el Govern de la Generalitat– de la ***Guia per al respecte a la diversitat religiosa en l'àmbit funerari,*** l'acondiciament d'una sala per al rentat ritual dels cossos de fidels musulmans al cementiri de Montjuïc, a Barcelona, o l'organització de diverses jornades formatives.

Doncs bé, el treball que teniu a les mans és una nova mostra de col·laboració publicoprivada. Aquesta guia és el fruit d'un conveni de col·laboració signat entre el Departament de Governació i Relacions Institucionals, a través de la Direcció General d'Afers Religiosos, l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (AUDIR) i Grup Mémora. Mitjançant aquests materials podreu conèixer, d'una manera clara i entenedora, com són les cerimònies funeràries de les principals comunitats religioses implantades a Catalunya. Cadascuna de les fitxes de la guia ens permet aprofundir en les pràctiques pròpies de cada confessió, i conèixer quin ha de ser el capteniment en els moments abans de la mort, quin ha de ser el tractament del cos o com es desenvolupen els rituals que tenen lloc pròpiament en el moment del funeral.

Cal destacar, d'altra banda, que aquests materials són un reflex de la riquesa interna de cadascuna de les comunitats religioses. Les confessions religioses no són cossos monolítics, de manera que hi ha diferents maneres de dur a terme les cerimònies funeràries dins les mateixes comunitats catòlica, protestant, islàmica o budista, per citar-ne només algunes. La guia recull a bastament aquesta diversitat. A més, té l'avantatge afegit que els textos han estat elaborats per membres de les mateixes confessions religioses, de manera que hom pot tenir la seguretat que el contingut està avalat per les institucions representatives de les diferents comunitats.

L'elaboració d'aquesta guia ha estat una tasca ingent. Per això, no podríem acabar aquestes línies sense felicitar l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós per haver iniciat aquest projecte i per haver tingut la perseverança de tirar-lo endavant. En el context actual, la feina que du a terme l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós és més necessària que mai, i és un exponent de la implicació de la societat civil catalana a favor de la normalització de la diversitat religiosa en els diferents àmbits socials.

I és que no hi ha dubte que encara ens queda molt camí per recórrer, que el desconeixement sobre la realitat religiosa del nostre país és encara molt elevat i que encara queden reductes en què els prejudicis o la manca d'informació poden comportar dificultats per al ple exercici del dret a la llibertat religiosa. Alhora, però, creiem que ens podem sentir orgullosos de la tasca que l'Administració pública, les confessions religioses i la societat civil hem dut a terme fins ara. Iniciatives com aquesta guia ens permeten acostar-nos una mica més a l'objectiu de ser una societat plenament respectuosa amb la diversitat religiosa.

Enric Vendrell i Aubach
Direcció General d'Afers Religiosos
Departament de Governació i Relacions Institucionals
Generalitat de Catalunya

Introducció

Tradicions religioses i conviccions no religioses comparteixen una espiritualitat humana comuna; una dimensió humana profunda transversal, que els éssers humans podem conrear en major o menor mesura, però que forma part de la nostra mateixa naturalesa. A més, aquesta espiritualitat comuna s'expressa amb una gran i rica varietat de llenguatges, de formes, de rituals i celebracions que fan que el patrimoni cultural comú en aquest àmbit sigui immens. Un dels moments en els quals l'espiritualitat comuna de l'ésser humà i les seves diverses formes expressives es fan més visibles és el moment de la mort, amb les seves cerimònies funeràries o honres fúnebres. L'acompanyament al difunt i als seus familiars no és només una mostra de transcendència sinó també, i sobretot, una mostra excepcional de l'empatia, de la compassió i de la solidaritat humanes.

La llibertat de pensament, consciència i religió, que es formalitza en l'article 16 de la Constitució espanyola, conformement a l'article 18 del Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics i la Declaració Universal dels Drets Humans, així com la realitat social de la creixent diversitat cultural i religiosa existent a l'Estat espanyol, fan que sigui cada vegada més necessari i adequat desenvolupar eines que serveixin als ciutadans per a un millor reconeixement i maneig adequat de la diversitat religiosa i conviccional.

El moment privilegiat en què la diversitat de creences i conviccions es fa més palesa, més indiscutible, és sens dubte el moment de la mort, el seu tractament i el dol. Això no ha passat desapercebut als responsables públics de la gestió de la diversitat. Així, l'Observatori del Pluralisme Religiós a Espanya ofereix informació dels cementiris que han reservat espais per a les confessions religioses jueva i musulmana; ofereix mapes amb la localització dels cementiris, un llistat ordenable per diferents criteris i fitxes individuals amb la informació més rellevant[1]. La Generalitat, per la seva banda, va elaborar també fa ja uns anys una guia per al respecte de la diversitat de creences en el sector funerari[2].

L'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós (AUDIR) ha rebut peticions que reflecteixen la necessitat d'una guia manual accessible per als usuaris de les funeràries i tanatoris que els pugui permetre preparar i portar a terme una celebració conforme a les pròpies creences i conviccions. Fins avui no existeix una eina similar. Aquesta Guia, que presentem en format conjunt accessible on line, i, que a més, està disponible en diferents petits formats segons cada tradició i model, amb la intenció que els llibrets per tradició o creença es puguin utilitzar ad hoc a demanda dels usuaris, és un instrument complementari que respon a una necessitat nova. Aquesta necessitat és la de garantir que cap ciutadà es quedi sense poder celebrar el traspàs d'un amic o d'un familiar per manca dels instruments i recursos que ofereixen les tradicions religioses i les conviccions no religioses per viure aquest moment amb prou qualitat humana i espiritual.

La nostra voluntat ha estat oferir al públic una presentació de diversos models de cerimònies funeràries de les principals creences i conviccions que són presents al nostre país, incloent-hi un model interreligiós per a aquells que ho puguin necessitar. Es tracta del primer llibre de celebracions funeràries multireligiós i multiconviccional.

1 http://www.observatorioreligion.es/cementerios/
2 Consultar la de la Generalitat a http://www20.gencat.cat/docs/departament_de_la_vicepresidencia/arees%20d%20actuacio_N/Afers%20religiosos/Direccio%20General%20d%20afers%20religiosos/Recursos/guies_respecte/guia_tanatoris/Guia_creences__ambit_funerari.pdf.

Els models que facilitem són breus, en la mesura del possible, i es presenten en forma de fitxes àgils, congruents amb la pròpia tradició. Hem procurat reproduir fidelment els models més freqüents de cada tradició, els més tradicionals; però sense obviar no obstant això, en la mesura que ens ha estat possible i en funció de la rellevància real dins de la comunitat, la presència de diversos models que reflectissin amb certa fidelitat la varietat intrareligiosa en el si d'una mateixa tradició. Hem procurat que la diversitat interna d'una tradició no només expressés el grau divers de vinculació amb la tradició, sinó també, quan ens ha semblat prou significativa, la seva diversitat cultural interna. S'ofereixen per cada tradició religiosa o convicció no religiosa fins a un màxim de tres models (A, B i C) de cerimònia per garantir un mínim d'opcionalitat, el respecte a la diversitat de tendències de les comunitats religioses o conviccionals de referència, i l'atenció a la variada sensibilitat dels usuaris.

Els diferents capítols i fitxes de les cerimònies mostren l'estructura bàsica de la celebració i els recursos textuals, musicals i litúrgics necessaris i opcionals, segons cada tradició religiosa o convicció no religiosa. L'oferta no pretén de cap manera ser una cotilla o una limitació, sinó simplement una pauta, una proposta orientativa sobre ritus funeraris i celebracions segons les diferents creences i conviccions. Òbviament no es pretén coartar ni condicionar la llibertat i la creativitat concretes i necessàries dels clergues o professionals de cadascuna de les tradicions que exerceixen la funció de conduir aquestes celebracions. Es pretén, més aviat, omplir el buit existent per als qui, en el moment determinat de la fi d'una vida, no gaudeixen de l'accés als recursos necessaris per a la realització d'una celebració digna i d'acord amb la pròpia identitat i sensibilitat religiosa o conviccional.

Aquesta publicació és, de moment, una publicació en línia sense que això vulgui dir renunciar a la possibilitat futura d'un altre format d'edició.

Els seus principals destinataris són les famílies usuàries dels tanatoris i/o funeràries a més del clergat o persones de referència, professionals o no, de les diverses tradicions i conviccions, així com els professionals que atenen el públic a les empreses funeràries mateix, que ho necessitin.

Els capítols i les fitxes segueixen el guió o matriu següent: la identificació de cada tradició o convicció, les principals etapes de la celebració, els seus textos fonamentals (textos de referència espiritual o conviccional, etc.), les creences fonamentals sobre la mort i el més enllà, els objectes principals de la celebració, un vocabulari bàsic, les dades de contacte de les comunitats, l'acompanyament musical, la bibliografia i webgrafia, quan n'hi ha.

AUDIR és innovadora i pionera en l'ús d'una metodologia que combina el respecte pels drets humans, des dels valors que guien la UNESCO en la seva promoció d'una cultura de pau i del diàleg interreligiós i intercultural, d'una banda, i el respecte pel dret a la llibertat de pensament, consciència i religió per l'altra; i ho fa adoptant el rigor i recorrent a les aportacions de les ciències de les religions i a les contribucions d'experts de les diferents tradicions religioses i conviccions no religioses.

Per això els col·laboradors d'AUDIR han treballat braç a braç amb experts de les comunitats de les tradicions religioses i conviccions no religioses afinant i precisant l'expressió, en algunes ocasions minuciosament, perquè el resultat final, a més de reflectir el rigor acadèmic, pugui ser també reconegut com a vàlid pels adherents, simpatitzants, fidels, creients i practicants de diverses tradicions religioses i conviccions no religioses que són presents al nostre país. La publicació és, en aquest sentit, la visualització d'un esforç sinèrgic i admirable de veritable consens.

Agraïm sincerament el treball, la paciència i l'actitud dialogal d'autors, consultors i experts. Han fet possible un fecund treball en equip que reflecteix la simbiosi interreligiosa i interconviccional que requereixen les noves organitzacions i produccions culturals en el marc de les noves societats pluralistes i del coneixement.

La present publicació ha estat possible gràcies a l'inestimable suport i contribució de Mémora Serveis Funeraris S. L. i de la Direcció general d'Assumptes Religiosos de la Generalitat que, des del principi, van creure en el projecte i que, certament col·laboraran activament en la seva difusió en llengua castellana i catalana. A ells cal agrair que la societat espanyola pugui disposar avui d'aquest nou instrument al servei del pluralisme religiós i conviccional i, per això, plenament normalitzador.

Francesc Torradeflot Freixes
Director de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós

Església catòlica

exèquies amb missa

Centre de Pastoral Litúrgica

Conferencia Episcopal Española
C/Añastro, 1 - 28033 Madrid
t: 913 439 600
www.conferenciaepiscopal.es

Centre de Pastoral Litúrgica
t: 933 022 235
www.cpl@cpl.es

Tots els textos que aquí publiquem estan en gènere masculí. Quan s'escaigui caldrà adaptar-los al femení.

Esquema de la celebració

1. Introducció a la celebració
1.1. Salutació inicial
1.2. Paraules d'introducció
1.3. Encesa del ciri pasqual
1.4. Oració col·lecta

2. Litúrgia de la Paraula
2.1. Introducció a les lectures de la Paraula de Déu
2.2. Primera lectura
2.3. Salm responsorial
2.4. Evangeli
2.5. Homilia
2.6. Pregària dels fidels
2.7. Parenostre

3. Litúrgia de l'eucaristia
3.1. Preparació de les ofrenes i oració sobre les ofrenes
3.2. Introducció al prefaci
3.3. Pregària eucarística
3.4. Parenostre
3.5. Gest de pau
3.6. Fracció del pà
3.7. Invitació a la comunió
3.8. Comunió
3.9. Postcomunió

4. Darrera recomanació i comiat del difunt
4.1. Invitació a la pregària
4.2. Aspersió
4.3. Cant de comiat del difunt
4.4. Paraules d'algun dels familiars o amics
4.5. Pregària final

5. Ritu conclusiu
5.1. Antífona
5.2. Invocacions
5.3. Comiat

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Introducció a la celebració

1.1. Salutació inicial

"En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Amén."
"Jo crec que el meu Redemptor viu, i que al darrer dia ressuscitaré de la terra, i jo mateix veuré Déu, Salvador meu. Sóc jo, jo mateix que l'he de veure, i els meus ulls el contemplaran. I jo mateix veuré Déu, Salvador meu". Germans, que la pau de nostre Senyor Jesucrist sigui avui ben especialment amb tots vosaltres.W
"Germans i germanes, que l'amor i la pau de Jesucrist sigui, avui més que mai, amb tots vosaltres."
"Germans, que la pau de nostre Senyor Jesucrist, i l'amor de Déu el Pare, sigui amb tots vosaltres."

1.2. Paraules d'introducció

"Que ell, el Senyor, avui ben especialment, ens ompli d'esperança i de fe, ara que diem adéu a aquest germà nostre que coneixíem i estimàvem. I que la confiança en el seu amor inspiri la nostra pregària: Jesús, el qui és viu entre nosaltres, el qui es farà present ara en l'Eucaristia, s'ofereix com a llum i vida per a tots els qui creuen en ell, aquí i més enllà de la mort."

"Ens trobem aquí reunits, a l'església, per dir adéu a aquest germà nostre. Junts pregarem per ell, i demanarem a Déu el Pare que el rebi per sempre en el seu regne etern, en el lloc de la llum i de la pau. I alhora, refermarem en nosaltres la fe i l'esperança en la vida plena que Déu ofereix a tots els seus fills, més enllà del camí d'aquest món."

1.3. Encesa del ciri pasqual

Ara el qui presideix pot encendre el ciri pasqual. Abans o després de l'encesa, diu aquestes paraules:

"Que la llum de Crist ressuscitat il·lumini en nosaltres l'esperança de la resurrecció."

1.4. Col·lecta

"Preguem (pausa): Déu, Pare nostre, per la fe confessem la mort i la resurrecció del vostre Fill Jesucrist. Concediu al vostre fill N., que ja ha participat de la mort de Crist, de participar també en la seva resurrecció. Per nostre Senyor Jesucrist, el vostre Fill, que amb vós viu i regna, en la unitat de l'Esperit Sant, Déu, pels segles dels segles."

2. Litúrgia de la paraula

Ara té lloc la Litúrgia de la Paraula, com en tota celebració de l'Eucaristia. Es poden fer dues lectures o tres, i la darrera ha de ser sempre de l'evangeli. Si se'n fan només dues, la primera pot ser de l'Antic o del Nou Testament, llevat del temps de Pasqua, en què ha de ser sempre del Nou Testament. Si se'n fan tres, la primera ha de ser de l'Antic Testament i la segona del Nou, llevat del temps de Pasqua, en què la primera ha de ser del llibre dels Fets dels Apòstols o de l'Apocalipsi. Després de la primera lectura, es recita o canta un salm responsorial, alternat amb el cant d'una antífona adequada i senzilla per part de l'assemblea. Abans de l'evangeli es pot cantar l'al·leluia o una altra aclamació. Aquí oferim una possible selecció de lectures. També es poden fer servir les que proposem per a les exèquies sense missa. I, naturalment, totes les que apareixen al Ritual de Difunts o al Leccionari.

Després de les lectures té lloc una breu homilia i la pregària dels fidels.

2.1. Introducció a les lectures de la Paraula de Déu

Convé dir unes paraules d'introducció, com les que aquí proposem, convidant l'assemblea a escoltar la lectura o lectures.

"Escoltem ara les paraules que Déu vol dir-nos avui. Les lectures que ara sentirem ens ajudaran a reforçar la nostra esperança. Déu ens promet que acollirà tothom. Déu promet a tothom la seva vida. Escoltem, doncs, amb atenció, i mantinguem viva la confiança."

2.2. Primera lectura (Lm 3,17-26)

Lectura de les Lamentacions

"La meva ànima viu lluny del benestar, ja no recordo la felicitat i penso dintre meu: He perdut tota l'esperança, no puc confiar en el Senyor. El record de les meves penes i del meu abandó m'amarga i m'enverina. Com més hi penso i ho medito més em replego sobre meu. Però ara vull fer reviure altres pensaments, que em mantindran l'esperança: No s'han extingit els favors del Senyor, no s'han pas esgotat; la seva pietat és nova cada matí, la seva fidelitat és immensa. Em dic a mi mateix: "La meva part és el Senyor, i per això espero en ell". El Senyor es bo amb els qui hi confien, amb tots aquells que el cerquen. És bo d'esperar silenciosament la salvació del Senyor. Paraula de Déu."

2.3. Salm responsorial (Salm 26)

"R. El Senyor m'il·lumina i em salva.
El Senyor m'il·lumina i em salva,
¿qui em pot fer por?
El Senyor és el mur que protegeix la meva vida,
¿qui em pot esfereir?

Una cosa he demanat al Senyor, i la desitjo amb tota l'ànima:
poder viure a la casa del Senyor
tots els dies de la vida,
per fruir-hi de l'estima del Senyor
i vetllar pel seu temple.

Escolteu el meu clam, Senyor,
compadiu-vos de mi, responeu-me.
Arribar davant vostre és el que vull;
Senyor, no us amagueu.

N'estic cert, fruiré en el país de la vida
de la bondat que em té el Senyor.
Espera en el Senyor.
Sigues valent! Que el teu cor no defalleixi.
Espera en el Senyor!"

2.4. Evangeli (Jn 11,17-27)

Lectura de l'evangeli segons sant Joan

"En aquell temps Jesús arribà a Betània quan ja feia quatre dies que Llàtzer era al sepulcre. Betània és a prop de Jerusalem, cosa de tres quilòmetres, i molts dels jueus havien vingut a donar el condol a Marta i a Maria per la mort del seu germà. Marta, quan va saber que Jesús arribava, sortí a rebre'l. Maria es quedà a casa. Marta digué a Jesús: "Senyor, si haguéssiu estat aquí, el meu germà no s'hauria mort. Però fins i tot jo sé que Déu us concedirà tot el que li demaneu". Jesús li diu: "El teu germà ressuscitarà". Marta li respon: "Ja sé que ressuscitarà quan tothom ressusciti el darrer dia". Li diu Jesús: "Jo sóc la resurrecció i la vida. Els qui creuen en mi, encara que morin, viuran, i tots els qui viuen i creuen en mi, no moriran mai més. ¿Ho creus, això". Ella li diu: "Sí, Senyor: jo crec que vós sou el Messies, el Fill de Déu que havia de venir al món". Paraula del Senyor."

2.5. Homilia

2.6. Pregària dels fidels

"Ara, confiadament, preguem plegats pel nostre germà N., i també per l'Església sencera i per tots els homes i dones del món. Preguem tot dient: Escolteu-nos, Pare.
De les intencions de pregària que aquí s'ofereixen, es poden dir totes o seleccionar-ne les més adequades.
1. Perquè Déu aculli el seu fill N., i l'ompli del goig i la vida per sempre. Preguem el Senyor.
2. Perquè accepti tot allò de bo que ell va fer, i li perdoni el mal i el pecat que hàgin pogut tacar-lo. Preguem el Senyor.
3. Perquè vulgui confortar els seus familiars i amics que el troben a faltar. Preguem el Senyor.
4. Perquè rebi també en la felicitat del seu Regne tots els qui han mort, en la festa eterna de la pau. Preguem el Senyor.
5. Perquè doni consol i esperança a tots els qui pateixen. Preguem el Senyor
6. Perquè ompli tots els homes i dones de sincer desig de construir un món més fraternal i més just. Preguem el Senyor
7. Perquè faci de la seva Església un senyal de vida i d'amor ferm. Preguem el Senyor.
8. Perquè a tots nosaltres ens faci créixer en fidelitat a la Bona Nova del seu Fill Jesucrist. Preguem el Senyor."

3. Litúrgia de l'Eucarístia

3.1. Preparació de les ofrenes i oració sobre les ofrenes

Vegeu Missal

3.2. Introducció al prefaci

"Jesucrist es farà present ara entre nosaltres en el pa i el vi de l'Eucaristia. Ell, mort a la creu, és senyal de vida i d'esperança per a tots els qui hi creiem. Per això ara, malgrat el dolor, donem gràcies a Déu per la promesa de vida per sempre que ens ha fet."
"Fem ara la nostra pregària eucarística. El Senyor Jesús, que és vida per a tots els qui creuen en ell, es farà present entre nosaltres i renovarà la nostra fe, la nostra esperança. Donem-ne gràcies i demanem que el nostre germà N. visqui ja per sempre la vida plena de la qual nosaltres participem amb aquests signes de pa i de vi."

3.3. Pregària eucarística

Vegeu Missal

3.4. Parenostre

Diguem ara junts, amb confiança, la pregària que ens va ensenyar Jesucrist, la pregària dels fills de Déu, el parenostre:

"Pare nostre, que esteu en el cel:
Sigui santificat el vostre nom.
Vingui a nosaltres el vostre Regne.
Faci's la vostra voluntat,
així a la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia
doneu-nos, Senyor el dia d'avui.
I perdoneu les nostres culpes,
així com nosaltres perdonem
els nostres deutors.
I no permeteu que nosaltres caiguem
en la temptació.
Ans deslliureu-nos de qualsevol mal."

3.5. Gest de pau

Que el gest de pau sigui avui un gest de companyia, d'unió davant la tristesa per la pèrdua d'aquesta persona estimada. I també un gest de fe en la pau que el Senyor vol donar-nos.

3.6. Fracció del pa

3.7. Invitació a la comunió

"Jo sóc la resurrecció i la vida", diu el Senyor. "Els qui creuen en mi, encara que morin, viuran. I tots els qui viuen i creuen en mi, no moriran mai més". Mireu l'Anyell de Déu, mireu el qui lleva el pecat del món. Feliços els convidats a la seva taula."

3.8. Comunió

3.9. Postcomunió

"Preguem. Senyor, vos ens heu alimentat amb aquest sagrament del vostre amor que és font de vida per sempre. Per la força del vostre Cos i de la vostra Sang vulgueu alliberar de tot mal el nostre germà N., i a nosaltres feu-nos créixer en aquest amor que no pot morir mai. Per Crist, Senyor nostre."

4. Darrera recomanació i domiat del difunt

Les exèquies s'acaben amb la darrera recomanació i comiat del difunt. L'assemblea, unida en la fe i l'esperança, diu adéu al germà que se n'ha anat, i l'encomana a la misericòrdia de Déu.

El ritu de la darrera recomanació i comiat consta d'aquestes parts:

» Invitació a la pregària.

» Aspersió del cadàver, com a record del baptisme (també pot fer-se durant el cant)

» Cant de comiat del difunt o, si no es pot cantar, rés del responsori, o uns moments de silenci.

» Si s'escau, paraules d'agraïment d'algun dels familiars o amics.

» Pregària final.

Després de l'oració final, ve ja la conclusió del ritu, tal com s'indica més avall.

4.1. Invitació a la pregària

"Germans: complim el deure de donar sepultura cristiana a aquest germà nostre. Amb humilitat i amb confiança, preguem Déu, Senyor de la vida, que ressusciti i reuneixi, entre els qui seran de Crist, el seu servent N., que enterrarem. Que, a l'hora de jutjar-lo, tingui misericòrdia d'ell, per tal que, rescatat de la mort, alliberat de tot deute, reconciliat amb el Pare i portat a les espatlles del bon Pastor, pugui fruir del goig perenne i de la companyia dels sants en el seguici del Rei etern."

4.2. Aspersió

"Pel baptisme el nostre germà N. va néixer a la vida cristiana. Ara que acomiadem les seves despulles, l'aspergirem amb l'aigua recordant que va ser batejat. L'aigua del baptisme és avui, per al nostre germà, una promesa de vida eterna. "

4.3. Cant de comiat del difunt

L'assemblea acomiada, amb el seu cant esperançat, el germà mort. Si no es pot cantar, es pot recitar el responsori. I si no, es guarden uns moments de silenci i de pregària.

"Ajudeu-lo, sants de Déu,
sortiu a rebre'l, àngels del Senyor.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim.
Que et rebi Crist, que t'ha cridat,
i que els àngels et portin al si d'Abraham.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim.
Doneu-li, Senyor, el repòs etern,
i que la llum perpètua l'il·lumini.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim."

4.4. Paraules d'algun dels familiars o amics

Ara, algun dels familiars o amics pot dir unes paraules d'agraïment als presents per la seva participació en les exèquies, i també recordar alguns trets de la personalitat del difunt. També el mateix celebrant pot donar públicament el condol a la família. Aquestes intervencions és millor que siguin breus i que l'assemblea les escolti bo i dreta; però si no ho han de ser, més val convidar tothom a seure i, acabat, convidar a posar-se drets per a la pregària final.

4.5. Pregària final

"Preguem. Pare misericordiós, us encomanem l'ànima del nostre germà, amb l'esperança segura que ressuscitarà amb Crist el darrer dia, com tots els qui han mort creient en ell.

Us donem gràcies per tots els beneficis que li heu fet durant la seva vida mortal, i també per haver-nos donat així a nosaltres un senyal de la vostra bondat i de la comunió dels sants en Crist.

Que les nostres pregàries, Senyor, us arribin al cor. Obriu al nostre germà les portes del paradís, i feu que nosaltres, que encara seguim aquí, ens consolem els uns als altres amb paraules de fe, fins que tots anem a l'encontre de Crist i així, i amb el nostre germà, puguem estar sempre amb el Senyor. Per Crist, Senyor nostre."

"Preguem. Us encomanem, Senyor, el nostre germà, a qui en aquesta vida vau envoltar amb el vostre amor infinit; concediu-li ara, lliure de tots els mals, de participar en el descans etern, i a tots els seus, feu-los forts en la tribulació. Per Crist, Senyor nostre."

5. Ritu conclusiu

El ritu es conclou de la manera següent:

» El celebrant pot dir, des del presbiteri mateix, una de les dues antífones que aquí s'indiquen (o bé totes dues primeres, com si fossin una de sola).

» Després diu les tres invocacions. Mentre diu la primera, "Doneu-li, Senyor...", fa el senyal de la creu sobre el fèretre.

» Després, omesa la benedicció, acomiada l'assemblea amb les paraules habituals, "Germans, aneu-vos-en en pau".

» Després, el celebrant pot donar el condol als familiars més propers i a continuació es porta el cadàver cap a la porta de l'església, seguit dels familiars i la resta de l'assemblea.

5.1. Antífona

"Que els àngels t'acompanyin al paradís; que, a la teva arribada, et rebin els màrtirs i et facin entrar a la ciutat santa de Jerusalem."
"Que el cor dels àngels t'aculli i tinguis amb Llàtzer, el pobre, un repòs etern."

5.2. Invocacions

"- Doneu-li, Senyor, el repòs etern.
R/ I que la llum perpètua l'il·lumini.
- Que descansi en pau.
R/ Amén.
- Que la seva ànima i les de tots els fidels difunts, per la misericòrdia de Déu, reposin en pau.
R/ Amén."

5.3. Comiat

"Germans, aneu-vos-en en pau.
R/ Donem gràcies a Déu."

Objectes de celebració

Els objectes que acompanyen la cerimònia són el ciri Pascual, l'aigua per l'aspersió i, en algunes ocasions, l'encens.

Acompanyament musical de la cerimònia

A les exèquies catòliques el criteri per als cants és el mateix que per a la resta de celebracions litúrgiques, tant pel que fa als cants com pel que fa als instruments musicals. En el cas de les exèquies amb missa s'introdueixen alguns cants propis de la missa: Sanctus, Cant de comunió, Anyell de Déu, etc.

Vocabulari bàsic

(vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Les afirmacions bíbliques sobre el més enllà i sobre el futur de l'ésser humà són múltiples, però necessiten d'una hermenèutica correcta –que aquí no és possible explicitar– per a evitar d'interpretar tals afirmacions com a descripcions anticipants d'un futur encara absent. L'Antic Testament madura progressivament la fe en la resurrecció dels morts. Serà sobretot durant l'època dels Macabeus (segle II aC), que es consolida la idea d'una retribució després de la mort per als qui han donat la vida per defensar les lleis de Déu i per defensar el poble jueu del perill d'una hel·lenització de la Judea. No es tenia una idea gaire precisa de resurrecció; s'afirmava simplement que, els qui han estat fidels a Déu, quan Déu es posarà definitivament a regir els destins del món, seran ressuscitats. Però quan es tractava d'explicar la manera com ressuscitarien els morts, les opinions es diversificaven. Els models amb els quals es pensava la resurrecció eren fonamentalment tres: els cossos ressusciten; els morts són raptats al cel; les ànimes dels difunts es troben en la benaurança. En el fons, l'element substancial de fe era aquest: Déu no pot oblidar-se dels qui li han estat fidels en el combat, els màrtirs. Tot seguit, la idea es va estendre a tots els qui han estat fidels a Déu en les proves de la vida. Déu, que és Senyor i que dóna la vida, no abandona els seus fidels a la mort, els ressuscita, els desvetlla, els torna a aixecar (és el model de la resurrecció), els fa venir devers si mateix (és el model del rapte), els omple de tot coneixement i joia (és el model de l'ànima benaurada).

El cristianisme privilegiarà el primer model, el de la resurrecció dels morts. Però la novetat del cristianisme és una altra. Mentre el judaisme, quan parla de resurrecció, de rapte i de benaurança de l'ànima, espera que tot això succeeixi quan Déu clourà l'escena de la història, els cristians afirmen que, en Jesús, ja s'ha esdevingut l'anticipació de la sort gloriosa. Aquell Jesús que ha estat crucificat, Déu ja l'ha ressuscitat i se l'ha endut amb ell al cel, fent-lo seure a la seva dreta (cf. Ac 2,14-36). Els dos models de resurrecció i rapte s'han fos en el model

típicament cristià de resurrecció i exaltació. Déu ja ha desvetllat Jesús, que rep no només el do de la nova vida, sinó que també rep la sobirania universal; no només ha estat endut al cel, sinó també exaltat. I hom encunya una nova expressió, que no existia en la cultura hebrea: encara no s'ha esdevingut la resurrecció dels morts, però Jesús ja ha estat ressuscitat d'entre els morts, «com a primícia de tots els qui han mort» (1Co 15,20).

Si la primera novetat del cristianisme, pel que fa al judaisme, és que Jesús ha anticipat la glòria futura, se'n segueix que la resurrecció de Jesús d'entre els morts fa també real l'anticipació de la resurrecció dels qui han estat units a Crist. És a dir, la sort de tots els deixebles de Jesús està determinada cristològicament. Els qui, per mitjà del baptisme i de la fe són de Crist, participaran també de la plenitud de Crist, en el sentit que seran per sempre seus, ningú no els podrà arrencar mai més de les seves mans (cf. Rm 6,1-11; Col 2,12-14; Ef 2,4-6). De tot el que Crist ha rebut de Déu, ells en participen. La resurrecció i la glòria passen als cristians en un cert sentit, però no pas per una acció directa de Déu sobre ells, sinó més aviat a través i gràcies a la seva unió amb Crist. El discurs sobre la resurrecció dels cristians és, sobretot, un logos sobre Crist. Aquesta és la teologia del Nou Testament sobre la sort dels cristians, és l'extensió als creients del mateix destí de Crist, a causa de la unió que la conversió cristiana, juntament amb els sagraments de la fe (en primer lloc, baptisme i eucaristia), ha constituït entre Crist i els cristians. El discurs cristià sobre les realitats últimes no és tant un discurs sobre el més enllà sinó més aviat dur a les últimes conseqüències el fet que la nostra unió amb Crist és una unió real, indissoluble, i per tant, indestructible, que ni la mort no pot trencar. No és pas simplement una unió moral basada en la nostra bona voluntat d'estar-hi units, sinó que és una unió sacramental basada en la seva voluntat salvífica –lliurement acollida pels deixebles– la qual és irrevocable i infal·liblement eficaç. Heus aquí la qüestió: la immortalitat és un do de gràcia que val sols per als deixebles de Crist, o fa referència a l'essència de l'ésser humà com a tal? La resposta és que Déu vol salvar tothom en Crist. I per tant, cada ésser humà, com a interlocutor de Déu, i per això, obert a la transcendència, segurament no interfereix en l'oferiment salvífic de Crist, el qual, un cop enlairat sobre l'arbre de la creu, atrau tothom cap a ell (cf. Jn 12,32).

El contingut essencial de l'anunci bíblic de la resurrecció no és tant la idea d'una restitució dels cossos a les ànimes, segons una visió dualística de la persona, del tot aliena al món i al llenguatge bíblic; sinó més aviat la idea que l'essencial de l'ésser humà roman. La qüestió del com de la resurrecció ja l'havien plantejat a sant Pau els cristians de Corint: «I com ressusciten, els morts? Quina mena de cos tenen?». La resposta de Pau és lapidària: «Insensat!» (cf. 1Co 15,35-36).

En poques paraules, Pau no ensenya la resurrecció dels cossos, sinó la resurrecció de les persones. Però aquesta resurrecció no es realitza pas amb el retorn del «cos carnal», és a dir, de l'estructura biològica, que Pau considera certament impossible: «un cos corruptible no pot heretar la vida incorruptible» (1Co 15,50), sinó en la diversitat de la vida de la resurrecció, així com se'ns ha presentat exemplarment a nosaltres en el Senyor ressuscitat[1].

Això no significa pas caure en una mena d'espiritualització de la resurrecció, en la mesura que la resurrecció també implica la matèria i també interessa el cosmos sencer. El problema consisteix a comprendre en profunditat la peculiaritat de la persona humana, segons la qual el cos humà, més enllà de com apareix al biòleg, al fisiòleg o al químic, és entès teològicament com l'equipament necessari per estar en relació amb el món, amb els altres i amb Déu. En la seva resposta als Corintis, el mateix Pau argumenta que, tal com existeixen cossos que resten idèntics en llur ésser profund, tot i que siguin molt diversos en llur manifestació exterior, així serà la nostra resurrecció. La resurrecció és un misteri d'identitat en el seu nucli essencial, també en la seva més completa diversificació exterior, així com s'esdevé, anàlogament, en la relació entre la llavor i la planta. Com a ressuscitats, encara serem nosaltres mateixos (la llavor), però també en serem el desenvolupament (la planta).

En el fons, la resposta més convincent sobre la realitat de la vida nova de la resurrecció ve donada precisament pel Crist ressuscitat. Els relats d'aparicions del Senyor ressuscitat, en llur riquesa i també en llur complexitat interpretativa, ens permeten dir que, d'una banda, el Crist ressuscitat no és simplement un que ha retornat a la vida biològica d'abans (com, en canvi, li va succeir a Llàtzer i als altres morts ressuscitats per Crist), i de l'altra banda, que Jesús ressuscitat no és tampoc un fantasma, un pur esperit. En canvi, Jesús ressuscitat es deixa tocar per Tomàs i menja amb els deixebles. Com molt bé diu Benet XVI a la segona part del seu llibre sobre Jesús de Natzaret:

"Ell [Jesús ressuscitat] és plenament corpori. I tanmateix no està lligat a les lleis de la corporeïtat, a les lleis d'espai i temps. En aquesta sorprenent dialèctica entre identitat i alteritat, entre veritable corporeïtat i llibertat dels lligams del cos, es manifesta l'essència peculiar, misteriosa de la nova existència del Ressuscitat. Valen, efectivament, totes dues coses. Ell és el mateix –un Home de carn i ossos– i ell és també el Nou, Aquell qui ha entrat en un tipus diferent d'existència"[2].

Un últim aspecte fa referència a la temàtica del judici de Déu al final de la nostra vida personal i a la fi de la història humana i còsmica. El judici de Déu ve interpretat diversament, oscil·lant entre dues tesis radicals que

1 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 296.
2 J. RATZINGER - BENET XVI, Jesús de Natzaret. Segona part. De l'entrada a Jerusalem a la Resurrecció, Barcelona: Claret 2011, p. 226.

s'oposen dialècticament i que ambdues es podrien remuntar fins al Nou Testament. D'una banda, el judici es fa coincidir amb la gràcia sobreabundant de Déu, fins al punt de fer irrellevant el comportament ètic de l'ésser humà, que de totes maneres seria «sanat» per aquesta gràcia, tot prescindint de la seva llibertat i de la seva responsabilitat. Aquesta posició no només fa irresponsable l'ésser humà, sinó que també fa ombra sobre Déu mateix, fins i tot en fa una caricatura, que posaria sobre el mateix pla el qui fa el bé i el qui fa el mal: els botxins –llevat d'un penediment– no poden ser tractats, a la fi, de la mateixa manera que les víctimes. Això no faria justícia al judici de Déu, que, segons el text de Mt 25,31-46, separa els beneïts, és a dir, els qui han obrat el bé, dels maleïts, és a dir, els qui han fet el mal. D'altra banda, s'insisteix talment en el fet que els humans seran judicats a base de llurs obres, que es podria arribar a buidar totalment la «teologia de la gràcia», tot posant en primer lloc, erròniament, una «teologia del mèrit».

Això indueix a un moralisme que no és res més que una mena d'autoredempció, que fa irrellevant el sacrifici redemptor de Crist. D'una banda hi ha l'amor infinit de Déu, la seva gràcia, que mai no abandona la persona pecadora; i de l'altra, hi ha la llibertat de l'ésser humà, que de cap manera no pot ser eliminada per la gràcia de Déu, tal com suggereix un cèlebre text de sant Agustí: «Déu, que t'ha creat sense tu, no pot salvar-te sense tu» (Sermó CLXIX, 13). Si és veritat que la gràcia de Déu i la llibertat de l'ésser humà no poden tenir certament el mateix pes, ja que Déu és infinitament més gran que l'ésser humà –«on abundà el pecat, sobreabundà la gràcia» (Rm 5,20; vegeu també 1Jn 3,20)–, també és veritat que les dades del Nou Testament ens presenten la vida humana com una cosa molt seriosa, d'on no s'exclou pas la possibilitat d'un no a Déu, i per tant, d'una perdició total (vegeu, per exemple, la paràbola del ric i del pobre Llàtzer a Lc 16,19-31).

A comprendre aquesta mena de paradoxa, ens hi ajuda un text de Benet XVI, que trobem a l'encíclica Spe salvi:

"El judici de Déu és esperança, tant perquè és justícia, com perquè és gràcia. Si fos només gràcia, que fa irrellevant tot el que és terrenal, Déu continuaria devent-nos la resposta a la pregunta sobre la justícia, una pregunta decisiva per a nosaltres davant de la història i davant de Déu mateix. Si fos pura justícia, podria ser, al final, només un motiu de temor per a tots nosaltres. L'encarnació de Déu en Crist ha unit talment l'un amb l'altra –judici i gràcia–, que la justícia s'estableix amb fermesa: tots nosaltres esperem la nostra salvació «amb temor i reverència» (Fl 2,12). Tanmateix, la gràcia ens permet a tots d'esperar i d'encaminar-nos plens de confiança cap a la trobada amb el Jutge, que coneixem com el nostre «advocat», parakletos (núm. 47).

El judici final de Déu coincideix amb el retorn del Senyor. Déu ha confiat l'ofici de Jutge al qui és també el nostre germà:

No ens judicarà un estrany, sinó més aviat el qui ja coneixem per la fe. Per tant, el jutge que vindrà a trobar-nos no serà com una persona desconeguda i forastera, sinó com un dels nostres, un que coneix a fons la naturalesa humana, perquè l'ha duta sobre les seves espatlles[3].

3 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 271.

Església catòlica

exèquies sense missa

Centro de Pastoral Litúrgica

Conferencia Episcopal Española
c/Añastro, 1- 28033 Madrid
t: 913 439 600
www.conferenciaepiscopal.es

Centre de Pastoral Litúrgica
t: 933022235
www.cpl@cpl.es

Tots els textos que aquí publiquem estan en gènere masculí. Quan s'escaigui caldrà adaptar-los al femení.

Esquema de la celebració

1. Introducció a la celebració

1.1. Salutació inicial
1.2. Paraules d'introducció
1.3. Encesa del ciri pasqual
1.4. Oració col·lecta

2. Litúrgia de la Paraula

2.1. Introducció a les lectures de la Paraula de Déu
2.2. Primera lectura
2.3. Salm responsorial
2.4. Evangeli
2.5. Homilia
2.6. Pregària dels fidels
2.7. Parenostre

3. Darrera recomanació i comiat del difunt

3.1. Invitació a la pregària
3.2. Aspersió
3.3. Cant de comiat del difunt
3.4. Paraules d'algun dels familiars o amics
3.5. Pregària final

4. Ritu conclusiu

4.1. Antífona
4.2. Invocacions
4.3. Comiat

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Introducció a la celebració

1.1. Salutació inicial

En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Amén.

"Jo crec que el meu Redemptor viu, i que al darrer dia ressuscitaré de la terra, i jo mateix veuré Déu, Salvador meu. Sóc jo, jo mateix que l'he de veure, i els meus ulls el contemplaran. I jo mateix veuré Déu, Salvador meu".
"Germans, que la pau de nostre Senyor Jesucrist sigui avui ben especialment amb tots vosaltres.
Germans i germanes, que l'amor i la pau de Jesucrist sigui, avui més que mai, amb tots vosaltres.
Germans, que la pau de nostre Senyor Jesucrist, i l'amor de Déu el Pare, sigui amb tots vosaltres."

1.2. Paraules d'introducció

"Ens trobem aquí reunits, a l'església, per dir adéu a aquest germà nostre. Junts pregarem per ell, i demanarem a Déu el Pare que el rebi per sempre en el seu regne etern, en el lloc de la llum i de la pau. I alhora, refermarem en nosaltres la fe i l'esperança en la vida plena que Déu ofereix a tots els seus fills, més enllà del camí d'aquest món."
"Avui, ens trobem aquí aplegats compartint el dolor per la mort del nostre parent, del nostre amic N. L'havíem estimat, i ara vivim la tristesa de dir-li adéu.
Que aquesta trobada nostra ens uneixi, ens consoli i ens doni confiança. Perquè nosaltres creiem que Déu, el nostre Pare, ens estima i no vol que cap fill seu es perdi: ell vol acollir tots els homes i dones en el seu Regne d'amor i de vida.
I per això, perquè tenim aquesta esperança, avui pregarem plegats per aquest germà nostre que se n'ha anat. Perquè Déu el tingui amb ell per sempre, i perquè a nosaltres ens doni la seva pau."

1.3. Encesa del ciri pasqual

Ara el qui presideix pot encendre el ciri pasqual. Abans o després de l'encesa, diu aquestes paraules:

"Que la llum de Crist ressuscitat il·lumini en nosaltres l'esperança de la resurrecció."

1.4. Oració col·lecta

"Preguem (pausa): Pare, escolteu la pregària que us fem pel vostre fill N., que heu cridat d'aquest món. Porteu-lo al costat vostre, al lloc de la llum i de la pau, perquè visqui el goig del vostre amor, en companyia de tots els sants. Per Crist, Senyor nostre."

2. Litúrgia de la Paraula

Després dels ritus inicials, té lloc la Litúrgia de la Paraula. Es pot llegir una sola lectura, o més d'una. Mentre es llegeix la lectura o lectures, l'assemblea està asseguda, fins i tot si es llegeix una lectura de l'evangeli (tanmateix, si es vol, també es pot fer que l'assemblea es posi dreta durant la lectura de l'evangeli). Si es fa més d'una lectura es pot recitar o cantar entremig un salm responsorial, alternant amb el cant d'una antífona adequada i senzilla per part de l'assemblea. Aquí oferim una possible selecció de lectures. També es poden utilitzar les que proposem per a les exèquies amb missa. I, naturalment, totes les que es troben al Ritual de Difunts o al Leccionari.

Després de les lectures té lloc una breu homilia. I després, la pregària dels fidels, que no s'acaba amb una oració conclusiva, sinó amb el parenostre.

2.1. Introducció a les lectures de la Paraula de Déu

Convé dir unes paraules d'introducció, com les que aquí proposem, convidant l'assemblea a escoltar la lectura o lectures.

"Escoltem ara les paraules que Déu vol dir-nos avui. La lectura (les lectures) que ara sentirem ens ajudarà a reforçar la nostra esperança. Déu ens promet que acollirà tothom. Déu promet a tothom a seva vida. Escoltem, doncs, amb atenció, i mantinguem viva la confiança."

2.2. Primera lectura (1Te 4,13-14.17b-18)

Lectura de la carta de sant Pau als cristians de Tessalònica

"Germans, no podeu desconèixer què serà dels difunts; no voldríem pas que us entristíssiu, com ho fan els altres que no tenen esperança. Tal com creiem que Jesús morí i ressuscità, creiem també que Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell, i així estarem amb ell per sempre. Consoleu-vos, doncs, els uns als altres amb aquestes paraules. Paraula de Déu."

2.3. Salm responsorial (Salm 22)

"R. El Senyor és el meu pastor, no em manca res.

El Senyor és el meu pastor, no em manca res,
em fa descansar en prats deliciosos,
em mena al repòs vora l'aigua, i allí em retorna.
Em guia pels camins segurs
per l'amor del seu nom.

Ni quan passo per barrancs tenebrosos
no tinc por de res,
perquè us tinc vora meu;
la vostra vara de pastor
m'asserena i em conforta.

Davant meu pareu taula vós mateix
i els enemics ho veuen;
m'heu ungit el cap amb perfums,
ompliu a vessar la meva copa.

Oh, sí, la vostra bondat i el vostre amor
m'acompanyen tota la vida,
i viuré anys i més anys
a la casa del Senyor."

2.4. Evangeli (Jn 14,1-6)

Lectura de l'evangeli segons sant Joan

"En aquell temps Jesús digué als seus deixebles: "Que els vostres cors s'asserenin. Confieu en Déu, confieu també en mi. A casa del meu Pare hi ha lloc per a tots: si no n'hi hagués, ¿us podria dir que vaig a preparar-vos estada? I quan hauré anat a preparar-vos-la, tornaré i us prendré a casa meva, perquè també vosaltres visqueu allà on jo estic. I ja sabeu quin camí hi porta, allà on jo vaig". Tomàs li diu: "Senyor, si ni tan sols sabem on aneu. ¿Com podem saber quin camí hi porta?". Jesús li diu: "Jo sóc el camí, la veritat i la vida: ningú no arriba al Pare, si no hi va per mi". Paraula del Senyor."

2.5. Homilia

2.6. Pregària dels fidels

"Ara, confiadament, preguem plegats pel nostre germà N., i també per l'Església sencera i per tots els homes i dones del món. Preguem tot dient: Escolteu-nos, Pare.
De les intencions de pregaria que aquí s'ofereixen, es poden dir totes o seleccionar les mes adequades.
1. Perquè Déu aculli el seu fill N., i l'ompli del goig i la vida per sempre. Preguem el Senyor.
2. Perquè accepti tot allò de bo que ell va fer, i li perdoni el mal i el pecat que l'hagin pogut tacar. Preguem el Senyor.
3. Perquè vulgui confortar els seus familiars i amics que el troben a faltar. Preguem el Senyor.
4. Perquè rebi també en la felicitat del seu Regne tots els qui han mort, en la festa eterna de la pau. Preguem el Senyor.
5. Perquè doni consol i esperança a tots els qui pateixen. Preguem el Senyor
6. Perquè ompli tots els homes i dones de sincer desig de construir un món més fraternal i més just. Preguem el Senyor
7. Perquè faci de la seva Església un senyal de vida i d'amor ferm. Preguem el Senyor.
8. Perquè a tots nosaltres ens faci créixer en fidelitat a la Bona Nova del seu Fill Jesucrist. Preguem el Senyor."

2.7. Parenostre

"Tal com Jesucrist ens ha ensenyat, diguem ara la pregària dels fills de Déu, el parenostre:
Pare nostre, que esteu en el cel:
Sigui santificat el vostre nom.
Vingui a nosaltres el vostre Regne.
Faci's la vostra voluntat,
així a la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia
doneu-nos, Senyor el dia d'avui.
I perdoneu les nostres culpes,
així com nosaltres perdonem
els nostres deutors.
I no permeteu que nosaltres caiguem
en la temptació.
Ans deslliureu-nos de qualsevol mal."

3. Darrera recomanació i comiat del difunt

Després de la Litúrgia de la Paraula, les exèquies s'acaben amb la darrera recomanació i comiat del difunt. L'assemblea, unida en la fe i l'esperança, diu adéu al germà que se n'ha anat, i l'encomana a la misericòrdia de Déu.

El ritu de la darrera recomanació i comiat consta d'aquestes parts:

» Invitació a la pregària.
» Aspersió del cadàver, com a record del baptisme (també pot fer-se durant el cant)
» Cant de comiat del difunt o, si no es pot cantar, rés del responsori, o uns moments de silenci.
» Si s'escau, paraules d'agraïment d'algun dels familiars o amics.
» Pregària final.

Després de l'oració final, ve ja la conclusió del ritu, tal com s'indica més avall.

3.1. Invitació a la pregària

"Germans: complim el deure de donar sepultura cristiana a aquest germà nostre.
Amb humilitat i amb confiança, preguem Déu, Senyor de la vida, que ressusciti i reuneixi, entre els qui seran de Crist, el seu servent N., que enterrarem.
Que, a l'hora de jutjar-lo, tingui misericòrdia d'ell, per tal que, rescatat de la mort, alliberat de tot deute, reconciliat amb el Pare i portat a les espatlles del bon Pastor, pugui fruir del goig perenne i de la companyia dels sants en el seguici del Rei etern."

3.2. *Aspersió*

"Pel baptisme el nostre germà N. va néixer a la vida cristiana. Ara que acomiadem les seves despulles, l'aspergirem amb l'aigua recordant que va ser batejat. L'aigua del baptisme és avui, per al nostre germà, una promesa de vida eterna."

3.3. *Cant de comiat del difunt*

L'assemblea acomiada, amb el seu cant esperançat, el germà mort. Si no es pot cantar, es pot recitar el responsori. I si no, es guarden uns moments de silenci i de pregària.

"Ajudeu-lo, sants de Déu,
sortiu a rebre'l, àngels del Senyor.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim.
Que et rebi Crist, que t'ha cridat,
i que els àngels et portin al si d'Abraham.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim.
Doneu-li, Senyor, el repòs etern,
i que la llum perpètua l'il·lumini.
- Acolliu la seva ànima i presenteu-la a l'Altíssim."

3.4. *Paraules d'algun dels familiars o amics*

Ara, algun dels familiars o amics pot dir unes paraules d'agraïment als presents per la seva participació en les exèquies, i també recordar alguns trets de la personalitat del difunt. També el mateix celebrant pot donar públicament el condol a la família i, si s'escau, avisar del dia i hora de la missa exequial. Aquestes intervencions és millor que siguin breus i que l'assemblea les escolti bo i dreta; però si no ho han de ser, més val convidar tothom a seure i, acabat, convidar a posar-se drets per a la pregària final.

3.5. *Pregària final*

"Preguem. Pare misericordiós, us encomanem l'ànima del nostre germà, amb l'esperança segura que ressuscitarà amb Crist el darrer dia, com tots els qui han mort creient en ell.

Us donem gràcies per tots els beneficis que li heu fet durant la seva vida mortal, i també per haver-nos donat així a nosaltres un senyal de la vostra bondat i de la comunió dels sants en Crist.

Que les nostres pregàries, Senyor, us arribin al cor. Obriu al nostre germà les portes del paradís, i feu que nosaltres, que encara seguim aquí, ens consolem els uns als altres amb paraules de fe, fins que tots anem a l'encontre de Crist i així, i amb el nostre germà, puguem estar sempre amb el Senyor. Per Crist, Senyor nostre."

"Preguem. Us encomanem, Senyor, el nostre germà, a qui en aquesta vida vau envoltar amb el vostre amor infinit; concediu-li ara, lliure de tots els mals, de participar en el descans etern, i a tots els seus, feu-los forts en la tribulació. Per Crist, Senyor nostre."

4. Ritu conclusiu

El ritu es conclou de la manera següent:

» El celebrant pot dir, des del presbiteri mateix, una de les dues antífones que aquí s'indiquen (o bé totes dues com si fossin una de sola).

» Després diu les tres invocacions. Mentre diu la primera, "Doneu-li, Senyor...", fa el senyal de la creu sobre el fèretre.

» Després, omesa la benedicció, acomiada l'assemblea amb les paraules habituals, "Germans, aneu-vos-en en pau".

» Després, el celebrant pot donar el condol als familiars més propers i a continuació es porta el cadàver cap a la porta de l'església, seguit dels familiars i la resta de l'assemblea.

4.1. *Antífona*

"Que els àngels t'acompanyin al paradís; que, a la teva arribada, et rebin els màrtirs i et facin entrar a la ciutat santa de Jerusalem."
"Que el cor dels àngels t'aculli i tinguis amb Llàtzer, el pobre, un repòs etern."

4.2. *Invocacions*

"- Doneu-li. + Senyor, el repòs etern.
R/ I que la llum perpètua l'il·lumini.
- Que descansi en pau.
R/ Amén.
- Que la seva ànima i les de tots els fidels difunts,
per la misericòrdia de Déu, reposin en pau.
R/ Amén."

4.3. *Comiat*

"Germans, aneu-vos-en en pau.
R/ Donem gràcies a Déu."

Objectes de celebració

Els objectes que acompanyen la cerimònia són el ciri Pascual, l'aigua per l'aspersió i, en algunes ocasions, l'encens.

Acompanyament musical de la cerimònia

A les exèquies catòliques el criteri per als cants és el mateix que per a la resta de celebracions litúrgiques, tant pel que fa als cants com pel que fa als instruments musicals. En el cas de les exèquies amb missa s'introdueixen alguns cants propis de la missa: Sanctus, Cant de comunió, Anyell de Déu, etc.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Les afirmacions bíbliques sobre el més enllà i sobre el futur de l'ésser humà són múltiples, però necessiten d'una hermenèutica correcta –que aquí no és possible explicitar– per a evitar d'interpretar tals afirmacions com a descripcions anticipants d'un futur encara absent. L'Antic Testament madura progressivament la fe en la resurrecció dels morts. Serà sobretot durant l'època dels Macabeus (segle II aC), que es consolida la idea d'una retribució després de la mort per als qui han donat la vida per defensar les lleis de Déu i per defensar el poble jueu del perill d'una hel·lenització de la Judea. No es tenia una idea gaire precisa de resurrecció; s'afirmava simplement que, els qui han estat fidels a Déu, quan Déu es posarà definitivament a regir els destins del món, seran ressuscitats. Però quan es tractava d'explicar la manera com ressuscitarien els morts, les opinions es diversificaven. Els models amb els quals es pensava la resurrecció eren fonamentalment tres: els cossos ressusciten; els morts són raptats al cel; les ànimes dels difunts es troben en la benaurança. En el fons, l'element substancial de fe era aquest: Déu no pot oblidar-se dels qui li han estat fidels en el combat, els màrtirs. Tot seguit, la idea es va estendre a tots els qui han estat fidels a Déu en les proves de la vida. Déu, que és Senyor i que dóna la vida, no abandona els seus fidels a la mort, els ressuscita, els desvetlla, els torna a aixecar (és el model de la resurrecció), els fa venir devers si mateix (és el model del rapte), els omple de tot coneixement i joia (és el model de l'ànima benaurada).

El cristianisme privilegiarà el primer model, el de la resurrecció dels morts. Però la novetat del cristianisme és una altra. Mentre el judaisme, quan parla de resurrecció, de rapte i de benaurança de l'ànima, espera que tot això succeeixi quan Déu clourà l'escena de la història, els cristians afirmen que, en Jesús, ja s'ha esdevingut l'anticipació de la sort gloriosa. Aquell Jesús que ha estat crucificat, Déu ja l'ha ressuscitat i se l'ha endut amb ell al cel, fent-lo seure a la seva dreta (cf. Ac 2,14-36). Els dos models de resurrecció i rapte s'han fos en el model típicament cristià de resurrecció i exaltació. Déu ja ha desvetllat Jesús, que rep no només el do de la nova vida, sinó que també rep la sobirania universal; no només ha estat endut al cel, sinó també exaltat. I hom encunya una nova expressió, que no existia en la cultura hebrea: encara no s'ha esdevingut la resurrecció dels morts, però Jesús ja ha estat ressuscitat d'entre els morts, «com a primícia de tots els qui han mort» (1Co 15,20).

Si la primera novetat del cristianisme, pel que fa al judaisme, és que Jesús ha anticipat la glòria futura, se'n segueix que la resurrecció de Jesús d'entre els morts fa també real l'anticipació de la resurrecció dels qui han estat units a Crist. És a dir, la sort de tots els deixebles de Jesús està determinada cristològicament. Els qui, per mitjà del baptisme i la fe són de Crist, participaran també de la plenitud de Crist, en el sentit que seran per sempre seus, ningú no els podrà arrencar mai més de les seves mans (cf. Rm 6,1-11; Col 2,12-14; Ef 2,4-6). De tot el que Crist ha rebut de Déu, ells en participen. La resurrecció i la glòria passen als cristians en un cert sentit, però no pas per una acció directa de Déu sobre ells, sinó més aviat a través i gràcies a la seva unió amb Crist. El discurs sobre la resurrecció dels cristians és, sobretot, un logos sobre Crist. Aquesta és la teologia del Nou Testament sobre la sort dels cristians, és l'extensió als creients del mateix destí de Crist, a causa de la unió que la conversió cristiana, juntament amb els sagraments de la fe (en primer lloc, baptisme i Eucaristia), ha constituït entre Crist i els cristians. El discurs cristià sobre les realitats últimes no és tant un discurs sobre el més enllà sinó més aviat dur a les últimes conseqüències el fet que la nostra unió amb Crist és una unió real, indissoluble, i per tant, indestructible, que ni la mort no pot trencar. No és pas simplement una unió moral basada en la nostra bona voluntat d'estar-hi units, sinó que és una unió sacramental basada en la seva voluntat salvífica –lliurement acollida pels deixebles– la qual és irrevocable i infal·liblement eficaç. Heus aquí la qüestió: la immortalitat és un do de gràcia que val sols per als deixebles de Crist, o fa referència a l'essència de l'ésser humà com a tal? La resposta és que Déu vol salvar tothom en Crist. I per tant, cada ésser humà, com a interlocutor de Déu, i per això, obert a la transcendència, segurament no interfereix en l'oferiment salvífic de Crist, el qual, un cop enlairat sobre l'arbre de la creu, atrau tothom cap a ell (cf. Jn 12,32).

El contingut essencial de l'anunci bíblic de la resurrecció no és tant la idea d'una restitució dels cossos a les ànimes, segons una visió dualística de la persona, del tot aliena al món i al llenguatge bíblic; sinó més aviat la idea que l'essencial de l'ésser humà roman. La qüestió del com de la resurrecció ja l'havien plantejat a sant Pau els cristians de Corint: «I com ressusciten, els morts? Quina mena de cos tenen?». La resposta de Pau és lapidària: «Insensat!» (cf. 1Co 15,35-36).

En poques paraules, Pau no ensenya la resurrecció dels cossos, sinó la resurrecció de les persones. Però aquesta resurrecció no es realitza pas amb el retorn del «cos carnal», és a dir, de l'estructura biològica, que Pau considera certament impossible: «un cos corruptible no pot heretar la vida incorruptible» (1Co 15,50), sinó en la diversitat de la vida de la resurrecció, així com se'ns ha presentat exemplarment a nosaltres en el Senyor ressuscitat[1].

1 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 296

Això no significa pas caure en una mena d'espiritualització de la resurrecció, en la mesura que la resurrecció també implica la matèria i també interessa el cosmos sencer. El problema consisteix a comprendre en profunditat la peculiaritat de la persona humana, segons la qual el cos humà, més enllà de com apareix al biòleg, al fisioleg o al químic, és entès teològicament com l'equipament necessari per estar en relació amb el món, amb els altres i amb Déu. En la seva resposta als Corintis, el mateix Pau argumenta que, tal com existeixen cossos que resten idèntics en llur ésser profund, tot i que siguin molt diversos en llur manifestació exterior, així serà la nostra resurrecció. La resurrecció és un misteri d'identitat en el seu nucli essencial, també en la seva més completa diversificació exterior, així com s'esdevé, anàlogament, en la relació entre la llavor i la planta. Com a ressuscitats, encara serem nosaltres mateixos (la llavor), però també en serem el desenvolupament (la planta).

En el fons, la resposta més convincent sobre la realitat de la vida nova de la resurrecció ve donada precisament pel Crist ressuscitat. Els relats d'aparicions del Senyor ressuscitat, en llur riquesa i també en llur complexitat interpretativa, ens permeten dir que, d'una banda, el Crist ressuscitat no és simplement un que ha retornat a la vida biològica d'abans (com, en canvi, li va succeir a Llàtzer i als altres morts ressuscitats per Crist), i de l'altra banda, que Jesús ressuscitat no és tampoc un fantasma, un pur esperit. En canvi, Jesús ressuscitat es deixa tocar per Tomàs i menja amb els deixebles. Com molt bé diu Benet XVI a la segona part del seu llibre sobre Jesús de Natzaret:

"Ell [Jesús ressuscitat] és plenament corpori. I tanmateix no està lligat a les lleis de la corporeïtat, a les lleis d'espai i temps. En aquesta sorprenent dialèctica entre identitat i alteritat, entre veritable corporeïtat i llibertat dels lligams del cos, es manifesta l'essència peculiar, misteriosa de la nova existència del Ressuscitat. Valen, efectivament, totes dues coses. Ell és el mateix –un Home de carn i ossos– i ell és també el Nou, Aquell qui ha entrat en un tipus diferent d'existència"[2].

Un últim aspecte fa referència a la temàtica del judici de Déu al final de la nostra vida personal i a la fi de la història humana i còsmica. El judici de Déu ve interpretat diversament, oscil·lant entre dues tesis radicals que s'oposen dialècticament i que ambdues es podrien remuntar fins al Nou Testament. D'una banda, el judici es fa coincidir amb la gràcia sobreabundant de Déu, fins al punt de fer irrellevant el comportament ètic de l'ésser humà, que de totes maneres seria «sanat» per aquesta gràcia, tot prescindint de la seva llibertat i de la seva responsabilitat. Aquesta posició no només fa irresponsable l'ésser humà, sinó que també fa ombra sobre Déu mateix, fins i tot en fa una caricatura, que posaria sobre el mateix pla el qui fa el bé i el qui fa el mal: els botxins –llevat d'un penediment– no poden ser tractats, a la fi, de la mateixa manera que les víctimes. Això no faria justícia al judici de Déu, que, segons el text de Mt 25,31-46, separa els beneïts, és a dir, els qui han obrat el bé, dels maleïts, és a dir, els qui han fet el mal. D'altra banda, s'insisteix talment en el fet que els humans seran judicats a base de llurs obres, que es podria arribar a buidar totalment la «teologia de la gràcia», tot posant en primer lloc, erròniament, una «teologia del mèrit». Això indueix a un moralisme que no és res més que una mena d'autoredempció, que fa irrellevant el sacrifici redemptor de Crist. D'una banda hi ha l'amor infinit de Déu, la seva gràcia, que mai no abandona la persona pecadora; i de l'altra, hi ha la llibertat de l'ésser humà, que de cap manera no pot ser eliminada per la gràcia de Déu, tal com suggereix un cèlebre text de sant Agustí: «Déu, que t'ha creat sense tu, no pot salvar-te sense tu» (Seró CLXIX, 13).

Si és veritat que la gràcia de Déu i la llibertat de l'ésser humà no poden tenir certament el mateix pes, ja que Déu és infinitament més gran que l'ésser humà –«on abundà el pecat, sobreabundà la gràcia» (Rm 5,20; vegeu també 1Jn 3,20)–, també és veritat que les dades del Nou Testament ens presenten la vida humana com una cosa molt seriosa, d'on no s'exclou pas la possibilitat d'un no a Déu, i per tant, d'una perdició total (vegeu, per exemple, la paràbola del ric i del pobre Llàtzer a Lc 16,19-31). A comprendre aquesta mena de paradoxa, ens hi ajuda un text de Benet XVI, que trobem a l'encíclica Spe salvi:

"El judici de Déu és esperança, tant perquè és justícia, com perquè és gràcia. Si fos només gràcia, que fa irrellevant tot el que és terrenal, Déu continuaria devent-nos la resposta a la pregunta sobre la justícia, una pregunta decisiva per a nosaltres davant de la història i davant de Déu mateix. Si fos pura justícia, podria ser, al final, només un motiu de temor per a tots nosaltres. L'encarnació de Déu en Crist ha unit talment l'un amb l'altra –judici i gràcia–, que la justícia s'estableix amb fermesa: tots nosaltres esperem la nostra salvació «amb temor i reverència» (Fl 2,12). Tanmateix, la gràcia ens permet a tots d'esperar i d'encaminar-nos plens de confiança cap a la trobada amb el Jutge, que coneixem com el nostre «advocat», ***parakletos*** (núm. 47).

El judici final de Déu coincideix amb el retorn del Senyor. Déu ha confiat l'ofici de Jutge al qui és també el nostre germà:

No ens judicarà un estrany, sinó més aviat el qui ja coneixem per la fe. Per tant, el jutge que vindrà a trobar-nos no serà com una persona desconeguda i forastera, sinó com un dels nostres, un que coneix a fons la naturalesa humana, perquè l'ha duta sobre les seves espatlles[3].

2 J. RATZINGER - BENET XVI, Jesús de Natzaret. Segona part. De l'entrada a Jerusalem a la Resurrecció, Barcelona: Claret 2011, p. 226.

3 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 271.

Església catòlica

exèquies d'infants

Centre de Pastoral Litúrgica

Conferencia Episcopal Española
C/Añastro, 1 - 28033 Madrid
t: 913 439 600
www.conferenciaepiscopal.es

Centre de Pastoral Litúrgica
t: 933 022 235
www.cpl@cpl.es

Oferim aquí un formulari per a les exèquies d'un infant que no ha arribat encara a l'ús de raó, amb les variants corresponents si es tracta d'un infant batejat o d'un infant que ha mort sense baptisme tot i que els seus pares tenien intenció de batejar-lo. El formulari no preveu la celebració de la missa. Si es volgués celebrar, caldrà adequar el ritu oportunament. En cada cas, a més, caldrà adaptar aquests materials d'acord amb les circumstàncies concretes en què s'ha produït aquella mort.

Tingueu també en compte que tots els textos que aquí publiquem estan en gènere masculí, de manera que, quan s'escaigui, caldrà adaptar-los al femení.

Esquema de la celebració

1. Introducció a la celebració

1.1. Salutació inicial
1.2. Paraules d'introducció
1.3. Encesa del ciri pasqual
1.4. Oració col·lecta

2. Litúrgia de la Paraula

2.1. Introducció a la lectura
2.2. Primera lectura (Lm 3,22-26)
2.3. Lectura (Ap 21,1a.3-5a)
2.4. Lectura (Mt 11,25-30)
2.5. Homilia
2.6. Pregària universal

3. Darrera recomanació i comiat per a un infant batejat

3.1. Invitació a la pregària
3.2. Aspersió
3.3. Cant de comiat o invocacions
3.4. Paraules d'algun dels familiars o amics
3.5. Pregària final
3.6. Antífona de comiat
3.7. Benedicció i comiat

4. Darrera recomanació i comiat per a un infant no batejat

4.1. Invitació a la pregària
4.2. Paraules d'algun dels familiars o amics
4.3. Pregària final
4.4. Antífona de comiat
4.5. Benedicció de comiat

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Acolliment i ritus inicials

1.1. Salutació inicial

"En el nom del Pare i del Fill i de l'Esperit Sant. Germanes i germans, que la pau, l'amor i el consol de Déu el nostre Pare, i del seu Fill Jesucrist, siguin avui ben especialment amb tots vosaltres."

1.2. Paraules d'introducció

(Per a un infant batejat)
"Germans i germanes: ens hem reunit en aquesta casa d'oració acompanyant una família dolorosament afectada per la mort de N. Aquest infant, que pel baptisme fou rebut en la família dels fills de Déu, ha arribat en poc temps al terme del seu camí, marcat amb el senyal de Crist. Ara nosaltres l'encomanarem a l'Església del cel, a fi que el Senyor el rebi en el seu regne, i també pregarem perquè no manqui la pau i l'esperança cristiana als seus pares, germans i amics."

(Per a un infant no batejat)
"Germans i germanes: ens hem reunit en aquesta casa d'oració, acompanyant una família dolorosament afectada per la mort de N. Avui, nosaltres, units en la fe i en la confiança que l'amor de Déu ens dóna, pregarem perquè el Senyor el rebi en el seu Regne, i perquè no manqui la pau i l'esperança cristiana als seus pares, familiars i amics."

1.3. Encesa del ciri pasqual

Quan es tracta d'un infant batejat, ara el celebrant pot encendre el ciri pasqual, que ens recorda el baptisme. Abans o després de l'encesa, diu aquestes paraules:

"Que la llum de Crist ressuscitat il·lumini en nosaltres l'esperança de la resurrecció."

1.4. Col·lecta

(Per un infant batejat)
"Preguem. Senyor, vós coneixeu la nostra pena per la mort d'aquest infant; concediu als qui plorem pel seu traspàs la certesa que viu eternament al cel. Per Crist, Senyor nostre."

(Per un infant batejat)
"Preguem. Déu de clemència, que heu fet venir cap a vós aquest infant tot just al llindar de la seva vida, escolteu la nostra pregària i concediu-nos amb ell de participar en la vida eterna, ja que creiem que pel baptisme esdevingué fill vostre i que ara viu en el vostre Regne. Per Crist, Senyor nostre."

(Per un infant no batejat)

"Preguem. Rebeu, Senyor, les pregàries des vostres fidels, entristits pel record de l'infant que han perdut, i concediu-los, oh Déu provident, el consol de l'esperança que la fe ens dóna. Per Crist, Senyor nostre."

2. Litúrgia de la paraula

Proposem llegir una sola lectura, però oferim tres possibilitats d'elecció. Si es vol llegir una primera lectura i l'evangeli, es podrà intercalar un dels salms que proposem per a les exèquies d'adults. Es pot fer tota la litúrgia de la Paraula asseguts.

2.1. Introducció a la lectura

"Escoltem ara les paraules que Déu vol dir-nos avui. La lectura que ara sentirem ens ajudarà a reforçar la nostra esperança. Déu ens acompanya avui en el dolor, i la seva paraula ens vol donar llum i confiança."

2.2. Primera Lectura (Lm 3,22-26)

Lectura de les Lamentacions

"No s'han extingit els favors del Senyor, no s'han pas esgotat; la seva pietat és nova cada matí, la seva fidelitat és immensa. Em dic a mi mateix: "La meva part és el Senyor, i per això espero en ell". El Senyor es bo amb els qui hi confien, amb tots aquells que el cerquen. És bo d'esperar silenciosament la salvació del Senyor. Paraula de Déu."

2.3. Lectura (Ap 21,1a.3-5a)

Lectura del llibre de l'Apocalipsi

Jo, Joan, vaig veure un cel nou i una terra nova. I vaig sentir cap a l'indret del tron una veu forta que cridava: "És el tabernacle on Déu es trobarà amb els homes. viurà amb ells, ells seran el seu poble i el seu Déu serà Déu-que-és-amb-ells. Els eixugarà totes les llàgrimes dels ulls i no existirà més la mort, ni dol, ni crits, ni penes. Les coses d'abans han passat". Llavors el qui seia al tron afirmà: "Jo faré que tot sigui nou". Paraula de Déu.

2.4. Lectura (Mt 11,25-30)

Lectura de l'evangeli segons sant Mateu

"En aquell temps Jesús digué. "Us enalteixo, Pare, Senyor del cel i de la terra, perquè heu revelat als senzills tot això, que heu amagat als savis i als entesos. Sí, Pare, així us ha plagut a vós. El Pare ho ha posat tot a les meves mans; fora del Pare, ningú no coneix veritablement el Fill; igualment ningú no coneix veritablement el Pare, fora del Fill i d'aquells a qui el Fill el vol revelar. Veniu a mi tots els qui esteu cansats i afeixugats; jo us faré reposar.

Accepteu el meu jou, feu-vos deixebles meus, que jo sóc benèvol i humil de cor, i trobareu el repòs que tant desitjàveu, perquè el meu jou és suau, i la meva càrrega lleugera. Paraula del Senyor."

2.5. Homilia

2.6. Pregària universal

"Preguem ara amb fe a Déu el nostre Pare. Ell va ressuscitar Jesucrist el seu Fill d'entre els morts, i així ha obert un camí de vida i de salvació per a tota la humanitat. Preguem tot dient: Escolteu-nos, Pare.
1. (Per un infant batejat) Pel nostre germà N., que en el breu temps de la seva vida va rebre la llavor de la vida eterna en el baptisme. Que frueixi ara per sempre de la companyia dels sants. Preguem el Senyor.
1. (Per un infant no batejat) Per aquest infant, N., que ha mort tan petit. Que Déu, amb el seu amor immens, vulgui acollir-lo per sempre en el seu Regne. Preguem el Senyor.
2. Pels seus pares i familiars. Que trobin el consol de l'amor de Déu, i la nostra ajuda fraternal. Preguem el Senyor.
3. Per tots els qui han mort amb l'esperança de la resurrecció. Que Déu els aculli i els il·lumini amb la resplendor del seu rostre. Preguem el Senyor.
4. Per tots els pobles del món. Que creixin arreu sentiments de justícia i de solidaritat, i desaparegui el flagell de la guerra i de la fam. Preguem el Senyor.
5. Pels qui avui ens hem reunit aquí, i per tots els cristians. Que les nostres vides siguin penetrades de l'amor a Déu i als altres, tal com Jesucrist ens ha ensenyat. Preguem el Senyor.

Diguem ara, tots junts, la pregària que ens va ensenyar Jesucrist, la pregària dels fills de Déu, el Parenostre:
Pare nostre, que esteu en el cel:
Sigui santificat el vostre nom.
Vingui a nosaltres el vostre Regne.
Faci's la vostra voluntat,
així a la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia
doneu-nos, Senyor el dia d'avui.
I perdoneu les nostres culpes,
així com nosaltres perdonem
els nostres deutors.
I no permeteu que nosaltres caiguem
en la temptació.
Ans deslliureu-nos de qualsevol mal."

3. Darrera recomanació i comiat per a un infant batejat

3.1. Invitació a la pregària

"Germans: complirem ara el deure de donar sepultura cristiana a aquest infant. Ho farem amb dolor, amb molta tristesa. Però volem fer-ho també amb esperança. Aquest infant que ha mort, viurà per sempre amb Déu, en una vida nova i sense fi. En l'esperança certa d'aquesta vida, demanem també al Senyor que consoli els seus pares i familiars, i que a tots ens faci més fidels al seu amor."

3.2. Aspersió

"Aquest infant, pel baptisme, va ser fet fill de Déu. Ara, amb l'aspersió de l'aigua, recordem la vida nova que llavors li fou donada i que ara l'ha de portar per sempre el Regne de Déu, el nostre Pare."

3.3. Cant de comiat o invocacions

Es canta ara un cant de comiat al difunt, que expressi la fe en la vida de Déu. Si no es pot cantar res, es poden fer, per exemple, les següents invocacions:

» Que aquest germà nostre visqui eternament en la pau al vostre costat. Senyor, tingueu pietat. R/ Senyor, tingueu pietat.
» Que participi amb vós de la felicitat eterna dels sants. Senyor, tingueu pietat.
» Que contempli el vostre rostre gloriós i frueixi de l'alegria sens fi. Senyor, tingueu pietat.
» Que tots nosaltres puguem retrobar-lo en el Regne de la llum i de la pau. Senyor, tingueu pietat.

3.4. Paraules d'algun dels familiars o amics

Ara, algun dels familiars o amics pot dir unes breus paraules d'agraïment als presents per la seva participació en les exèquies. També el mateix celebrant pot dir les paraules d'agraïment o donar públicament el condol a la família.

3.5. Pregària final

"Preguem. Us encomanem, Senyor, aquest infant: vós que l'estimeu tant, rebeu-lo en el paradís, on ni dol ni penes no existiran més, sinó pau i goig per sempre. I vulgueu també donar la vostra força i el vostre consol als seus pares que ploren la seva mort. Us ho demanem per Crist, Senyor nostre."

3.6. Antífona de comiat

"Que els àngels t'acompanyin al paradís; que, a la teva arribada, et rebin els màrtirs i et facin entrar a la ciutat santa de Jerusalem."

"Que el cor dels àngels t'aculli i tinguis amb Llàtzer, el pobre, un repòs etern."

3.7. Benedicció i comiat

"El Senyor sigui amb vosaltres. R/ I amb el vostre esperit.
Que us beneeixi Déu, que no deixa mai de consolar-nos, i que pel seu amor va crear l'home, i en la resurrecció del seu Fill Jesucrist ha donat, als qui creuen, l'esperança de la resurrecció. R/ Amén.
Que a nosaltres, que encara vivim en aquest món, ens concedeixi la seva gràcia i la seva fortalesa i, als qui ja han mort, els porti al lloc de la llum i de la pau. R/ Amén.
Que a tots ens concedeixi de ser eternament feliços amb Crist, el qual creiem que ressuscità realment d'entre els morts. R/ Amén.
Que us beneeixi Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant. R/ Amén.
Germans, aneu-vos-en en pau. R/ Donem gràcies a Déu."

4. Darrera recomanació i comiat per a un infant no batejat

4.1. Invitació a la pregària

"Germans, amb la confiança que aquest infant és en les mans de Déu, preguem ara perquè doni als seus pares i familiars la fortalesa necessària per viure cristianament el seu dolor."

"Germans, encomanem al Senyor aquest infant i tinguem la caritat de pregar pels seus pares. Ells ploren perquè han perdut el seu fillet, però el deixen, confiats, a les mans de Déu."

Tothom prega uns moments en silenci.

4.2. Paraules d'algun dels familiars o amics

Després, si es vol, algun dels familiars o amics pot dir unes breus paraules d'agraïment als presents per la seva participació en les exèquies, o les pot dir el mateix celebrant.

4.3. Pregària final

"Us encomanem humilment, Senyor, aquest infant; pel vostre amor immens rebeu-lo en el paradís, on ni dol, ni plors, ni penes no existiran més, sinó pau i alegria, amb el vostre Fill i l'Esperit Sant, pels segles dels segles."

"Us encomanem, Senyor, aquest infant: vós que l'estimeu tant, rebeu-lo en el paradís, on ni dol ni penes no existiran més, sinó pau i goig per sempre. I vulgueu també donar la vostra força i el vostre consol als seus pares que ploren la seva mort. Us ho demanem per Crist..."

4.4. Benedicció i comiat de l'assemblea

"El Senyor sigui amb vosaltres. R/ I amb el vostre esperit.
Que us beneeixi Déu totpoderós, Pare, Fill i Esperit Sant. R/ Amén.
Germans, aneu-vos-en en pau. R/ Donem gràcies a Déu."

Objectes de celebració

Els objectes que acompanyen la cerimònia són el ciri Pascual, l'aigua per l'aspersió i, en algunes ocasions, l'encens.

Acompanyament musical de la cerimònia

A les exèquies catòliques el criteri per als cants és el mateix que per a la resta de celebracions litúrgiques, tant pel que fa als cants com pel que fa als instruments musicals. En el cas de les exèquies amb missa s'introdueixen alguns cants propis de la missa: Sanctus, Cant de comunió, Anyell de Déu, etc.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Les afirmacions bíbliques sobre el més enllà i sobre el futur de l'ésser humà són múltiples, però necessiten d'una hermenèutica correcta –que aquí no és possible explicitar– per a evitar d'interpretar tals afirmacions com a descripcions anticipants d'un futur encara absent. L'Antic Testament madura progressivament la fe en la resurrecció dels morts. Serà sobretot durant l'època dels Macabeus (segle II aC), que es consolida la idea d'una retribució després de la mort per als qui han donat la vida per defensar les lleis de Déu i per defensar el poble jueu del perill d'una hel·lenització de la Judea. No es tenia una idea gaire precisa de resurrecció; s'afirmava simplement que, els qui han estat fidels a Déu, quan Déu es posarà definitivament a regir els destins del món, seran ressuscitats. Però quan es tractava d'explicar la manera com ressuscitarien els morts, les opinions es diversificaven. Els models amb els quals es pensava la resurrecció eren fonamentalment tres: els cossos ressusciten; els morts són raptats al cel; les ànimes dels difunts es troben en la benaurança. En el fons, l'element substancial de fe era aquest: Déu no pot oblidar-se dels qui li han estat fidels en el combat, els màrtirs. Tot seguit, la idea es va estendre a tots els qui han estat fidels a Déu en les proves de la vida. Déu, que és Senyor i que dóna la vida, no abandona els seus fidels a la mort, els ressuscita, els desvetlla, els torna a aixecar (és el model de la resurrecció), els fa venir devers si mateix (és el model del rapte), els omple de tot coneixement i joia (és el model de l'ànima benaurada).

El cristianisme privilegiarà el primer model, el de la resurrecció dels morts. Però la novetat del cristianisme és una altra. Mentre el judaisme, quan parla de resurrecció, de rapte i de benaurança de l'ànima, espera que tot això succeeixi quan Déu clourà l'escena de la història, els cristians afirmen que, en Jesús, ja s'ha esdevingut l'anticipació de la sort gloriosa. Aquell Jesús que ha estat crucificat, Déu ja l'ha ressuscitat i se l'ha endut amb ell al cel, fent-lo seure a la seva dreta (cf. Ac 2,14-36). Els dos models de resurrecció i rapte s'han fos en el model típicament cristià de resurrecció i exaltació. Déu ja ha desvetllat Jesús, que rep no només el do de la nova vida, sinó que també rep la sobirania universal; no només ha estat endut al cel, sinó també exaltat. I hom encunya una nova expressió, que no existia en la cultura hebrea: encara no s'ha esdevingut la resurrecció dels morts, però Jesús ja ha estat ressuscitat d'entre els morts, «com a primícia de tots els qui han mort» (1Co 15,20).

Si la primera novetat del cristianisme, pel que fa al judaisme, és que Jesús ha anticipat la glòria futura, se'n segueix que la resurrecció de Jesús d'entre els morts fa també real l'anticipació de la resurrecció dels qui han estat units a Crist. És a dir, la sort de tots els deixebles de Jesús està determinada cristològicament. Els qui, per mitjà del baptisme i de la fe són de Crist, participaran també de la plenitud de Crist, en el sentit que seran per sempre seus, ningú no els podrà arrencar mai més de les seves mans (cf. Rm 6,1-11; Col 2,12-14; Ef 2,4-6). De tot el que Crist ha rebut de Déu, ells en participen. La resurrecció i la glòria passen als cristians en un cert sentit, però no pas per una acció directa de Déu sobre ells, sinó més aviat a través i gràcies a la seva unió amb Crist. El discurs sobre la resurrecció dels cristians és, sobretot, un logos sobre Crist. Aquesta és la teologia del Nou Testament sobre la sort dels cristians, és l'extensió als creients del mateix destí de Crist, a causa de la unió que la conversió cristiana, juntament amb els sagraments de la fe (en primer lloc, baptisme i Eucaristia), ha constituït entre Crist i els cristians. El discurs cristià sobre les realitats últimes no és tant un discurs sobre el més enllà sinó més aviat dur a les últimes conseqüències el fet que la nostra unió amb Crist és una unió real, indissoluble, i per tant, indestructible, que ni la mort no pot trencar. No és pas simplement una unió moral basada en la nostra bona voluntat d'estar-hi units, sinó que és una unió sacramental basada en la seva voluntat salvífica –lliurement acollida pels deixebles– la qual és irrevocable i infal·liblement eficaç. Heus aquí la qüestió: la immortalitat és un do de gràcia que val sols per als deixebles de Crist, o fa referència a l'essència de l'ésser humà com a tal? La resposta és que Déu vol salvar tothom en Crist. I per tant, cada ésser humà, com a interlocutor de Déu, i per això, obert a la transcendència, segurament no interfereix en l'oferiment salvífic de Crist, el qual, un cop enlairat sobre l'arbre de la creu, atrau tothom cap a ell (cf. Jn 12,32).

El contingut essencial de l'anunci bíblic de la resurrecció no és tant la idea d'una restitució dels cossos a les ànimes, segons una visió dualística de la persona, del tot aliena al món i al llenguatge bíblic; sinó més aviat la idea que l'essencial de l'ésser humà roman. La qüestió del com de la resurrecció ja l'havien plantejat a sant Pau els cristians de Corint: «I com ressusciten, els morts? Quina mena de cos tenen?». La resposta de Pau és lapidària: «Insensat!» (cf. 1Co 15,35-36).

En poques paraules, Pau no ensenya la resurrecció dels cossos, sinó la resurrecció de les persones. Però aquesta resurrecció no es realitza pas amb el retorn del «cos carnal», és a dir, de l'estructura biològica, que Pau considera certament impossible: «un cos corruptible no pot heretar la vida incorruptible» (1Co 15,50), sinó en la diversitat de la vida de la resurrecció, així com se'ns ha presentat exemplarment a nosaltres en el Senyor ressuscitat[1].

1 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 296.

Això no significa pas caure en una mena d'espiritualització de la resurrecció, en la mesura que la resurrecció també implica la matèria i també interessa el cosmos sencer. El problema consisteix a comprendre en profunditat la peculiaritat de la persona humana, segons la qual el cos humà, més enllà de com apareix al biòleg, al fisioleg o al químic, és entès teològicament com l'equipament necessari per estar en relació amb el món, amb els altres i amb Déu. En la seva resposta als Corintis, el mateix Pau argumenta que, tal com existeixen cossos que resten idèntics en llur ésser profund, tot i que siguin molt diversos en llur manifestació exterior, així serà la nostra resurrecció. La resurrecció és un misteri d'identitat en el seu nucli essencial, també en la seva més completa diversificació exterior, així com s'esdevé, anàlogament, en la relació entre la llavor i la planta. Com a ressuscitats, encara serem nosaltres mateixos (la llavor), però també en serem el desenvolupament (la planta).

En el fons, la resposta més convincent sobre la realitat de la vida nova de la resurrecció ve donada precisament pel Crist ressuscitat. Els relats d'aparicions del Senyor ressuscitat, en llur riquesa i també en llur complexitat interpretativa, ens permeten dir que, d'una banda, el Crist ressuscitat no és simplement un que ha retornat a la vida biològica d'abans (com, en canvi, li va succeir a Llàtzer i als altres morts ressuscitats per Crist), i de l'altra banda, que Jesús ressuscitat no és tampoc un fantasma, un pur esperit. En canvi, Jesús ressuscitat es deixa tocar per Tomàs i menja amb els deixebles. Com molt bé diu Benet XVI a la segona part del seu llibre sobre Jesús de Natzaret:

"Ell [Jesús ressuscitat] és plenament corpori. I tanmateix no està lligat a les lleis de la corporeïtat, a les lleis d'espai i temps. En aquesta sorprenent dialèctica entre identitat i alteritat, entre veritable corporeïtat i llibertat dels lligams del cos, es manifesta l'essència peculiar, misteriosa de la nova existència del Ressuscitat. Valen, efectivament, totes dues coses. Ell és el mateix –un Home de carn i ossos– i ell és també el Nou, Aquell qui ha entrat en un tipus diferent d'existència"[2].

Un últim aspecte fa referència a la temàtica del judici de Déu al final de la nostra vida personal i a la fi de la història humana i còsmica. El judici de Déu ve interpretat diversament, oscil·lant entre dues tesis radicals que s'oposen dialècticament i que ambdues es podrien remuntar fins al Nou Testament. D'una banda, el judici es fa coincidir amb la gràcia sobreabundant de Déu, fins al punt de fer irrellevant el comportament ètic de l'ésser humà, que de totes maneres seria «sanat» per aquesta gràcia, tot prescindint de la seva llibertat i de la seva responsabilitat. Aquesta posició no només fa irresponsable l'ésser humà, sinó que també fa ombra sobre Déu mateix, fins i tot en fa una caricatura, que posaria sobre el mateix pla el qui fa el bé i el qui fa el mal: els botxins –llevat d'un penediment– no poden ser tractats, a la fi, de la mateixa manera que les víctimes. Això no faria justícia al judici de Déu, que, segons el text de Mt 25,31-46, separa els beneïts, és a dir, els qui han obrat el bé, dels maleïts, és a dir, els qui han fet el mal. D'altra banda, s'insisteix talment en el fet que els humans seran judicats a base de llurs obres, que es podria arribar a buidar totalment la «teologia de la gràcia», tot posant en primer lloc, erròniament, una «teologia del mèrit». Això indueix a un moralisme que no és res més que una mena d'autoredempció, que fa irrellevant el sacrifici redemptor de Crist. D'una banda hi ha l'amor infinit de Déu, la seva gràcia, que mai no abandona la persona pecadora; i de l'altra, hi ha la llibertat de l'ésser humà, que de cap manera no pot ser eliminada per la gràcia de Déu, tal com suggereix un cèlebre text de sant Agustí: «Déu, que t'ha creat sense tu, no pot salvar-te sense tu» (Sermó CLXIX, 13).

Si és veritat que la gràcia de Déu i la llibertat de l'ésser humà no poden tenir certament el mateix pes, ja que Déu és infinitament més gran que l'ésser humà –«on abundà el pecat, sobreabundà la gràcia» (Rm 5,20; vegeu també 1Jn 3,20)–, també és veritat que les dades del Nou Testament ens presenten la vida humana com una cosa molt seriosa, d'on no s'exclou pas la possibilitat d'un no a Déu, i per tant, d'una perdició total (vegeu, per exemple, la paràbola del ric i del pobre Llàtzer a Lc 16,19-31). A comprendre aquesta mena de paradoxa, ens hi ajuda un text de Benet XVI, que trobem a l'encíclica Spe salvi:

"El judici de Déu és esperança, tant perquè és justícia, com perquè és gràcia. Si fos només gràcia, que fa irrellevant tot el que és terrenal, Déu continuaria devent-nos la resposta a la pregunta sobre la justícia, una pregunta decisiva per a nosaltres davant de la història i davant de Déu mateix. Si fos pura justícia, podria ser, al final, només un motiu de temor per a tots nosaltres. L'encarnació de Déu en Crist ha unit talment l'un amb l'altra –judici i gràcia–, que la justícia s'estableix amb fermesa: tots nosaltres esperem la nostra salvació «amb temor i reverència» (Fl 2,12). Tanmateix, la gràcia ens permet a tots d'esperar i d'encaminar-nos plens de confiança cap a la trobada amb el Jutge, que coneixem com el nostre «advocat», parakletos (núm. 47).

El judici final de Déu coincideix amb el retorn del Senyor. Déu ha confiat l'ofici de Jutge al qui és també el nostre germà:

No ens judicarà un estrany, sinó més aviat el qui ja coneixem per la fe. Per tant, el jutge que vindrà a trobar-nos no serà com una persona desconeguda i forastera, sinó com un dels nostres, un que coneix a fons la naturalesa humana, perquè l'ha duta sobre les seves espatlles[3].

2 J. RATZINGER - BENET XVI, Jesús de Natzaret. Segona part. De l'entrada a Jerusalem a la Resurrecció, Barcelona: Claret 2011, p. 226.

3 RATZINGER, Introducción al cristianismo, p. 271.

Esglésies cristianes evangèliques o protestants

introducció general

Dins de les esglésies derivades o que s'identifiquen amb els principis de la Reforma hi ha una important varietat de formes de celebracions litúrgiques o religioses per als funerals, cultes o oficis religiosos de comiat de les restes mortals dels fidels d'aquestes esglésies cristianes. No obstant això, la majoria de les celebracions, encara que poden oferir una aparença formal diversa, en realitat segueixen certs patrons litúrgics o formals que són molt semblats entre ells. Sobre aquests principis religiosos o patrons que evidencien una mateixa fe es construeixen els diferents oficis religiosos que s'adapten en les seves formes a les diferents cultures o tradicions religioses i socials. Nosaltres hem triat tres models:

» L'ofici fúnebre o culte de comiat elaborat conforme a un Programa Contemporani, a partir dels costums i les tradicions de les esglésies evangèliques que no disposen de litúrgia oficial.

» L'ofici de sepultura per a adults (programa tradicional) que figura en el llibre de litúrgia de l'Església Espanyola Reformada Episcopal (IERE) pertanyent a la Comunió Anglicana.

» El culte fúnebre que ha estat elaborat tenint en compte els costums i peculiaritats de l'Església Evangèlica Filadèlfia, els fidels de la qual pertanyen majoritàriament a l'ètnia gitana.

A través del contingut de les següents fitxes, es manifesta un acostament a la fe cristiana viscuda des de les comunitats de fe evangèliques, anglicanes i protestants i a les seves creences respecte de la circumstància de la mort i de la vida eterna.

Per concloure, s'inclou també en aquesta introducció una informació esquemàtica general sobre alguns costums i creences que incideixen o tenen relació amb els oficis religiosos i funerals, amb la finalitat de posar en relleu alguns assumptes delicats o que han suscitat algun problema, de cara a què es puguin arbitrar mitjans per evitar-los o superar-los, facilitant d'aquesta manera als usuaris l'accés a un servei públic i que, al marge que es faciliti per mitjà d'entitats públiques o privades, se'n garanteixi la prestació en les mateixes condicions de dignitat, qualitat i igualtat, a tots els ciutadans.

Costums i recomanacions sobre les vetlles i els oficis religiosos

La vetlla i els funerals són actes de consol i acompanyament als familiars i éssers estimats del difunt. També són moments de comiat de les restes mortals, però no pas de l'ànima, que ja ha partit i s'està en presència de Déu, sense que es prevegi intercessions ulteriors de cap mena.

Si es tracta de persones rellevants per a la comunitat, també se celebren cultes corpore insepulto a l'església o cultes en record seu després d'haver transcorregut uns dies o setmanes del sepeli.

No són apropiats: els actes, intercessions i pregàries per la seva ànima.

Als recordatoris fúnebres s'ha d'evitar fer servir expressions com ara: "preguem per la seva ànima" o altres frases en les quals s'al·ludeix a la intercessió de la Verge o els Sants. Són apropiats l'ús de textos bíblics i promeses de Déu sobre la vida eterna.

El taüt disposarà eventualment de la imatge d'una creu, encara que és preferible que no incorpori cap imatge simbòlica. La instal·lació d'una representació de Crist crucificat al taüt s'ha de consultar prèviament. A Espanya no sol plantejar problema que el taüt estigui obert durant la vetlla, encara que en alguns llocs i en altres països allò que és habitual és que el fèretre estigui tancat i al damunt o al costat s'hi posa una fotografia del finat. D'aquesta manera es potencia que l'últim record sigui una imatge recent de quan estava viu.

Capelles per al culte fúnebre. Recomanacions i costums

Es podran fer servir les capelles existents als cementiris o tanatoris públics o privats amb independència que aquests locals estiguin consagrats o sense consagrar. Per als evangèlics el sagrat és l'acte religiós o de culte, i no es dóna importància a l'espai on té lloc. Per aquesta raó, també es poden utilitzar altres dependències encara que no estiguin dissenyades específicament per a l'ús religiós, sempre que siguin dignes o adequades per realitzar-hi oficis religiosos.

Les capelles dels tanatoris, sempre que sigui possible, estaran preparades per a un ús multiconfessional. Preferentment seran sòbries en la seva ornamentació, sense imatges ni sagraris. Quan hi hagi sales de diferents grandàries i ornamentació, el més aconsellable és mostrar les dependències existents a la família, perquè pugui triar aquella que li sembli més adequada. En ocasions, es triarà aquella sala que, pel seu aforament, s'ajusti més a l'expectativa del nombre d'assistents esperats al sepeli, encara que això signifiqui realitzar l'acte en una sala consagrada i ornamentada per al culte catòlic En altres ocasions, s'optarà per sales de menor grandària neutres pel que fa a la seva ornamentació religiosa.

Es considera molt ofensiu i discriminatori impedir l'ús d'una capella d'un tanatori públic amb l'excusa que és un lloc únicament catòlic o consagrat per a l'ús d'aquesta confessió. Si es donés aquesta circumstància, hi hauria d'haver un altre espai amb la mateixa capacitat i amb els mateixos serveis i qualitats a la disposició d'altres confessions. El fet que la confessió protestant sigui minoritària a Espanya no significa que la família i amics del difunt hagin de ser tractats distintament als creients de la confessió majoritària. Els protestants espanyols som molt sensibles respecte a això perquè venim d'un passat històric pròxim en què els morts no podien ser enterrats als cementiris públics, o eren inhumats d'amagat o en condicions desfavorables.

Per això, és molt important que els serveis es prestin en condicions d'igualtat i dignitat.

També resultaria ofensiu, per no ser un tracte neutral, que fossin sacerdots catòlics els qui en la pràctica, guardessin i disposessin de les claus dels locals per a cerimònies fúnebres i, per aquesta raó, fossin ells els qui, amb la seva millor voluntat, donessin accés a les dependències, assenyalessin el temps per a l'ús religiós a altres religions, o fins i tot, pretenguessin cobrar de les empreses funeràries els serveis religiosos realitzats en una capella pública o municipal per part d'altres confessions.

Imatges religioses

No és costum incloure imatges de Crist o la verge o sants a les capelles evangèliques. Algunes comunitats anglicanes o luteranes inclouen una imatge de Crist crucificat, però la majoria utilitzen, únicament, el símbol de la creu, i cobreixen les parets amb algun text bíblic. Quan en una capella disponible hi hagi imatges, és aconsellable habilitar un sistema per cobrir-les, i s'ha de consultar la família sobre les seves preferències respecte de l'oportunitat de fer-ho o no.

Esglésies cristianes evangèliques o protestants

model contemporani

Mariano Blázquez Burgo

FEREDE (Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya)
Mariano Blázquez Burgo – Secretari Executiu i Representant Legal
C/ Pablo Serrano 9 posterior - 28043 Madrid
c.e.: info@ferede.org
www.redevangelica.es

A cada Comunitat Autònoma hi ha Consells Evangèlics que aglutinen a la majoria de les esglésies evangèliques en aquella àrea.

Esquema de la celebració

Els oficis fúnebres evangèlics o protestants, que solen anomenar-se també culte en memòria o culte de comiat, normalment responen en el seu contingut a l'esquema següent:

Ofici fúnebre o culte de comiat:

1 Paraules d'acolliment i explicació de l'acte
2. Himnes congregacionals o intervenció musical
3. Lectura de la Paraula de Déu
4. Testimoniatges sobre la vida i fe del difunt
5. Predicació de la Paraula de Déu
6. Paraules de comiat, pregària i benedicció final

Per a l'elaboració d'aquest programa contemporani s'han tingut en compte els esquemes de funcionament dels programes més usuals en els diferents oficis fúnebres o cultes de comiat a moltes esglésies evangèliques i ha estat elaborat a partir dels costums i les tradicions de les esglésies evangèliques que no tenen litúrgia oficial.

Lloc i durada de l'acte

La durada de l'ofici fúnebre pot variar en funció del lloc on se celebri. Si l'acte té lloc a la capella del tanatori públic o del cementiri o al crematori, és necessari ajustar-se a les exigències d'ús d'aquest lloc per part d'altres col·lectius; no obstant això, l'habitual és que es prevegi una seqüenciació d'una hora per a cada servei religiós, la qual cosa permet una durada de 40 a 50 minuts i de 15 a 20 minuts per expressar el condol a la família i poder desallotjar el local per a altres usos.

Quan la cerimònia se celebra al temple on assistia el finat, de vegades, s'hi fa un culte corpore insepulto; en altres ocasions es porta a terme sense el cos del difunt i, des de la capella, el seguici es trasllada al cementiri. Quan són persones rellevants, es pot fer un culte in memoriam uns dies després. En aquests altres casos, l'esquema de l'ofici religiós pot ser el mateix encara que la durada pot allargar-se una mica, si bé no es recomana que s'estengui més de 60 minuts per no augmentar la càrrega emotiva del moment, sobretot per als familiars.

Programa de la cerimònia

És habitual la confecció d'un programa escrit de la cerimònia. Aquest programa, que podrà tenir diferent extensió segons el cas, sol comprendre una foto i les dades d'identitat del finat –data de naixement i defunció- i l'índex de l'ordre del culte i els himnes que es cantaran a l'ofici religiós. També hi pot figurar el contingut litúrgic de la cerimònia i algunes dades rellevants del ministeri cristià que eventualment hagi exercit el difunt o un text bíblic que li agradés particularment.

Encara que en aquest programa se'ls ha assignat un lloc específic, en realitat, els himnes o cants, les lectures i les pregàries se solen intercalar entre les diverses parts de la cerimònia.

L'oficiant i altres participants

En general, els cultes evangèlics i protestants solen ser participatius, circumstància que també es dóna en els seus cultes fúnebres, en els quals poden intervenir-hi diverses persones en diferents moments del programa mitjançant pregàries, testimoniatges, lectures, etc., tanmateix, es reserva l'exposició de la Paraula i les pregàries de comiat i benedicció al pastor o ministre de culte.

Ofici a peu de tomba

És molt habitual que hi hagi dos oficis religiosos: el culte de comiat, que té lloc a la capella, i un breu ofici a peu de tomba que té lloc immediatament després i abans que es procedeixi a la inhumació. Aquests oficis poden comptar amb l'assistència de tots els presents al funeral celebrat a la capella; en altres ocasions queden reservats per a l'entorn familiar més pròxim. En aquest acte, que sol tenir una durada total d'uns 10 minuts, es procedeix a donar lectura a algun text bíblic que no hagi estat llegit a la cerimònia anterior, es pot cantar una o dues estrofes d'un himne, i es conclou amb unes paraules de comiat de les restes mortals i una oració de benedicció i consol als familiars i amics presents.

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Paraules d'acolliment i explicació de l'acte

1.1. Acolliment en l'esperança

Oficiant:

> *"Avui som aquí reunits per dir adéu a (nom del mort/a) germà/a en la fe i col·laborador en l'obra del Senyor. En nom de la família, donem les gràcies a tots els assistents per la seva presència i companyia en aquest culte de comiat de les restes mortals del nostre germà/a."*

És un moment de dolor, però també de certesa en l'esperança que la paraula de Déu ens proporciona; hi llegim:

> *"El Senyor és el meu pastor:*
> *no em manca res.*
> *Em fa descansar en prats deliciosos,*
> *em mena al repòs vora l'aigua,*
> *i allí em retorna.*
> *Em guia per camins segurs,*
> *per amor del seu nom;*
> *ni que passi per la vall tenebrosa,*
> *no tinc por de cap mal.*
> *Tu, Senyor, ets vora meu:*
> *la teva vara i el teu bastó*
> *em donen confiança.*
> *Davant meu pares taula tu mateix*
> *enfront dels enemics;*
> *m'has ungit el cap amb perfums,*
> *omples a vessar la meva copa.*
> *Ben cert, tota la vida m'acompanyen*
> *la teva bondat i el teu amor.*
> *I viuré anys i més anys*
> *a la casa del Senyor."*

Salm 23:1-6 RVR-1977 [1]

1 Els textos bíblics apareixen en cursiva i culminen amb una referència a la versió o traducció de la Bíblia de la qual ha estat extret el passatge per a la versió castella-

1.2. Explicació de l'acte: culte de comiat

Oficiant:

"Com hem llegit, el nostre germà ha passat per la vall de la mort, però no ho ha fet sol sinó de la mà del Pastor de pastors, el qual ha preparat taula i lloc perquè pugui habitar amb Déu per l'eternitat. No estem, per tant, davant un funeral d'intercessió amb la finalitat d'ajudar el difunt, perquè ell/ella ja és en companyia del seu Pastor i Salvador. Estem davant un acte de comiat, d'afecte i de consol als familiars. Un culte de recordatori i proclamació pública de la gran esperança cristiana, fonamentada en el sacrifici realitzat per Crist Jesús el qual "semblantment, Crist, que es va oferir una sola vegada i prengué damunt seu els pecats de tots, apareixerà per segona vegada, no ja per raó dels pecats, sinó per salvar els qui viuen esperant-lo...i Amb una sola oblació, ha portat per sempre a la plenitud els qui ara són santificats."

Hebreus 9: 28 i 10:14 RV-1960)

1.3. Invocació de la presència i benedicció de Déu

Oració: l'oficiant convidarà els presents a pregar i farà una oració lliure o bé demanarà a algun dels assistents que elevi una oració a Déu. També podrà ser llegida la pregària següent:

"El nostre Déu i el nostre Pare,
Et donem gràcies per la teva benevolència i pel gran amor que has mostrat envers els homes, no pas per les obres de justícia que poguéssim haver realitzat nosaltres sinó per la teva infinita misericòrdia.
Et beneïm perquè, malgrat les nostres mancances, Crist Jesús va venir a aquest món per morir per cadascun dels nostres pecats, mancances i febleses, i perquè, encara que va ser mort, ressuscità i viu per sempre, triomfant públicament sobre el domini de la mort (Romans 6:9 i 1 Corintis 15:26) i ressuscità per ser Senyor dels qui han mort i també dels qui viuen (Romans 14:8) i dipositen en ell la seva confiança.
Et demanem que, conforme als mèrits sobreabundants de Crist Jesús, escoltis la pregària del teu poble i ens beneeixis amb la teva presència enmig nostre. Que el teu amor ens conforti en aquests moments de dolor, que les teves mans eixuguin les llàgrimes de la separació, que la teva Paraula il·lumini la nostra ment i la nostra consciència i que el teu amor trobi en nosaltres confiança en els mèrits de la creu i un cor receptiu que anhela el consol de la teva presència i direcció.
Que així sigui et demanem per Crist Jesús el nostre Senyor, Amén."

2. Himne o cant congregacional

És molt habitual incloure himnes o cants d'especial predilecció del difunt, algunes persones solen deixar instruccions específiques a aquests efectes. Si aquest és el cas, així es farà constar per part de l'oficiant. En aquesta ocasió, incloem un himne d'esperança compost, el 6 de juny de 1882, pel reverend George Mathenson, després de sofrir ceguesa i diversos infortunis en la seva vida.

Oficiant:

"Déu mai ha promès lliurar-nos dels moments de dolor. El que ha promès és estar amb nosaltres tots aquests moments "fins a la fi". Precisament és en els moments de dolor, en què podem sentir d'una manera especial el seu amor i consol en la nostra vida. L'himne que ens disposem a cantar deixa constància de la intensa proximitat de l'amor de Déu que es produeix en aquests moments."

Oh amor que no me dejarás

"¡Oh! Amor que no me dejarás,
Descansa mi alma siempre en Ti;
Es tuya y Tú la guardarás
Y en lo profundo de tu amor
Más rica al fin será.

¡Oh! Luz que en mi sendero vas,
Mi antorcha débil rindo a Ti;
Con fe te entrego el corazón
Seguro de encontrar en Ti
Más bello resplandor.

¡Oh! Gozo que al venir a mi
Quitaste todo mi dolor
Tras la tormenta el iris vi
Y ya el mañana, yo lo sé,
Sin lágrimas será.

¡Oh! Cruz que miro sin cesar
Mi orgullo, gloria y vanidad,
Al polvo dejo por hallar
La vida que en su sangre dio
Jesús, mi Salvador."

3. Lectura de la Paraula de Déu

Oficiant o lector:

"Ningú de nosaltres no viu ni mor per a ell mateix: si vivim, vivim per al Senyor, i si morim, morim per al Senyor. Per això, tant si vivim com si morim, som del Senyor, ja que Crist va morir i va tornar a la vida per ser Senyor de morts i de vius."

Romans 14: 7-9 - La Paraula-2010

na. Per a la versió catalana totes les cites són de la Biblia Interconfessional en línia www.biblija.net

"Sabem que, quan es desfà la casa terrenal del nostre cos, que és tan sols una tenda, tenim al cel un altre edifici, que és obra de Déu, una casa no feta per mans d'home, eterna. És per això que gemeguem, pel gran desig que tenim de revestir-nos de la nostra casa celestial, ja que en aquella hora serem despullats, però no quedarem pas nus. Els qui ara vivim en aquesta tenda, gemeguem apesarats, perquè no voldríem despullar-nos d'aquest cos, sinó revestir-nos de l'altre, i que així la nostra condició mortal quedés absorbida per la vida immortal. Déu és el qui ens ha destinat a la vida immortal i ens ha donat l'Esperit com a penyora del que vindrà.
Així, doncs, ens sentim sempre plens de confiança; sabem que, mentre vivim en el cos, vivim com emigrats lluny del Senyor, ja que fem camí per la fe, sense veure-hi"

2 Corintis 5: 1-7 - La Paraula -2010

"Tot això és obra de Déu, que ens ha reconciliat amb ell mateix per Crist i ens ha confiat a nosaltres aquest servei de la reconciliació. Efectivament, Déu, en Crist, reconciliava el món amb ell mateix, no tenint-li més en compte els seus pecats, i a nosaltres ens ha encomanat l'anunci de la reconciliació. Per tant, som ambaixadors de Crist, i Déu mateix us exhorta a través nostre. Us ho demanem en nom de Crist: reconcilieu-vos amb Déu! Al qui no havia experimentat el pecat, Déu, per nosaltres, li va carregar el pecat, perquè gràcies a ell experimentéssim la seva justícia salvadora.
Com a col·laboradors de Déu, us exhortem a no deixar perdre la gràcia que n'heu rebut. Ell diu: T'he escoltat a l'hora favorable, t'he ajudat el dia de la salvació. Ara és l'hora favorable, ara és el dia de la salvació."

2 Corintis 5: 18-21 i 6:1-2 - La Paraula-2010

4. Testimoniatge sobre la vida i la fe del difunt

Les cerimònies fúnebres evangèliques solen ser participatives i sovint s'hi incorporen algunes intervencions molt breus de familiars, amics o diferents ministres de culte, en les quals es comparteixen alguns detalls de la vida que ens parlen de la fe i de la influència positiva que el difunt hagi tingut en les vides dels congregats.

Oficiant

"La Paraula de Déu assenyala que són benaurades les persones que "moren en el Senyor. Sí, diu l'Esperit, descansaran dels seus treballs, perquè les seves obres amb ells segueixen" (Apocalipsi 14:13 RV-1960) Aquestes obres que, com diu una altra traducció, "els acompanyen" també queden amb nosaltres en testimoniatge viu d'un camí que, amb la companyia de Déu i altres sers estimats, és possible recórrer.
Dedicarem uns moments a recollir un parell de testimoniatges sobre la fe del nostre germà/na."

4.1. Testimoniatge d'un amic o company

4.2. Testimoniatge d'un representant de la família

5. Himne o cant congregacional

Sublime Gràcia del Señor (Amazing Grace)
"Sublime Gracia del Señor que a un infeliz salvó
Fui ciego mas hoy veo yo, perdido y El me halló

Su Gracia me enseñó a temer, mis dudas ahuyentó
Oh! Cuán precioso fue mi ser cuando El me transformó

De mi maldad me liberó, mi Salvador me rescató
Y como el mar fluye su amor, sublime gracia y amor.

En los peligros y aflicción que yo he tenido aquí,
su gracia siempre me libró y me guiará feliz.

Y cuando en Sión por siglos mil, brillando esté cual Sol
yo cantaré por siempre ahí su amor que me salvó"

6. Predicació de la Paraula de Déu

El centre de la cerimònia és la predicació; es recomana brevetat i que l'expositor se centri en un text bíblic llegit durant la cerimònia i no en la persona difunta.

La predicació sol ser una exposició referida a actituds i valors cristians, comprensió del Regne o del caràcter de Déu, o ensenyaments bíblics.

7. Paraules de comiat, pregària i benedicció final

Pregària:

"Déu omnipotent i pare misericordiós, a les mans del qual hi ha la vida i també la mort de tots els éssers humans, et demanem que les ànimes dels aquí presents siguin tocades amb el poder del teu Esperit Sant, i que la Paraula predicada penetri, com ho fa una espasa, partint la resistència de la nostra carn, i deixant al descobert, davant teu, les veritables intencions i desitjos del nostre cor. Que cadascun de nosaltres pugui sentir la necessitat d'obrir la porta i deixar que Crist Jesús en netegi i sani l'interior i, pels mèrits de la seva obra en la Creu, experimentar la transformació sobrenatural del nostre esperit; que siguem dotats d'una nova naturalesa imperible que ens donarà accés a la mateixa presència de Déu Pare davant de qui serem presentats, ja no com a servents, sinó com a Amics de Crist, el qual ens va dir "Ja no us anomenaré servents sinó que us anomenaré amics i on jo sóc vull que vosaltres també hi sigueu."

"Gràcies, Senyor, per preparar-nos un lloc per a nosaltres. Sabem que el nostre germà difunt gaudeix ja d'aquest estatge etern i et demanem que altres persones avui, també per la fe en Crist, puguin adquirir aquesta certesa.
Per Crist Jesús, el nostre Senyor. Amén."

Ministre
"Al qui pot guardar-vos de caure en pecat i pot presentar-vos irreprensibles i plens de goig a la presència de la seva glòria, al Déu únic que ens salva per mitjà de Jesucrist, Senyor nostre, glòria, majestat, poder i autoritat abans de tots els temps, ara i per tots els segles. Amén."

Judes 1:24 RV-1960

A continuació, es donaran instruccions sobre el lloc de l'enterrament, que podrà ser reservat per als familiars més propers o obert als presents. En aquest últim cas, és habitual informar sobre com es portarà a terme l'expressió del condol als familiars.

Altres pràctiques. Ofici breu a peu de tomba

Com s'ha indicat al principi, és habitual que, després de l'ofici fúnebre que se celebra a la capella, n'hi hagi un altre més breu (5-10 minuts) a peu de tomba, abans de procedir a la inhumació. En aquest ofici també es podrà cantar una estrofa d'un himne.

1. Oració introductòria

Ministre:
"Déu, tu has estat la nostra fortalesa i el nostre consol en tots els moments difícils de la nostra vida. Et demanem que omplis de fortalesa els familiars i amics de (nom del mort) davant el dolor que produeixen el comiat i la separació, demanem que la teva ajuda en forma de consol i de gràcia il·lumini el nostre camí i faci fixar els nostres ulls en l'esperança eterna que el nostre Senyor Jesucrist va prometre als qui confien en ell. Amén"

2. Lectures d'esperança

Ministre:
"La Paraula de Déu ens ensenya sobre la vida, però també sobre moments com el present quan ens diu:

Germans, volem que sapigueu què serà dels qui han mort, perquè no us entristiu com fan els altres, els qui no tenen esperança.

Tal com creiem que Jesús morí i ressuscità, també creiem que Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell.

1 Tessalonicencs 4:13, 14 RVR-1977 BI

"Nosaltres, en canvi, tenim la nostra ciutadania al cel, i és d'allà que esperem el Salvador, Jesucrist, el Senyor."

Filipencs 3:20 RV-1977

A Joan 11:25, el mateix Senyor Jesucrist aferma la nostra esperança en una vida futura quan ens diu:

"Jo sóc la resurrecció i la vida; el que creu en mi, encara que hagi mort ressuscitarà"

(RVR-1977)

A 1 Corintis 15:51-55 hi llegim:

"I ara us vull revelar un designi secret: no tots morirem, però tots serem transformats. Serà en un instant, en un obrir i tancar d'ulls, al so de la trompeta final: la trompeta tocarà i els morts ressuscitaran incorruptibles, i nosaltres serem transformats. Perquè aquest cos corruptible s'ha de revestir d'allò que és incorruptible, i aquest cos mortal s'ha de revestir d'immortalitat. Quan aquest cos corruptible s'haurà revestit d'allò que és incorruptible i aquest cos mortal s'haurà revestit d'immortalitat, llavors es complirà allò que diu l'Escriptura: La victòria ha engolit la mort. Oh mort, on és la teva victòria? On és ara, oh mort, el teu fibló?"

RVR-1977

3. Paraules de comiat, pregària i benedicció final

El ministre o la família sol·licitaran amb antelació que, quan s'iniciïn les tasques d'inhumació i quan el fèretre hagi estat cobert de terra, es reservi una estona perquè alguns assistents tirin flors o terra a la sepultura. Al principi d'aquest curt espai de temps, o mentre es dipositen les flors, el ministre farà la seva intervenció.

En cas d'incineració o de sepeli en nínxol, la intervenció final del ministre es farà instants abans de la incineració o abans que es procedeixi a dipositar el fèretre dins el nínxol per ser segellat de forma immediata.

Ministre
"L'home no és amo del seu alè de vida, i no pot retenir-lo; ningú no té poder sobre el dia de la mort."

Eclesiastès 8:8, RVR-1977

"Havent-se dignat Déu omnipotent a llevar del món l'ànima del nostre germà ara difunt, nosaltres encomanem el seu cos a la terra: terra a terra, pols a la pols i cendra a la cendra; amb l'esperança segura de la resurrecció a vida eterna, per nostre Senyor Jesucrist; el qual transformarà el nostre vil cos, perquè sigui semblant al seu gloriós cos, segons l'obra poderosa per la qual pot subjectar a Si mateix totes les coses."

Ministre

"Llavors vaig sentir una veu que deia des del cel:
-Escriu: "Feliços els qui des d'ara moren en el Senyor! Sí, diu l'Esperit, que reposin del seu esforç, perquè les seves obres els acompanyen."

Apocalipsi 14:13 RVR-1995

Tot seguit, el ministre convidarà a dipositar flors sobre el taüt. Després que les flors hi hagin estat llançades, el ministre pronunciarà la benedicció pastoral.

Ministre:

"Que "La gràcia del Senyor Jesucrist, l'amor de Déu, i la comunió de l'Esperit Sant siguin amb tots vosaltres. Amén"

2 Corintis 13:14, RVR-1995

Tots:

"I amb el teu esperit també."

Altres textos oracions i lectures possibles

A més dels textos bíblics ja citats, se'n poden fer servir d'altres com els que, a títol d'exemple, es relacionen a continuació. També es poden recitar textos poètics de religiosos o pensadors, encara que, com a criteri general, es procura centrar la cerimònia al voltant del text bíblic considerat Paraula de Déu.

Vida futura i resurrecció

1 Corintis 15
Ensenyament sobre la resurrecció

2 Corintis 5
Promesa de la transformació celestial del cos

Romans 14: 7-9
Visquem o morim, som del Senyor

Filipenses 1:21
Per a mi el viure és Crist i morir m'és un guany

Apocalipsi 21: 3-7 i Apocalipsi 7: 9-17
Déu mateix cuidarà, guiarà i eixugarà les llàgrimes dels seus

Joan 11: 23-27
La resurrecció de Llàtzer. Jesús va dir: Jo sóc la Resurrecció i la Vida

Joan 14: 1-4
Jesús prepara un lloc per a nosaltres en el cel

Esperança i fruit en les dificultats

Salm 71
Oració de confiança d'un ancià

Salm 91
Habitant a l'abric de Déu

Salm 8
La Glòria de Déu Creador

Joan 14: 14-18
Mai estem sols

Romans 5: 1-11
Salvats per haver estat reconciliats per Crist

Romans 8:28-39
Més que vencedors en les dificultats

1 Pere 5:10
Benedicció i crida a la glòria eterna

Objectes de celebració i significat

L'objecte més comú és un exemplar de la Bíblia, col·locat en lloc alt i destacat. A les esglésies anglicanes se solen col·locar ciris a l'altar.

Quan el culte té lloc a la capella del cementiri o tanatori, o a la corresponent església local o congregació a la qual pertanyia el difunt, se solen incloure corones i altres ornaments florals.

Acompanyament musical de la cerimònia

És costum intercalar en el programa alguns cants o himnes. En ocasions són entonats per tota la congregació o interpretats per un grup vocal i/o musical.

Vell pelegrí
"Vell pelegrí, jo vaig fent via,
com foraster arreu del món,
i estic segur que, a l'altra vida,
m'acollirà Déu pietós.
Me'n vaig allà a veure el Pare,
lassat el cos de caminar;
al capdavall de la jornada,
lloc de repòs penso trobar.

El meu camí ja arriba a terme,
ja sento pròxim el Jordà;
però amb la mort res no puc perdre,
que hi deixaré el meu penar.
Allà veuré jo el meu Pare,
consol i amor em donarà;
al capdavall de la jornada,
prop d'Ell espero reposar.

Jo veig la fi sense temença,
com un descans per al meu cos,
i veig venir la recompensa,
per Déu promesa al meu esforç.
Me'n vaig allà, al sojorn dels àngels,
on no rebré cap més refús;
per cantar amb ells goigs i lloances,
eternament, al bon Jesús."

Ens trobarem tots al riu?
"¿Ens trobarem tots al riu
de les aigües cristal·lines,
que, com ones argentines,
brollen del bell tron de Déu?

(tornada)
Tots ens trobarem al riu
d'aquell Edèn, en la celeste esfera,
si tenim la vida vertadera
i som tots fidels a Jesús.

A les vores d'aquell riu
amb els àngels que hi freqüenten,
els salvats experimenten
la gràcia eterna de Déu.

Ens aproximem al riu,
on els bells arbres de vida
donen cada mes collita.
O, quin goig tots gaudirem!

Quan ens congreguem al riu,
deslliurats serem de penes,
plors, fatics de totes menes;
sempre per gràcia de Déu."

Jo espero l'alba clara
"Jo espero l'alba clara,
d'aquell dia sens igual;
ple de joies, les més pures,
i de vida eternal.

(tornada)
Jo l'espero, jo l'espero,
perquè és vida tota amor.
De Jesús la benvinguda,
jo desitjo amb tot el cor.

Jo espero la victòria,
quan la lluita haurà finit.
I Jesús una corona,
al meu cap m'haurà cenyit.

Jo espero l'altra vida,
on tot és joia i amor;
perquè aquesta de la terra
sempre és vida de dolor.

Jo l'espero per unir-me
amb goig al cor celestial.
A Jesús tots junts lloar-lo,
pel seu amor eternal."

Cara a cara
"Solamente una palabra
solamente una oración
cuando llegue a tu presencia, oh Señor,
no me importa en qué lugar
de la mesa me hagas sentar
o el color de mi corona,
si la llego a ganar.

Solamente una palabra,
si es que aún me quedan dos,
y si logro articularla en
tu presencia, no te quiero hacer preguntas
solo una petición
y si puedo hacerlo a solas mucho mejor:
solo déjame mirarte cara a cara
y perderme como un niño en tu mirada
y que pase mucho tiempo
y que nadie diga nada,
porque estoy viendo al maestro cara a cara;
que se ahogue mi recuerdo en tu mirada,
quiero amarte en el silencio y sin palabras
y que pase mucho tiempo y que nadie diga nada;
solo déjame mirarte cara a cara
solamente una palabra
solamente una oración
cuando llegue a tu presencia, oh señor.

No me importa en qué lugar
de la mesa me hagas sentar
o el color de mi corona, si la llego a ganar,
solo déjame mirarte cara a cara;
aunque caiga derretido en tu mirada
derrotado y desde el suelo
tembloroso y sin aliento;
aunque seguiré mirando a mi maestro
cuando caiga ante tus plantas de rodillas,
déjame llorar pegado a tus heridas
y que pase mucho tiempo y que nadie me lo impida
que he esperado este momento toda mi vida."

D. Marcos Vidal

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Creences generals

Les esglésies evangèliques o protestants accepten els textos de la Bíblia en tant que inspirats per Déu, i els seus principis i ensenyaments com a norma de fe i conducta. Són trinitàries, és a dir, creuen en un sol Déu en tres Persones diferents: Pare, Fill i Esperit Sant. Comparteixen amb les altres confessions cristianes el credo apostòlic. No reconeixen cap autoritat humana com a infal·lible.

Procuren viure l'experiència de la seva fe en comunitats de manera diversa i contextualitzada en la realitat social. Defensen la llibertat organitzativa de cada comunitat i la intercomunió de les seves esglésies sempre que respectin els preceptes de la Bíblia.

Creences sobre la malaltia i la mort

El dolor, la malaltia i la mort formen part de la vida. La vida no acaba amb la mort, sinó que la transcendeix: hi ha una vida de joia futura per a aquells que, dipositant la seva confiança en Déu, a través de Jesucrist, n'esdevenen els seus fills i amics i per això actuen segons els principis de la Seva voluntat, expressada a la Bíblia.

Déu dirigeix els temps i coneix la nostra vida. És savi i ajuda per tal que tot el que ens esdevé finalment pugui revertir en benefici nostre.

El dolor per la separació dels éssers estimats es contrabalança per l'esperança de passar a la presència de Déu.

La malaltia

Els malalts també participen a la pregària. Normalment es prega després d'una lectura i meditació bíbliques. No són habituals les oracions recitades, sinó diàlegs lliures i espontanis amb Déu, obrint el cor, demanant perdó pels pecats i sol·licitant la salut del malalt.

Aquestes pregàries pot fer-les l'interessat o qualsevol altre cristià. Però habitualment s'espera que siguin dirigides pels pastors o responsables de les esglésies.

En algunes esglésies se celebra la Taula del Senyor o s'ungeix el malalt amb oli abans de demanar per la restauració de la seva ànima i cos.

Aquesta unció no té lloc en els moments previs a la mort o tan sols per malalties greus, sinó que es fa davant de qualsevol tipus de malaltia, normalment en dependències de l'església o a casa de l'interessat.

Creences sobre la vida eterna

Un dels principis bàsics del protestantisme és que ningú pot guanyar-se el cel. La vida eterna com qualsevol vida és un regal de Déu. I Déu la regala a qui vol rebre-la i es compromet a seguir els ensenyaments de Jesús.

La conseqüència de la fe i el compromís que implica és que la persona es constitueix en amic de Déu i inicia una relació personal amb Ell que transcendeix a aquesta vida. És una relació que, en aquesta vida, no implica perfecció sinó progrés. Progrés en ètica personal, social, laboral, en la relació amb els altres i amb l'entorn per expressar gratitud i coherència amb allò que la persona veritablement és.

Esglésies cristianes evangèliques o protestants

model de celebració anglicana

Mariano Blázquez Burgo

Comunió Anglicana de parla espanola
Església Espanyola Reformada Episcopal
Carlos López Lozano – Bisbe Diocesà
c/ Beneficència, 18 - 28004 Madrid
c.e.: eclesiae@arrakis.es

Capellanies anglicanes, parla anglesa
Secció Espanyola de la Diòcesi a Europa – Anglicans
Ian Hutchinson Cervantes - Celia Paterson
C/ Núñez de Balboa, 43 (Església de Sant Jordi)
28001 Madrid
c.e.: celiampaterson@gmail.com

Les esglésies esmentades de la Comunió Anglicana a Espanya pertanyen a la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya les dades de contacte de les quals es troben en el capítol anterior

Esquema de la celebració

Els oficis fúnebres evangèlics o protestants que se solen anomenar també "culte en memòria" o "culte de comiat", normalment responen en el seu contingut a l'esquema següent:

Ofici fúnebre o culte de comiat

1. **Paraules d'acolliment i explicació de l'acte**
2. **Himnes congregacionals o intervenció musical**
3. **Lectura de la Paraula de Déu**
4. **Testimoniatges sobre la vida i fe del difunt**
5. **Predicació de la Paraula de Déu**
6. **Paraules de comiat, pregària i benedicció final**

El següent ofici és una adaptació de l'Ofici de Sepultura per a adults que figura al llibre de litúrgia de l'Església Espanyola Reformada Episcopal (IERE) pertanyent a la Comunió Anglicana.

Està preparat per al sepeli dels qui, en vida i fins a la seva mort, han fet professió de fe com a cristians. En un altre cas, si el ministre de culte, per raó de les circumstàncies, hagués d'intervenir en l'enterrament, podrà fer servir qualsevol porció o modificació d'aquest ofici que no pugni amb la veritat dels fets. El ministre pot abreujar aquest ofici si les circumstàncies ho requereixen. Pot també fer cantar algun himne si ho considera oportú o fer una predicació, després de la Lliçó de l'Evangeli o abans de la benedicció.

Les explicacions o referències bíbliques s'han col·locat entre parèntesis. Els textos bíblics apareixen en cursiva i acaben amb una referència a la versió o traducció de la Bíblia de la qual ha estat extret el passatge per a la versió castellana. Per a la versió catalana totes les cites són de la Bíblia interconfessional en línia www.biblija.net

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Començament de l'ofici fúnebre

Ministre (inicia l'acte dient)

"En el nom del Pare, i del Fill, i de l'Esperit Sant.
Resposta: Amén
Vocal o oficiant: els sacrificis de Déu és l'esperit afligit.
Resposta: Al cor contret i humiliat no menysprearàs tu, oh Déu."

Ministre (després, les sentències següents)

"Res no hem portat a aquest món i, sens dubte, res no en podrem treure."

1 Timoteu 6:7 RV-1960

"El Senyor ho va donar, el Senyor ho ha llevat: beneït sigui el nom del Senyor."

Job 1:21

"Jo sé que viu el meu Redemptor i que, per fi, s'aixecarà el meu cos sobre la pols; i després que la meva pell ja sigui desfeta, encara haig de veure en la meva carn al meu Déu; al qual jo he de veure per mi, i els meus ulls el veuran, i no cap altre."

Job 19:25 RV-1960

"L'etern Déu és el teu refugi, i aquí baix els braços eterns."

Deuteronomi 33:27 RV-1960

Ministre: (i hi ha temps, també es pot llegir el Salm 39 o el Salm 90)

"... el cor em cremava dintre meu.
Però, després que hi he pensat, s'ha encès un foc
i ha parlat la meva llengua:
«Fes-me conèixer, Senyor, la meva fi,
els anys de vida que em queden:
que m'adoni que passo de pressa.»
Els meus anys es mesuren amb pocs pams,
la meva vida, davant teu, és un no res.
L'home dura tant com un respir, Pausa
trafiqueja amb coses fugisseres;
es neguiteja inútilment,
arreplega i no sap per a qui.
I ara, Senyor, quina esperança em queda?
Jo confio en tu!"

Salm 39: 4-7 DHH

"Senyor, al llarg de tots els segles
has estat el nostre recer.
Abans que naixessin les muntanyes,
abans que infantessis la terra i el món,
des de sempre i per sempre tu ets Déu."

Salm 90: 1-2 DHH

Ministre

"L'home que és nascut de dona, viu un temps breu ple de misèria. Brolla com la flor i és tallat, i fuig com l'ombra i mai roman en un estat. Enmig de la vida som en mort: A qui acudirem per socórrer-nos, sinó a tu, oh Senyor? Tu ets Déu de bondat i misericòrdia: tingues pietat de nosaltres, i no ens lliuris a les amargues penes de mort."

Ministre

"No entris, oh Senyor, en judici amb els teus servents, perquè cap home justificarà davant de tu, llevat que sigui per la justícia de Crist, que essent Ell just va morir pels injustos. Per tant, et preguem que eximeixis del judici als qui a tu ens acostem amb veritable fe cristiana; i ens socorris amb la teva gràcia, perquè estiguem lliures de condemnació els qui, en aquesta vida, ens aixopluguem sota el nom inefable de la Trinitat Santíssima.
Resposta: Amén
V. Per la teva misericòrdia, oh Déu nostre, que ets beneït i vius i governes totes les coses pels segles dels segles.
R. Amén"

2. Himne congregacional o intervenció musical

Oficiant:

"A la primera meitat del segle XIX, Sarah Flower Adams va compondre un himne inspirant-se en la història bíblica del somni de Jacob a Bethel (Gènesi 28:11-19) en què el patriarca somiava que una escala recolzada a la Terra assolia el cel per l'altre extrem. Hi pujaven i baixaven els àngels del Senyor i va ser utilitzada per Déu per revelar-se i beneir Jacob el qual tant sols l'endemà, en despertar del seu somni va ser conscient de la proximitat i benedicció de Déu."

Aquest himne ha estat adaptat al català a partir de la versió original anglesa (Nearer, my God, to thee).

Jo crec en Vós, bon Deu

Jo crec en Vós, bon Deu,
jo crec en Vós,
vivent misteriós
ben a prop meu.
Si el dubte algun cop ve,
feu-me fort en la fe.
Jo crec en Vós, bon Deu,
jo crec en Vós.

Jo espero en Vós, bon Deu,
jo espero en Vós;
se que per ml vetlleu,
com Pare amorós.
Si em sento defallir
i m'espanta el patir,
jo espero en Vós, bon Deu,
jo espero en Vós.

Jo us estimo, bon Deu,
només a Vós;
així ho han fet els sants,
amb cor joiós.
Ells em guien a mi,
de la creu pel camí:
jo us estimo, bon Deu,
només a Vós;

A prop de Vós, bon Deu,
a prop de Vós;
feu-me al vostre servei
ben generós.
Feu-me sempre. Senyor,
créixer en el vostre amor,
a prop de Vós, bon Deu,
a prop de Vós.

3. Lectura de la Paraula de Déu

Ministre (seguidament el ministre llegeix la part o parts que cregui més oportunes de la Lliçó que segueix).

Lliçó de l'epístola als Corintis. (Capítol 15)

Però, de fet, Crist ha ressuscitat d'entre els morts, com a primícia de tots els qui han mort. Ja que la mort vingué per un home, també per un home vindrà la resurrecció dels morts: així com per la seva unió amb Adam tots moren, així també per la seva unió amb Crist tots tornaran a la vida. Però cadascú en el moment que li correspon: Crist, com a primícia; després, el dia que ell vindrà, els qui són de Crist. Llavors arribarà la fi, quan ell destituirà tota mena de potència, d'autoritat i de poder i posarà el Regne en mans de Déu, el Pare. Perquè Crist ha de regnar fins que Déu haurà posat tots els enemics sota els seus peus. El darrer enemic destituït serà la mort, perquè, segons l'Escriptura, Déu ho ha posat tot sota els seus peus. Quan el Crist dirà: «Tot està sotmès», és obvi que no hi inclourà Déu, que és justament qui li haurà sotmès tota cosa. I quan tot li haurà estat sotmès, el Fill mateix se sotmetrà al qui li ho haurà sotmès tot. Així Déu serà tot en tots.

1 Corintis 15:20 -28 NVI BI

Així també està escrit:

"Així ho diu l'Escriptura: El primer home, Adam, fou un ésser terrenal; però el darrer Adam és Esperit que dóna vida. No és primer l'ésser espiritual, sinó el terrenal, i l'espiritual ve després. El primer home, fet de pols, prové de la terra, però el segon home prové del cel. Tal com era el de pols són tots els de pols, i tal com és el del cel seran tots els del cel. Així com som semblants a l'home fet de pols, també serem semblants a l'home que és del cel.
Noteu-ho bé, germans: aquest cos de carn i sang no és capaç de posseir en herència el Regne de Déu; un cos corruptible no pot heretar la vida incorruptible."

1 Corintis 15:45 -50 NVI BI

"I ara us vull revelar un designi secret: no tots morirem, però tots serem transformats. Serà en un instant, en un obrir i tancar d'ulls, al so de la trompeta final: la trompeta tocarà i els morts ressuscitaran incorruptibles, i nosaltres serem transformats. 53 Perquè aquest cos corruptible s'ha de revestir d'allò que és incorruptible, i aquest cos mortal s'ha de revestir d'immortalitat. 54 Quan aquest cos corruptible s'haurà revestit d'allò que és incorruptible i aquest cos mortal s'haurà revestit d'immortalitat, llavors es complirà allò que diu l'Escriptura: La victòria ha engolit la mort."

1 Corintis 15:51 -54 NVI BI

Oh mort, on és la teva victòria? On és ara, oh mort, el teu fibló? El fibló de la mort és el pecat, i la força del pecat ve de la Llei. Però donem gràcies a Déu, que ens concedeix la victòria per mitjà de Jesucrist, Senyor nostre.
Per tant, germans meus estimats, manteniu-vos ferms i incommovibles; doneu-vos de ple a l'obra del Senyor, sabent que, gràcies a ell, el vostre treball no serà inútil.

1 Corintis 15:55 -58 NVI

Lectura de l'Evangeli

Ministre

"Lliçó del Sant Evangeli, segons Joan"

"Li diu Jesús:
-Jo sóc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; 26 i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més."

Joan 11: 25,26 RV-1960

4. Testimoniatges sobre la vida i fe del difunt

5. Predicació de la Paraula de Déu

El centre de la cerimònia és la predicació; es recomana brevetat i que l'expositor se centri en un text bíblic llegit durant la cerimònia i no en la persona difunta.

La predicació sol ser una exposició referent a actituds i valors cristians, comprensió del Regne o del caràcter de Déu o ensenyaments bíblics.

6. Paraules de comiat, pregària i benedicció final

"V. El Senyor sigui sempre amb vosaltres.
R. I amb el teu esperit.
V. Preguem al redemptor del món nostre Senyor Jesucrist, i amb tota suplicació li demanem, que consideri propici conservar-nos en la seva gràcia, fins que siguem, per Ell, units a l'exèrcit dels benaurats.
R. Concedeix-nos això, Déu etern i omnipotent.

Tots: Senyor, tingueu pietat de nosaltres.
Crist, tingueu pietat de nosaltres.
Senyor, tingueu pietat de nosaltres.
Pare nostre, etc.- Amén."

Ministre

"Lliura'ns del mal i confirma'ns en el teu temor amb tota obra de bondat, oh Trinitat, Déu nostre, que ets beneït i vius i governes totes les coses pels segles dels segles.
R. Amén
V. Déu totpoderós, amb qui viuen els esperits dels qui moren en el Senyor, i amb qui les ànimes dels fidels, després que són deslliurades de la càrrega de la carn, s'estan en goig i felicitat. Beneïm el teu sant nom per tots els teus servents que han marxat d'aquesta vida en la teva fe i temor; et donem gràcies perquè, en la teva misericòrdia, en el seu moment deslliures de les misèries d'aquest món als teus redimits; i et supliquem que ens concedeixis que nosaltres, amb tots els teus sants, tinguem nostra perfecta consumació i joia, en cos i ànima, en la teva eterna i sempiterna glòria. Per Jesucrist el nostre Senyor.
R. Amén
V. Oh, misericordiós Jesús, que plorant al costat del sepulcre de Llàtzer, vas mostrar que simpatitzes amb el dolor humà! Et supliquem que siguis present amb aquells que ploren en aquest dia. Consola'ls en les seves afliccions, dóna'ls resignació a la teva voluntat, i finalment, quan ells també morin per a aquest món, concedeix-los que visquin per a tu, que amb el Pare i l'Esperit Sant vius i regnes, un sol Déu, pels segles dels segles.
R. Amén
V. Oh, Déu que dónes la vida i la lleves, conforme a la teva voluntat! Preguem humilment que miris amb misericòrdia als aquí presents. Dóna'ns gràcia perquè meditem molt seriosament sobre la nostra fi darrera, i estiguem a punt per obeir la teva crida i preparar-nos per afrontar el nostre propi pas per la mort amb la seguretat d'haver-nos aixoplugat en aquesta vida en els braços protectors de Jesucrist, el nostre Salvador.
R. Amén
V. Germans, inclineu-vos a la benedicció. El Senyor sigui sempre amb vosaltres.
R. I amb el teu esperit.
V. Que el Senyor ens beneeixi, i consideri propici santificar-nos.
R. Amén
V. Que enforteixi la nostra fe amb les promeses dels dons celestials, i nodreixi la nostra esperança amb el creixement dels goigs espirituals.
R. Amén
V. I glorifiquem amb el guardó de l'eternitat, aquell que s'ha dignat redimir-nos amb el preu infinit de la seva sang.
R. Amén
V. Per la misericòrdia del mateix Déu nostre, que és beneït i viu i governa totes les coses pels segles dels segles.
R. Amén"

Altres pràctiques. Ofici breu a peu de tomba

Com s'ha indicat al principi, és habitual que, després de l'ofici fúnebre que té lloc a la capella, n'hi hagi un altre de més breu (5-10 minuts) a peu de tomba, abans de procedir a la inhumació. En aquest ofici també es podrà cantar una estrofa d'un himne.

1. Oració introductòria

Ministre

"Déu, tu has estat la nostra fortalesa i el nostre consol en tots els moments difícils de la nostra vida. Et demanem que omplis de fortalesa els familiars i amics de (nom del mort). Davant del dolor que produeixen el comiat i la separació, demanem la teva ajuda en forma de consol i de gràcia que il·lumini el nostre camí i faci fixar els nostres ulls en l'esperança eterna que el nostre Senyor Jesucrist va prometre als qui confien en ell. Amén."

2. Lectures d'esperança

Ministre:

"La Paraula de Déu ens ensenya sobre la vida, però també sobre moments com el present quan ens diu:

Germans, volem que sapigueu què serà dels qui han mort, perquè no us entristiu com fan els altres, els qui no tenen esperança.

Tal com creiem que Jesús morí i ressuscità, també creiem que Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell."

1 Tessalonicencs 4:13, 14 RVR-1977 BI

"Nosaltres, en canvi, tenim la nostra ciutadania al cel, i és d'allà que esperem el Salvador, Jesucrist, el Senyor."

Filipencs 3:20 RV-1977

A Joan 11:25, el mateix Senyor Jesucrist aferma la nostra esperança en una vida futura quan ens diu:

"Jo sóc la resurrecció i la vida; el que creu en mi, encara que hagi mort ressuscitarà"

RVR-1977

A 1 Corintis 15:51-55 hi llegim:

"I ara us vull revelar un designi secret: no tots morirem, però tots serem transformats. Serà en un instant, en un obrir i tancar d'ulls, al so de la trompeta final: la trompeta tocarà i els morts ressuscitaran incorruptibles, i nosaltres serem transformats. Perquè aquest cos corruptible s'ha de revestir d'allò que és incorruptible, i aquest cos mortal s'ha de revestir d'immortalitat. Quan aquest cos corruptible s'haurà revestit d'allò que és incorruptible i aquest cos mortal s'haurà revestit d'immortalitat, llavors es complirà allò que diu l'Escriptura: La victòria ha engolit la mort. Oh mort, on és la teva victòria? On és ara, oh mort, el teu fibló?"

RVR-1977

3. Paraules de comiat, oració i benedicció final.

(El ministre o la família sol·licitaran amb antelació que, quan s'iniciïn les tasques d'inhumació i quan el fèretre hagi estat cobert de terra, es reservi una estona perquè alguns assistents tirin flors o terra a la sepultura. Al principi d'aquest curt espai de temps, o mentre es dipositen les flors, el ministre farà la seva intervenció.

En cas d'incineració o de sepeli en nínxol, la intervenció final del ministre es farà instants abans de la incineració o abans que es procedeixi a dipositar el fèretre dins el nínxol per ser segellat de forma immediata.)

Ministre:

"L'home no és amo del seu alè de vida, i no pot retenir-lo; ningú no té poder sobre el dia de la mort."

Eclesiastès 8:8, RVR-1977

"Havent-se dignat Déu omnipotent a llevar del món l'ànima del nostre germà ara difunt, nosaltres encomanem el seu cos a la terra: terra a terra, pols a la pols i cendra a la cendra; amb l'esperança segura de la resurrecció a vida eterna, per nostre Senyor Jesucrist; el qual transformarà el nostre vil cos, perquè sigui semblant al seu gloriós cos, segons l'obra poderosa per la qual pot subjectar a Si mateix totes les coses."

Ministre:

"Llavors vaig sentir una veu que deia des del cel:
-Escriu: "Feliços els qui des d'ara moren en el Senyor! Sí, diu l'Esperit, que reposin del seu esforç, perquè les seves obres els acompanyen."

Apocalipsi 14:13 RVR-1995

Tot seguit, el ministre convidarà dipositar flors sobre el taüt. Després que les flors hi hagin estat llançades, el ministre pronunciarà la benedicció pastoral.

Ministre

"Que la gràcia del Senyor Jesucrist, l'amor de Déu, i la comunió de l'Esperit Sant siguin amb tots vosaltres. Amén."

2 Corintis 13.14, RVR-1995

Tots

"I amb el teu esperit també."

Altres textos, oracions i lectures possibles

A més dels textos bíblics ja citats se'n poden fer servir d'altres com els que, a títol d'exemple, es relacionen a continuació. També es poden recitar textos poètics de religiosos o de pensadors encara que, com a criteri general, es procura centrar la cerimònia entorn del text bíblic considerat Paraula de Déu.

Vida futura i resurrecció

1 Corintis 15
Ensenyament sobre la resurrecció

2 Corintis 5
Promesa de la transformació celestial del cos

Romans 14: 7-9
Visquem o morim, som del Senyor

Filipencs 1:21
Per a mi el viure és Crist i morir m'és un guany

Apocalipsi 21: 3-7 i Apocalipsi 7: 9-17
Déu mateix cuidarà, guiarà i eixugarà les llàgrimes dels seus

Joan 11: 23-27
La resurrecció de Llàtzer. Jesús va dir: Jo sóc la Resurrecció i la Vida

Joan 14: 1-4
Jesús prepara un lloc per a nosaltres al cel

Esperança i fruit en les dificultats

Salm 71
Oració de confiança d'un ancià

Salm 91
Habitant a l'abric de Déu

Salm 8
La Glòria de Déu Creador

Joan 14: 14-18
Mai estem sols

Romans 5: 1-11
Salvats per haver estat reconciliats per Crist

Romans 8:28-39
Més que vencedors en les dificultats

1 Pere 5:10
Benedicció i cridat a la Glòria eterna

Objectes de celebració i significat

L'objecte més comú és un exemplar de la Bíblia, col·locat en lloc alt i destacat. En les esglésies anglicanes solen col·locar-se ciris a l'altar.

Quan el culte té lloc a la capella del cementiri o tanatori, o a la corresponent església local o congregació a la qual pertanyia el difunt, se solen incloure corones i altres ornaments florals.

Acompanyament musical de la cerimònia

És costum intercalar al programa alguns cants o himnes. En ocasions són entonats per tota la congregació o interpretats per un grup vocal i/o musical.

Vell pelegrí
Vell pelegrí, jo vaig fent via,
com foraster arreu del món,
i estic segur que, a l'altra vida,
m'acollirà Déu pietós.
Me'n vaig allà a veure el Pare,
lassat el cos de caminar;
al capdavall de la jornada,
lloc de repòs penso trobar.

El meu camí ja arriba a terme,
ja sento pròxim el Jordà;
però amb la mort res no puc perdre,
que hi deixaré el meu penar.
Allà veuré jo el meu Pare,
consol i amor em donarà;
al capdavall de la jornada,
prop d'Ell espero reposar.

Jo veig la fi sense temença,
com un descans per al meu cos,
i veig venir la recompensa,
per Déu promesa al meu esforç.
Me'n vaig allà, al sojorn dels àngels,
on no rebré cap més refús;
per cantar amb ells goigs i lloances,
eternament, al bon Jesús.

Ens trobarem tots al riu?
"¿Ens trobarem tots al riu
de les aigües cristal·lines,
que, com ones argentines,
brollen del bell tron de Déu?

(tornada)
Tots ens trobarem al riu
d'aquell Edèn, en la celeste esfera,
si tenim la vida vertadera
i som tots fidels a Jesús.

A les vores d'aquell riu
amb els àngels que hi freqüenten,
els salvats experimenten
la gràcia eterna de Déu.

Ens aproximem al riu,
on els bells arbres de vida
donen cada mes collita.
O, quin goig tots gaudirem!

Quan ens congreguem al riu,
deslliurats serem de penes,
plors, fatics de totes menes;
sempre per gràcia de Déu."

Jo espero l'alba clara
Jo espero l'alba clara,
d'aquell dia sens igual;
ple de joies, les més pures,
i de vida eternal.

(tornada)
Jo l'espero, jo l'espero,
perquè és vida tota amor.
De Jesús la benvinguda,
jo desitjo amb tot el cor.

Jo espero la victòria,
quan la lluita haurà finit.
I Jesús una corona,
al meu cap m'haurà cenyit.

Jo espero l'altra vida,
on tot és joia i amor;
perquè aquesta de la terra
sempre és vida de dolor.

Jo l'espero per unir-me
amb goig al cor celestial.
A Jesús tots junts lloar-lo,
pel seu amor eternal.

Cara a cara
"Solamente una palabra
solamente una oración
cuando llegue a tu presencia, oh Señor,
no me importa en qué lugar
de la mesa me hagas sentar
o el color de mi corona,
si la llego a ganar.

Solamente una palabra,
si es que aún me quedan dos,
y si logro articularla en
tu presencia, no te quiero hacer preguntas
solo una petición
y si puedo hacerlo a solas mucho mejor:
solo déjame mirarte cara a cara
y perderme como un niño en tu mirada
y que pase mucho tiempo
y que nadie diga nada,
porque estoy viendo al maestro cara a cara;
que se ahogue mi recuerdo en tu mirada,
quiero amarte en el silencio y sin palabras
y que pase mucho tiempo y que nadie diga nada;
solo déjame mirarte cara a cara
solamente una palabra
solamente una oración
cuando llegue a tu presencia, oh señor.

No me importa en qué lugar
de la mesa me hagas sentar
o el color de mi corona, si la llego a ganar,
solo déjame mirarte cara a cara;
aunque caiga derretido en tu mirada
derrotado y desde el suelo
tembloroso y sin aliento;
aunque seguiré mirando a mi maestro
cuando caiga ante tus plantas de rodillas,
déjame llorar pegado a tus heridas
y que pase mucho tiempo y que nadie me lo impida
que he esperado este momento toda mi vida."

D. Marcos Vidal

Vocabulari bàsic

(vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Creences generals

Les esglésies evangèliques o protestants accepten els textos de la Bíblia en tant que inspirats per Déu, i els seus principis i ensenyaments com a norma de fe i conducta. Són trinitàries, és a dir, creuen en un sol Déu en tres Persones diferents: Pare, Fill i Esperit Sant. Comparteixen amb les altres confessions cristianes el credo apostòlic. No reconeixen cap autoritat humana com a infal·lible.

Procuren viure l'experiència de la seva fe en comunitats de manera diversa i contextualitzada en la realitat social. Defensen la llibertat organitzativa de cada comunitat i la intercomunió de les seves esglésies sempre que respectin els preceptes de la Bíblia.

Creences sobre la malaltia i la mort

El dolor, la malaltia i la mort formen part de la vida. La vida no acaba amb la mort, sinó que la transcendeix: hi ha una vida de joia futura per a aquells que, dipositant la seva confiança en Déu, a través de Jesucrist, n'esdevenen els seus fills i amics i per això actuen segons els principis de la Seva voluntat, expressada a la Bíblia.

Déu dirigeix els temps i coneix la nostra vida. És savi i ajuda per tal que tot el que ens esdevé finalment pugui revertir en benefici nostre.

El dolor per la separació dels éssers estimats es contrabalança per l'esperança de passar a la presència de Déu.

La malaltia

Els malalts també participen a la pregària. Normalment es prega després d'una lectura i meditació bíbliques. No són habituals les oracions recitades, sinó diàlegs lliures i espontanis amb Déu, obrint el cor, demanant perdó pels pecats i sol·licitant la salut del malalt.

Aquestes pregàries pot fer-les l'interessat o qualsevol altre cristià. Però habitualment s'espera que siguin dirigides pels pastors o responsables de les esglésies.

En algunes esglésies se celebra la Taula del Senyor o s'ungeix el malalt amb oli abans de demanar per la restauració de la seva ànima i cos.

Aquesta unció no té lloc en els moments previs a la mort o tan sols per malalties greus, sinó que es fa davant de qualsevol tipus de malaltia, normalment en dependències de l'església o a casa de l'interessat.

Creences sobre la vida eterna

Un dels principis bàsics del protestantisme és que ningú pot guanyar-se el cel. La vida eterna com qualsevol vida és un regal de Déu. I Déu la regala a qui vol rebre-la i es compromet a seguir els ensenyaments de Jesús.

La conseqüència de la fe i el compromís que implica és que la persona es constitueix en amic de Déu i inicia una relació personal amb Ell que transcendeix a aquesta vida. És una relació que, en aquesta vida, no implica perfecció sinó progrés. Progrés en ètica personal, social, laboral, en la relació amb els altres i amb l'entorn per expressar gratitud i coherència amb allò que la persona veritablement és.

Esglésies cristianes evangèliques o protestants

església evangèlica de Filadèlfia

Pastor Pere Bautista Motos

Església Evangèlica de Filadèlfia
Emilio Santos – Secretari General i Representant Legal
C/ San Fernando, 6 "Lacara" - 06480 Montijo (Badajoz)
c.e.: fecogex@hotmail.com

L'Església Evangèlica Filadèlfia pertany a la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya les dades de contacte de la qual es troben a la fitxa "Esglésies cristianes evangèliques o protestants. Model contemporani"

Esquema de la celebració

A l'Església Evangèlica Filadèlfia, els oficis fúnebres solen tenir l'esquema següent:

1. **Benvinguda**
2. **Litúrgia de la Paraula**
3. **Predicació**
4. **Comiat i últimes paraules de consol**

L'Església Evangèlica Filadèlfia té el seu origen a Espanya l'any 1965, moment en el qual un grup de gitanos espanyols comença la predicació de l'Evangeli entre el seu poble, després d'haver conegut el moviment pentecostal francès que es va originar el 1950. L'Església Evangèlica Filadèlfia, que va prendre el seu nom d'una de les esglésies fidels citades en l'Apocalipsi, comparteix amb les Esglésies pentecostals i carismàtiques l'exercici dels dons carismàtics i l'èmfasi en la lloança i adoració. En l'actualitat, és una Església d'implantació nacional amb circumscripcions territorials a càrrec de responsables de zona.

Així és que, majoritàriament, els membres de l'Església Evangèlica de Filadèlfia són gitanos i mantenen de manera molt arrelada els costums propis del seu poble i cultura. No obstant això, aquests costums es van ajustant a les pràctiques esmentades a la Bíblia.

Un dels trets distintius de les comunitats pertanyents a l'Església d'Evangèlica de Filadèlfia és la freqüència en la periodicitat dels seus cultes i reunions que sol ser diària; això potencia la proximitat entre el pastor i la seva comunitat. Per aquesta raó, l'habitual és que els feligresos hagin estat acompanyats pel ministre de culte o pastor durant tot el procés de malaltia, fins a la fi dels seus dies.

Davant la mort d'un conciutadà, és habitual la presència de familiars i amics que vetllen el cos fins al moment de la sepultura.

En el cas de membres actius de la congregació, també és habitual la presència d'algun representant de l'Església, de companys i germans de la comunitat.

Quan el difunt és un gitano que no ha estat membre de l'Església Evangèlica Filadèlfia, l'ofici fúnebre inclou els mateixos actes que si es tractés d'un creient, llevat que no es fa referència a la vida espiritual de la persona que ha mort, però en certes ocasions es pot al·ludir a la seva projecció com a persona, és a dir, com a bon pare, bon espòs, bon familiar, etc., desenvolupant la idea precisa que tots formem part de la voluntat de Déu.

La celebració funerària, normalment i de preferència, es realitza mitjançant un culte al temple o, sinó, al mateix cementiri o al tanatori, si el difunt s'hi troba i sempre que es permeti la vetlla durant tota la nit. Correspon a la pròpia família l'opció pel lloc, segons les possibilitats existents de traslladar la persona morta al temple per oficiar el culte de comiat. En aquells casos en els quals no sigui possible, es porta el cos al cementiri directament i allí s'hi fan les exèquies. La celebració religiosa ha de tenir lloc abans de la col·locació del fèretre al nínxol.

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Benvinguda i pregària

1.1. Paraules de benvinguda

L'ofici religiós sempre està dirigit pel pastor de l'església, el qual pot convidar a algun familiar de la persona difunta i donar-li la possibilitat de transmetre un missatge d'orientació, si és pastor.

La salutació s'orienta a predisposar els assistents per a la pregària i el culte a Déu.

En tota la celebració és molt important tenir en compte el vocabulari; no se sol dir, per exemple, que la persona ha mort, sinó que ha partit o ha marxat.

1.2. Lectura per a la pregària

Un exemple de lectura per a la pregària de benvinguda és la Primera carta de Sant Pau als Tessalonicencs.

> Lectura de la Primera carta de Sant Pau als Tessalonicencs 4, 13-18
> *"Tampoc volem, germans, que ignoreu respecte dels qui dormen, perquè no us entristiu com els altres que no tenen esperança. Perquè si creiem que Jesús va morir i va ressuscitar, així també Déu portarà amb Jesús als qui van dormir en ell. Per la qual cosa us diem això en paraula del Senyor: que nosaltres que vivim, que haurem romàs fins a la vinguda del Senyor, no precedirem als qui dormiren. Perquè el Senyor mateix amb veu de comandament, amb veu d'arcàngel, i amb trompeta de Déu, descendirà del cel; i els morts en Crist ressuscitaran primer. Després nosaltres els que vivim, els que hàgim romàs, serem arrabassats juntament amb ells en els núvols per rebre al Senyor en l'aire, i així serem sempre amb el Senyor. Per tant, encoratgeu-vos els uns als altres amb aquestes paraules."*

1.3. Pregària

Seguidament, cadascun dels pastors assistents adreça una pregària a Déu.

L'oració és lliure, és a dir, no està basada en la lectura de textos o pregàries confeccionades prèviament sinó que, més aviat, consisteix en un diàleg amb Déu en el qual reconeixem la seva majestat i expressem el que hi ha en el nostre cor amb l'expectativa que Déu també ens parli durant el culte. Per tant, en la pregària, cada persona que hi intervé expressa lliurement allò que considera apropiat per a aquest moment. Les oracions solen tenir un contingut d'ànim, de bàlsam i de fortalesa davant el dolor que produeix la separació.

2. Litúrgia de la Paraula

Després de les paraules de benvinguda, el pastor, pel fet de conèixer la vida espiritual d'aquell que ha partit, és l'encarregat de portar el missatge d'encoratjament a tots els presents i, en qualsevol cas, pot convidar a un altre ministre a la celebració del culte per fer la lectura bíblica, que se sol centrar en textos com el que segueix:

Lectura de l'Evangeli de Joan 11, 25 - 44

"Li diu Jesús: Jo sóc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. ¿Ho creus, això? Ella li respon: Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món. Havent dit això, Marta se'n va anar a cridar la seva germana Maria i li digué en veu baixa: El Mestre és aquí i et crida. Ella, en sentir-ho, s'aixecà corrents i anà a trobar-lo. Jesús encara no havia entrat al poble, sinó que era a l'indret on Marta l'havia trobat. Els jueus que eren amb Maria a casa per donar-li el condol, quan veieren que s'aixecava corrents i sortia, la seguiren, pensant-se que anava al sepulcre a plorar. Maria va arribar on era Jesús i, en veure'l, se li llançà als peus i li digué: Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà.

Quan Jesús veié que ella plorava i que ploraven també els jueus que l'acompanyaven, es va commoure interiorment i es contorbà. Llavors preguntà: On l'heu posat? Li diuen: Senyor, vine i ho veuràs. Jesús començà a plorar. Els jueus deien: Mireu com l'estimava. Però alguns replicaren: Ell, que va obrir els ulls al cec, ¿no hauria pogut fer que aquest home no morís? Jesús, commogut altra vegada, va arribar al sepulcre. Era una cova tancada amb una llosa. Jesús digué: Traieu la llosa. Marta, la germana del difunt, li diu: Senyor, després de quatre dies, ja deu fer fortor. Li respon Jesús: ¿No t'he dit que, si creus, veuràs la glòria de Déu? Llavors van treure la llosa. Jesús alçà els ulls i digué: Pare, et dono gràcies perquè m'has escoltat. Ja sé que sempre m'escoltes, però ho dic per la gent que m'envolta, perquè creguin que tu m'has enviat. Havent dit això, cridà amb tota la força: Llàtzer, surt a fora! I el mort sortí, lligat de peus i mans amb benes d'amortallar, i la cara lligada amb un mocador. Jesús els diu: Deslligueu-lo i deixeu-lo caminar."

3. Predicació

Després de la lectura, el pastor sol fer una efusiva predicació, que s'intenta que no sigui gaire llarga, (al voltant d'uns 15 o 30 minuts) basada en el text llegit en la Litúrgia de la Paraula o comentant-lo.

Normalment, no es parla del difunt durant la predicació, sinó que se sol centrar en la Paraula de Déu. La raó d'això és que la persona ja ha partit i està en mans de Déu. Per tant, no ens correspon a nosaltres jutjar aquesta persona, ni esmentar res, atès que el judici és un tema personal reservat a Déu.

En el cas que la persona sigui coneguda per ser molt bona cristiana, es pot fer referències a la seva vida com a cristià, els mèrits aconseguits a l'església, les seves qualitats com a creient, allò que ha representat per a la seva comunitat, etc.

4. Comiat i últimes paraules de consol

El mateix pastor que s'ha encarregat de la introducció, agraeix l'assistència i formalitza el comiat mitjançant una pregària d'acompanyament, expressada de forma lliure, de manera similar a l'oració de la introducció.

Altres textos possibles

Durant la celebració, es poden afegir altres textos de la Bíblia que tria el predicador. Posem l'exemple d'un text d'ús habitual.

Lluc 16: 19-31. Paràbola del ric i Llàtzer

"Hi havia un home ric que portava vestits de porpra i de lli i celebrava cada dia festes esplèndides. Un pobre que es deia Llàtzer s'estava ajagut vora el seu portal amb tot el cos nafrat, esperant de satisfer la fam amb les engrunes que queien de la taula del ric; fins i tot venien els gossos a llepar-li les nafres. El pobre va morir, i els àngels el portaren al costat d'Abraham. El ric també morí i el van sepultar. Arribat al reialme de la mort, enmig de turments, alçà els ulls i veié de lluny Abraham, amb Llàtzer al seu costat. Llavors va exclamar: Abraham, pare meu, tingues pietat de mi i envia Llàtzer que mulli amb aigua la punta del seu dit i em refresqui la llengua, perquè sofreixo terriblement enmig d'aquestes flames. Abraham li respongué: Fill, recorda't que en vida et van tocar béns de tota mena, mentre que Llàtzer només va rebre mals. Ara, doncs, ell troba aquí consol i tu, en canvi, sofriments. A més, entre nosaltres i vosaltres hi ha oberta una fossa tan immensa, que ningú, per més que vulgui, no pot travessar d'aquí on som cap a vosaltres, ni d'on sou vosaltres cap aquí. El ric va insistir: Llavors, pare, t'ho prego: envia'l a casa del meu pare, on tinc encara cinc germans. Que Llàtzer els adverteixi, perquè no acabin també ells en aquest lloc de turments. Abraham li respongué: Ja tenen Moisès i els Profetes: que els escoltin.

El ric insistí encara: No, pare meu Abraham, no els escoltaran. Però si un mort va a trobar-los, sí que es convertiran. Abraham li digué: Si no escolten Moisès i els Profetes, tampoc no els convencerà cap mort que ressusciti."

Objectes de celebració i significat

No s'utilitza cap objecte especial. L'únic amb què es compta són les corones que posen les funeràries.

Vocabulari bàsic

(vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Les creences sobre la mort i el més enllà són molt similars a les d'altres esglésies cristianes, però amb matisos.

Quan hom marxa o parteix va al paradís, però no està en la glòria plena. Els que no reconeixen a Crist van al seol, en hebreu, a l'hades en grec o, en llatí, l'infern.

El dia de la resurrecció dels morts, els cristians recuperen el seu cos però transformat, tal com diu Sant Pau. Llavors s'entra en la plenitud, perquè la Bíblia diu que serem reis i regnarem amb Crist i els sacerdots. Jesús diu que serem el cos i Ell serà el cap, amb la qual cosa representa la unitat. També parla que, a les noces de l'Anyell, hi haurà guardons.

Islam sunnita

Riay Tatary

Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (UCIDE)
c/ Anastasio Herrero, 5 - 28020 Madrid
t: 915 714 040
c.e.: ucide@ucide.org

Unió de Comunitats Islàmiques de Catalunya (UCIDCAT)
c/ Jaén, 34 - 08226 Terrassa (Barcelona)
t: 650452471
c.e.: ucidcat@yahoo.es.

Esquema de la celebració

1. **Salutació de l'imam i paraules de consol amb cites alcoràniques**
2. **Explicació de l'imam als assistents sobre l'oració de funeral**
3. **Col·locació cap a l'alquibla del cos, l'imam i els orants**
4. **Takbir inicial i lloances a Déu**
5. **Takbir segon i recitació del primer sura de l'Alcorà**
6. **Takbir tercer i recitació de l'oració d'Abraham**
7. **Takbir final i súpliques pel mort**
8. **Taslim de salutació i final de l'ofici**

La cerimònia funerària pot tenir lloc en una mesquita, en un saló, o bé a l'oratori del cementiri o, si no es disposa d'algun d'aquests espais, en qualsevol lloc, i normalment es fa abans de procedir a l'enterrament, però si per algun motiu no s'hagués pogut fer abans, es pot fer després.

Salutació-introducció a la celebració

Saluda l'imam als assistents dirigint unes paraules, amb base alcoràmica, de consol i transcendència de la vida terrenal cap a l'últim estatge.

إِنَّا
لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ

"inná lil·láhi wa inná ilaihi ráÿiuun"

(Corán, 2, 156)

Traducción:"...de Déu, Al·là, serem per sempre. A Ell per sempre tornarem"

L'imam, o qui faci d'oficiant, explica als participants el procediment a seguir per a la realització de l'oració funeral.

Es determina l'alquibla, si calgués, i es col·loca el mort al seu davant, de manera que el cap quedi a l'altura de l'imam en cas de ser home, o el tronc, en cas de ser dona; darrere del mort es se situa l'imam, i darrere d'ell els orants formant un mínim de tres files, si fos possible. Es considera que com més gent acudeix de forma sincera al funeral més beneficiós és per al difunt.

L'oració funeral es fa dempeus (calçat, si el terra no fos encatifat), sense inclinació ni prosternació, a diferència d'altres pregàries.

En cas de coincidir amb el temps canònic d'alguna de les cinc pregàries diàries, fins al moment de l'enterrament, el mort és alineat amb la resta d'orants en files per resar en congregació qualsevol de les oracions ordinàries.

Lectures, oracions i pràctiques

Posicionats en files, dempeus imam i orants, davant el mort, orientats a l'alquibla, comença l'ofici:

Primer *takbir*: l'imam pronuncia la primera takbira, *A el·lahu ákbar* , الله أكبر en veu alta, seguit dels orants, alçant ambdues mans fins a les espatlles o les orelles, amb els palmells cap a davant, per després baixar-les sobre el pit, mà dreta sobre canell esquerre, i seguidament es recita en silenci:

سبحانك اللهم و بحمدك، وتبارك اسمك، و تعالى جدك، ولا إله غيرك.

"subhának Al·láhumma wa bihámdik, wa tabáraka 'smuk, wa tqala ÿádduk, wa la ilaha gáiruk."

Traducció: "Glòria a Tu, oh Déu, i amb lloança a Tu, beneït sigui el Teu nom i altíssima la Teva majestat, no hi ha deïtat llevat de Tu."

Segon *takbir*: Seguidament es pronuncia la segona takbira en veu alta, alçant les mans i tornant-les a posar sobre el pit per recitar en silenci:

أعوذ بالله من الشيطان الرجيم.

"aÿudu bil·láhi mina 'Xaitani raÿim."

Traducció: "em refugio en Déu del Satan lapidat."

I seguidament es recitar la primera sura de l'Alcorà, *A el·Fátiha*, الفاتحة L'Obertura:

بسم الله الرحمن الرحيم. الحمد لله رب العالمين، الرحمن الرحيم،
مالك يوم الدين، إياك نعبد وإياك نستعين، اهدنا الصراط المستقيم،
صراط الذين أنعمت عليهم، غير المغضوب عليهم ولا الضالين. آمين.

"bismi 'l·láhi 'Rahmani 'Rahim. alhamdu lil·láhi Rabbi 'lqalamín, arrahmani 'Rahim, Máliki iaumi 'ddin, íaka nqbudu wa íaka nastqín, íhdina 'ssirata 'lmustaqim, sirata 'ladina anqmta qláihim, gairi 'lmagdubi qláihim wa la dalin. amín."

Traducció lliure: "en nom de Déu de Misericòrdia Misericordiós, lloat sigui Déu Senyor dels mons, el de Misericòrdia Misericordiós, Sobirà del dia del culte, a Tu servim i a Tu recorrem, guia'ns al recte sender, sender dels qui vas agraciar, no pas d'aquells sobre els qui recau la ira ni els esgarriats, amén."

Tercer *takbir*: una altra takbira alçant les mans per tornar-les a reposar sobre el pit i recitar en silenci l'oració d'Abraham (assalatu 'librahimía الصلاة الإبراهيمية):

اللهم صل على محمد وعلى آل محمد، كما صليت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم،
وبارك على محمد وعلى آل محمد، كما باركت على إبراهيم وعلى آل إبراهيم، إنك حميد مجيد.

"Al·láhumma sal·li qla Muhámmad wa qla ali Muhámmad kema sal·laita qla Ibrahim wa qla ali Ibrahim, wa bárik qla Muhámmad wa qla ali Muhámmad kema bárakta qla Ibrahim wa qla ali Ibrahim, innaka hamidun maÿid."

Traducció lliure: "Oh Déu! agracia sobre Muhàmmad i sobre la descendència de Muhàmmad com vas agraciar sobre Abraham i la descendència d'Abraham, i beneeix sobre Muhàmmad i sobre la descendència de Muhàmmad com vas beneir sobre Abraham i sobre la descendència d'Abraham, doncs amb certitud Tu ets lloat majestuós."

Quart *takbir*: es fa l'última takbira en veu alta i s'eleven súpliques en silenci pel mort:

اللهم أغفر لحينا وميتنا وشاهِدِنا وغائبِنا وصغيرنا وكبيرنا وذكَرِنا وأنثانا.
اللهم من أحييته منا فأحيه على الإسلام، ومن توفيته منا فتوفه على الإيمان.
اللهم لا تحرمنا أجره ولا تَفتِنّا بعده. واغفر اللهم لنا وله.

"Al·láhumma 'gfir lihaína wa maítina wa xáhidina wa gáibina wa sagírina wa kabírina wa dakárina wa unzana. Al·láhumma man ahiáitahu minna fahihi qla 'lislam, wa man tawaffáitahu minna fatáwaffahu qla 'limán. Al·láhumma la tahrimna aÿrah wa la taftinna bqdah. wa ígfiri 'l·láhumma laná wa lah."

Traducció lliure: "Oh Déu! perdona els nostres vius i els nostres morts, els nostres presents i els nostres absents, els nostres petits i els nostres grans i els nostres homes i les nostres dones. oh Déu! fes que aquell que Tu guardes amb vida d'entre nosaltres cregui sincerament en l'islam i fes que aquell a qui Tu dónes la mort d'entre nosaltres mori en la fe. oh Déu! no ens privis de recompensa i no ens provis després d'ell; i perdona, oh Déu, tenint-nos en compte."

En cas que el mort sigui un menor, s'eleva la súplica:

اللهم اجعله لنا سلفاً وفرطاً. اللهم اجعله لنا أجراً وذخراً، واجعله لنا شَافِعًا ومشفعاً.

"Al·láhumma 'ÿqlhu laná sálafan wa fartan. Al·láhumma 'ÿqlhu laná aÿran wa dujran, wa 'ÿqlhu laná xáfjan wa muxáfjan."

Traducció lliure: "Oh Déu! fes-ne el nostre precursor i les nostres recompenses. oh Déu! fes-ne la nostra provisió, i fes-ne la nostra intercessió."

Taslim: Per acabar se saluda girant el cap a la dreta i pronunciant en veu alta: ***assalamu qláikum wa ráhmatu 'l·láh*** السلام عليكم ورحمة الله ("la pau sigui amb vosaltres i la misericòrdia de Déu"), primer l'imam seguit dels orants; es pot repetir la fórmula a continuació cap a l'esquerra.

Altres textos possibles

Altres súpliques en el quart takbir en qualsevol idioma:

رَبَّنَا اتِنَا فِى الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلاخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّار بِرَحْمَتِكَ يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِينَ .

"Rábbana atiná fi 'ddunia hásanatan wa fi 'lájirati hásanatan wa qiná qdaba 'nnar biráhmatika ia árhama 'rahimín."

Traducció lliure: "Senyor nostre dóna'ns en aquesta vida el bé i en l'altra el bé i lliura'ns del càstig del foc per la Teva misericòrdia, oh Summe Misericordiós."

Objectes de celebració i significat

Únicament algun exemplar de l'Alcorà, paraula de Déu, en àrab o bilingüe. Es pot perfumar l'ambient amb almesc que es considera que és agradable als àngels.

Acompanyament musical de la cerimònia

No hi ha d'haver música durant l'oració funeral solemne, tampoc no és pertinent abans ni després; en tot cas, únicament recitacions alcoràniques fora de l'ofici solemne de l'oració funeral.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex).

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Dins dels sis articles de fe del credo islàmic hi ha la creença en la vida eterna de l'ànima: existeix, després de la mort terrenal, una altra vida darrera, en la qual totes les criatures rendiran comptes dels seus actes i rebran recompensa o càstig el dia del judici final.

Després de l'enterrament, l'ànima rep la visita dels àngels Múnkar i Nakir, i és interrogada sobre quin és el seu Senyor, el seu profeta i la seva religió.

Conclòs el judici final, després d'haver posat en la balança el registre de les accions de cada ésser humà, l'últim estatge serà o bé el paradís o bé la ***gehena***. Atès que l'estada a la ***gehena*** transcorre més enllà de l'espai-temps, es considera eviterna, tot i que hom en pot ser rescatat cap al jardí del paradís.

Islam sunnita

model pakistanès

Mohammad Iqbal Chauhdry

Minhaj Islamic Center - Centre Islàmic Camí de la Pau
c/ Erasme de Janer, 9-11, Baixos 08001 - Barcelona - t: +34 934 433 295
c/Arc del Teatre, 18 Baixos 08001 - Barcelona - t: 669 090 031
c.e.: info@minhaj.es – mqibcn@gmail.com
Persona de contacte: Muhammad Iqbal,
Vicepresident del Centre Islàmic Camí de la Pau/ Minhaj ul Quran

Esquema de la celebració

1. **Període entre la mort i el funeral**
2. **El rentat ritual**
3. **El funeral – la cerimònia de comiat**
4. **La inhumació**

Fins ara, quan es produeix una defunció, gairebé tots els ciutadans pakistanesos (fins a un 98%) prefereixen traslladar els difunts des d'Espanya a la seva terra d'origen; en principi, amb el certificat de defunció, el consolat ha de registrar la defunció de qualsevol ciutadà pakistanès. Aquest procés pot endarrerir l'enterrament fins a uns cinc dies, però les línies aèries pakistaneses s'encarreguen gratuïtament del trasllat de les restes dels seus compatriotes al Pakistan.

No obstant això, els musulmans pakistanesos nascuts o criats a Catalunya, que s'han arrelat i que tenen la majoria dels seus familiars més propers aquí, expressen cada vegada més el seu desig de ser enterrats en aquesta terra. A Anglaterra, fins fa poc , aproximadament el 75% dels pakistanesos musulmans repatriaven els cossos dels seus difunts, mentre que avui dia, són més del 75% els qui s'enterren a Anglaterra.

La Comunitat Islàmica Camí de la Pau (Minhaj-ul-Quran) té acords específics amb el Grup Mémora i també fa ús del recinte musulmà a Collserola i del "Recinte Islàmic del Cementiri de Montjuïc" on hi ha una instal·lació habilitada per a la realització del bany ritual i les oracions fúnebres i una sala prou espaiosa per a la pregària.

Esquema de la celebració

1. Període entre la mort i el funeral

Quan la comunitat és avisada de la defunció d'un dels seus membres, s'acudeix al lloc on s'ha produït la defunció (casa o hospital). S'inicia el procés de repatriació o inhumació, si així ho demana la família. Si és una defunció en un hospital, el certificat mèdic de defunció s'expedeix de forma immediata, però en cas de mort en un domicili particular, es tracta d'un cas judicial i es tramita una llicència davant el jutjat.

Des del jutjat es determina la causa de la mort:

» Si la causa és una malaltia comuna, s'atorga la llicència.

» Si es tracta d'un homicidi, es fa la primera autòpsia i al cap de 21 dies la segona autòpsia.

En obtenir el certificat mèdic de defunció, s'avisa al Consolat de Pakistan i alhora al servei funerari del municipi on la persona morta va tenir l'últim domicili.

Per dur a terme les gestions de servei funerari, normalment algun familiar del mort signa l'autorització, però en cas de no trobar cap familiar, el Centre Islàmic es fa càrrec de tots els tràmits.

2. El rentat ritual

Després dels tràmits necessaris, el servei funerari s'ocupa del trasllat del cadàver al lloc destinat a fer el rentat ritual. Sempre es pacta l'horari del ritual/rentat.

Sempre és preferible que el cos sigui rentat pels familiars del difunt o amics més pròxims (per preservar la intimitat).

En cas que no hi hagi cap familiar directe ni amics propers, els voluntaris del Centre Islàmic (els nostres voluntaris) es fan càrrec de rentar el cos tal com indica la llei islàmica. Si el difunt és un home, les tasques de rentat són dutes a terme pels homes. En cas que la persona morta sigui una dona, llavors el cos és rentat per dones.

Una vegada rentat, el cos és vestit amb llençols de tela blanca sense cap costura.

Una vegada acabat de vestir, es posa el cos al fèretre de fusta massissa amb un vidre a l'altura de la cara i es trasllada al recinte habilitat per a la cerimònia de funeral, anomenat Yanaza, en el nostre idioma.

3. El funeral – la cerimònia de comiat

El fèretre posat sobre un carro de rodes és instal·lat al costat de la part frontal del recinte.

Com en altres oracions grupals islàmiques, tots els assistents a la cerimònia es posen en files rectes en direcció cap a la Meca i l'imam se situa a la primera renglera. Abans de començar formalment la pregària funerària, l'imam demana permís formal als familiars del difunt per continuar la cerimònia. Tal com indica la llei islàmica, l'imam pregunta en veu alta si el mort tenia algun deute contret amb alguna persona present o no present a la cerimònia.

L'imam, si hi ha un deute pendent, indica les opcions següents:

» Els familiars assumeixen el pagament del deute.

» La persona prestatària pot condonar voluntàriament el deute del difunt.

L'imam també anuncia l'opció de perdonar el mort en el cas que durant la seva vida fos autor d'alguna mala obra o hagués causat algun dany moral o físic. L'islam considera una bona acció que la persona afectada perdoni al difunt, ja que el perdó és una de les virtuts d'Al·là, a qui agrada més el perdó que la venjança.

L'imam indica (o més aviat recorda) als assistents, com han de fer la pregària fúnebre.

La pregària fúnebre:

» És en veu baixa.

» A diferència d'altres oracions islàmiques, aquesta es fa dempeus.

En completar l'oració es procedeix a la súplica per la qual es demana que Déu perdoni tots els pecats voluntaris i involuntaris comesos per la persona morta durant la seva vida. En la súplica els assistents demanen a Déu que la persona morta, en la seva vida posterior (eterna) aconsegueixi el Paradís (*Yannat*) i que se salvi dels càstigs de l'infern (*Iajannam*).

4. La inhumació

D'acord amb el que indiquin els familiars, el cos serà enterrat al cementiri local o repatriat al país d'origen (Pakistan).

En cas d'enterrament a Catalunya, els serveis funeraris es fan càrrec de portar el cos al cementiri amb cotxe fúnebre i d'enterrar el cos en presència dels familiars.

En cas de repatriació a Pakistan, després de completar la cerimònia fúnebre, el cos és traslladat al dipòsit i posteriorment és portat a l'aeroport amb una antelació mínima de 24 hores respecte de l'horari del vol. El trasllat és dut a terme pels serveis funeraris.

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Període entre la mort i el funeral

Es fa pública la defunció per tal que els familiars, amics i veïns del difunt puguin assistir al funeral. La majoria de vegades, la notícia d'una defunció es propaga molt ràpidament, però igualment apareix a la web de la nostra comunitat i s'imprimeixen uns volants per donar a conèixer la notícia.

Assistir a un funeral i donar consol a les persones que estan de dol són deures molt importants; compartir les tristeses i el dolor és més benèfic que compartir moments d'alegries. En sentir la notícia d'una defunció, generalment la gent acudeix a la casa del difunt per donar el condol i animar els familiars. És convenient consolar la família i resar pel seu benestar. Els veïns i familiars acostumen a enviar menjar als membres de la família del difunt durant els tres dies posteriors a la defunció.

2. El rentat ritual

El primer pas abans de l'enterrament és rentar minuciosament el cos del mort.

El ritual del rentat és important no solament per qüestions d'higiene, sinó també simbòlicament per eliminar els pecats del cos i que el mort es reuneixi amb Al·là en un estat de puresa.

D'això, se'n solen encarregar els familiars, o en la seva absència, voluntaris de la comunitat especialment formats en la seqüència del ritual i amb experiència en la seva pràctica, de vegades acompanyats per l'imam mateix. Han de ser persones del mateix gènere que el difunt els qui realitzin el ritual del rentat. Aquest ritual es duu a terme amb summe respecte al difunt, el cos sempre és manipulat amb decència i reverència, guardant sempre el secret d'aquests moments molt especials.

El cos es desvesteix completament, les parts íntimes es cobreixen amb un tros de roba. Durant el rentat no es recita cap oració. S'utilitza aigua i sabó, també es pot aplicar algun oli o perfum de roses o de flors en general (sense alcohol). El cos eixugat amb una tela, s'embolica en tres llençols de cotó blanc: una per a la part superior, una altra per a la inferior i una altra tercera per embolicar tot el cadàver; es lliguen tres cordons fets amb tires de la mateixa tela de la mortalla, als peus, a la cintura i a l'alçada del front. Embolicar el mort en una mortalla és una obligació.

Aquest procés sempre té lloc in situ, tant si el cos ha de ser repatriat com si es preveu enterrar-lo a Espanya. Una vegada acabat el rentat, és habitual resar una oració pel difunt.

3. El funeral – la cerimònia de comiat

Aquesta cerimònia de comiat, posterior al bany, es pot fer al cementiri, al tanatori o al domicili, també pot tenir lloc a la mesquita, encara que és menys freqüent.

L'oració fúnebre s'ha de fer en congregació. És un acte molt meritori; el Profeta Muhammad (la pau sigui en ell) va animar els seus seguidors a participar en les pregàries fúnebres dient que qui hi assistís rebria una gran recompensa. No obstant això, el funeral ha de ser senzill, perquè "la mort iguala a rics i pobres, homes i dones". Habitualment, hi acudeixen només els homes; les dones no estan obligades a assistir als funerals i generalment es queden amb les dones més pròximes a la persona difunta o de la família per donar-los consol.

En el moment del funeral l'imam o oficiant se situa cara a la Meca, darrere d'ell, els homes dempeus, distribuïts en files de nombre senar. Davant de tots, es col·loca el taüt del difunt. Durant l'oració fúnebre, l'imam (o la persona que dirigeix la pregària) se situa darrere del cap del difunt i recita la intenció de formalitzar la pregària, nomenant el difunt.

A diferència d'altres pregàries, en aquesta els congregats es mantenen tota l'estona dempeus, sense inclinació ni prosternació. Qui fa el rés lloa Déu i invoca el profeta Muhammad, demana per la misericòrdia de Déu, suplica

pel difunt, els familiars, els presents i pels creients. L'oració pels adults és diferent de la pregària pels infants; atès que encara són purs, sense pecats, no es demana el perdó de les seves faltes, sinó que es demana a Al·là la remissió dels nostres pecats per la mediació de la criatura morta.

En finalitzar les pregàries, els assistents al funeral s'apropen al difunt per un últim comiat, el taüt roman obert i es pot veure la cara del difunt. Els familiars i els amics més propers es queden fins que es tanca el taüt.

4. La inhumació

En principi, a Pakistan, excepte en casos molt excepcionals, es fa servir taüt només per transportar el cadàver i no pas per enterrar-lo. A Espanya, els musulmans pakistanesos assumeixen les lleis vigents al país que exigeixen l'ús de taüt, tant per al trasllat del difunt com per al seu enterrament. L'obligació és preservar la dignitat del mort mentre és col·locat a la tomba. El cos ha de ser enterrat a terra, amb la cara mirant cap a la Meca, els homes amb la cara cap amunt i les dones recolzades sobre el costat dret.

Generalment la família o algun compatriota es fa càrrec de les despeses de l'enterrament. Quan això no passa, s'organitza un enterrament d'emergència, gestionat i pagat per la comunitat.

El sòl o terra del cementiri és l'estatge natural dels morts. A la terra es completa el cicle vital de l'home, tal com diu l'Alcorà al versicle 20:55:

> *"Us hem creat d'aquesta terra, Nós, i Nós farem que hi torneu, per fer després que en sortiu un altre cop."*

La tomba per als musulmans és un estatge funcional, s'hi protegeix al cadàver de tota agressió externa, fins que sigui absorbit per la mateixa terra.

Es trasllada el cadàver amortallat fins a la vora de la tomba i es procedeix a l'enterrament pròpiament dit. La tomba estarà oberta en sentit perpendicular a la qiblah o alquibla; després de dipositar el cos a la tomba, es deixen anar els nusos de les tres cintes que lligaven les mortalles. Seguidament, es procedeix a tapar o tancar la tomba amb pedres o maons i s'aboca la terra fins a un pam sobre el nivell del sòl del cementiri.

Està permès posar una làpida amb l'única intenció de marcar la ubicació de la tomba.

Una vegada finalitzat l'enterrament es fa una súplica pel difunt i per tots els difunts dels presents.

5. El dol

Presentar el condol a la família i amics dels morts és un acte important de bondat. Això no queda cenyit als tres primers dies després de la mort i es pot fer més endavant; amb tot, és preferible donar el condol als familiars immediatament després de la sepultura per no revifar el dolor si es fa més tard. Quan es fan visites per donar el condol, es recomana no romandre molt de temps a la casa (excepte en cas que sigui un familiar o un amic proper) per no causar molèsties als qui estan de dol.

D'acord amb la tradició, els familiars i persones reunides observen un dol de tres dies. El dol s'observa incrementant els actes de devoció, rebent visites, acceptant condolences i mantenint una actitud d'humilitat i submissió. L'aflicció per la mort d'una persona estimada i plorar pels morts és perfectament acceptat, tant per als homes com per a les dones; i és que, per a l'islam la mort no és un punt final en la vida d'una persona (és més aviat el començament d'un llarg viatge i el passatge d'una vida transitòria a la vida eterna); s'anima a que les expressions de pena es facin amb dignitat i discreció, evitant les lamentacions exagerades (copejar-se el pit, esgarrapar-se la cara, esquinçar-se la roba, etc.). L'única excepció és el plor de la dona al seu marit, encara que sempre ha de ser en veu baixa.

Els visitants solen oferir paraules de consol i d'esperança en el més enllà, se sol dir: "Que Déu augmenti la teva recompensa, et concedeixi fermesa i perdoni al difunt els pecats i errors comesos en la seva vida."

Quatre dies després del funeral i de l'enterrament, habitualment la família convida les persones que van assistir al funeral a un àpat funerari, que també es comparteix amb els veïns, els amics i els pobres. S'hi acostuma a recitar l'Alcorà. Al cap de 35 dies, s'organitza una oració pels morts i es reciten versos de l'Alcorà. La recitació o lectura de l'Alcorà pot fer-la una sola persona o diverses persones.

Lectures, oracions i meditacions

La pregària fúnebre (*Salat-ul-Janaza*) la componen quatre takbirs (*Al-Lahu Akbar*). Es diuen els takbirs amb breus pauses entre ells i a continuació les súpliques. Per a cada takbir, s'aixequen els braços en forma de súplica. A més de l'imam, les persones assistents a l'oració també han de dir els takbirs i les súpliques.

Oració per al difunt (breu)

» Una vegada orientat el difunt, home dona o nen, cap a la Meca, es procedeix a realitzar la intenció (*Niyat*) per a la pregària fúnebre (*Yanazah*). Després es diu el *takbir* aixecant les mans, les espatlles i les orelles. Seguidament es col·loca la mà dreta sobre l'esquerra i es recita en veu baixa la primera part de l'oració, anomenada sana en àrab.

سبحانک اللهم وبحمدک وتبارک
اسمک وتعالٰی جدک وجل ثناءک ولاالہ غیرک

"Sub haa nakal-la humma wa bihamdika wa tabaaraka smuka wa ta'ala yad-du- ka wa yal-la thanaa uka wa la ilaaha ghairuk"

Traducció lliure: "Glorificat siguis Tu, Oh Senyor, i totes les lloances Et pertanyen, i beneït és el teu nom i elevada és la teva Majestuositat i les teves lloances són elevades i no existeix cap divinitat llevat de Tu."

» Després del segon *takbir* s'haurà de dir:

اللهم صل على محمد وعلى آل محمد
, كما صليت على ابراهيم وعل آل ابراهيم انك حميد مجيد.
اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت
على ابراهيم وعل آل ابراهيم إنك حميد مجيد

"Allahumma salli 'ala Muhammadin wa 'ala aali Muhammad kamaa sal- laita 'ala Ibrahim wa 'ala aali Ibrahim innaka hami- dun mayid. Allahumma baarik 'ala Mu- hammadin wa 'ala aali Muhammad kamaa baarakta 'ala Ibrahim wa 'ala aali Ibrahim innaka hamidun mayid."

Traducció lliure: "Oh, Al·là, exalta a Muhàmmad i a la família de Muhàmmad, com vas exaltar a Abraham i a la família d'Abraham. Certament Tu ets Lloat i Majestuós. Oh Al·là, beneeix a Muhàmmad i a la família de Muhàmmad, com vas beneir a Abraham i a la família d'Abraham. Certament Tu ets Lloat i Majestuós."

» Després del tercer *takbir* es dirà:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرْ لِحَيِّنَا وَمَيِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَصَغِيْرِنَا وَكَبِيْرِنَا
وَذَكَرِنَا وَاُنْثَانَا. اَللّٰهُمَّ مَنْ اَحْيَيْتَه مِنَّا فَاَحْيِه عَلَى الْاِسْلَامِ
وَمَنْ تَوَفَّيْتَه مِنَّا فَتَوَفَّه عَلَى الْإِيْمَانِ.

"Allahumma-ghfirli hai-iinaa wa mai-iitinaa, wa shaa-hidinaa wa ghaa ibinaa wa saghiirinaa wa kabiirinaa wa dhakarinaa wa unthaanaa Allahumma man ah-iaita- hu minnaa faah-iihi 'alal-islaam, wa man tawaf-faitahu minna fata waf-fahu 'alal imaan."

Traducció lliure: "Oh, Al·là! Perdona la nostra gent que encara està viva i aquells que han mort, perdona aquells que són presents aquí i els absents, perdona els nostres joves i els nostres ancians, perdona els nostres homes i dones. Oh, Al·là, a aquell a qui Tu desitges conservar amb vida d'entre nosaltres, dóna-li una vida d'acord amb l'islam, i a aquell que Tu desitges que mori d'entre nosaltres, fes-lo morir en estat d'*Imaan* (fi)".

Si el difunt és un nen, l'anterior es modifica pel següent:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهُ لَنَا فَرَطاً وَّاجْعَلْهُ لَنَا اَجْرًا
وَّذُخْرًا وَاجْعَلْهُ لَنَا شَافِعًا وَّ مُشَفَّعًا.

"Allahummay-'alhu lanaa farataaw way 'alhu lanaa ayran wadhuj-ran way-'alhu lanaa shaafi'an wa mushaf-fa'an"

Traducció lliure: "Oh, Al·là, fes-lo un mitjà de la nostra salvació, i fes-lo una recompensa i un tresor per a nosaltres en el Més enllà, i un intercessor per a nosaltres, la intercessió del qual sigui acceptada per Tu."

Si el difunt és una nena, l'anterior és canviat pel següent:

اَللّٰهُمَّ اجْعَلْهَا لَنَا فَرَطاً وَّ اجْعَلْهَا لَنَا
اَجْرًا وَّ ذُخْرًا وَّ اجْعَلْهَا لَنَا شَافِعَةً وَّ مُشَفَّعَةً.

"Allahummay-'alhaa lanaa farataaw way 'alhaa lanaa ayran wadhuj-ran way-'alhaa lanaa shaafi'an wa mushaf-fa'an".

Traducció lliure: "Oh, Al·là, fes-la un mitjà de la nostra salvació, i fes-la una recompensa i un tresor per a nosaltres en el Més enllà, i una intercessora per a nosaltres, la intercessió de la qual sigui acceptada per Tu."

» Després del quart *takbir* girant el cap cap a la dreta i l'esquerra es dirà:

اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ، اَلسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللهِ

"Assalamu alaikum wa rahmatullah"
"Assalamu alaikum wa rahmatullah"

Traducció lliure: "La pau i les benediccions d'Al·là siguin damunt vostre. La pau i les benediccions d'Al·là siguin damunt vostre."

Objectes de celebració i significat

» *Tasbih* (rosari islàmic)
» Un exemplar de l'Alcorà en llengua àrab
» Mortalla/ *Kaffan* (vestidura el difunt)
» Essències de roses i altres flors (sense alcohol)
» Encens
» Flors i pètals de flors

Acompanyament musical de la cerimònia

No hi ha música de cap mena durant l'oració de comiat.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

La mort és considerada com una transformació que comença en el moment del darrer alè fins a la total descomposició del cadàver, així que no és un acte instantani sinó un procés. Morir és un pas necessari i la tornada a Déu, i exigeix acceptació i submissió.

L'ésser humà està constituït d'esperit i de cos. S'interpreta la mort com el pas de l'ésser humà d'un estat de vida a un altre. La mort, que és la separació de l'esperit del cos, introdueix a l'home en un altre estat de vida, en el qual la felicitat o el desengany depenen de les obres bones o dolentes de l'estat de vida anterior a la mort.

Després de la mort l'ànima és conscient de tot el que s'esdevé al seu cos i al seu al voltant, per aquesta raó els familiars del difunt solen alternar-se dia i nit per recitar l'Alcorà a la tomba dels seus sers estimats durant uns dies

Islam sunnita

model senegalès

Ababacar Thiak

Federació dels Dahiras Muridiya d'Espanya (Madrid)
t: 632 34 51 69 - 632 67 85 26

Federació Bidayatul Xitma de Catalunya (Barcelona)
t: 632 53 94 73 - 692 51 49 18
c.e.: toubabarcelona@gmail.com

Esquema de la celebració

1. **Ritu d'acolliment a la mesquita i/o cementiri**
2. **Bany i amortallament del mort**
3. **La pregària fúnebre, segons els ensenyaments de l'Alcorà i de la Sunna (tradició de Profeta Muhammad Salalahu alaihi wa salam)**
4. **El seguici fúnebre**
5. **El condol**

Salutació-introducció a la celebració

Ritu d'acolliment a la mesquita i/o cementiri

A l'islam, quan hi ha un mort, s'acull el difunt en un dels llocs següents: la mesquita (si hi ha un lloc habilitat) o al cementiri per preparar la celebració final (que comprèn els punts que anirem explicant seguidament). L'acolliment es fa per part de la comunitat que acompanya els familiars.

Per tant, és una obligació col·lectiva de la comunitat, es trobi on es trobi el mort, fer-li un comiat ritual, així com també és responsabilitat de la comunitat donar testimoniatge durant l'acte amb respecte, solemnitat i condolença.

Bany i amortallament del mort

Després de la mort cal banyar ritualment el cos; això ho fan persones del mateix sexe que la persona morta; seguidament l'embolcallen amb un llençol blanc anomenat perkal. A l'islam es fa servir aquesta tela indistintament per a tothom com a signe d'igualtat. Per tant, tots han de ser enterrats amb roba de la mateixa qualitat. El cos es col·loca sobre el costat esquerre dins d'un taüt i s'enterra sempre de cara a la Meca.

Banyar el mort abans de procedir a amortallar-lo i enterrar-lo és un precepte islàmic, fer-ho és una obligació de la comunitat, és a dir, si algú de la comunitat ho compleix, la resta en quedarà exempta.

L'objectiu del bany és fer presentable el difunt davant aquells que l'acomiadaran. No obstant això, essent un fet ritual, haurà de seguir les regles islàmiques que s'enumeren a continuació.

Qui s'ha d'ocupar-se del bany?

S'ha d'encarregar el procés de l'enterrament a una entitat coneixedora de les regles del bany, de l'amortallament, i de la sepultura, evitant les iniciatives inadequades i inoportunes. No obstant això, atesa la simplicitat de la tasca, qualsevol musulmà pot fer-se càrrec del funeral, sempre que reuneixi les condicions següents:

» Ser una persona digna de confiança; s'ha d'evitar que es reveli allò que es pugui veure de les intimitats físiques del mort.

» Ser del mateix sexe que la persona morta; però aquí hi ha una excepció per al cònjuge i per als infants.

» Ser coneixedor de les regles rituals fúnebres.

La persona pertanyent al grup de familiars més propers tindrà prioritat sobre els altres.

Com es porta a terme el bany ritual?

És preferible que la persona encarregada de l'ablució fúnebre, s'hagi fet una ablució prèvia, així estarà física i psíquicament en condicions de procedir al bany. Després es cobrirà el cadàver amb una peça o tros de tela i se'l despullarà de les seves robes.

Durant tot el procés del rentat, qui banyi, procurarà no deixar al descobert cap part del cadàver, si no és necessari per complir la tasca. El bany consisteix a dutxar i netejar el cadàver, fer-li l'ablució menor i eixugar-lo amb una tovallola neta.

Es procedeix al bany pròpiament dit, començant amb una pressió amb els palmells de les mans (enguantades) sobre l'estómac del mort, per provocar l'evacuació dels excrements retinguts en l'últim tram de l'intestí. Es neteja la zona amb aigua i sabó; seguidament es renta la resta del cos (amb aigua i sabó) com per a qualsevol rentat. Es podrà repetir aquest procediment tantes vegades com calgui, per a la bona neteja.

Després es procedeix a l'ablució normal, és a dir l'ablució que es fa abans de les oracions, però sense necessitat d'esbandir la boca ni el nas.

Finalment es dutxa el cadàver amb aigua de a dalt cap avall, començant per deixar rajar aigua abundant sobre el cap, després sobre el costat dret del cos i finalment sobre el costat esquerre. S'eixuga el cos, i tot seguit se li apliquen perfums.

En el cas que no es pugui banyar el difunt, com s'ha de procedir?

En cas de falta d'aigua, o si es temés espatllar més el cos del difunt en el cas de cremades greus o accidents, o en absència del cònjuge de la persona morta i d'una altra persona del seu sexe, llavors es recorre al *Taiammum* (mundificació alternativa, o ablució seca), és a dir, qui banya posarà les seves mans (palmell cap per avall) sobre qualsevol superfície seca, preferentment sòl sorrenc, terra o simplement sobre una catifa o alguna cosa similar i les fregarà sobre la cara i les mans del mort.

Finalment, pot donar-se el cas de no trobar-se més que una part del cos del mort (un braç o part d'algun membre), per exemple, en el cas d'explosions, terratrèmols, bombardejos, etc. Si és així, es donarà a la part el mateix tractament que al cadàver complet.

L'amortallament

Recordem que amortallar un musulmà és una obligació per part de la comunitat. Qui se'n fa càrrec eximeix a la resta de fer-ho.

La mortalla és simplement una peça o tros de tela d'extensió suficient per embolicar tot el cadàver, preferentment de color blanc.

La tradició profètica, recomana utilitzar tres draps blancs (sudaris), un darrere l'altre, per a l'home i, dos draps, més tres elements complementaris, per a la dona. Però, prevé contra l'encariment i l'ornamentació. Aquests draps, a més de ser nous, seran de tela normal i corrent (no seran de seda ni qualsevol altre teixit costós).

Lectures, pregàries i pràctiques

La pregària fúnebre

(segons els ensenyaments de l'alcorà i de la sunna (tradició del profeta Muhammad Salalahu alaihi wa salam).

Es defineix la pregària fúnebre com una obligació col·lectiva per part de la comunitat. Es desenvolupa seguint les seqüències següents:

» *Takbira ul Ihrám* que és d'obertura *Allahu Akbar*, seguida per la recitació *d'Al Fatiha*

» La segona *takbira*, seguida després per *Salatul Ibrahimia.*

» La tercera *takbira*, seguida per una súplica pel difunt.

» La quarta i última *takbira*, seguida per una súplica general. La pregària finalitza amb una o dues talisma (*Asalamu aleikum*)

La manera de realitzar aquesta pregària és molt peculiar, es fa dempeus (calçat, si no s'estigués en un pis encatifat), sense ruku' (inclinació) ni Suyud (prosternació).

Pot tenir lloc en una mesquita, al solar del cementiri (dedicat a l'oració funerària) o per defecte d'això, en qualsevol lloc, abans de procedir a l'enterrament, i fins i tot pot ser després de l'enterrament, si per algun motiu no s'hagués pogut fer la pregària prèviament.

Com es fa el rés?

Normalment el rés ha de ser dirigit per un imam; en absència d'un imam, la persona que guia l'oració ha de ser una persona de confiança i que en té bons coneixements.

Es col·loca el fèretre a terra, en sentit perpendicular a l'*alquibla* (direcció cap a la Meca) i l'imam (o qui oficiï de guia religiós) se situa darrere del fèretre (preferiblement darrere del cap del difunt si és home o darrere de la part del mig del cos, si és dona). Els altres es posen dempeus, en fileres darrere de l'imam.

La condició exigible és que tots els qui participin d'aquesta oració han d'haver fet l'ablució (tal com es fa per a les pregàries tradicionals).

Complerts aquests requisits indispensables es procedeix al rés:

» Un cop ordenats els participants per a la pregària, l'imam abans de marcar-ne l'inici, sol explicar en veu alta la manera de fer aquesta oració. Després expressa la intenció d'efectuar-la, i exclama la crida d'obertura: *Allahu Akbar*, elevant les mans fins a l'alçada de les seves orelles, Els seguidors de l'imam ho seguiran pas per pas.

» Tots recitaran murmurant el passatge de l'obertura de l'Alcorà:

"Surat ul Fatiha: Bismillahi Rahmáni Rahím. Alhamdulillahi Rabbil 'Alamín Arrahmánir Rahím. Máliki Iaumiddín. Iiáka Na'budu Ua Iiáka Nasta'ín. Ihdinas Sirátal Mustaqím.Sirátal Ladhína An'amta 'Aleihim Gairil Magdúbi 'Aleihim Ualad dalím. Amín."

Traducció lliure: "En el nom de Déu, Clement, Misericordiós. Lloat sigui Déu, Creador de l'Univers. Clement, Misericordiós. Sobirà en el Dia del Judici. Solament a Tu adorem i de Tu implorem ajuda. Guia'ns per la sendera recta. La sendera dels qui vas agraciar, no pas la dels execrats ni la dels desviats. Amén."

Aquesta sura és l'única d'obligada recitació en l'idioma litúrgic musulmà, o sigui l'idioma àrab. Després d'aquesta oració els presents poden utilitzar altres llengües, ja que no es tracta de llegir l'Alcorà sinó de suplicar a Déu perquè perdoni la persona morta.

» Acabada Al Fátiha, exclama l'imam una altra *takbira* (*Allahu Akbar*) com en el pas anterior, després pronuncia en veu baixa *As Salauát ul Ibrahimía*:

"Allahuma sal-li 'Ala Muhammadin Ua 'Ala ali Muhammadin, Kama Sal-laita 'Ala Ibrahima Ua 'Ala ali Ibrahima. Ua Barik 'Ala Muhammadin Ua 'Ala ali Muhammadin, Kama Barakta 'Ala Ibrahima Ua 'Ala ali Ibrahima Fil 'alamina Innaka Hamidun Mayid."

Traducció lliure: "Senyor nostre, satisfés amb la teva gràcia a Muhammad i a la família de Muhammad, com vas satisfer amb la teva gràcia a Abraham i a la família d'Abraham. I beneeix a Muhammad i a la família de Muhammad com vas beneir Abraham i la família d'Abraham. Certament, Tu ets lloable, majestuós."

Aquest passatge d'oracions, es recita al final de qualsevol pregària, abans de finalitzar amb *At Taslima: (Assalamu Alaikum ua Rahmatullah)*.

» Acabada la recitació de les oracions esmentades al paràgraf anterior, l'imam exclama de nou: ***Allahu Akbar***, després cada participant de l'oració farà per a si (en veu baixa) una súplica pel difunt en àrab o en un altre idioma, per exemple:

"Allahummagfir lahu Uarhamhu Ua nayyihi min 'Adhábil Qabr, Uamhu Jataiáhu Ua Dóna'if Fi Hasanatihi, Ua'fu 'anhu, Ua uassi' Fi Qabrihi, Ua Adjilhu Fasíha Yannátik."

Traducció lliure: "Senyor nostre, tingues misericòrdia amb ell i perdona'l, salva'l del càstig de la tomba, perdona-li els seus pecats i multiplica les seves bones obres. Indulta'l, fes de la seva tomba un refugi feliç. Ingressa'l al teu paradís diví."

Si el difunt és de poca edat es pot afegir:

"Allahumma i'alhu Rahmatan li abauaihi, Ua Salafan Ua Dhujran, Ua Shafi'an Ua Zaqqil Bihi Mauazinahuma."

Traducció lliure: Senyor consola els seus pares, recompensa'ls i fes del seu fill un intercessor per a ells davant teu.

» La quarta fase d'aquesta pregària, comença amb una quarta i última exclamació (***takbir***) per part de l'imam, sempre seguit pels altres participants, després cadascun farà una súplica general durant uns breus moments, per exemple:

"Allahumma Nauuir 'Uqulana, Uahdina 'Ales Sirátil Mustaqím Ua tauaffana Muslimin, Ua adjilna Fi Yannatik"

Traducció lliure:"Senyor! Il·lumina el nostre pensament i guia'ns per la sendera recta. Fes-nos morir com a musulmans, i ingressa'ns al Teu paradís".

Després l'imam clou la pregària amb ***At Taslima de Clausura (Assalamu 'Aleikum ua Rahmatullah)*** girant el cap cap a la dreta, o bé cap a la dreta i després cap a l'esquerra.

Qui s'hagi perdut part de la pregària fúnebre, podrà seguir a l'imam per a la part restant, i quan l'imam acabi, el participant completarà les takbires no realitzades, és a dir al final ha de completar les quatre takbires. En cas de témer, per falta de temps, que el fèretre sigui traslladat abans que es recuperi la ***takbira*** faltant, no caldrà completar-la i n'hi haurà prou amb el que s'hagi fet fins aquell moment, és a dir, s'acaba la pregària amb l'imam.

El seguici fúnebre

El seguici fúnebre és una manifestació de comiat digne a un membre de la comunitat islàmica, qualsevol seguici fúnebre sigui d'un musulmà o de qualsevol seguidor d'una altra religió, ret homenatge a la persona desapareguda.

Alguns companys del profeta es posaven dempeus i guardaven silenci, en passar un seguici davant d'ells, fos per a un musulmà o no.

És recomanable acompanyar el difunt fins que sigui enterrat i resar per la seva ànima. És digne dels qui acompanyen el seguici fer un examen de consciència davant el significat de la mort i el destí final de tot ésser vivent. Hauran de recordar que algun dia ells seran els traslladats i rendiran comptes davant Déu de la seva obra en aquest món.

Trasllat del fèretre

El trasllat de les restes d'un mort d'una ciutat a una altra és un fet reprovable. El trasllat s'ha de fer al més aviat possible cap a la mesquita, la funerària o cap al cementiri on tindrà lloc l'oració fúnebre.

La inhumació

El sòl o terra del cementiri és l'estatge natural dels morts pertanyents a l'islam. Dins la terra es completa el cicle vital de l'home, al qual es refereix l'Alcorà en la sura 20, 55 quan diu:

"Us hem creat d'aquesta terra, Nós, i Nós farem que hi torneu, per fer després que en sortiu un altre cop."

D'altra banda, enterrar un musulmà dins un taüt o amb elements de valor és reprovable.

Manera d'efectuar la inhumació

Traslladat fins a la vora de la tomba, el cadàver amortallat es retira del taüt i es procedeix a l'enterrament pròpiament dit.

La tomba serà oberta en sentit perpendicular a l'alquibla (en direcció a La Meca), amb una profunditat suficient per protegir el cos de qualsevol intent de profanació o exhumació criminal.

L'excavació haurà de tenir almenys una profunditat d'1,45 metres, i una amplària i llargària suficient perquè el cadàver quedi estès horitzontalment i inclinat lleument, sobre la paret més propera a l'***alquibla***.

Retirat el cadàver del taüt i agafat per un o dos homes que hi hagin baixat prèviament, s'introdueix a la tomba o a la rasa, de la forma més convenient, fent que el cap quedi inclinat cap a la dreta mirant cap a la ***qiblah***. Després de dipositar-lo, es deixaran anar els nusos de les cintes que lligaven els sudaris, especialment les que són a l'alçada dels peus.

L'encarregat d'orientar el cadàver en aquest moment, és aconsellable que digui:

"Bismillah ua 'Ala millati rasulillah"

Traducció lliure: "En el nom de Déu i concorde als ensenyaments del seu Missatger".

Seguidament, es procedeix a tapar o tancar la sepultura amb la sora, pedres o maons. S'aboca la terra fins a un pam sobre el nivell del sòl del cementiri.

Posar una làpida sobre la tomba no és reprovable si el propòsit és marcar-ne el lloc. És preferible que les persones encarregades de dipositar el cadàver dins la tomba siguin els amics o familiars del mort. Una vegada finalitzat l'enterrament es fa una súplica pel difunt i per tots els difunts dels presents.

El condol

El condol és una mostra de solidaritat amb els familiars del difunt. El seu objectiu fonamental és complir amb un precepte del profeta Muhammad, la finalitat del qual és consolar els familiars i amics del mort, fer-los comprendre que la mort és el destí inevitable i irremeiable de tot ésser. Convé triar frases eloqüents per elevar l'ànim i el llindar del dolor emocional, i aïllar el familiar del seu turment.

El Profeta solia consolar els familiars del mort dient:

"Tot està predestinat, enteresa i assossec".

Portar una vestimenta de dol, commemorar els quaranta dies de la defunció o l'aniversari en memòria del mort, reunir la gent per recitar l'Alcorà en els moments ulteriors d'una defunció, pot ser una forma de record, encara que no està establert en la jurisprudència islàmica, ho marquen els costums.

L'islam ens ensenya que respectar la vida té prioritat sobre la memòria del mort, per tant, hauríem d'evitar tot acte commemoratiu innecessari.

Altres textos possibles

Alguns membres de la comunitat es poden aplegar a casa del difunt o en un lloc habilitat per recitar junts les 114 sures de l'Alcorà. Moltes comunitats ho fan el tercer o setè dia de la cerimònia, depenent del que decideixin els familiars.

Objectes de celebració i significat

A l'islam no es preveu la presència d'imatges de cap mena en el moment de la cerimònia. Hi haurà només un exemplar de l'Alcorà que s'utilitzarà per a la lectura.

Acompanyament musical de la cerimònia

No es preveu cap acompanyament musical. Això és així perquè per a l'islam la cerimònia fúnebre és un moment de tornar a Déu el Tot Poderós, resar pel difunt i pensar sobre la finitud de la pròpia vida. Per tant, és un moment de resar i meditar sobre la vida i allò que ens espera a l'altre món.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

L'islam presenta la mort com el llindar natural del pas següent després de l'existència terrena. Per tant, la doctrina islàmica sosté que l'existència humana continua després de la mort del cos amb una resurrecció espiritual i física. Hi ha una relació directa entre la nostra conducta a la terra i la vida del més enllà. La vida després de la mort serà de recompenses i càstigs proporcionals a la conducta mantinguda a la Terra. Arribarà el dia en què Déu ressuscitarà i reunirà la seva primera i última creació i jutjarà tothom amb justícia. La gent ingressarà a la seva última destinació, l'infern o el paradís. La fe en la vida després de la mort ens incita a fer el correcte i a allunyar-nos del pecat. En aquesta vida, algunes vegades, veiem sofrir els piadosos i veiem gaudir els opressors, però tots seran jutjats un dia. La fe en la vida després de la mort és una de les sis creences fonamentals que té un musulmà per completar la seva fe. Els morts continuen experimentant l'existència i la consciència a la tomba.

Els musulmans creiem que, en morir, la persona ingressa en una fase intermèdia entre la mort i la resurrecció. Al nou "món" s'hi produeixen molts esdeveniments, com ara, "l'interrogatori" de la tomba, on tothom serà qüestionat pels àngels respecte de la seva religió, el seu profeta i el seu Senyor.

Judaisme

model I

Jorge Burdman

Comunitat Israelita de Barcelona (C.I.B)
C/ Avenir, 24 (08021)
t: 932 008 513 - f: 932 006 148
c.e.:info@cibonline.org

Federació de Comunitats Jueves d'Espanya (FCJE)
t: 917 001 208
c. e.: fcje@fcje.org

Esquema de la celebració

És important assenyalar que, sabent l'estat agonitzant de la persona, aquesta rep juntament amb la seva família la companyia de la Comunitat i de l'Hevrá Kadishá (Germanor Sagrada de voluntaris que s'ocupen de tot el que fa referència al ritual funerari)

1. **Ritual – defunció**
2. **Cerimonial - cementiri – enterrament**
3. **Etapes del dol**

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Ritual - defunció

Quan la persona és morta, es cobreix el cos, es procedeix a l'encesa d'espelmes i els familiars són atesos per la comunitat.

2. Cerimonial – cementiri - enterrament

Purificació del cos (*Taharah*). L'*Hevrá Kadishá* procedeix a la higiene del cos, seguidament es col·loca dins del taüt i és traslladat a la sala de vetlla (actualment els tanatoris disposen de sales adequades). A la sala de vetlla, el rabí i la comunitat acompanya els familiars, que envolten el taüt, recitant el llibre dels salms.

Trasllat del cos al cementiri acompanyat per la comunitat, recitant el Salm 91. Arribats al lloc de la sepultura, es reciten aquells salms les lletres inicials dels quals conformen els noms (acròstic) del difunt i els seus progenitors.

Cerimonial del Tzidúk Hadín

Recitat, per part del rabí (o de qualsevol que conegui el ritual) de les pregàries de consol del Talmud. Es fan reflexions sobre la mort i sobre la persona morta.

Enterrament del taüt a terra (en llocs permesos, es prescindeix del taüt). Els familiars i després la comunitat llancen tres vegades terra sobre el taüt, simbolitzant el cobriment de la sepultura. A continuació un familiar directe, recita una pregària anomenada Kadish o oració d'exaltació sagrada. Hom surt del cementiri, havent fet un ritual previ de rentat de mans. S'acompanya la família fins a casa seva i s'inicia el període del dol.

3. Etapes del dol

Pregàries i ritual d'acolliment de la família a la llar. Comença l'etapa de dol.

El dol pel qual passen els familiars essencialment es divideix en tres etapes, en què hom podrà elaborar gradualment el dol i "tornar" als hàbits de vida quotidiana.

» Primera etapa: set dies (*shiva*) de romandre a casa; la gent visita la família per acompanyar-la i portar-li menjar (ja que la persona sol abandonar-se pel dolor) i els serveis de pregàries diaris tenen lloc a casa del difunt mateix. Durant aquesta etapa hi ha el costum de cobrir els miralls perquè el familiar no pugui observar la seva pròpia tristesa per la mort de la persona estimada. No s'acudeix a festes o llocs de diversió. A les pregàries es recita l'oració de *Kadish*.

» Segona etapa: transcorreguts 30 dies, el familiar podrà visitar el cementiri, inaugurant una làpida amb la inscripció de l'ésser estimat desaparegut i un text personal al·lusiu.

» Tercera etapa: passat un any, finalitza el dol i ja no s'ha de seguir cap pauta establerta. A cada aniversari es fa un recordatori (*Hashkavá o yzkor*) per l'ànima del difunt i a continuació es recita el *Kadish*.

Lectures, pregàries i pràctiques

Les pregàries han estat extretes en part del Talmud, tot i que avui dia ja es poden trobar transcrites en el llibre d'oracions anomenat Sidur. Els resos es poden fer en una llengua comprensible per les persones presents.

"Tu que vius a recer de l'Altíssim
i fas nit a l'ombra del Totpoderós,
digues al Senyor: «Ets la muralla on m'emparo,
el meu Déu, en qui confio.»
Ell et guardarà del parany del caçador
i del flagell de la pesta;
t'abrigarà amb les seves plomes,
trobaràs refugi sota les seves ales:
ell, que és fidel, et serà escut i cuirassa.
No et farà por la basarda de la nit,
ni la fletxa que vola de dia,
ni la pesta que s'esmuny en la fosca
o l'epidèmia que a migdia fa estralls.
Ni que en caiguin vora teu un miler
o deu mil al teu costat,
a tu res no et tocarà.
Només obrir els ulls,
veuràs la paga que reben els injustos.
Quan deies: «M'emparo en el Senyor»,
feies de l'Altíssim el teu refugi.
No et passarà res de mal
ni s'acostarà a casa teva cap desgràcia,
perquè donarà ordre als seus àngels
de guardar-te en tots els camins.
Et duran a les palmes de les mans
perquè els teus peus no ensopeguin amb les pedres;
trepitjaràs lleopards i escurçons,
passaràs sobre lleons i sobre dracs.
«Ja que s'empara en mi, jo el salvaré,
el protegiré perquè coneix el meu nom.
Sempre que m'invoqui, l'escoltaré,
estaré vora d'ell en els perills,
el salvaré i l'ompliré de glòria;
saciaré el seu desig de llarga vida,
li mostraré la meva salvació."

Salm 91

Tziduk – Hadin (La Justa Benevolència)

"Beneït sigues, etern, Déu nostre, sobirà de l'univers, que has jutjat amb la veritat!
Tu ets just, oh Senyor, i rectes són les teves lleis, Just és l'Etern, en tots els seus camins i bondadós en totes les seves obres. La teva justícia és eterna i la Teva llei és veritat, els judicis de l'etern són veritat i junts faran justícia. El Verb de Déu és el que regna i qui li dirà què farà?. Ell és la roca, perfecta és la seva obra, perquè tots els seus camins són justícia. Déu és fidel i sense iniquitat. Ell és Just i Recte. Jutge veritable que jutja amb justícia i veritat, beneït siguis, oh Jutge de la veritat, perquè tots els Teus judicis són justos i veritables."

Llibre de Job 1:21

"El Senyor ho dóna, ell mateix ho pren. Beneït sigui el seu nom!"

Hashkavá – Pregària per a la dona morta

"Una dona valuosa, qui la trobarà? Més enllà de les perles és el seu valor.
Doneu-li dels fruits de les seves mans, i que sigui lloada a les portalades per les seves obres.
Per la seva compassió, el seu nom assolirà les altures, digna i honrada senyora (es diu el seu nom i el de la seva mare: … filla de …) Que l'esperit de Déu la consoli i la faci descansar al Jardí de l'Edèn, en plenitud de la compassió i dels perdons, que aquesta sigui la Seva Voluntat i diguem: Amén."

Hashkavá – Pregària per a l'home mort

"Venturós l'home temorós de Déu i desitjós dels seus preceptes.
(És) Millor (tenir) un bon nom que el millor dels olis, en el dia de la mort que no pas el dia del naixement. Un just descans, en l'estatge etern, sota les ales de la presència divina, a les altures dels Sants i Purs. I expiació dels irresponsables, allunyament del delicte i acostament a la redempció. I pietat, compassió davant la presència divina. I un lloc beneït al món esdevenidor. I descans per a l'ànima del bon nom de la persona (nom del difunt i el de la seva mare o pare), que l'esperit de Déu el consoli i el faci descansar en el Jardí de l'Edèn, en plenitud de la compassió i dels perdons, així sigui la seva Voluntat i diguem: Amén."

"… engolirà per sempre la mort. El Senyor, Déu sobirà, eixugarà totes les llàgrimes i esborrarà arreu de la terra la humiliació del seu poble. El Senyor mateix ho afirma."
"Que visquin els teus morts, que s'aixequin els seus cossos, que despertin dels seus estatges terrenals. I les llums de la rosada i gegants de la terra cauran. El misericordiós, expiarà la iniquitat i no destruirà. Abundantment contindrà la seva ira i no encendrà tot el seu furor."

Isaïes 25: 8.

Pregària del ***Kadish*** (que recita un familiar directe de la persona difunta)

"Que es magnifiqui i santifiqui El seu gran Nom! (Congregació present respon: Amén), en el món que Ell va crear conforme a la seva voluntat, que faci regnar la seva sobirania, faci florir la Seva salvació i faci que el Seu ungit s'acosti (Amén), en la vida i els dies vostres, així com en les vides de tota la casa d'Israel, promptament i en temps proper. I digueu: Amén. (Amén)
Que el seu gran Nom sigui beneït eternament i per sempre. Que hom beneeixi, regraciï, glorifiqui, enalteixi, exalti, magnifiqui, sublimi i lloï el Nom del Sant, sigui beneït (Amén), per sobre de totes les benediccions, càntics, lloances i consolacions, que són dites al món. I diguin Amén. (Amén).
Que hi hagi gran pau des del Cel, vida, sacietat, salvació, consolació, refugi, curació, redempció, perdó, expiació, tranquil·litat i alliberament per a nosaltres i per a tot el Seu poble, Israel. I digueu: Amén. (Amén).
Que l'artífex de la pau a les seves altures per la Seva misericòrdia faci la pau per a nosaltres i vosaltres. I digueu: Amén. (Amén)."

Altres textos possibles

En cada aniversari de la mort, el familiar més pròxim ha de recitar l'oració del ***Kadish***.

Altres pregàries

L'oració de ***l'yzkor*** i a continuació l'oració "***Malé Rajamim***" són pregàries de pietat pel descans etern de l'ànima de l'ésser estimat. Cada persona pot resar la pregària o llegir de la Bíblia el text que desitgi. Aquestes oracions són pronunciades principalment pels jueus asquenazites (Europa central i oriental). La majoria dels jueus espanyols són d'origen sefardita i pronuncien les oracions citades en els ítems anteriors.

Yzkor (recordació). Pregària que recita individualment cada familiar, relacionat directament amb el ser estimat difunt.

> *"Oh Pare Celestial, recorda l'ànima del meu estimat … (cadascun agrega el vincle familiar i el nom del difunt i el de la seva mare o pare), que ha marxat cap al seu etern estatge per reunir-se amb tu. Que la seva ànima romangui unida en els llaços de la vida eterna, benedicció vivent entre nosaltres. Amén."*

El Malé Rajamím (Déu Ple de Misericòrdia)

"Oh Déu misericordiós, que habites al capdamunt però magne de compassió, conserva la divina presència entre els sants i els purs, la llum dels quals resplendeix com l'esplendor del firmament, en les ànimes dels nostres éssers benvolguts i estimats que han partit vers Tu cap al seu estatge etern. Fes que les seves ànimes romanguin unides en els llaços de la vida, i que el seu record ens inspiri a servir-te a Tu i als nostres semblants en la veritat, la bondat i la pau. Amén."

Objectes de celebració i significat

En morir la persona s'encenen espelmes. Hi ha el costum de tapar miralls i obrir finestres.

A la cerimònia d'enterrament tan sols "s'esquincen les vestidures" (un petit tall en el trau de la camisa o brusa feta per una dona o home de la Sagrada Germanor). A la sepultura s'hi transcriu el nom de la persona i data o lloc de naixement i defunció; alguns hi afegeixen versicles o textos personals, també hi ha qui acostuma a col·locar una pedra a la tomba, fotos, etc.

També és habitual encendre espelmes per recordar l'ésser estimat, cada any i coincidint amb les diferents festivitats religioses. Això s'anomena ***Ner Neshamá*** o Vetlla de l'Ànima.

Acompanyament musical de la cerimònia

No hi ha cançons ni música. Algunes pregàries (el ***Tziduk Hadin o el Malé Rajamim***) es reciten en to d'angoixa.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex).

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

El cos és la vestimenta de l'ànima, l'ànima és eterna, en néixer la persona rep l'ànima i, en morir la persona, l'ànima marxa cap a una altra dimensió. En hebreu ànima es diu Neshamá; aquesta paraula prové del verb linshóm que significa respirar, i és que vam ser creats d'un alè diví.

El judaisme creu en una vida encarnada després de la mort física i creu en la vida del món esdevenidor, però s'aconsella no intentar imaginar l'inimaginable. Per al creient, la vida és un do de Déu, dóna la vida i la reprèn: "Neixes a pesar teu, però vius al teu pesar", ja que l'ésser humà disposa de lliure albir i les seves accions incideixen en el seu propi destí, la mort és la mort del cos físic, és un pas, ja que l'ànima transmigra a una altra dimensió. Si la persona ha estat justa al món terrenal serà rebuda a l'estatge diví, però si ha estat injusta, es reencarnarà per recompondre les seves accions positives. El sentit de persona "justa", és inherent a tot ésser humà de tota creença o convicció personal.

Aquesta creença està basada textualment en les fonts sagrades del judaisme (la Torà i el Talmud), després cada individu pot acceptar-la o no (lliure albir). No hi ha cap manual per ser jueu ortodox, liberal o reformista.

Judaisme
model II

Víctor Sorenssen

Federació de Comunitats Jueves d'Espanya (FCJE)
t: 917 001 208
c. e.: fcje@fcje.org

Esquema de la celebració

1. *Aninut*. Entre el temps de la mort i el funeral
2. *Taharah*. El rentat ritual
3. *Tajrijim*. La vestimenta
4. *Shmirah*. El custodi del cos
5. *Kriah*. Esquinçament de les vestimentes
6. *Levaiah*. El seguici fúnebre
7. *Hesped*. Panegíric
8. *Kevurah*. La sepultura

Aninut

L'*Aninut* és el primer pas del dol en el Judaisme. Cadascuna de les etapes guarda una lògica pròpia i una sensibilitat molt determinada. Juntament amb la resta de ritus, l'aninut es proposa ajudar a les persones que estan de dol a admetre i a acceptar la pèrdua i el dolor. Comença, doncs, en el moment mateix de la defunció del familiar proper i finalitza quan té lloc l'enterrament.

La persona que ha perdut un familiar proper i entra en el període de l'*aninut* es coneix per *onen* (masculí) o *onenet* (femení). Durant aquesta fase els parents carreguen amb nombroses decisions a prendre i responsabilitats que no estan en condicions anímiques d'assumir per raó de la situació mateix. Les lleis relatives a les accions i comportament de l'onen consideren i reflecteixen una comprensió de la situació dels qui estan de dol. Per tant, no s'espera que la persona que està de dol s'hagi d'ocupar de l'administració i burocràcia relativa als serveis socials i està exempt de certes obligacions religioses. Tot això amb la finalitat de poder assistir als preparatius funeraris i d'enterrament amb la dignitat que correspon a la memòria del difunt.

Taharah

El rentat i la purificació del difunt tenen un profund caràcter religiós. Igual que un bebè es renta quan per primera vegada entra en aquest món, el cercle es completa mitjançant el rentat dels morts en el moment de marxar. A més de procedir al rentat, es reciten pregàries especials les quals estan destinades a l'obtenció de la pau eterna del difunt. La *Jevrá Kadisha* (la germanor santa) realitza la taharah com un acte de jesed (bondat), ja que la persona a la qual es realitza la taharah no hi podrà correspondre. Els membres de la *Jevrá Kadishá* són persones especialment entrenades per a aquesta ocasió (grup de dones per a les dones i grups d'homes per als homes) que es fan càrrec de la neteja ritual de la manera prescrita transmesa de generació en generació. Són les últimes persones a tractar el cos abans que es col·loqui al taüt, i, per tant, la família confia en ells perquè el seu ésser estimat sigui tractat adequadament i amb respecte. En el judaisme ser membre de la Jevrá Kadishá és un dels màxims honors als quals pot aspirar una persona.

Tajrijim

Per demostrar la igualtat de tots en la mort, les lleis jueves requereixen per a l'enterrament mortalles de color blanc, o *tajrijim*. A més dels *tajrijim*, els homes i les dones adults poden ser enterrats amb el talit que han utilitzat durant la seva vida. La *Jevrá Kadishá* serà l'encarregada de vestir el cos.

La pràctica de vestir els difunts d'aquesta determinada manera va ser instituïda pel Rabí Gamliel al segle I, perquè els pobres no s'avergonyissin i els rics no competissin entre ells per ser enterrats vestits amb les peces més cares. La roba és l'apropiada per a aquell que és a punt de presentar-se davant Déu i ser jutjat; per tant, són robes simples, perfectament netes i blanques. Homes i dones es vesteixen amb peces similars. No hi ha cap mena de butxaques, ja que no hi ha necessitat que l'ànima carregui amb cap possessió material.

Durant tot el procés de la *taharah* i *tajrijim*, el cos del finat serà tractat amb summa delicadesa i respecte en un ritual mil·lenari. Per això, no es permetrà ni l'autòpsia (tret que sigui per obligació legal), ni la cremació.

A les comunitats jueves fora d'Israel els difunts són introduïts en taüts senzills (generalment de pi tractat). En certs llocs (quan les autoritats ho permeten) es perforen uns petits forats al taüt, perquè el cos entri en contacte amb la terra.

Shmirah

La tradició jueva exigeix que el difunt no es quedi sol abans de l'enterrament. La persona que roman amb el mort rep el nom de *shomer* (masculí), *shomeret* (femení), que significa "guardià". Preferiblement, els *shomrim* són membres de la família, amics del mort, o bé, membres de la *Jevrá Kadishá*. Qualsevol activitat ociosa, inclosa la conversa, està prohibida per al *shomer.* El costum és llegir Salms selectes.

Introducció i desenvolupament a la celebració

La tradició jueva exigeix la *Kevurah BeKarka* (enterrament a la terra). La fossa ha de ser d'almenys deu *tefajim* (pams) de profunditat, i tan ampla i tan llarga com sigui necessari per al taüt.

La cerimònia que té lloc pretén honrar el difunt i consolar els afligits. El servei és breu i simple: el cant dels salms, recitació del *Kadish* i l'oració rememorativa tradicional (*El Malé Rajamim*) acompanyats d'un panegíric en memòria del difunt.

Normalment aquesta cerimònia és dirigida per un rabí. En cas que no hi fos present cap rabí, un jazan (cantor que dirigeix la congregació en l'oració) podria dirigir el servei. En cas que no hi hagués cap de les dues figures, podria oficiar el servei qualsevol membre de la congregació.

Malgrat la seva brevetat, té fases prou diferenciades, entre les quals cal destacar:

Kriah. Esquinçament de les vestimentes

Els qui estan de dol per raó de la mort dels pares, del cònjuge, de fills o germans participen tradicionalment en aquest ritu, que en general té lloc immediatament després del servei fúnebre. El costum és trencar (esquinçar) una part visible de la roba, com una solapa, una butxaca o part del coll amb unes tisores; el vestit s'estripa al costat esquerre (el més a prop del cor) per als pares, i al costat dret per als altres familiars. Una vegada fet l'esquinçament es pronuncia el *tziduk hadin* (judici just). Aquesta oració o declaració és un homenatge i reconeixement a Déu, jutge equitatiu, que actua amb justícia quan ens crea i quan ens crida a passar a la vida eterna.

Levaiah. El seguici fúnebre

El taüt és escortat i portat fins al lloc de la sepultura per familiars i amics en senyal de respecte. És tradició que la persona que dirigirà el servei fúnebre (el rabí la majoria de vegades) vagi al capdavant recitant el Salm 91. Els afligits en passar prop del taüt solen dir:

> *"Adonai natan, veadonai lakaj, i'hi Shem adonai m'voraj"*
>
> Job 1,21

Traducció:"El Senyor ho dóna, ell mateix ho pren. Beneït sigui el seu nom!"

Hesped. *Panegíric*

L'hesped és una part molt important dels serveis funeraris, el seu costum es remunta al temps bíblic; ja al Llibre de Gènesi (23, 2) es pot llegir com Abraham, el pare del poble jueu, va elogiar la seva esposa Sarah en el moment de la seva defunció.

El propòsit de l'hesped és doble, d'una banda, l'elogi, de l'altra, el plor. Ara bé, ha de ser sempre equilibrat i mai exagerat. De fet, no es permet lloar els difunts amb qualitats que no tenien. El judaisme entén que sempre és possible trobar alguna cosa bona en cada ésser humà i per això, no és permès lloar amb qualitats inexistents, ja que es percebria com una burla al mort.

Kevurah. La sepultura

El descens del taüt es realitza amb promptitud i summa cura. Primer, els membres de la *Jevrá Kadishá* i a continuació familiars i amics, en senyal de respecte i afecte, ajuden a omplir la fossa col·locant tres palades de terra mentre pronuncien la frase: *Ki afar atá* ("perquè pols ets"). Aquesta és una antiga pràctica que servia per marcar el lloc de la tomba i per evitar que aus i altres animals rapinyaires s'acostessin al lloc de la sepultura.

Una cop s'ha omplert amb terra la sepultura, el rabí recitarà el *Kadish* de dol (prèviament algunes congregacions acostumen a llegir salms o poemes al·lusius). Aquesta oració, que forma part de la litúrgia general, és una manifestació de la santificació de Déu i es recita, no pas en honor del difunt sinó, per donar força a l'afligit en la seva fe. Estrictament no es relaciona amb els difunts. D'aquesta manera, es manifesta la pietat de l'ésser estimat i la força dels seus ensenyaments.

Finalment, l'oficiant pronuncia l'oració rememorativa, El Malé Rajamim.

Una vegada finalitzat el ritual, és costum que els assistents formin dues files entre les quals passen els qui estan de dol per rebre l'expressió tradicional de consol:

> *"Ha-makom i'najem etjem betoj shar avay-lay tzion viyerushalaim vés-ho tosifu ledaava hod"*

Traducció: "Que el Totpoderós us consoli juntament amb tots els afligits de Sió i Jerusalem i no sàpiguen més de dolor"

La tradició insta a rentar-se les mans ritualment després d'abandonar el cementiri. Aquest rentat és una afirmació de la vida després d'haver estat en contacte amb la mort.

» Nota: En tot el procés, en els serveis de rememoració i enterraments, tant la visualització del difunt, com la música i les flors no hi són apropiades. Una expressió tangible de condolença pot ser la contribució a la caritat de la qual han esta objecte i s'han beneficiat el difunt o la família de dol.

Lectures, pregàries i meditacions

1. Kadish

Meditació abans del Kadish:

> *"Oh Senyor, Déu misericordiós, en les mans del qual és l'ànima de tot ésser vivent i l'hàlit de tota carn, a la Teva cura encomanem les ànimes dels nostres benvolguts éssers que han desaparegut d'aquest món. Ensenya'ns a acceptar el judici de la Teva voluntat inescrutable i fes-nos trobar consol en Tu. Alça amb les Teves santes paraules els oprimits pel dolor. En solemne testimoniatge a la fe infrangible que uneix a les generacions, es recitarà el Kadish per magnificar i santificar el Teu nom. Totpoderós i Pare Etern, en l'adversitat i en l'alegria, Tu, font de la nostra vida, ets sempre amb nosaltres. En evocar amb afecte la imatge d'aquells que has cridat a Tu, et donem gràcies per l'exemple que ens van donar amb la seva vida, per l'afecte que ens unia a ells, pels records i la inspiració que van deixar.*

En homenatge als nostres benvolguts éssers traspassats a la vida eterna, consagrarem els dies terrestres al teu servei. Consola tots els endolats, malgrat que no comprenguem els Teus propòsits, afirma la nostra confiança en la Teva saviesa. Oh Déu, dóna'ns força en el dolor i sostingues la nostra fe en Tu en escoltar el Kadish per santificar el Teu gran nom."

Kadish de dol:

"Itgadal veitkadash shme rabá , Bealmá divrá jiruté veiamlij maljuté, Veiatzmaj purkané, vikarev meshijé. Bejaieijón uveiomeijón , uvejaiei dejol beit Israel Baagalá uvizmán kariv, veimrú Amén. Iehé shme rabá mevaraj Leálam uLeálmei almaiá. Itbaraj veishtabaj, veitpaar, veitromam, veitnasé, Veithadar veithalé veithalal, shme dekudshá brij hu, Leeilá min kol birjatá veshiratá , tushbejatá venejematá, daamirán bealmá veimrú Amén. Iehé shlamá rabá min shmaiá, vejaim tovim aleinu veal kol Israel, veimrú Amén. Vaig gosar shalom bimromav, hu berajamav iaasé shalom aleinu veal kol Israel, veimrú Amén."

Traducció lliure: "Exaltat i santificat sigui el Seu gran Nom en el món que Ell ha creat segons la Seva voluntat. Que Ell estableixi el Seu regne, faci florir la Seva redempció i acosti la vinguda de la Seva Mashiaj durant els nostres dies i els vostres dies i en vida de tota la Casa d'Israel, ràpidament i en una època propera, i digueu, Amén. Sigui el Seu gloriós nom beneït per sempre i per tota l'eternitat. Lloat, enaltit, honrat, lloat i venerat sigui el nom del Sant, beneït sigui, més enllà de tots els cants de lloança, les benediccions i consols que es pronunciïn sobre la Terra. I digueu: Amén. Hi hagi pau abundant del cel i una bona vida per a nosaltres i per tot Israel, i digueu Amén. El que fa la pau en els cels, farà la pau sobre nosaltres i sobre tot Israel i digueu Amén."

2. El Malé Rajamim

Per a un home:

"El male rajamim shojen mromim, hamtzé menujá nejoná al kanfei Hashjiná, bemaalot hakdoshim uthorim, kezoar harakia mazhirim, et nishmat (nom del mort) ben (nom de la seva mare) shealaj leolamó, baavur shenadvú tzdaká bead hazcarat nishmato, beGan Eden tee menujató, lajen baal harajmim iastireu beseter kenafav leolamim, veitzror bitzror hajaim et nishmató, Adonai hu najalató, veianuaj al mishkavó beshalom, venomar Amén."

Per a una dona:

"El male rajamim shojen mromim, hamtzé menujá nejoná al kanfei Hashjinná, bemaalot hakdoshim uthorim, kezoar harakia mazhirim, et nishmat (nom de la morta) bat (nom de la seva mare) shealaja leolamá, baavur shenadvú tzdaká bead hazcarat nishmata, beGan Eden tee menujatá, lajen baal harajmim iastireu beseter kenafav leolamim, veitzror btzror hajaim et nishmatá, Adonai hu najalatá, vetanuaj al mishkavá beshalom, venomar Amén."

Traducció lliure: "Déu, ple de compassió, que habites al capdamunt, concedeix autèntic descans sobre les ales de la Shejiná (Presència Divina), en les excelses esferes del sant i pur, que brillen com la resplendor del firmament, a l'ànima de (esmenteu el nom de la persona morta) fill/a de (nom de la seva mare) que ha anat al seu món [suprem], atès que s'ha donat caritat en record de la seva ànima; que el seu lloc de descans sigui el Gan Eden (Jardí de l'Edèn). Per això, que el Tot misericordiós l'aculli amb la cobertura de les Seves ales per sempre, i lligui la seva ànima en el vincle de la vida. Adonai és el seu patrimoni; que descansi en el seu lloc de repòs en pau, i diguem: Amén".

3. Meditació suggerida per als fills

"Benvolguda mare/pare, et dec a tu el que sóc. Què seria de mi en l'absència de la teva tendresa i amor? El teu voler i preocupació em van estimular i el record de la teva vida m'inspira per al futur. Vaig aprendre a l'escola, però més, de l'exemple de la teva conducta. Sempre vas avantposar les meves necessitats a les teves. Vas plorar amb mi, et dolies quan jo sentia dolor, i et vas alegrar amb la meva gaubança. Encara que físicament estem separats, en esperit som un. Recorda'm en les teves pregàries. Jo et recordo en les meves."

Altres textos possibles

Lectures per a la reflexió

L'home únic, Rabí Yosef D. Soloveitchik Z"L[1]

"Van dir els nostres savis: "Així com les seves cares no són iguals, tampoc no ho són les seves idees". Cada home és "un" en nombre, però també és "únic". És diferent dels altres, hi ha en ell alguna cosa especial, pròpia, original. Alguna cosa que no hi és en els altres de la mateixa manera. Aquesta unicitat, aquesta especificitat que li és pròpia, el fet que cada home és ell mateix i per tant diferent de tots els altres homes, és el reflex del diví que hi ha en l'home. Per què observem el dol? Per allò que "vam perdre i no oblidem", per

1 Acrònim de "Zijronó LiBerajá" ("de beneït record", en hebreu) que s'utilitza per referir-se a una persona jueva quan ha mort.

alguna cosa que s'ha perdut i que és impossible de recuperar. Aquesta actitud resulta clara quan es tracta de la mort d'un gran líder, d'un geni sorprenent, d'un ser extremadament caritatiu. És difícil llavors omplir el buit que deixen aquestes persones amb la seva partida. Però la noció de dol s'aplica a tots els homes, i no només a aquests individus selectes. Observem dol pel líder i per l'home del poble, pel savi i l'ignorant, pel misericordiós i per aquell que s'aprofita del seu proïsme. Així ho hem après: "El que es troba al costat d'un mort en el moment en què l'ànima abandona al cos, ha d'esquinçar les seves robes. A què s'assembla això? A un llibre de la Torà que es crema...". D'això es dedueix que és impossible substituir un home, qualsevol home que ha mort. No diguem llavors: "Ha marxat un sabater — en vindrà un altre en lloc seu, vindrà un altre empleat al lloc del que se'n va anar; un altre venedor substituirà aquell que ja no hi és... Perquè un home — qualsevol home — no té preu, no és "un" que es pot substituir per un altre, sinó "l'únic", l'amo d'allò especial i propi que cap altre home posseeix..."

Defunció i dol, Rabí Jaim Halevy Donin Z"L

" La tradició jueva aprecia la vida. La Torà va ser lliurada a Israel perquè "vosaltres visqueu" pels seus ensenyaments i no pas perquè "moriu per ells". La mort no té cap virtut ja que "No són els morts els qui lloen el Senyor..." (Salms 115, 17). No obstant això, la tradició jueva va ser realista respecte de la mort. "Ja que pols ets i a la pols tornaràs" (Gènesi 3, 19), "I l'esperit retorni a Déu que el va donar" (Eclesiastès 12, 7). "La fi de l'home és la mort", diu Rabí Yonatán (Berajot 17a). Dit simplement, tots hem de morir. En si mateixa, la mort no és una tragèdia. El que anomenem una "mort tràgica" està determinada per la naturalesa prematura de la mort, o per les circumstàncies desafortunades que l'han envoltat. Quan una mort pacífica segueix a una llarga vida beneïda amb bona salut i vitalitat de l'esperit i del cos, una vida rica en bones obres, la mort no pot considerar-se tràgica, malgrat la immensitat de la pèrdua i del pesar que produeix. "Beneït és aquell que ha estat criat en la Torà i les accions del qual estan basades en la Torà, i que actua de cares a agradar al seu Creador, aquell que va créixer amb un bon nom i va partir amb un bon nom..." (Berajot 17a). El món en què vivim és considerat com un corredor que condueix a un altre món. La creença en una altra vida, en un món venidor (Olam Habá) on l'home és jutjat i on la seva ànima continua florint, està arrelada en el pensament hebreu: "Tot Israel té participació al món venidor".

Mishnah Sanhedrin 11,1

Però com més valuós ha estat l'individu, més gran és la pèrdua per als supervivents. Com més ha significat per als qui l'envolten, família, amics, comunitat, més profunda és l'angoixa i més aguda l'angúnia. Les observances tradicionals jueves que envolten la mort i el dol tenen com a objectiu mantenir la dignitat de la persona morta i confortar les persones en dol."

Objectes de celebració i significat

No hi ha presència d'imatges, ni flors ni cap altre objecte durant la celebració.

Acompanyament musical de la cerimònia

La música no es considera adequada en la celebració funerària ja que en el judaisme és símbol d'alegria, per això normalment no s'hi recorre.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

"Sovint penso que la mort no és enemiga de la vida, sinó la seva amiga, perquè és de debò el coneixement que els nostres dies estan comptats, i això els fa tan bonics i preciosos de viure".

Rabí Yoshua Liebman.

La mort es presenta en el judaisme com una realitat natural, tan real i normal com el néixer i el créixer, la maduresa i la vellesa; un fenomen al qual tots estem destinats i que causa pesar, un pesar que ha de ser exterioritzat. El judaisme envolta la mort de pràctiques summament delicades respecte de la persona difunta, una profunda preocupació per la seva família i l'afirmació dels principis bàsics religiosos.

Buscant una definició que evoqui a grans trets com entén la mort el judaisme, podríem dir que seria l'abandó que fa l'ànima del cos, per convertir-se en pols ("pols ets i pols seràs", Gen 3:19), alhora que l'esperit torna a Déu. Aquí s'obren nombrosos interrogants relacionats amb el moment de tornar a la "pols". Ara bé, el judaisme és una religió de vida, i tot el corpus legal que guarda tracta i pivota sobre els ensenyaments de vida, buscant, en tot moment, santificar-la.

Per això, la reflexió filosòfica sobre la vida més enllà de la mort es deixa en un segon pla, ja que només competeix Déu, per centrar-se en la vida, viure l'aquí i l'ara, d'acord a les normes prescrites a la Torà. Segons aquesta perspectiva, en el judaisme la mort podria transcendir de diferents maneres: biològicament, a través dels fills; en el pensament, a través de la supervivència de la memòria, i també per la influència, la prolongació del pensament en els deixebles.

Podem establir que depenent de com s'hagi viscut la vida, es podrà, o no, aconseguir la "immortalitat". La resposta a la mort es troba en la vida.

Les pràctiques i ritus al voltant de la mort se centraran, d'aquesta forma, en els parents del finat. La seva finalitat serà constituir una forma d'acostament psicoterapèutic al dolor i la pena, i com a tals, són pràctiques encaminades a no negar la mort, sinó a acceptar-la, acompanyant la persona que viu el dol amb l'objectiu de fer-la sentir abrigallada i així reintegrar-la a la comunitat. És a dir, es proposen ser una ajuda per afrontar la mort d'un ésser estimat i poder continuar la vida sense ell.

Judaisme
model reformat

Jai García Anguita

Comunitat Jueva Bet Shalom de Catalunya
c/ Sardenya, 414, baixos - 08025 Barcelona
t: 696 810 863
c.e.: comunitat@betshalom.cat
www.betshalom.cat

Esquema de la celebració

Esquematitzem la celebració dels dos moments principals:

1. Funeral

1.1. Inici: cants per part del jazan i paraules introductòries
1.2. Lectures bíbliques
1.3. Lectures addicionals
1.4. Pregàries i meditacions
1.5. Oració abans de l'hesped (paraules, discurs, panegíric)
1.6. Hesped de l'oficiant i hesped de la família.
1.7. Oració silenciosa
1.8. Música
1.9. El Malé Rajamim i/o Kadish
1.10. Comiat

2. Al cementiri

2.1. Trasllat del taüt cap a la tomba
2.2. Paraules de l'oficiant
2.3. Kadish
2.4. Enterrament
2.5. Pregàries i comiat

En la tradició jueva es diferencien claríssimament dos moments: el del funeral i el de l'enterrament pròpiament dit. Hi ha famílies que prefereixen no celebrar un funeral i dirigir-se directament al recinte del cementiri per procedir a l'enterrament.

El funeral s'acostuma a fer a la sinagoga o en un espai o capella interreligiosa dels tanatoris.

Abans del funeral, i en un lloc privat, els familiars procediran la ***keriah***, acte en el qual s'esquinça una peça de roba que es porti com a senyal del dolor que sent l'endolat. El rabí/na o oficiant pronuncia sol o juntament amb els familiars directes:

"Baruj atá A" Eloheinu Melej HaOlam Dayan HaEmet."

Traducció: "Tu ets beneït, Déu nostre, Rei de l'Univers, Jutge de la Veritat".

Introducció i desenvolupament de la celebració

1. Funeral

1.1. Cants per part del jazan *i paraules introductòries.*

Quan la família, amics i assistents són a la sala, el *jazan* (cantor oficiant) pot cantar fragments dels Tehilim (Salms) 16; 144; 90 i 37.

A continuació pren la paraula el rabí o rabina, o oficiant i diu:

"La mort s'ha endut el nostre ésser estimat. Els nostres amics ploren al seu món ara enfosquit. En el seu silenci, hi ha lament. En les seves llàgrimes, hi ha solitud. Que encara perduts en el seu dolor, trobin la presència dels seus benvolguts amics. Déu escolta'ls. Estigues amb ells.

L'amor envers (nom de la persona morta) que ens va unir en la vida i que la mort no pot trencar; per la companyia que hem compartit al llarg de la trajectòria de la vida, i que continua a través de la tendresa de la memòria; pels dons del seu cor i la seva ment que ens va portar alegria i felicitat i que ara són un record preciós; per tot això i més, donem gràcies a Déu.

En aquest moment de dolor, escoltem la veu de les nostres sagrades escriptures, de la nostra tradició, que ens porta el missatge sempre nou de la proximitat de Déu. Ens parlen de la nostra relació amb el Creador: "en la llum com en la foscor, en l'alegria com en la tristesa, en la vida com en la mort".

1.2. Lectures bíbliques

El rabí o rabina, o oficiant, procedirà a la lectura d'alguns dels textos següents, recomanant que algun d'ells sigui llegit en veu alta per a tots els assistents.

Tehilim (Salms) 1; 15; 23; 90; 121

"Feliç l'home que no es guia pels consells dels injustos,
ni va pels camins dels pecadors,
ni s'asseu en companyia dels descreguts;
estima de cor la Llei del Senyor,
la repassa de nit i de dia.
Serà com un arbre que arrela vora l'aigua:
dóna fruit quan n'és el temps
i mai no es marceix el seu fullatge;
duu a bon terme tot el que emprèn.
No serà aquesta la sort dels injustos;
seran com la palla escampada pel vent.
En el judici no sabran què respondre;
callaran els pecadors en l'aplec dels justos.
El Senyor coneix els camins dels justos,
però els dels injustos acaben malament."

Salm 1

"Senyor, qui podrà estar-se a casa teva?
Qui podrà viure a la teva muntanya santa?
El qui obra honradament,
practica la justícia
i diu la veritat tal com la pensa.
Quan parla no escampa calúmnies,
mai no fa mal al proïsme
ni carrega a ningú res infamant.
No compten als seus ulls els descreguts,
honora els fidels del Senyor.
No es desdiu d'un jurament onerós,
no fia els seus diners a interès
ni es ven per condemnar cap innocent.
El qui obra així,
mai no caurà."

Salm 15

"El Senyor és el meu pastor:
no em manca res.
Em fa descansar en prats deliciosos,
em mena al repòs vora l'aigua,
i allí em retorna.
Em guia per camins segurs,
per amor del seu nom;
ni que passi per la vall tenebrosa,
no tinc por de cap mal.
Tu, Senyor, ets vora meu:
la teva vara i el teu bastó
em donen confiança.
Davant meu pares taula tu mateix
enfront dels enemics;
m'has ungit el cap amb perfums,
omples a vessar la meva copa.

Ben cert, tota la vida m'acompanyen
la teva bondat i el teu amor.
I viuré anys i més anys
a la casa del Senyor."

Salm 23

"Senyor, al llarg de tots els segles
has estat el nostre recer.
Abans que naixessin les muntanyes,
abans que infantessis la terra i el món,
des de sempre i per sempre tu ets Déu..
[...]"

Salm 90

"Alço els ulls a les muntanyes:
d'on em vindrà l'ajuda?
L'ajuda em vindrà del Senyor,
que ha fet el cel i la terra.
Que no deixi relliscar el teu peu
ni s'adormi el qui et guarda.
El guardià d'Israel mai no s'adorm,
sempre vigila.
El Senyor et guarda, el Senyor t'empara
al teu costat mateix.
De dia el sol no et farà mal
ni la lluna de nit.
El Senyor et guarda de tota desgràcia,
et guarda la vida.
El Senyor guarda tots els teus passos
ara i per tots els segles"

Salm 121

"Tot té el seu moment, sota el cel hi ha un temps
per a cada cosa.
Hi ha un temps d'infantar i un temps de morir,
un temps de plantar i un temps de collir.
Un temps de matar i un temps de guarir,
un temps d'enrunar i un temps de construir.
Un temps de plorar i un temps de riure,
un temps de plànyer-se i un temps de dansar.
Un temps de tirar pedres i un temps d'aplegar-ne,
un temps d'abraçar i un temps d'estar-se'n.
Un temps de cercar i un temps de perdre,
un temps de guardar i un temps de llençar.
Un temps d'esquinçar i un temps de cosir,
un temps de callar i un temps de parlar."

Kohelet (Eclesiastès) Capítol 3: 1-7

En el cas de ser una dona la difunta, Mishlei (Proverbis) 31.

"Una dona forta, qui la trobarà?
És més preciosa que les perles.
El seu marit confia en ella:
no enyorarà cap més tresor;
en rebrà benestar i no malestar
tots els dies de la vida. [...]
Va vestida amb honor i dignitat,
es riu del dia de demà.
Parla amb sensatesa,
els seus llavis instrueixen dolçament.[...]
Els fills van a felicitar-la,
el marit en canta les lloances:
«Hi ha moltes dones fortes,
però tu les guanyes totes!»
L'encís és enganyós, la bellesa s'esvaeix;
la dona que venera el Senyor mereix de ser lloada.
Reconeixeu-li el fruit del seu treball:
per tot el que fa, rebrà pública lloança."

1.3. Lectures addicionals

El rabí o rabina, o oficiant, procedirà a la lectura d'alguns textos de la literatura jueva, per exemple, de Jaim Bialik, o d'altres de conformitat amb la família.

"A la meva mort, ploreu-me així:
Va haver-hi un home -i vegin: ja no hi és.
Abans d'hora va morir aquest home,
I el seu cant es va interrompre a la meitat.
És trist! Tenia un més tenia-
I ara s'ha perdut aquesta melodia per sempre.
Per sempre!."

(Traducció lliure)

1.4. Pregàries i meditacions

En aquest apartat es pretén una certa individualització, i es fan les pregàries ajustades a la personalitat de la persona difunta, la raó de la mort: per causes naturals, per malaltia; la seva edat, la seva condició de pare o mare.

1.5. Oracions abans de l'hesped (paraules, discurs, panegíric)

El rabí o rabina, o oficiant procedeix a la lectura de Job 1:21.

"I digué:
-Vaig sortir nu de les entranyes de la mare i nu hi tornaré. El Senyor ho dóna, ell mateix ho pren. Beneït sigui el seu nom!"

1.6. Hesped de l'oficiant i hesped de la família

Primer de tot, el rabí o rabina, o oficiant, adreçarà unes paraules als assistents centrades al voltant del sentit de la vida i de la mort, de les qualitats familiars i personals de la persona difunta. Després d'això, l'oficiant donarà la paraula a familiars i amics que procediran, o bé a fer un petit discurs en la seva memòria, o bé a la lectura dels textos que creguin convenient.

1.7. Oració silenciosa

El rabí o rabina, o oficiant, invocarà els assistents perquè dediquin uns moments de silenci per orar o meditar pel difunt/a.

1.8. Música

Aquest és el moment apropiat perquè el *jazan* (cantor) o per mitjans mecànics es reprodueixin unes peces musicals. A continuació, una proposta de selecció musical:

» Eli Eli d'Hannah Szenesh[1]
» Fragment de Tehilim 121
» "Prière" Sonia Wieder (sense lletra)
» El Malé Rajamim (sense lletra)
» "Nigun" Sonia Wieder (sense lletra)

A més, es podran afegir alguna de les cançons que la família seleccioni que agradessin a la persona difunta.

1.9. El Malé Rajamim i Kadish

El rabí o rabina, o l'oficiant invocarà els assistents a posar-se dempeus i escoltar en veu del cantor *el Malé Rajamim.*

"Shojen bamromim. Ham'tzei menujá nejoná tajat canfei haShejiná, im kedoshim utejorim, kezohar harakia mazjirim, li nishmot yakireinu shejalju leolamam.
Baal harajamim, yastireim beseter kanafav l'olamim, veu yitz' ror bitz'ror hajayim et nishmatam. Adonai hu najalatam, veu yanuju b'shalom al mishkavam.
V'nomar: Amén."

Traducció: "Déu, ple de compassió, que t'estàs al capdamunt: concedeix autèntic descans sobre les ales de la Shejiná, en les esferes del sant i pur, que brillen com la resplendor del firmament, a l'ànima de (nom de la persona difunta) . Que el Tot misericordiós l'aculli amb les Seves ales per sempre, i lligui la seva ànima al vincle de la vida. Ad'nai és la seva heretat; que descansi en el seu lloc de repòs en pau, i diguem: Amén."

Posteriorment, a l'uníson, tots junts, recitaran dempeus l'oració del *Kadish Yatom* (Kadish de dol).

"Itgadál veitkadásh shméh rabá. (Amén) Bealmá vaig donar vrá jirutéh veiamlíj maljutéh, bejaiejon uviomejón uvjaiéi dejól béit Israel, baagalá uvizmán karív veimrú Amén. Iehé shméh rabá mevaráj lealám ulealméi almaiá: Itbaréj, veishtabáj, veitpoar, veitromám, veitnasé, veithadár, veitalé, veithalál, shméh dekudshá bríj hu.
(Amén) Leelá (uleela-Entre Rosh Hashaná i Yom Kippur) min kol birjatá veshiratá, tushbejatá venejematá, daamirán bealmá, veimrú Amén: Iehe shlamá rabá min shemaiá, vejaím aléinu veal kol Israel veimrú Amén: Vaig gosar shalóm (en els Deu Dies de Teshuvá substitueixi's per: hashalóm) bimromav, hu iaasé shalóm aléinu veál kol Israel; veimru Amén."

Traducció: "Enaltit Que es magnifiqui i santifiqui El seu gran Nom! (Amén), en el món que Ell va crear conforme a la seva voluntat, que faci regnar la seva sobirania, faci florir la Seva salvació i faci que el Seu ungit s'acosti (Amén), en la vida i els dies vostres, així com en les vides de tota la casa d'Israel, promptament i en temps proper. I digueu: Amén. (Amén)

Que el seu gran Nom sigui beneït eternament i per sempre. Que hom beneeixi, regraciï, glorifiqui, enalteixi, exalti, magnifiqui, sublimi i lloï el Nom del Sant, sigui beneït (Amén), per sobre de totes les benediccions, càntics, lloances i consolacions, que són dites al món. I digueu Amén. (Amén).

Que hi hagi gran pau des del Cel, vida, sacietat, salvació, consolació, refugi, curació, redempció, perdó, expiació, tranquil·litat i alliberament per a nosaltres i per a tot el Seu poble, Israel. I digueu: Amén. (Amén).

Que l'artífex de la pau a les seves altures per la Seva misericòrdia faci la pau per a nosaltres i vosaltres. I digueu: Amén (Amén)."

1.10. Comiat

El rabí o rabina, o l'oficiant, acomiadarà el funeral i els assistents i família formaran dues files a la porta perquè els endolats hi passin pel mig i s'acomiadin dient:

"Plagui Déu consolar-nos al costat de tots els parents de la Congregació d'Israel."

2. Al cementiri

2.1. Trasllat del taüt cap a la tomba

Mentre el taüt és traslladat a coll de persones de la congregació, el rabí o rabina, o oficiant va recitant el passatge d'Isaïes 40: 6-8.

"Una veu diu: «Fes una crida!»
I una altra respon: «Quina crida he de fer?»
«Proclama que els homes són tots herba
i que la seva bondat és com la flor dels prats:
l'herba s'asseca i la flor es marceix
així que bufa l'alè del Senyor.
Ben cert: els pobles són herba!
L'herba s'asseca i la flor es marceix,
però la paraula del nostre Déu
dura per sempre".

1 La lletra de les cançons es pot trobar a l'apartat de música

2.2. Paraules de l'oficiant

Una vegada dipositat el taüt al costat de la tomba, el rabí o rabina, o oficiant, diu unes paraules, entre d'altres, el fragment del Deuteronomi (Devarim 32:4):

"Ell és la Roca,
el seu obrar és irreprensible,
és sempre just el seu comportament.
És el Déu fidel, sense cap culpa,
és bo i és recte."

Es baixa el taüt i el rabí o rabina, o oficiant, diu:

"Que (nom de la persona difunta) es dirigeixi cap a la seva eterna llar en pau".

2.3. Kadish HaGadol

Es recita el *Kadish HaGadol* en veu alta per part de tots els assistents.

"Yitgadal v'yitkadash shemeh rabbah Amén. B'almah vaig donar hu atid l'itjadatah uljayah metayah, ulsakah yaton l'jayei almah, ulmivneh kartah vaig donar yerushalaim, uleshajalalah heijeleh b'gavah, ulmekar paljanah nujrah mir'ah, ultavah puljanah vaig donar shemayah l'atreh,v'yamlij kudsha b'rij hu b'maljuteh v'yikareh. B'hayeijon, uvyomejon, uv'jayei d'jol beit Israel, ba'agalah o'vizman kariv v'imru: Amén.
I'he sh'em rabbah mevoraj l'alam o lalmei almayah.
Yitbaraj, v'yishtabaj, v'yitpo'ar, viyitromam, viyitnaseh, v'yithadar, v'yitaleh, v'yithalal shmeh d'kudshah b'rij hu. L'eelá min kol (de Rosh Hashanah a Yom Kippur se substitueix per: ulelah mikol) birjatah v'shirahtah, tushbjatah vnejematah, dóna'ami'ran b'almah, v'imru: Amén.
I'hei shlama rabbah min shemayah, v'jaym aleinu v'al kol israel, v'imru:Amén
Vaig gosar shalom bim romav, hu ja'aseh shalom aleinu, v'al kol israel, v'imrú: Amén"

Traducció: "Que El seu gran Nom sigui exaltat i santificat (Amén.) El món es renovarà, i on estigui Ell ressuscitarà els morts i els elevarà fins a la vida eterna, reconstruirà la ciutat de Jerusalem i hi completarà el seu Temple, i arrencarà d'arrel el culte estrany de la Terra, i retornarà el servei dels cels al seu lloc on el Sant, Beneït sigui, el farà regnar en la seva sobirania i esplendor (Amén). Durant les vostres vides i els vostres dies, durant les vides de tota la Casa d'Israel, ràpidament i en una època propera; i digueu Amén. Sigui El seu gran Nom beneït per sempre i per tota l'eternitat. Beneït i lloat, glorificat, enaltit i enaltit, honrat, adorat i lloat sigui el Nom Sant, beneït sigui, (Amén) més enllà de totes les benediccions, himnes, lloances i consols que són expressats al món; i digueu Amén. Hi hagi pau abundant del cel, i una bona vida sobre nosaltres i sobre tot Israel; i digueu, Amén. El que fa pau en Els seus cels faci la Pau sobre nosaltres i sobretot Israel; i digueu Amén."

2.4. Enterrament

Familiars i amics procedeixen a dipositar terra damunt del taüt (alguns expressament dipositen terra procedent d'*Eretz Israel* (terra d'Israel).

2.5. Oracions i comiat

El rabí o rabina, o oficiant, diu:

"Que Déu concedeixi pau als qui ploren i consol a tots els afligits entre nosaltres."

Mentre es va llençant terra a la tomba oberta, es poden recitar els versicles següents.

"Segueix el teu camí perquè Déu t'ha cridat."

"Segueix el teu camí, i que Déu estigui amb tu".

"Que la teva justícia es presenti per tu, i la glòria de Déu et rebi."

Després d'això, el rabí o rabina o oficiant diu:

"Que tots els que som aquí reunits repetim aquestes paraules als endolats, després de mi:
Que Déu us consoli,
Que Déu us consoli,
al costat de tots els endolats,
al costat de tots els endolats,
de Sió i Jerusalem.
de Sió i Jerusalem."

El rabí o rabina diu:

"Ara, aneu amb pau cap a la vida."

Objectes de celebració i significat

No hi ha objectes relacionats particularment amb aquest ritual. Quant als llibres, s'utilitzarà Sidurim i, si escau, Tanajim.

Acompanyament musical de la cerimònia

Eli Eli d'Hannah Szenesh
"Eli, Eli,
Shelo yigamer leolam,
Ha-hol v'ha-yam,
Rishrush shel ha-mayim,
Barak bashamayim,
Tfilat ha-adam.

Que no s'acabi mai,
La sorra i el mar,
La remor de l'aigua,
El raig del cel,
La pregària de l'home."

Fragment de Tehilim 121
"Aquesta enai l'he-harim em-ayin (m'ayin) yavó ezrí (x2)
Ezrí em-im Adonai vaig gosar shamayin v'aretz (x2)."

Traducció: "Aixeco els meus ulls vers les muntanyes, d'on vindrà el meu auxili? El meu auxili vindrà de Déu, Creador dels cels i la terra."

» "Prière" Sonia Wieder (sense lletra)
» El Malé Rajamim (sense lletra)
» "Nigun" Sonia Wieder (sense lletra)

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex).

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Al llarg dels segles s'ha mantingut la creença que hi ha quelcom més enllà de la tomba. El terme olam ha-ba (literalment, "el món esdevenidor") es refereix a l'altra vida que comença amb la terminació de la vida terrena de l'home.

A continuació desgranarem les diferents visions jueves sobre ***l'olam ha-ba***.

Sheol. Els llibres més antics de la Torà parlen que l'estada de l'home a la terra ve seguida per un descens fins al Sheol, que seria més o menys l'equivalent a la tomba, ja que està sota terra. Allà la persona que mor es reuneix amb els seus familiars. Se'ns parla d'un lloc del qual no hi ha retorn, però no és equivalent a l'infern cristià ja que no és un lloc de càstig. Només Déu té poder sobre el Sheol i pot treure d'allà aquells que en són dignes.

Resurrecció del cos (***teyihat hametim***). Aquesta creença sosté que el cos serà portat a la vida després de la mort amb la mateixa ànima que ja tenia, o una de nova. La creença en la resurrecció apareix a la Bíblia al voltant del segle I A.I.C., des de l'època macabea i com a símbol de renovació nacional. Els fariseus van promoure la creença en la resurrecció i els saduceus la van rebutjar.

Apareix com a dogma a la Mishnah (M Sanh. 10:1), on els rabins proclamen que tots els israelites tenen un lloc al món esdevenidor, i fins i tot els gentils justos també el tenen (Sanh. 13:2).

Després de la destrucció del segon Temple, l'any 70 i.c., aquesta idea de la resurrecció corporal va ser acceptada per la majoria dels jueus, si bé els rabins, no es posaven d'acord en les formes. Per a alguns, primer arribaria el Messies i el Temple seria reconstruït, després hi hauria un Judici Final on es jutjarien tots els homes i dones, i finalment els morts serien ressuscitats i reunits amb les seves ànimes.

És aquí on apareix la idea del paradís i de l'infern. Els justos anirien al Gan Edén, el jardí de l'Edèn creat per Déu per a Adam i Eva. El Gan Eden té el seu origen en la literatura de l'antic Pròxim Orient. Els malvats anirien a l'infern (gue-hinnom), que apareix a la Bíblia com una vall, al sud de Jerusalem, on es practicava el culte pagà.

Es deia que el Messies seria un descendent del Rei David que en el futur regnaria sobre un Israel pròsper i en pau. De fet, d'acord amb Maimònides (1135-1204), el Messies morirà i el succeiran els seus fills. Aquesta tradició es remunta a l'època dels últims profetes, que després de viure els anys d'apogeu de la monarquia israelita, esperaven la restauració de l'autogovern jueu.

Altres pensadors es refereixen a l'època messiànica com un període sobrenatural, caracteritzat pel fet que els humans tindran inclinacions bondadoses. (Talmud de Babilònia, Sucà 52a).

En contraposició a la resurrecció del cos, molts pensadors jueus es van inclinar per la idea de la immortalitat de l'ànima. Segons Filó d'Alexandria (20 a.i.c. – 50 i.c.) després de la mort, el cos es desintegra i l'ànima torna al cel on es reuneix amb altres ànimes. Fins i tot Maimònides parlava de la immortalitat de l'ànima racional.

Moses Mendelsohn (1729-1786) va ser el primer pensador jueu que es va inclinar per la idea de la immortalitat de l'ànima. Deia que l'ànima és imperible i té consciència pròpia. En línies generals el judaisme progressista abraça aquesta tesi.

La reencarnació (*guilgul neshamot*, "el rodar de les ànimes"). La reencarnació és la idea que una ànima pot haver residit en el cos d'una altra persona en una altra època, és a dir, l'ànima té una vida independent, ja que existeix abans i després de la mort, és immortal. Quan se separa del cos torna al seu origen, i es reencarna en un altre cos. La teoria de la reencarnació la trobem en moltes religions i cultures, antigues i modernes, però no n'hi ha referències a la Bíblia o al Talmud.

De fet, la reencarnació era desconeguda per al judaisme fins al segle VIII i.c., quan va començar a ser adoptada pels caraïtes, una secta jueva que creia en la transmigració de les ànimes. També en trobem referències al Zohar i a la Càbala. En línies generals, els hasidim i els cabalistes defensaven la idea de la reencarnació, però els teòlegs no místics no hi estaven d'acord. En el pensament jueu la reencarnació no substitueix a la resurrecció.

En la literatura cabalística s'esmenten tres tipus de reencarnació:

» *Guilgul,* que és la transmigració de l'ànima; s'envia una ànima que havia habitat anteriorment un cos de tornada a la terra per habitar un altre cos.

» *Ibur* (impregnació), quan una ànima descendeix del cel per ajudar a una altra ànima que habita un cos.

» *Dibuk*, quan una ànima carregada de culpa entra en un cos humà amb la finalitat de trobar descans. En aquest cas s'ha de practicar un exorcisme.

La mort no és el final

En l'actualitat, molts pensadors jueus moderns són del parer que no hi ha evidència verificable que hi hagi vida després de la mort. Aquells que subscriuen aquesta creença afirmen que existeix una immortalitat tant biològica com a través de les nostres accions. Creuen que s'ha de buscar la immortalitat no pas a través d'idees com la resurrecció, reencarnació o la immortalitat de l'ànima, sinó en les accions que hem portat a terme en aquest món.

Sobre això hi ha diferents idees, les enumerem a continuació:

» *Immortalitat biològica.* Aconseguim la immortalitat a través dels nostres fills i els seus descendents. Ells porten el nostre nom, sovint se'ns assemblen i ens porten en la seva memòria. No solament vivim a través dels nostres fills sinó identificant-nos amb el nostre grup social; també som part d'aquesta història, de la història dels nostres avantpassats, siguin biològics o no, ja que la història viu a través de nosaltres.

» *Immortalitat a través de la influència.* Cadascun de nosaltres rebem la influència dels nostres pares, els nostres professors, amics, alhora que nosaltres influïm en altres persones. En el moment que transmetem els nostres valors personals i aquests són assimilats pels nostres descendents, també aconseguim la immortalitat.

» *Immortalitat a través de les nostres accions.* També se'ns recorda, i aquesta també és una manera d'assolir la immortalitat, a través d'accions lloables. Les nostres accions poden traspassar les nostres vides de la mateixa manera que han aconseguit la immortalitat la música de Mozart, els escrits de Maimònides, les pintures de Chagall, el geni d'Einstein. Continuen vivint en nosaltres a través de les seves obres. Al contrari, si cometem accions reprovables el nostre nom serà maleït per sempre.

Per això afirmem que la mort no és el final. Els nostres avantpassats estan vius en nosaltres, ens han transmès els seus gens, la seva saviesa i la seva tradició. Formem part d'una història que no és ni millor ni pitjor que la d'altres pobles, però és la nostra. I aquesta és la que llegarem als nostres fills i aquests als seus, i així successivament.

L'única certesa que tenim és que la mort és inevitable.

Budisme o Buda Dharma

model Vajrayana

Florencio Serrano i Eloy Portillo

Federació de Comunitats Budistes de Espanya
Av. Menéndez Pelayo, 113 Esc. Dreta 1r Esq. - 28007 Madrid
t: 914 344 829
c.e.: federación.budistas@gmail.com
www.federacionbudista.es
http://www.federacionbudista.es/resumen-protocolo-funerario.pdf

Esquema de la celebración

Una de les cerimònies principals (que es poden fer durant la vetlla) és la cerimònia de *Sukhavati*. Si no és possible fer-la de cos present, pot tenir lloc davant d'una fotografia del difunt.

La cerimònia de *Sukhavati* té l'estructura següent:

1. **Salutació als congregats**
2. **Meditació**
3. **Discursos de celebració: records de la vida del difunt**
4. **Recitació del ritual del Sukhavati**
5. **Crema de la foto del difunt**

Per la complexitat i diversitat de les diferents tradicions budistes, el més important en qualsevol circumstància, és el criteri del lama, mestre o practicant qualificat que, en tot moment indicarà el tipus de pràctiques, pregàries i textos idonis, segons la seva visió del procés de la mort i després de la verificació de l'estat del cadàver.

Cal tenir en compte, que es pot vetllar el cadàver des d'un sol dia (generalment simpatitzants, però no practicants del budisme), dos, tres dies (el més habitual en un practicant budista), fins a una setmana (en el cas de lames, mestres o practicants qualificats que hagin mort) o fins i tot molt més d'una setmana (fins a un màxim de 49 dies) per a, grans mestres budistes. Tot això depenent del criteri del lama, mestre o practicant qualificat.

Es recomana vetllar el cadàver durant el temps que permeti la llei i sempre, d'acord i amb el vistiplau del lama o mestre o del practicant qualificat. Les persones que vetllin el cadàver, hauran de practicar meditació (calma mental - ***Shiné*** / visualització segons instruccions, de la pràctica d'***Amitabha***), si tenen la preparació adequada. Aquells que no la tinguin, han de mantenir una actitud interior el més serena possible i rememorar els aspectes i esdeveniments més positius i bells relacionats amb la persona. Seguint les instruccions del lama, mestre o practicant qualificat, si, com és habitual, són diverses persones les que vetllen el cadàver, ho faran a la sala contigua a aquella on es trobi. En el cas de vetllar només el lama o mestre, ho podrà fer tant a la sala on estigui el fèretre del difunt, com a la sala contigua.

És aconsellable que els participants a la vetlla no siguin molt nombrosos. És preceptiu el màxim silenci en tot moment, no tocar el cadàver ni colpejar el fèretre, i dedicar l'atenció a les indicacions esmentades anteriorment.

Si algun lama, monjo, mestre o practicant qualificat està disponible, pot fer "licitacions" o practicar les cerimònies que el llinatge corresponent recomani, però, és aconsellable i habitual la pràctica del text d'Amitabha i la recitació dels mantres curts: OM AMI DE UAH HRI / OM PEMA Dhari Hung i la síl·laba arrel: HRI

Salutació-introducció a la celebració

El lama o mestre explica als presents els passos de la cerimònia i el seu significat.

Lectures, pregàries i pràctiques

Durant la vetlla els presents, sota la instrucció i seguint al lama o mestre, practiquen el text d'***Amitabha***; les persones que el desconeguin, poden romandre en estat de calma mental o Shiné, fent una breu pregària anomenada Els quatre pensaments incommensurables.

"Puguin tots els éssers posseir la felicitat i les causes de la felicitat.
Puguin tots els éssers estar separats del sofriment i les causes del sofriment.
Puguin tots els éssers no estar separats de la Santa Felicitat, lliure de tot sofriment.
Puguin tots els éssers residir en la Gran Equanimitat desproveïda de tota inclinació y aversió parcial."

La pregària s'ha de fer tenint presents tres aspectes molt importants:

» L'aspiració: desig que tant el difunt com tots els éssers vius sense excepció, puguin arribar a alliberar-se completament del sofriment i les seves causes, gaudint d'una felicitat plena i permanent. Aquesta actitud mental i desig sincer, generen un karma d'efectes molt beneficiosos tant per al difunt com per a qui el posa en pràctica.

» El record: rememoració de totes les accions, paraules, actes i fets benèfics i alegres de la persona morta, generant una actitud i sentiment d'empatia envers ella i una certa alegria serena.

» La dedicació: l'oferiment de tot el mèrit generat per la nostra pràctica, actitud, sentiments i pensaments mantinguts positivament, tant amb el mort com amb els altres, per al benefici de tots els éssers, tant vius com difunts, del passat, present i futur.

Un exemple de pregària:

Oració d'aspiració

"¡Oh bodhicitta, preciosa i sublim:
que sorgeixi en aquells en qui no ha sorgit, que mai no decaigui allà on hagi sorgit,
sinó que continuï augmentant més i més!
Que no se separin de la bodhixitta,
sinó que es lliurin sempre a l'acció il·luminada.
Que els budes en tinguin cura.
Que abandonin les accions nocives.
Que es compleixin els bons desitjos dels bodhisattves per beneficiar els éssers.
Tot allò que els protectors els hagin destinat,
que els éssers sensibles ho rebin.

¡Que tots els éssers sensibles siguin feliços!
¡Que tots els regnes inferiors estiguin per sempre buits!
¡Y que es compleixin les aspiracions
de tots els bodhisattves dels diversos bhumis!"

ALAK ZENKAR RIMPOCHÉ, Textos de Lojong

Text dels Vuit versos per ensinistrar la ment
"Pensant en què tots els éssers sentints
són encara més valuosos que la joia que culmina els desitjos,
per tal d'assolir el propòsit suprem,
que jo pugui considerar-los sempre preciosos.

Vagi on vagi, estigui amb qui estigui,
Que jo pugui sentir-me inferior als altres i,
Des del més profund del meu cor,
Considerar-los a tots summament preciosos.

Que jo sigui capaç d'examinar la meva ment en totes les accions,
i en el moment en què aparegui un estat negatiu,
ja que ens posa en perill a mi mateix i als altres,
que jo pugui fer-hi front i apartar-lo.

Quan vegi a éssers en disposició negativa
o als qui estan oprimits per la negativitat o el dolor,
pugui jo considerar-los tan preciosos com un tresor trobat,
atès que són difícils de trobar.

Quan altres, impulsats per l'enveja,
M'injurien i em tracten d'altres maneres injustes,
Que jo pugui acceptar la derrota sobre meu,
i oferir la victòria als altres.

Quan una persona a qui he ajudat,
o en qui he dipositat totes les meves esperances
em danya molt injustament,
que jo pugui veure-la com un amic sagrat.

En resum, que jo pugui oferir directa i indirectament,
tota alegria i benefici a tots els éssers, mares meves,
i que sigui capaç de
entomar secretament en mi tot els seu dolor i sofriment.

Que no es vegin enlletgits pels conceptes
dels vuit interessos mundans
i, conscients que totes les coses són il·lusòries,
que puguin ells, sense aferrament, veure's lliures de les lligadures."

Les pràctiques sempre depenen del criteri del lama o mestre qualificat; en aquests casos, es pot procedir a la pràctica del *Powa* o transferència de consciència, consistent en què el lama o mestre realitza una sèrie de tècniques amb la finalitat d'impulsar la consciència del difunt cap a la realització.

Altres textos possibles

Els seguidors de l'escola Shambala reciten el ritual de Sukhavati. Es tracta d'un càntic que se salmòdia al més aviat possible després de l'adveniment de la mort d'una persona.

Càntic de Sukhavati

"HRI[1]
En la profunditat i la brillantor de dharmakaya[2]
La compassió d'Avalokitishvara es presenta.
En la visió magnífica i victoriosa
Nosaltres proclamem el coneixement d'Amitabha.
Ets en l'estat de simplicitat i lliure de cadenes.
Has assolit realment la il·luminació fonamental.
Si us plau, mira'ns.
Perdona'ns la nostra confusió.
Perdona'ns que haguem estat enganyats pel món samsàric.
Et presento ofrenes.
Frueixo en les teves virtuts.
Et sol·licito que romanguis en el nostre món i que continuïs fent girar la roda del Dharma."

NAMO AMITABHAYA
SAMAYA TISTUAM

"Si us plau, accepta l'aigua potable, flors, encens, llum, perfum,
Menjar i música.
Lloo la teva magnífica saviesa i poder.
Pots alliberar tots els éssers sentints amb una mirada del teu
Prajnya[3] *i upaia*[4]*.*
Et demano que alliberis els éssers que han traspassat
I deixat les seves vides físiques.
Que ells siguin alliberats de les seves cadenes samsàriques i assoleixin
l'alliberament immediatament.
Si no és així, que ells aconsegueixin un bon naixement humà que sigui lliure i ben favorable.

1 Totes les qualitats i benediccions dels tres secrets (cos, parla i ment) de tots els budes.
2 És un dels tres cossos de Buda: el de la il·luminació mateixa, entesa com a saviesa absoluta.
3 Saviesa o coneixement perfecte més enllà de tota dualitat.
4 Es tracta dels mitjans útils que genera la compassió per ajudar els éssers sentints a aconseguir l'alliberament.

Si això no és possible, que ells siguin alliberats dels regnes inferiors.
Aspiro a i adoro la teva visió i el teu vot, de manera que aquest ésser sentint particular, (nom del difunt), i tots els demés éssers sentints
puguin ser alliberats de les lligadures i kleshes[5], de manera que ells
puguin començar a superar els obstacles mentals i comencin a
comprendre la noció de la desegocentració.

Que siguin lliures dels ayatanes[6].
Que assoleixin un estat d'alliberament.
Que el mèrit de la sangha els proporcioni companyia eterna.
Que les benediccions del mestre puguin guiar-los en el seu viatge.
Que els seus familiars i amics vagin amb ells en els seus camins."

NAMO AMITHABAYA HRI

Es poden fer servir altres textos, segons altres llinatges i escoles; la selecció de textos es farà seguint el criteri del lama o mestre que dirigeixi la cerimònia.

Objectes de celebració i significat

Es para un altar que conté:
» Una bola de vidre (representa la ment del desvetllament)
» Un text budista (representa els ensenyaments)
» Espelmes i encens (representen la generositat i la disciplina)
(Sempre segons el criteri específic del lama o mestre).

Acompanyament musical de la cerimònia

La música i cançons, són exactament parts de les pregàries de textos relacionats amb alguna deïtat, com *Amitabha* o *Xenrezi*.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

En el budisme Vajrayana hom creu que cada persona reneix en situacions més o menys positives, depenent del karma que hagi creat ella mateixa. El moment de la mort és un moment especial en què es pot purificar molt de karma si s'afronta amb l'esperit adequat de desafecció. Per això és important la vetlla i realitzar rituals que ajudin el difunt a adonar-se que ha mort i que li permetin connectar de forma òptima i en les millors condicions, ja sigui per alliberar-se completament de la roda de la reencarnació, o, també, per reencarnar-se en les millors condicions possibles, segons el seu corresponent karma.

5 Són els núvols o obstacles o "verins" emocionals. Els tres principals són el desig o aferrament, la ira i la ignorància.
6 Els sis objectes dels sentits, les sis facultats i les sis consciències corresponents. Per al budisme la ment també és un sentit.

Budisme o Buda Dharma

model Zen

Florencio Serrano i Agustín Vázquez

Federació de Comunitats Budistes de Espanya
Av. Menéndez Pelayo, 113 Esc. Dreta 1r Esq. - 28007 Madrid
t: 914 344 829
c.e.: federación.budistas@gmail.com
www.federacionbudista.es
http://www.federacionbudista.es/resumen-protocolo-funerario.pdf

Esquema de la celebració

Els ritus fúnebres en la tradició budista Soto Zen que se segueixen a Espanya són complexos i es componen de diferents fases, segons la informació facilitada per la Comunitat Budista Soto Zen / Monestir Zen Luz Serena (membres de la FCBE):

1. **Cerimònia de cos present**
2. **Cerimònia abans de la incineració**
3. **Cerimònia de comiat**
4. **Cerimònia per a la col·locació de les cendres**
5. **Cerimònia privada diària durant la primera setmana**
6. **Cerimònia privada setmanal durant els següents quaranta-nou dies**
7. **Cerimònia de comiat final al cap dels quaranta-nou dies**
8. **Cerimònia anual durant els set anys següents**
9. **Cerimònia cada set anys**

1. Cerimònia de cos present

Té lloc poc temps després de la mort, allà on s'ha produït o bé en el lloc en què han estat dipositades les restes mortals.

2. Cerimònia abans de la incineració

En general, els practicants budistes prefereixen ser incinerats més que no pas inhumats. Aquesta part del ritual té lloc abans i durant la incineració de les restes mortals, dies després de la defunció.

3. Cerimònia de comiat

És la part més social del ritu funerari budista. Mentre que, en general, els ritus anteriors estan reservats als familiars i cercles pròxims, aquesta cerimònia és oberta i pública. Són les honres fúnebres pròpiament dites. Constitueix el comiat oficial del difunt. Les seves cendres són col·locades a l'altar principal. La persona morta rep l'ordenació de bodhisattva i un nom espiritual en el Dharma.

4. Cerimònia per a la col·locació de les cendres

Té lloc durant la col·locació de les cendres dins la stupa individual o familiar, o durant la dispersió de les cendres, segons la voluntat del mort o dels seus familiars. Pot tenir lloc just després de la cerimònia de comiat o alguns dies després.

5. Cerimònia privada diària durant la primera setmana

La tradició budista ensenya que la dissolució completa de l'ésser difunt triga set cicles de set dies, és a dir quaranta-nou dies en total. Durant la primera setmana després de la mort és costum celebrar una cerimònia diària, amb o sense la presència dels familiars.

6. Cerimònia privada setmanal durant els següents quaranta-nou dies

Després de la primera setmana posterior a la mort, la tradició ensenya que és convenient celebrar una cerimònia a la setmana, amb o sense la presència dels familiars. Aquesta cerimònia pot ser realitzada pel sacerdot al temple o monestir on s'estigui.

7. Cerimònia de comiat final al cap dels quaranta-nou dies

El cicle dels quaranta-nou dies es tanca amb una solemne cerimònia que té lloc just quaranta-nou dies després de la mort. Familiars, amics, coneguts i convidats participen en aquesta cerimònia, que pot fer-se a casa del familiar, en un lloc públic, o al temple budista.

8. Cerimònia anual durant els set anys següents

Una cerimònia anual en memòria del difunt té lloc durant els set anys següents, encara que en molts països budistes hi ha la tradició de fer-la indefinidament cada any.

9. Cerimònia cada set anys

De la mateixa manera, una cerimònia especial en memòria del difunt té lloc cada set anys durant quaranta-nou anys.

Salutació-introducció a la celebració

El ritual fúnebre varia segons de quina cerimònia es tracti. En aquest cas, explicarem el procés de la cerimònia més important, que és la Cerimònia de comiat. Per a aquesta cerimònia es prepara un altar amb una imatge del *Buda Shakyamuni* o del *Buda Amitabha*, amb tres classes d'ofrenes. També es col·loca un retrat del difunt al centre de l'altar, sota el Buda, embolicat per uns llaços negres.

La cerimònia es fa en presència dels familiars i convidats. Es comença oferint encens. El monjo oficiant i els seus monjos ajudants reciten el *darani* (eixarm) anomenat *Daihi Shin darani* (*darani* del Gran ser Compassiu). Ofereixen els mèrits d'aquesta recitació als fundadors de la Tradició Budista Zen i es demana la seva intermediació per al bon desenvolupament de la cerimònia.

Després s'atorga al difunt la iniciació de *bodhisattva*, conferint els preceptes ètics de la tradició Mahayana. Se li dóna un nom budista, escrit en una cartolina especial. Tot seguit es dóna la paraula als assistents, perquè cadascú expressi els seus sentiments a la família. Quan s'ha acabat, es recita la *Maha Prajna Paramita Hridaya* (el sutra de la gran saviesa) i es dedica els mèrits al difunt, a la seva família i a tots els participants.

Lectures, pregàries i pràctiques

El ritual fúnebre varia segons de quina cerimònia es tracti.

Per regla general, no es llegeix cap text. Són els monjos els qui reciten textos sagrats (*sutres*) o *daranis* (eixarms).

Objectes de celebració i significat

Es fan servir diferents objectes, cadascun dels quals té el seu significat propi.

Acompanyament musical de la cerimònia

Tradicionalment, el ritu fúnebre no va acompanyat de música, però si algun familiar ho demana, es pot incorporar i se sol fer sense que representi cap problema.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

En el budisme Zen no es conrea l'esperança en un més enllà. La tradició budista Zen ensenya que els cinc grups d'agregats que conformen la individualitat es disgreguen en el moment de la mort biològica. S'ensenya que el procés complet de dissolució dura quaranta-nou dies en 7 cicles de set dies. Durant aquest temps, els sacerdots budistes i els familiars fan cerimònies amb la intenció de facilitar al difunt aquest procés de dissolució. L'actitud de no aferrament n'és la clau essencial.

La tradició budista Zen ensenya que, encara que l'individu es disgrega i es dissol completament i encara que no hi ha cap possibilitat que aquest individu pugui renéixer de nou com a tal, les seves tendències kàrmiques busquen un nou renaixement. Però no totes elles en un mateix renaixement. L'individu es disgrega com una garba d'espigues quan res la manté lligada. Si cada espiga fos una tendència kàrmica, cadascuna d'elles renaixeria en circumstàncies diferents, conformant nous individus diferents, encara que units kàrmicament amb el difunt.

Església cristiana ortodoxa
model serbi

Arcipreste Stavrophor Juan García

Vicariat General de l'Església Ortodoxa Sèrbia
t: 934532508
c.e.: p.joan@iglesiaortodoxa.es

Esquema de la celebració

1. Recepció
2. Al·leluia
3. Petita ictenia (lletania)
4. Gran encensament
5. Petita ectenia
6. Encensament
7. Cor, recomanació de l'ànima i petita ictenia
8. Idiomelos (himnes) del Monjo Juan
9. Benaurances
10. Prokimenon (versicles de salms cantats en alternança abans d'una lectura bíblica)
11. Epístola
12. Evangeli
13. Trisagi
14. Oració d'intercessió
15. Ictenia insistent
16. Recomanació de l'ànima
17. Oració absolutòria
18. Comiat
19. Memòria eterna
20. Trasllat al cementiri

L'ofici fúnebre d'enterrament a l'Església Ortodoxa varia segons el període litúrgic de l'any (Gran Setmana, Pasqua...) i segons si el difunt és un infant, un adult laic, un monjo, arximandrita, sacerdot o bisbe. Presentem aquí l'odre de l'enterrament més comunament celebrat, el d'un laic adult. Quant a les rúbriques, hi ha lleugeres diferències entre la tradició eslava i la grega.

Cal assenyalar que aquests oficis d'enterrament tenen caràcter de veritable sagrament. També cal afegir que tots ells van precedits d'altres oficis que se succeeixen des del moment d'inflexió definitiva de la malaltia cap al decés, quan es dóna el cas. Aquests són l'ofici de "la Recomanació de l'Ànima" i l'ofici de "Deposició" en el fèretre, caracteritzat per la benedicció del cos del difunt i del mateix fèretre mitjançant un triple encensament i aigua beneïda, la fixació d'una cintalligada al cap on hi ha impresa la imatge de la Deesis, i la recitació de la Gran Oració d'Absolució o Perdó, que queda subjecta al criteri de l'oficiant segons els casos. El costum a la tradició eslavorussa és escriure aquesta pregària en un diploma que l'oficiant posa a les mans del difunt després d'haver-la llegit.

Salutació-introducció a la celebració

Recepció del fèretre que entra a l'Església

El sacerdot vestit amb l'epitrachelion i portant la creu i l'encensari precedeix el cos del difunt en entrar a l'Església, el cor canta l'himne del Trisagi, el cos es col·loca davant del santuari amb els peus per davant i el sacerdot encensia el fèretre pels quatre costats. El sacerdot porta el felonion.

Trisagi:

"Sant Déu Sant Fort Sant Immortal, tingues pietat de nosaltres. Sant Déu Sant Fort. Sant Immortal tingues pietat de nosaltres. Sant Déu. Sant Fort. Sant Immortal tingues pietat de nosaltres. Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén. Sant Immortal tingues pietat de nosaltres. Sant Déu. Sant Fort .Sant Immortal, tingues pietat de nosaltres."

Sacerdot

"Beneït sigui el nostre Déu en tot temps ara i sempre i pels segles dels segles."

Lectures, pregàries i pràctiques

El Cor canta la primera estígera: Salm 118, To 6 afegint a cada estrofa: Al·leluia

"Benaurats els qui són íntegres en la seva via, que caminen segons les lleis del Senyor. Al·leluia
Benaurats els qui guarden els seus preceptes, els qui els busquen de tot cor. Al·leluia" (...)

Diaca

"Una vegada i una altra preguem al Senyor (petita ictenia)"

El Cor canta la segona estígera To 5, afegint a cada estrofa: tingues pietat del teu servidor[1].

"Les teves mans m'han creat i m'han format, dóna'm la intel·ligència segons la teva promesa. Tingues pietat del Teu servidor.
Aquells que et temen em veuen i es burlen de mi, però jo espero en la Teva paraula. Tingues pietat del Teu servidor."
(...)

Petita ictenia (Es respon Kyrie eleison a cada petició)

Diaca

"Una i altra vegada preguem al Senyor
Et demanem pel repòs de l'ànima del teu servidor N..., que s'ha adormit i perquè li siguin perdonades totes les seves faltes voluntàries i involuntàries.
Demanem a Crist, Rei Immortal, el nostre Déu, de concedir-li la misericòrdia divina, el regne dels cels i la remissió dels seus pecats."

Sacerdot

"Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el repòs del teu servidor difunt N...., oh Crist nostre Déu i et rendim glòria a Tu al teu Pare Etern i al teu Esperit Santíssim, bo i vivificant, ara i sempre i pels segles dels segles."

El Cor canta la tercera estígera To 3, afegint a cada estrofa: Al·leluia.

"Dirigeix la Teva mirada sobre mi i tingues pietat de mi segons el Teu costum per a aquells que estimen el Teu Nom. Al·leluia. Al·leluia.
Afirma els meus passos en la Teva paraula, i no deixis cap iniquitat dominar sobre meu.
Al·leluia, Al·leluia"(...)

El Cor entona el cant: Evlogitaria

"Tu ets beneït Senyor, ensenya'm els teus manaments"(...)

1 La lletra de les estígeres es pot trobar en els llibres de l'Eucologi i l'Hiratikon, que apareixen citats a la bibliografia.

Mentrestant el sacerdot procedeix al gran encensament: del cos als seus quatre costats, de l'altar, del santuari, de l'iconòstasi i del poble. Continua per la icona de Crist, la de la Mare de Déu, les Portes Santes, de nou el cos, sobre els quatre costats.

Petita ictenia

Diaca

"Una i altra vegada preguem al Senyor..."

Sacerdot

"Fes reposar, oh Senyor, amb les ànimes dels justos el teu servidor i acull-lo a les teves estances tal com està escrit. No tinguis en compte les seves transgressions voluntàries i involuntàries, ni tot el que hagi pogut cometre conscientment o per inadvertència, ja que ets bo i amic dels homes."

El diaca encensa els quatre costats del fèretre, l'iconòstasi, els clergues, el poble, i novament el cos sobre els quatre costats, mentre canta el cor.

Cor: cant de l'encensament del fèretre

"Veient l'oceà de l'existència agitat per la tempestat". (...)

Petita ectenia

Diaca

"Una vegada i una altra preguem al Senyor" (...)

Idiomelons del Monjo Joan, Tons 1 al 8.

"Quina és l'alegria que en la vida es perpetua sense tristesa? Quina és la glòria que sobre la terra resta inalterable? Tot és més efímer que una ombra, més il·lusori que els somnis. Un sol instant i la mort s'ho emporta tot. Però oh Crist!, en la llum de la Teva Faç i en la delectació de La Teva Bellesa fas reposar a aquell que Tu has triat, perquè ets amic dels homes."(...)

Beatitud

"En el teu Regne, quan vinguis, recorda't de nosaltres Senyor.
Benaurats els pobres d'esperit, perquè d'ells és el regne dels Cels.
Benaurats els qui ploren, perquè ells seran consolats.
Benaurats els humils, perquè ells posseiran la terra."(...)

Prokimenon

Prokimenon To 6[2]

"Benaurada la via per on tu camines avui, oh ànima! ja que el repòs t'ha estat preparat.
És cap a Tu, el meu Senyor i el meu Déu, que la meva veu s'elevarà".(...)

Epístola. Lectura de la primera epístola del Sant Apòstol Pau als Tessalonicencs.

"Germans, volem que sapigueu què serà dels qui han mort, perquè no us entristiu com fan els altres, els qui no tenen esperança. Tal com creiem que Jesús morí i ressuscità, també creiem que Déu s'endurà amb Jesús els qui han mort en ell. D'acord amb l'ensenyament del Senyor, us diem que nosaltres, si encara quedàvem amb vida quan ell vindrà, no passarem pas al davant dels qui hauran mort; perquè a un senyal de comandament, al crit d'un arcàngel i al so de la trompeta de Déu, el Senyor mateix baixarà del cel, i els qui han mort en Crist ressuscitaran primer. Llavors els qui de nosaltres quedem amb vida serem enduts juntament amb ells en els núvols, i pels aires anirem a l'encontre del Senyor. I així estarem amb ell per sempre.
Al·leluia, Al·leluia, Al·leluia"

1 Te 4:13-17

Evangeli. Lectura del Sant Evangeli segons el Sant Apòstol i Evangelista Sant Joan:

"Us ben asseguro que els qui escolten la meva paraula i creuen en el qui m'ha enviat, tenen vida eterna; i en el judici no seran condemnats, perquè ja han passat de la mort a la vida. Us ben asseguro que arriba l'hora, més ben dit, és ara, que els morts sentiran la veu del Fill de Déu, i els qui l'hauran escoltada viuran. Perquè així com el Pare té vida en ell mateix, també ha concedit al Fill que tingui vida en ell mateix. I li ha donat poder de judicar, ja que és el Fill de l'home. No us estranyeu d'això: ve l'hora que tots els qui són als sepulcres sentiran la seva veu i en sortiran; els qui hauran fet el bé, per a ressuscitar a la vida, i els qui hauran obrat el mal, per a ressuscitar condemnats."Jo no puc fer res pel meu compte: judico segons allò que sento, i el meu judici és just, perquè no busco de fer la meva pròpia voluntat, sinó la voluntat del qui m'ha enviat.

Jn 5: 24-30

2 La lletra del Pokimenon es pot trobar als llibres de l'Eucologi i l'Hiratikon, que apareixen citats a la bibliografia.

Trisagi i Parenostre
Parenostre

"Pare nostre,
que esteu en el cel,
sigui santificat el vostre nom;
vingui a nosaltres el vostre regne;
faci's la vostra voluntat
així en la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia doneu-nos, Senyor, el dia d'avui;
i perdoneu les nostres culpes,
com nosaltres perdonem els nostres deutors;
i no permeteu que nosaltres caiguem en temptació;
ans deslliureu-nos de qualsevol mal. Amén."

El cor canta el Trisagi:
"Sant Déu, Sant Fort, Sant Immortal..."

Parenostre
Sacerdot

"Perquè són teus el Regne, el Poder i la Glòria, Pare, Fill i Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles."

Sacerdot

"Amb l'ànima dels justos que s'han adormit fes reposar Senyor, l'ànima del teu servidor i guarda'l per a la vida venturosa prop de Tu, oh! Amic dels homes (…)"

El diaca recita la ictenia ardent, de la qual cada petició és resposta per un triple Kirye eleison[3].

"Tingues pietat de nosaltres, oh Déu, segons la Teva misericòrdia, et preguem tingues-nos pietat. Kirye eleison. Kirye eleison. Kirye eleison.
Et preguem pel repòs de l'ànima del teu servidor difunt N"(…)

Sacerdot

"Déu dels esperits i de tota carn, que has vençut la mort i aniquilat el diable, concedeix, Senyor, a l'ànima del teu servidor N..... que s'ha adormit, el repòs en un lloc de llum, un lloc verd, un lloc de frescor, allí on no hi ha ni dolor ni tristesa, ni gemecs. Perdona-li tot pecat comès de paraula i acció o de pensament, ja que Tu ets un Déu bo i amic dels homes i no hi ha home que visqui i no pequi. Només Tu ets sense pecat i la Teva justícia és justícia per l'eternitat i la teva paraula és veritat. Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el repòs del teu servidor nascut al cel N..... ,oh Crist nostre Déu, i nosaltres Et rendim glòria a Tu i al teu Pare Etern, així com al teu Sant, Bo i Vivificant Esperit, ara i sempre i els segles dels segles."

Oració absolutòria (si no s'ha fet anteriorment)

"Senyor el nostre Déu, que en la Teva saviesa indicible has creat l'home amb argila i li has donat la forma i la bellesa, i l'has fet un ésser magnífic i diví per glorificar el Teu esplendor i la Teva reialesa, creant-lo a la Teva Imatge i Semblança; i ja que ell ha violat els teus manaments després d'haver participat a la bellesa d'aquesta Imatge sense respectar-la, perquè el mal no resti etern, oh nostre Déu! I Pare nostre, Tu has ordenat en la Teva clemència la dissolució d'aquesta unió i la destrucció d'aquest misteri, perquè l'ànima pugui arribar fins a la resurrecció universal, en el lloc on ella ha estat creada mentre que el cos es descompondrà."(…)

Es pronuncien les pregàries comunes de comiat de tot ofici.

" Saviesa! Santíssima Mare de Déu, salva'ns!
Tu més venerable que els Querubins, infinitament més que els Serafins, Tu que has engendrat Déu, el Verb, a Tu Santíssima Mare de Déu t'exaltem!
Gloria a Tu Crist nostre Déu, esperança nostra, glòria a Tu!

Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles Kyrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison, dóna'ns la teva benedicció.
Que el Crist el nostre veritable Déu, que té el seu poder sobre els vius i sobre els morts, per les oracions de la Seva Mare tota pura, del seu amic Llàtzer, sant i just que ha estat quatre dies a la tomba, dels nostres pares benaurats i teòfors, de tots els sants, posi l'ànima del seu servidor N...., al qual ha cridat en l'estatge dels sants, que el faci reposar en el si d'Abraham, que el compti entre els justos i que ens tingui misericòrdia, perquè Ell és bo i amic dels homes!"

Cant per part els assistents, tres vegades, de Memòria Eterna[4] pel difunt ,el qual rep el petó de comiat dels assistents.

Els assistents s'acosten al fèretre, besen la Creu i la Icona dipositada damunt, si és possible, besen al difunt, mentre el Cor canta en To 2:

"Acosteu-vos germans, donem gràcies a Déu, l'últim petó a aquell que ens ha deixat i va cap a la tomba sense necessitat de vanitats d'aquest món i de les passions de la carn. On són els seus parents i amics? Ja ens separem i preguem al Senyor que li concedeixi el repòs."

3 La lletra de l'Ectenia ardent es pot trobar en els llibres de l'Eucologi i l'Hiratikon, que apareixen citats a la bibliografia

4 La lletra del cant Memòria Eterna! es pot trobar en els llibres de l'Eucologi i l'Hiratikon, que apareixen citats a la bibliografia.

Mentre es canta el Trisagi, el cos és traslladat al cementiri, on es diposita a la tomba; recitant les pregàries inicials de l'Ofici i llançant un grapat de terra a la tomba es diu:

"al Senyor pertany la terra i allò que l'emplena, el món i els qui l'habiten."

El Cor canta els Troparis[5]:
"Amb l'ànima dels justos (...)"

Petita ectenia
Diaca
"Tingueu pietat de nosaltres, Senyor, segons la teva gran misericòrdia (...)"

Pregàries finals

Els segueix el triple cant de: "Memòria eterna!"

Benedicció i segellat de la tomba

Si és possible, s'enterra sempre en sepultura excavada a terra, al seu al voltant s'acomiada el dol. La incineració no és contemplada; en el cas que es produeixi, el fèretre és acomiadat a la porta de l'Església. No s'acompanya al crematori.

Objectes de celebració i significat

El sacerdot fa servir un encensari amb encens. També es posen espelmes.

Acompanyament musical de la cerimònia

El sacerdot i el diaca estan acompanyats pel cor. Mai hi ha acompanyament d'instruments musicals.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

La fe i l'esperança en la resurrecció.

5 La lletra del cant els Troparis es pot trobar en els llibres de l'Eucologi i l'Hiratikon, que apareixen citats a la bibliografia.

Església cristiana ortodoxa
model romanès

Padre Aurel Bunda

Seu de l'Episcopat Ortodox Romanès per a Espanya i Portugal
t: 918 792 324
c.e.: contact@episcopiaspanieiportugaliei.es;
episcopia.spaniei.portugaliei@mitropolia.eu

Esquema de la celebració

1. Salutació-introducció a la celebració

2. Lectures, pregàries i pràctiques

» Lletania de pau
» Al·leluia
» Troparis
» Cànon
» Lletania
» Troparis
» Lletania
» Oració

Salutació-introducció a la celebració

El sacerdot dóna la benvinguda als assistents dient:

"Beneït sigui el nostre Senyor ara i sempre, els segles dels segles."

Lectures, pregàries i pràctiques

Diaca

"Beneeix, sobirà."

Sacerdot

"Beneït és el nostre Déu en tot temps, ara i sempre i pels segles dels segles."

Cor

"Amén. Sant Déu, Sant Fort, Sant Immortal, tingues pietat de nosaltres." (3 vegades)

Lector

Salm 91 (90) Déu és el nostre refugi

"Tu que vius a recer de l'Altíssim
i fas nit a l'ombra del Totpoderós,
digues al Senyor: «Ets la muralla on m'emparo,
el meu Déu, en qui confio.»
Ell et guardarà del parany del caçador
i del flagell de la pesta;
t'abrigarà amb les seves plomes,
trobaràs refugi sota les seves ales:
ell, que és fidel, et serà escut i cuirassa.
No et farà por la basarda de la nit,
ni la fletxa que vola de dia,
ni la pesta que s'esmuny en la fosca
o l'epidèmia que a migdia fa estralls.
Ni que en caiguin vora teu un miler
o deu mil al teu costat,
a tu res no et tocarà.
Només obrir els ulls,
veuràs la paga que reben els injustos.
Quan deies: «M'emparo en el Senyor»,
feies de l'Altíssim el teu refugi.
No et passarà res de mal
ni s'acostarà a casa teva cap desgràcia,
perquè donarà ordre als seus àngels
de guardar-te en tots els camins.
Et duran a les palmes de les mans
perquè els teus peus no ensopeguin amb les pedres;
trepitjaràs lleopards i escurçons,
passaràs sobre lleons i sobre dracs.
«Ja que s'empara en mi, jo el salvaré,
el protegiré perquè coneix el meu nom.
Sempre que m'invoqui, l'escoltaré,
estaré vora d'ell en els perills,
el salvaré i l'ompliré de glòria;
saciaré el seu desig de llarga vida,
li mostraré la meva salvació."

Lletania de la Pau

Diaca

"En pau preguem al Senyor.
- Per la pau que ve des de dalt i la salvació de les nostres ànimes, preguem al Senyor. or: Senyor tingues pietat
- Per la remissió dels pecats, en la benaventurada memòria del (dels) presentat/s (nou presentat), preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat
- Pel (els) sempre recordat/s servents de Déu (nom), pel seu descans, pau i benaventurada memòria, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat.
- Perquè li/els sigui perdonada tota transgressió voluntària i involuntària, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat
- Perquè es presenti sense condemnació davant el temible tron del Senyor de la glòria, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat
- Per aquells que ploren, que sofreixen, i que esperen el consol de Crist, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat.
- Perquè sigui alliberat de tot sofriment, de tota tristesa i de tota pena, i se li concedeixi habitar on es contempli la llum del rostre de Déu, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat. - A fi que el Senyor el nostre Déu disposi la seva/les seves ànima/es en l'estatge lluminós, d'abundància i de pau, allí on es troben tots els rectes, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat.
- Perquè s'uneixin amb els qui habiten en el si d'Abraham, d'Isaac i de Jacob, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat.
- Perquè ens alliberi de tota aflicció, ira i necessitat, preguem al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat.
- Empara'ns, salva'ns, tingues pietat de nosaltres i protegeix-nos, Oh, Déu!, per la teva gràcia. Cor: Senyor tingues pietat.
- La misericòrdia divina, el regne celestial i el perdó dels seus pecats els demanem i encomanant-nos nosaltres mateixos, i els uns als altres, i tota la nostra vida a Crist Déu. Cor: A Tu, Oh, Senyor!"

Sacerdot

"Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el descans del/s Teu/s difunts servents (nom/s) Oh, Crist Déu nostre! i t'elevem glòria, juntament amb el teu Pare sense inici i amb el teu Santíssim, Bo i Vivificador Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles. Cor: Amén."

Al·leluia

Diaca

Al·leluia, to 8è.

Versicle

"Benaurats, Senyor, aquells que tu has triat i rebut. Cor: Al·leluia, al·leluia, al·leluia"

Versicle

"La seva memòria perdurarà de generació en generació. Cor: Al·leluia, al·leluia, al·leluia"

Versicle:

"Les seves ànimes habitaran entre els bons. Cor: Al·leluia, al·leluia, al·leluia"

Troparis, to 5è.

Cor

"Amb la teva profunda saviesa i amor a la humanitat, tot ho ordenes i brindes a tots allò que és en benefici seu, Únic Creador, Fes descansar Senyor l'ànima dels teus servents, ja que han dipositat la seva esperança en Tu, Creador, Faent i Déu nostre.
Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén. En Tu tenim la nostra empara i port segur, Tu que ores permanentment i l'oració del qual és agradable a Déu a qui vas donar a llum, Mare de Déu no esposada, ets la salvació dels fidels."

Troparis, to 5è.

"Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
El cor dels Sants va trobar la font de la vida i les portes del paradís. Pugui jo també trobar el camí pel penediment; jo sóc l'ovella esgarriada, crida'm, Salvador, i salva'm.
Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
Oh Sants, que vàreu predicar a l'Anyell de Déu i vau ser immolats com anyells, sent traslladats a la vida gloriosa i eterna, demaneu, Màrtirs, sense parar a l'Anyell de Déu que ens concedeixi el perdó dels nostres pecats.
Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
Tots els qui heu caminat en aquesta vida pel camí estret i penós, que heu portat la creu com a jou i m'heu seguit amb fe, veniu, gaudiu de les recompenses i de la corona celestial, que us he preparat.
Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
Jo sóc la imatge de la teva glòria inefable, encara que porto en mi les nafres dels pecats: Tingues pietat de la teva criatura, Sobirà, i purifica-la amb la teva entranyable bondat. Concedeix-me la pàtria tan enyorada i fes-me de nou habitant del paradís.
Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
Tu que, al principi, del no-res em vas formar i em vas honrar amb la teva divina imatge, i que, quan vaig faltar als teus manaments, em vas fer tornar a la terra, de la qual vaig ser pres, restitueix en mi la teva imatge, perquè es renovi en mi la primitiva bellesa.

Beneït ets, Senyor, ensenya'm els teus manaments.
Concedeix, oh Senyor Déu, el descans als teus servents i porta'ls al paradís, on els Cors dels Sants i els rectes brillen com a astres. Fes descansar els teus servents difunts, perdonant-los tots els seus pecats.
Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant.
Cantem amb pietat a la Triple Llum de l'Única Divinitat, exclamant: Tu ets Sant, oh Pare Etern, amb el Teu Fill, igualment Etern, i l'Esperit Diví. Il·lumina'ns als qui et servim amb fe i lliura'ns del foc etern.
Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén
Alegra't, Puríssima, que vas concebre en la carn a Déu, perquè tots anéssim salvats, i per tu la humanitat va trobar la salvació. Que per la teva mediació trobem el paradís, oh Pura i Beneïda Mare de Déu.
Al·leluia, al·leluia, al·leluia, glòria a Tu Oh Déu!"
(3 vegades)

Lletania

Diaca

" Una vegada i una altra preguem en pau al Senyor. Cor: Senyor, tingues pietat.
-També preguem pel descans de les ànimes dels teus difunts servents de Déu (nom) i perquè els sigui perdonat tot pecat, voluntari i involuntari. Cor: Senyor, tingues pietat.
-Perquè el Senyor Déu disposi les seves ànimes allí on els rectes descansen. Cor: Senyor, tingues pietat.
-La misericòrdia divina, el regne celestial i el perdó dels seus pecats, demanem a Crist, Rei Immortal i Déu nostre. Cor: Concedeix-ho, Senyor.
-Preguem al Senyor. Cor: Senyor, tingues pietat."

Sacerdot

"Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el descans dels teus difunts servents (nom) oh, Crist Déu nostre! I t'elevem glòria, juntament amb el teu Pare sense inici i amb el teu Santíssim, Bo i Vivificador Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles. Cor: Amén".

Troparis, to 5è.

"Fes descansar, Oh Salvador nostre! el/s teu/s servent/s, amb els rectes i fes-lo/s habitar en el teu estatge, segons està escrit, oblidant, per la Teva Bondat, tots els seus pecats voluntaris i involuntaris, els comesos amb coneixement o per ignorància, oh, amant de la humanitat!

Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.
Oh Crist Déu! Que vas il·luminar el món, naixent de la Verge, i que per ella ens vas manifestar en tant que fills de la llum, tingues pietat de nosaltres."

El Cànon, to 6è.
Sacerdot

"Fes descansar Senyor, l'/(les) ànima/es del/s teu/s servent/s difunt/s. Cor: Fes descansar Senyor, l'/ (les) ànima/es del/s teu/s servent/s difunt/s."

Sacerdot
"Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Cor: Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén."

Oda 3a
Cor
"Ningú no és sant com Tu Senyor, Déu meu, tu has exaltat la força dels teus fidels Oh Bondadós! i ens has afirmat sobre la pedra de la Teva confessió."

Lletania
Diaca
"-Una vegada i una altra preguem en pau al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat
- També preguem pel descans de les ànimes dels teus difunts servents de Déu (nom) i perquè els sigui perdonat tot pecat, voluntari i involuntari. Cor: Senyor, tingues pietat.
- Perquè el Senyor Déu disposi les seves ànimes allí on els rectes descansen. Cor: Senyor, tingues pietat.
- La misericòrdia divina, el regne celestial i el perdó dels seus pecats, demanem a Crist, Rei Immortal i Déu nostre. Cor: Concedeix-ho, Senyor.
- Preguem al Senyor. Cor: Senyor, tingues pietat."

Sacerdot
"Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el descans dels teus difunts servents (nom), Oh, Crist, Déu nostre! i t'elevem glòria, juntament amb el teu Pare sense inici i amb el teu Santíssim, Bo i Vivificador Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles."

Cor
"Amén. Veritablement, tot és va, i la vida és ombra i somni. En va s'agita tot ser terrestre, com ho diuen les Escriptures, i és que encara que adquirim el món ens espera la tomba, on habiten junts reis i captaires. Per això, Oh Crist, concedeix el descans al teu servent presentat, Tu que estimes la humanitat.
Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.
Santíssima Mare de Déu, no m'abandonis durant la meva vida i no em lliuris a guardians humans, sinó protegeix-me i tingues pietat de mi."

Sacerdot
"-Fes descansar, Senyor, l'ànima (les ànimes) del/s teu/s servent/s difunt/s. Cor: Fes descansar, Senyor, l'ànima (les ànimes) del/s teu/s servent/s difunt/s.
-Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Cor: Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén."

Oda 6a.
"Quan vaig veure el mar de la vida agitat per l'huracà de les temptacions, vaig arribar al teu port serè, exclamant: Lliura de la corrupció la meva vida. Senyor Misericordiós."

Lletania
Diaca
"-Una vegada i una altra preguem en pau al Senyor. Cor: Senyor tingues pietat
- També preguem pel descans de les ànimes dels teus difunts servents de Déu (nom) i perquè els sigui perdonat tot pecat, voluntari i involuntari. Cor: Senyor, tingues pietat.
- Perquè el Senyor Déu disposi les seves ànimes allí on els rectes descansen. Cor: Senyor, tingues pietat.
- La misericòrdia divina, el regne celestial i el perdó dels seus pecats, demanem a Crist, Rei Immortal i Déu nostre. Cor: Concedeix-ho, Senyor.
- Preguem al Senyor. Cor: Senyor, tingues pietat."

Sacerdot
"Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el descans dels teus difunts servents (nom), Oh, Crist, Déu nostre! i t'elevem glòria, juntament amb el teu Pare sense inici i amb el teu Santíssim, Bo i Vivificador Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles."

Kondakio (to 8è).
"Amb els Sants fes habitar, oh Crist, l'ànima del/s teu/s servent/s, on no hi ha tristesa, ni dolor, ni angoixa, sinó vida eterna.
Només Tu ets immortal, Tu que has creat i format l'home. Nosaltres els humans hem estat formats de la terra i anirem a la terra, com ho vas manar, oh Creador, quan vas dir: Ets terra i tornaràs a la terra. Allà anirem tots els homes al so de laments fúnebres: Al·leluia, Al·leluia, Al·leluia."

Sacerdot
"-Fes descansar, Senyor, l'/les ànima/es del/s teu/s servent/s difunt/s. Cor: Fes descansar, Senyor, l'ànima (les ànimes) del/s teu/s servent/s difunt/s.
-Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Cor: Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.
-Fes descansar, Senyor, l'/les ànima/es del/s teu/s servent/s difunt/s. Cor: Fes descansar, Senyor, l'ànima/les ànimes del/s teu/s servent/s difunt/s.
-Beneïm el Pare, el Fill i l'Esperit Sant, Senyor. Cor: Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén."

Diaca

"A la Mare de Déu i de la Llum, amb cants exaltem."
Cor
" Els esperits i les ànimes dels rectes et lloaran Senyor."

Oda 9a.

"Déu, a qui els homes no poden veure ni els ordes angelicals s'atreveixen a mirar, es va manifestar a la humanitat com el Verb encarnat; per Tu oh Puríssima, exaltant-ho amb els exèrcits celestials, et celebrem."

Lector:
Pare nostre

"Pare nostre, que esteu en el cel,
sigui santificat el vostre nom;
vingui a nosaltres el vostre regne;
faci's la vostra voluntat,
així en la terra com es fa en el cel.
El nostre pa de cada dia doneu-nos, Senyor, el dia d'avui;
i perdoneu les nostres culpes,
així com nosaltres perdonem els nostres deutors;
i no permeteu que nosaltres caiguem en temptació;
ans deslliureu-nos de qualsevol mal. Amén."

Sacerdot

"Perquè teu és el regne, el poder i la glòria, oh! Pare, Fill i Esperit Sant, ara i sempre i pels segles dels segles."

Cor

" Amén."

Troparis (to 4)

"Fes descansar les ànimes dels teus servents amb les ànimes dels rectes difunts Oh, Salvador! guardant-les per a la vida benaventurada, que hi ha en Tu, amant de la humanitat. En el teu lloc de repòs, Senyor, on tots els sants descansen, fes descansar també les ànimes dels teus servents, perquè solament Tu estimes la humanitat.
Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant.
Tu, oh, Déu! vas descendir a l'hades i vas trencar les cadenes dels captius; Tu mateix fes descansar l'ànima dels teus servents.
Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén.
Tu, única pura i casta Donzella, que vas concebre a Déu sense sement, prega per la salvació de l'ànima dels teus servents."

Lletania
Diaca

"-Tingues pietat de nosaltres, oh, Déu! per la teva gran misericòrdia, et supliquem, escolta'ns i tingues pietat. Cor: Senyor, tingues pietat. (3 vegades)
- També preguem pel descans de les ànimes dels difunts servents de Déu (nom) i perquè els sigui perdonat tot pecat, voluntari i involuntari. Cor: Senyor, tingues pietat (3 vegades)
- Perquè el Senyor Déu disposi les seves ànimes allí on els rectes descansen. Cor: Senyor, tingues pietat (3 vegades)
- La misericòrdia divina, el regne celestial i el perdó dels seus pecats, demanem a Crist, Rei Immortal i Déu nostre. Cor: Concedeix-ho, Senyor.
-Preguem al Senyor. Cor: Senyor, tingues pietat."

Oració
Sacerdot

"Oh Déu dels esperits i de tota carn!, que vas vèncer la mort, vas anul·lar el diable i vas donar vida al teu món: Tu mateix, oh, Senyor! fes que descansin en pau les ànimes dels teus difunts servents (nom) en l'estatge lluminós, en l'estatge d'abundància, en l'estatge de descans, on són repel·lits el dolor, la tristesa i el lament. Perdona'ls tot pecat per ells comesos, en paraula, obra o pensament, doncs ets Déu de Bondat i estimes la humanitat. Perquè no hi ha home que no pequi mentre viu. Tu ets l'únic sense pecat, la teva veritat és veritat pels segles, i veritat és la teva paraula.
Perquè Tu ets la resurrecció, la vida i el descans dels teus difunts servents (nom) oh, Crist Déu nostre! i t'elevem glòria, juntament amb el teu Pare sense inici i amb el teu Santíssim, Bo i Vivificador Esperit, ara i sempre i pels segles dels segles. Cor: Amén."

Diaca

"Saviesa."

Sacerdot

"-Santíssima Mare de Déu, Salva'ns! Cor: Tu ets més honorable que els Querubins i incomparablement més gloriosa que els Serafins. Et glorifiquem a Tu que vas donar Déu el Verb al món Verb, sense deixar de ser verge, i que ets la veritable Mare de Déu.
- Glòria a tu, Crist Déu, esperança nostra, glòria a tu. Cor: Glòria al Pare, al Fill i a l'Esperit Sant. Ara i sempre i pels segles dels segles. Amén. Senyor, tingues pietat, Senyor, tingues pietat, Senyor, tingues pietat. Beneeix.
-Tu que vas ressuscitar d'entre els morts, oh, Crist! el nostre Déu veritable, per intercessió de la teva Puríssima Mare, la gloriosa sempre Mare de Déu, dels Sants Apòstols, dels nostres devots i rectes pares i de tots els sants, porta l'ànima del teu servent (nom) que es va allunyar de nosaltres a l'estatge dels rectes, fes-la descansar a la falda d'Abraham, compta-la entre els Sants i tingues pietat de nosaltres, Tu que ets Bo i estimes la humanitat. Cor: Amén."

Diaca

"-Concedeix Senyor, descans perpetu en el son benaventurat al teu servent difunt (nom) i atorga-li eterna memòria. Cor: Memòria eterna. (3 vegades).
S'acaba la celebració amb unes paraules del sacerdot, que parla sobre la salvació de l'ànima i sobre la personalitat del difunt."

Objectes de celebració i significat

El sacerdot fa servir un encensari amb encens. Es posen també espelmes i icones. Els familiars aporten flors, vi, pa i un pastís de gra barrejat amb sucre.

Acompanyament musical de la cerimònia

El sacerdot i el diaca estan acompanyats del cantor i del cor. No hi ha acompanyament musical.

Vocabulari bàsic

(vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

L'espiritualitat cristiana-ortodoxa sobre la mort està relacionada directament amb la mort i la resurrecció de Jesucrist Nostre Senyor. Cal viure la vida amb tot amor envers els éssers estimats, el proïsme i tot ésser humà, esperant la vida esdevenidora quan ens trobarem amb el nostre Senyor. Arriba un dia en el qual l'ésser humà deixa aquesta vida per viure en l'eternitat.

La mort en l'espiritualitat cristiana-ortodoxa és de fet la "Dormició".

El terme "cementeri" prové del llatí *coemetērium*, el qual deriva de la paraula grega *koimētḗrion*, que significa "dormitori". L'home descansa per aixecar-se. L'ànima personalitzada des del baptisme amb el seu nom i segellada amb la Santa Unció reconeixerà el seu cos en l'eternitat i en el dia del judici final tornarà a ell.

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies

Faustino López Requena

Pàgines web - Facebook
www.lds.org
www.sud.org.es
www.saladeprensamormona.es

Esquema de la celebració

Els funerals no han de ser gaire llargs; una hora hauria de ser més que suficient. El servei s'ha d'efectuar en un ambient de reverència, dignitat i solemnitat. S'ha d'evitar aquells costums que impliquin uns funerals excessivament costosos per a la família i coneguts del mort (viatges, roba especial, banquets, pagaments a la família), i que les celebracions es prologuin massa, abans, durant i després del funeral.

Si es vol vetllar el mort just abans del servei fúnebre, s'ha d'acabar almenys 20 minuts abans de començar el funeral. El fèretre s'ha de tancar abans de traslladar-lo al lloc de culte de l'Església on se celebri el funeral de cos present. El lloc indicat és el saló sacramental.

Un esquema del programa a seguir per a un servei funeral és el següent:

1. **Música de preludi**
2. **Himne d'obertura (per part de la congregació)**
3. **Pregària**
4. **Discursos centrats en el pla de salvació i l'evangeli de Jesucrist, especialment en l'expiació i la resurrecció del Salvador**
5. **Sessió musical especial**
6. **Missatge de l'autoritat que presideix**
7. **Himne de clausura (per part de la congregació)**
8. **Oració**
9. **Música de postludi**

Moltes religions i cultures tenen tradicions, ordenances i costums relacionats amb la mort i amb el dol pels morts; l'Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies no té rituals o ordenances sobre aquest tema. El que s'indica en aquesta fitxa pretén establir principis generals que serveixin d'ajuda en qualsevol indret del món en el qual es desitgi organitzar serveis funerals per a membres de l'Església.

Salutació-introducció a la celebració

Si el funeral es duu a terme en un edifici de l'Església, el bisbe ha de dirigir el servei; si s'efectua en un altre lloc (casa particular, tanatori, cementiri), la família pot demanar al bisbe que el dirigeixi, segons els costums del lloc.

No hi ha una forma fixa de presentar la cerimònia. Normalment es dóna la benvinguda, es regracia els presents i es fa un breu comentari sobre l'Església i la finalitat del servei funeral, que és donar consol als familiars.

L'organista o pianista selecciona un himne d'obertura per a la cerimònia, que es pot trobar a l'himnari de l'Església, que estigui en harmonia amb el moment; himnes que en l'índex temàtic de l'himnari estiguin sota el nom "Consol", "Funeral" o "Jesucrist".

Lectures, pregàries i pràctiques

Les pregàries han de ser senzilles i breus. No hi ha oracions prescrites a l'Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies, sinó que la persona a qui s'assigna l'oració, prega fent servir paraules pròpies segons l'inspiri l'Esperit Sant. Les pregàries s'adrecen al Pare Celestial, i el que prega ho fa en plural, essent portaveu de tots els presents. S'agraeixen a Déu les benediccions rebudes.

En el cas d'un funeral, es pot agrair a Déu Pare el temps passat en aquest món amb la persona difunta i les moltes experiències compartides, així com les vegades que la seva mà ens ha enfortit en la vida de tots. I, sobretot, hem d'agrair l'expiació de Nostre Senyor Jesucrist que ens assegurarà la resurrecció del cos que, de moment, descansarà a la tomba.

Després d'agrair a Déu les seves benediccions i misericòrdia, hem de demanar consol pels éssers estimats del mort, perquè visquin amb l'esperança que la resurrecció ens permetrà reunir-nos de nou en el més enllà. Sempre s'ha d'acabar en el nom de Jesucrist, dient "Amén". Els presents responen "Amén".

Altres textos possibles

No es llegeixen textos especials, excepte els versicles de la Bíblia i els altres llibres canònics de l'Església que els oradors vulguin citar en els seus discursos.

Alguns exemples de textos són:

> *"Mirant la nostra existència amb la deguda perspectiva, obtindrem la pau necessària per enfrontar la vida i la mort. La vida no comença amb el naixement, ni acaba amb la mort. Abans de néixer en aquest món, vivíem com a éssers espirituals al cel amb el nostre Pare Celestial. Quan estàvem allí, esperàvem amb gran ànim venir a aquesta terra i obtenir un cos de carn i ossos. Vam acceptar voluntàriament els riscos d'aquesta vida mortal, que ens permetria exercir l'albir i assumir responsabilitats. "Aquesta vida va arribar a ser un estat de prova, un temps de preparació per presentar-se davant Déu..." (Ànima 12:24). I consideràvem el retorn a la llar celestial com la millor part d'aquest viatge, de la mateixa manera que quan marxem de viatge per aquest món, ens assegurem d'obtenir un bitllet d'anada i tornada. El viatge de tornada a la nostra llar celestial no es pot fer sinó per mitjà de la mort. Naixem per morir, i morim per viure.*
> *La mort no és la fi, sinó tan sols el principi: un pas més en el pla que el nostre Pare Celestial té per als seus fills. Algun dia, els nostres cossos físics moriran, però no pas els nostres esperits, que són immortals. Després de la mort, anem com a éssers espirituals al món preparat per als esperits. Allà seguim aprenent i progressant, possiblement en companyia dels nostres éssers estimats ja difunts. La mort és un pas necessari en el nostre progrés, de la mateixa manera que ho és el nostre naixement en aquest món físic. En algun moment, després de la mort, la resurrecció permetrà la reunió del cos i de l'esperit, per no separar-se mai més. Aquesta restauració del cos a l'esperit té lloc gràcies a l'expiació de Jesucrist: "…així com per la seva unió amb Adam tots moren, així també per la seva unió amb Crist tots tornaran a la vida"*
>
> 1 Corintis 15:22

Malgrat aquest coneixement, és normal plorar per la mort dels nostres éssers estimats.
El Senyor va dir el següent:

> *"Viureu junts en amor, al grau que plorareu pels quins morin..."*
>
> DyC 42:45

Però aquest plor no és fruit de la desesperació, sinó una mostra d'amor.

Objectes de celebració i significat

L'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies no fa servir cap mena de llibre cerimonial ni d'imatges; tampoc no encén espelmes ni crema encens.

Acompanyament musical de la cerimònia

La música per a funerals són himnes senzills i cançons que contenen missatges de l'evangeli de Jesucrist, amb música exclusivament d'òrgan o piano. L'himnari de l'Església ofereix una sèrie d'himnes apropiats per als funerals, amb temes que proporcionen consol i pau als familiars i acompanyants.

Cada himne té un nombre d'estrofes, que es canten una sola vegada. A l'índex temàtic del final de l'himnari se suggereixen els himnes per cantar. Sota el nom de "Funeral" hi ha un total de 13 himnes.

Exemples de lletres d'himnes:

Acompanya'm
"Veloç se'n va la vida amb el seu afany. La seva glòria, els seus somnis passaran. Vine, oh Senyor, i acompanya'm."

Divina llum
"Divina llum amb esplendor benigne, il·lumina'm. Fosques són la nit i el sender, sigues Guia meva. Guiant tu, la nit resplendeix. Em guiaràs de tornada a la meva llar."

Més a prop, Déu, de tu
"Més a prop, Déu, de tu vull estar. Encara que errant vaig en solitud, que em cobreixi el teu amor i la teva bondat. Encara somiaré ser prop de la santa llar, més a prop, Déu de tu, prop de tu. La sendera trobaré que al cel va; la teva bondat em sostindrà, i àngels hi haurà que em conduiran més a prop, Déu, de tu, prop de tu."

Oh Jesús, el meu gran amor
"En el teu si cobreix-me. Guarda'm del furor; de les ones deslliura'm. Salvador, a la teva porta guia'm, i la meva ànima pau tindrà. El meu refugi ets tu; només compto amb la teva llum. No em deixis sense el teu guiatge i consol, oh Jesús. Jo en tu confio per l'auxili que em dónes. Porta amb amor la meva ànima, allà on tu ets."

Encara que replens de pesar
"Encara que replens de pesar, seguiu, oh sants, avanceu. Ja aviat la resurrecció la seva llum eterna ens portarà. Encara que aquí el mal proveu, el temps aviat passarà, i Crist amb l'host fidel al món aviat baixarà. Alceu amb goig el cor, canteu a Déu amb fe i fervor. Repòs trobareu en ell."

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

L'ànima de l'home està formada pel cos i l'esperit. La mort és la separació d'ambdós, perquè "el cos sense l'esperit és mort" (Jaume 2:26). Després de la mort, l'esperit del mort va a un lloc anomenat "món dels esperits", on la condició de l'esperit dependrà del tipus de vida que hagi portat a la terra: els justos, al paradís; els injustos, a la presó o purgatori on es netegen dels seus pecats. Allí els esperits hi esperen el moment en què el cos físic sigui ressuscitat, i ambdós es reuneixin de nou per ser jutjats per Déu, i enviats al tipus de cel que hagin merescut en la vida. Tots els homes i dones, després del judici final, heretaran un "grau de glòria" o "cel". "L'infern etern" no existeix en la ment d'un Déu Pare, amorós i misericordiós.

Però la justícia exigeix que els malvats que hagin mort sense penedir-se passin per un purgatori, hi paguin pels seus pecats abans del Judici Final, i es purifiquin per poder heretar un grau de glòria; en aquest cas, un grau inferior. El penediment permet als homes i dones beneficiar-se de l'expiació de Jesucrist, i la misericòrdia fa que el sofriment de Jesucrist pagui pels seus pecats. El grau de rectitud a la terra decideix el grau de glòria en el més enllà. La mort és una part essencial del pla de salvació del Pare Celestial. Tota persona ha d'experimentar la mort a fi de rebre un cos perfecte i ressuscitat, gràcies a l'expiació que Jesucrist per a tota la humanitat.

Testimonis Cristians de Jehovà

Aníval Iván Matos Cintrón

Testigos Cristianos de Jehová
Apartado postal 132
28850 Torrejón de Ardoz (Madrid)
t: 918 879 770
c. e.: amatos@jw.org

Esquema de la celebració

1. Discurs funeral

1.1. Comentaris sobre el difunt
1.2. Detalls sobre l'edat, la seva vida i model de vida cristià
1.3. Qualitats exemplars destacades del difunt
1.4. Qui el sobreviu o qui el sobreviuen

2. L'esperança que guardava el difunt

2.1. Què ensenya la Bíblia sobre la condició dels morts
2.2. L'ànima és mortal (Ezequiel 18:4, 20)
2.3. Els morts estan inconscients (Salms 146:4; Eclesiastès. 3:19; 9:5, 10)

3. L'esperança de la resurrecció

3.1. És possible gràcies al sacrifici de Jesucrist (Mateu 20:28)
3.2. La resurrecció de Crist serveix de garantia (1 Corintis 15:22, 23)
3.3. Déu se serveix de Jesús per aixecar els morts (Joan 5:28, 29)
3.4. Hi haurà una resurrecció per a vida en una Terra paradisíaca (Lluc 23:43; Joan 10:16)

4. Per què i com ens beneficia estar a "la casa del dol"

4.1. Per consolar els afligits; la pèrdua és mútua
4.2. Per tenir encara més consciència de la incertesa de la vida (Salms 90: 12; Eclesiastès 7:2)
4.3. Ens estimula a reflexionar sobre com fem ús de la nostra vida

Salutació-introducció a la celebració

» Salutació als presents i breus paraules fent referència als afligits pel dol

» Pregària espontània (mai escrita ni amb un text preconcebut)

» Discurs o explicació, desenvolupament dels continguts exposats a l'apartat número 1 d'aquest "Índex".

» Càntic: "Cridaré" (vegeu la lletra més avall, a l'apartat núm. 6).

Lectures, pregàries i pràctiques

No hi ha recitacions ni pregàries escrites, tampoc no hi ha pràctiques litúrgiques. Tal com s'indica als primers dos apartats, es tracta d'una explicació raonada sobre el que la Bíblia diu respecte de la mort, la condició dels morts i l'esperança d'una resurrecció futura. El propòsit és aportar consol i alleujar, en la mesura que sigui possible, la càrrega emocional dels afligits pel dol amb aquestes referències bíbliques:

" Mira, totes les vides són meves; tant la vida del pare com la del fill, són meves. El qui haurà pecat, és el qui morirà … El qui ha pecat és el qui morirà; un fill no portarà la seva part en la culpa del pare, ni un pare la seva part en la culpa del fill: al just serà imputada la seva justícia, i a l'impiu la seva impietat."

Ezequiel 18:4, 20

" Quan exhalen l'esperit, tornen a la terra i aquell dia es desfan els seus plans."

Salms 146:4

" Perquè la sort dels homes és la sort de la bèstia i és la mateixa per a tots dos; que així com mor un, així mor l'altre, i un mateix esperit de la vida tenien tots dos. No en queda pas més de l'home que de la bèstia, perquè tot és vanitat!"

Eclesiastès 3:19

"Almenys els qui són vius saben que s'han de morir; però els morts no saben res, ni tenen tampoc recompensa: la seva memòria ha estat oblidada.
Tot allò de què tu siguis capaç, fes-ho segons les teves forces, perquè no hi ha obra, ni recompensa, ni ciència, ni saviesa al país dels morts on t'encamines."

Eclesiastès 9:5, 10

" … així com el Fill de l'home no ha vingut pas a ser servit, sinó a servir i a donar la vida en rescat per una multitud."

Mateu 20:28

"Perquè, així com per Adam tots moren, així també pel Crist tots tornaran a la vida. Cadascú, però, en l'ordre que li correspon: primer, el Crist, com a primícies; després, els qui seran del Crist, a l'hora del seu adveniment."

1 Corintis 15:22, 23

"No us n'estranyeu: ve l'hora en què tots els qui són als sepulcres sentiran la seva veu, i sortiran: els qui hauran fet el bé, per ressuscitar a la vida; els qui hauran comès el mal, per ressuscitar condemnats."

Joan 5:28, 29

" I li respongué: «Et prometo que avui seràs amb mi al paradís."

Lluc 23:43

" Tinc encara altres ovelles que no són d'aquesta pleta; també aquestes, cal que jo les meni, i escoltaran la meva veu, i es farà un sol ramat i un sol pastor."

Joan 10:16

"Ensenyeu-nos a comptar els nostres dies per adquirir la saviesa del cor."

Salms 90:12

"Més val anar a la casa del dol que anar a la casa de la festa, perquè és allà la fi de tot home, i el vivent hi reflexiona."

Eclesiastès 7:2

Objectes de celebració i significat

Excepte l'ús de la Bíblia, i el text del càntic seleccionat per a l'ocasió, no es fan servir objectes de cap mena. Es tracta d'un acte senzill que contempla la mort com la trista conseqüència del pecat original. No obstant això, destaca el triomf sobre la mort, gràcies a la mort sacrificant de Crist, que obre la porta a una vida eterna a la Terra, en allò que la Bíblia descriu com el "nou món", quan tots els mals que afligeixen la humanitat hauran desaparegut.

"Aleshores vaig sentir una veu forta que deia des del setial: Aquest és el tabernacle de Déu amb els homes, i des d'ara habitarà amb ells; ells seran POBLE SEU i el mateix DEU AMB ELLS serà el seu Déu, ell eixugarà tota llàgrima dels seus ulls, i la mort ja no existirà; ni tampoc planys, ni clams, ni penes no existiran més, perquè les coses d'abans han passat». I el qui seia al setial va dir: Tot ho renovo.".

Revelació [Apocalipsi] 21:3-5

Acompanyament musical de la cerimònia

La música gravada que acompanya el càntic "Cridaré", que les seves dues primeres estrofes s'apunten a continuació, o qualsevol altre càntic de contingut similar, escollit per a l'ocasió. El càntic "Cridaré" basa la seva lletra en les paraules que Job, en un moment de gran angoixa personal, va adreçar a Déu:

"Oh, si m'amaguéssiu al país dels morts,
si m'hi abriguéssiu fins que us passés la ira,
si em fixéssiu un termini per a pensar en mi,
si un home, un cop mort, pogués tornar a viure!
Esperaria tots els dies de la meva jova,
fins que vingués el meu relleu!
Em cridaríeu, i jo us respondria,
frisaríeu per l'obra de les vostres mans."

Job 14:13-15

"La vida és boirina matinal
que passa amb el vent.
Ombra fugaç, es va deixant enrere buit i sofriment.
Quina esperança hi ha si tu mors avui?
Escolta allò que diu Déu:
'Cridaré el teu nom ansiós,
i tu em respondràs.
L'obra de les meves mans
ets tu. Desperta ja!'.
El nostre Déu frisa
per tornar a contemplar
els seus estimats fills, els qui ja no moriran."

Càntic "Cridaré" (Versió catalana lliure)

Vocabulari bàsic

No hi ha un vocabulari únic o particularment exclusiu per a aquestes ocasions. Tots els termes o expressions són de referència comuna i no exclusiva per a aquest acte, atès que formen part d'una doctrina bíblica com la resurrecció, que és objecte d'anàlisi en relació amb molts altres temes bíblics.

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

La mort és la cessació de totes les funcions vitals, i, per tant, el contrari de la vida.

Déu va crear l'home perquè morís?

No. Al contrari; Déu va avisar Adam sobre les conseqüències de la desobediència: conduiria a la mort (Gènesi. 2:17). Després, Déu va advertir les futures generacions dels nostres primers pares, el poble d'Israel, a manera de 'paradigma', que aquell procedir, manifestament contrari a la voluntat i propòsit de Déu per a la humanitat, conduiria igualment a la mort (Ezequiel 18:31). Amb el temps va enviar el seu Fill perquè morís per la humanitat per tal que els que tinguessin fe en ell gaudissin de vida eterna. (Joan 3:16, 36).

El Salm 90:10 diu que, en general, l'expectativa de vida humana se situa entre els 70 i 80 anys. Això va ser cert quan Moisès va escriure aquestes paraules, però al principi no era pas així (compareu amb Gènesi 5:3-32). A Hebreus 9:27 hi diu: "Així com els homes han de morir una sola vegada...". Això també va ser cert quan es va escriure. Però no ho era abans que Déu pronunciés judici contra el pecador Adam. Llavors...

Per què envellim i morim?

Jehovà va crear la primera parella humana perfecta, amb la perspectiva de viure per sempre. Estaven dotats del lliure albir. ¿Obeirien al seu Creador per amor a ell i per l'estima que li devien per tot allò que havia fet per ells? Tenien la plena capacitat intel·lectual i afectiva per fer-ho. Déu va dir a Adam: "Quant a l'arbre del coneixement del bo i el dolent, no n'has de menjar, perquè el dia que mengis d'aquest arbre positivament moriràs". Valent-se d'un recurs inusual, Satanàs va seduir Eva perquè violés el mandat de Jehovà. Adam no va censurar aquest comportament de la seva esposa contrari al mandat que havia rebut, més aviat, s'hi va unir tot menjant d'aquell fruit prohibit. Jehovà, en plena correspondència amb la seva paraula, va condemnar a mort Adam, però, abans de portar a terme el seu mandat, misericordiosament els va permetre engendrar fills (Gènesis 2:17; 3:1-19; 5:3-5; compareu-ho amb Deuteronomi 32:4 i Revelació 12:9). Per aquest motiu l'apòstol Pau digué a Romans 5:12, 17, 19: "Per aquesta raó, així com per un sol home va entrar el pecat al món, i pel pecat, la mort, així la mort s'estengué a tots els homes, perquè en ell tots pecaren [...]Si, doncs, per la falta d'un de sol, la mort ha regnat per culpa d'ell tot sol, ... [...].Perquè, així com per la desobediència d'un sol home molts foren constituïts pecadors..."

On són els morts?

Al sepulcre comú de la humanitat. Gènesi 3:19, diu: "menjaràs el pa amb la suor del teu front, fins que tornis a la terra, que és d'on has estat tret: perquè ets pols, i a la pols tornaràs".

Eclesiastès 9:10: “Tot allò de què tu siguis capaç, fes-ho segons les teves forces, perquè no hi ha obra, ni recompensa, ni ciència, ni saviesa al país dels morts on t’encamines ([“el sepulcre”, VV (1960), NC (1972); “entre els morts”, NBL]), el lloc on estàs anant”.

En quina condició?

En un estat d’inconsciència, havent ‘tornat a la pols’. A Eclesiastès 9:5, hi diu: “Almenys els qui són vius saben que s’han de morir; però els morts no saben res, ni tenen tampoc recompensa: la seva memòria ha estat oblidada”.

Salms 146:4: “Quan exhalen l’esperit, tornen a la terra, i aquell dia es desfan els seus plans” ([“pensaments”, VM, VV (1960); “tots els pensaments d’ells”, 145:4 en Scío; “plans”, NBE, FS]).

A Joan 11:11-14, Jesús va dir: “Dit això, va afegir: «Llàtzer, el nostre amic, dorm, però vaig a despertar-lo». Els deixebles li digueren: «Senyor, si dorm rai, es posarà bo». Jesús havia parlat de la seva mort, però ells es pensaven que parlava del dormir del son” (vegeu també Salm 13:3).

Hi ha alguna part de l’home que continuï vivint després de morir el cos?

No pas, segons ens mostra la Bíblia. A Ezequiel 18:4, hi diu: “L’ànima ([“ànima”, VM, BR, VV (1977), TA, NC; “home”, BD; “persona”, CI, LT, EH (1976)]) que estigui pecant… ella mateixa morirà”.

Isaïes 53:12: “Ell va vessar la seva ànima ([“ànima”, BD, VM, Scío; “vida”, VV (1977); “sí mateix”, EMN (1980), NBL]) fins a la mateixa mort.” (Compareu-ho amb Mateu 26:38.)

Poden els morts ajudar o fer mal als vius d’alguna manera?

No. A Eclesiastès 9:6, hi diu: “Els seus amors, els seus odis, les seves enveges ja s’han acabat, i mai més no tindran part en res del que es faci sota el sol.”. Llegiu, a més, Isaïes 26:14, que diu: “Els morts no tornaran a la vida, les ombres no ressuscitaran; per això, els heu castigats i exterminats,n’heu fet perdre tot record.”.

La promesa de la vida

La Paraula de Déu, la Bíblia, segons l’entenen els testimonis de Jehovà, no parla d’un “més enllà” o vida en estat conscient després de la mort, sigui en un estat beneficiós o patint algun tipus de tortures o ‘càstig diví’. No obstant això, sí que s’hi parla de la promesa de la vida en una Terra renovada i neta de tota forma de maldat i sofriment, com s’indica a l’apartat 5 d’aquesta fitxa. Llavors es compliran plenament les paraules registrades a la Primera carta als Corintis, capítol 15, versicles 54 i 55, que diuen: “I, quan aquest cos corruptible s’haurà revestit d’incorruptibilitat, i aquest cos mortal s’haurà revestit d’immortalitat, aleshores es complirà la paraula escrita: La mort ha estat engolida en la victòria. ¿On és, o mort, la teva victòria? ¿On és, o mort, allò que t’esperona?”.

Fe Bahá'í

Emílio Egea

Comunidad Baha'i de España
c/ Matías Turrión, 32 - 28043 Madrid
t: 913 881 385
c.e.: informacion@bahai.es (informació)
comunicacion@bahai.es (mitjans i ONG)

Esquema de la celebració

En general, al nostre país, se sol seguir un programa semblant al següent:

1. **Salutació i introducció a la celebració**
2. **Lectura de pregàries i textos sagrats**
3. **Lectura de l'Oració obligatòria per a l'enterrament**

A la Fe bahá'í gairebé no hi ha rituals relacionats amb la pràctica religiosa. Per aquesta raó la cerimònia de funeral pot ser molt variada en funció de la cultura del lloc, dels desitjos i gustos de la família, si és la família que se n'ocupa, o segons la institució a la qual es delegui la conducció de l'acte, atès que no hi ha la figura del sacerdot ni cap altra de similar que tingui assignades tasques religioses o de culte. En qualsevol cas, el contingut de la cerimònia es consulta i s'acorda amb la família. L'única pràctica comuna, i que es considera obligatòria, és la recitació d'una oració específica abans de la inhumació del cadàver, si la persona difunta té més de 15 anys. Això últim és el prescriptiu i suficient.

Salutació-introducció a la celebració

Sol fer-la un familiar o un altre membre de la comunitat. No hi ha una persona encarregada de dirigir la celebració, pot dirigir-la qualsevol membre de la comunitat, el qual explica el contingut i l'ordre de la cerimònia. S'agraeix als presents el seu acompanyament i les seves pregàries, i se solen ressaltar els mèrits o qualitats de la persona morta. Molt sovint s'inclou una breu exposició del concepte bahá'í de la vida després de la mort.

Lectures, pregàries i pràctiques

A banda de les lectures i de les pregàries, que poden anar, o no, acompanyades o intercalades amb música o cançons, no hi ha cap pràctica associada a l'acte fúnebre, tret de posar-se dempeus mentre es recita l'anomenada "Oració obligatòria per a l'enterrament". Aquesta recitació sol fer-se al final de la cerimònia.

Aquesta és l'Oració i la forma de recitar-la:

"Oh el meu Déu! Aquest és El teu serf i el fill del teu serf, qui ha cregut en Tu i en Els teus signes, i ha tornat el rostre cap a Tu, completament després de tot tret de Tu. Tu ets, veritablement, el més misericordiós de tots els qui mostren misericòrdia.
Procedeix amb ell, oh Tu que perdones els pecats dels homes i amagues les seves faltes, com correspon al cel de la Teva munificència i a l'oceà de la Teva gràcia. Concedeix-li que sigui admès als recintes de la Teva transcendent misericòrdia, que ja existia abans de la fundació del cel i de la terra. No hi ha Déu sinó Tu, el Qui sempre perdona, el Més Generós."

A continuació:

"Alláh-u-Abhá (una vegada)
Tots, en veritat, adorem Déu (dinou vegades).
Alláh-u-Abhá (una vegada)
Tots, en veritat, ens prostrem davant Déu (dinou vegades).
Alláh-u-Abhá (una vegada).
Tots, en veritat, estem consagrats a Déu (dinou vegades).
Alláh-u-Abhá (una vegada)
Tots, en veritat, lloem Déu (dinou vegades).
Alláh-u-Abhá (una vegada)
Tots, en veritat, donem gràcies a Déu (dinou vegades).
Alláh-u-Abhá (una vegada)
Tots, en veritat, som pacients en Déu" (dinou vegades).

Altres textos possibles

Hi ha molts textos sobre la vida després de la mort així com pregàries específiques que també se solen fer abans de l'Oració obligatòria. Heus-ne aquí alguns exemples:

Oh Fill de l'Ésser!
"El teu paradís és el meu amor; el teu estatge celestial, la reunió amb mi. Entra, no triguis. Això és el que ha estat destinat per a tu en el nostre regne de l'alt i el nostre domini exaltat."

Bahá'u'lláh

Oh Fill de l'Home!
"Tu ets el meu domini i el meu domini no pereix, per què tems perir? Tu ets la meva llum i la meva llum no s'extingirà mai, per què tems l'extinció? Tu ets la meva glòria i la meva glòria no es dissipa, tu ets el meu mantell i el meu mantell no es gastarà mai. Mantingues-te ferm, llavors, en el teu amor envers mi perquè em trobis en el regne de glòria."

Bahá'u'lláh

Oh Fill de l'Esperit!
"Amb les noves felices de la llum et saludo, alegra't! Et crido a la cort de santedat, habita allí perquè visquis en pau eternament."

Bahá'u'lláh

Oh Fill de l'Esperit!
"L'esperit de santedat porta per a tu les noves felices de la reunió, per què t'afligeixes? L'esperit del poder et confirma en la seva causa, per què t'ocultes? La llum del seu semblant et guia; com pots extraviar-te?"

Bahá'u'lláh

"La naturalesa de l'ànima després de la mort, mai no podrà ser descrita.... Els profetes i missatgers de Déu han estat enviats amb l'únic propòsit de guiar la humanitat en la recta Sendera de la Veritat. El propòsit fonamental de la seva revelació ha estat educar tots els homes perquè, en l'hora de la seva mort, ascendeixin amb la més gran puresa i santedat i amb absolut despreniment cap al tron de l'Altíssim. La llum que aquestes ànimes irradien és responsable del progrés del món i de l'avenç dels seus pobles. Són com llevat, que fa aixecar el món de l'ésser i constitueixen la força animadora per la qual les arts i meravelles del món es manifesten. Per elles els núvols vessen la seva munificència sobre els homes i la terra produeix els seus fruits. Totes les coses tenen necessàriament una causa, una força motora, un principi animador."

Bahá'u'lláh

"...l'ànima després de la seva separació del cos, continuarà progressant fins que aconsegueixi la presència de Déu, en un estat i condició que ni la revolució de les edats i dels segles, ni els canvis o atzars d'aquest món, poden alterar. Perdurarà tant com el Regne de Déu, la seva sobirania, el seu domini i força perdurin. Manifestarà els signes de Déu i els seus atributs i revelarà la seva amorosa bondat i generositat... L'honor amb el qual la Mà de Misericòrdia investirà l'ànima és tal, que cap llengua pot revelar-ho adequadament, ni cap altre mitjà terrenal ho pot descriure. Beneïda és l'ànima que en l'hora de la seva separació del cos estigui purificada de les vanes imaginacions dels pobles del món. Una ànima així viu i es mou d'acord amb la Voluntat del seu Creador i entra al més elevat Paradís. Les donzelles del cel, habitants de les més sublims mansions, l'envoltaran i els profetes de Déu i els seus escollits buscaran la seva companyia. Aquesta ànima conversarà amb ells lliurement, i els explicarà el que ha hagut de suportar en la sendera de Déu, el Senyor de tots els mons. Si es digués a qualsevol home, allò que ha estat ordenat per a una ànima així en els mons de Déu, el Senyor del tron allà dalt i d'aquí a la terra, tot el seu ésser s'inflamaria instantàniament en el seu gran anhel per aconseguir aquella exaltada, santificada i resplendent posició..."

Bahá'u'lláh

"Oh Déu meu!, oh Perdonador dels pecats i el Qui dissipa les aflic¬cions! Oh Tu que ets l'Indulgent, el Misericordiós! Aixeco cap a Tu les meves mans suplicants, implorant amb llàgrimes a la cort de la Teva divina Essència que, per la Teva gràcia i clemència, perdonis a aquesta serva que ha ascendit fins a la seu de veritat. Oh Senyor meu! Fes que la cobreixin els núvols de la teva munificència i favor, submergeix-la en l'oceà de la teva in¬dulgència i perdó i permet-li entrar en el santificat estatge del teu paradís ce¬lestial. Tu ets, certament, el Poderós, el Compassiu, el Generós, el Misericor¬diós. "

'Abdu'l-Bahá

"Permet, oh Senyor meu, que aquells que han ascendit cap a Tu puguin adreçar-se a Aquell que és el més Exaltat Company i puguin estar-se a l'ombra del tabernacle de la teva majestat i el santuari de la teva glòria. Vessa sobre ells, oh Senyor meu, de l'oceà del teu perdó, allò que els faci dignes d'habitar, tant de temps com duri la teva sobirania, dins del teu molt exaltat regne i el teu altíssim domini.
Potent ets Tu per fer allò que et plau."

Bahá'u'lláh

"Dels perfumats corrents de la Teva eternitat ¬dóna'm de beure, oh Déu meu, i dels fru¬its de l'arbre del teu Ser permet-me assaborir, oh la meva Esperança. De les deus cristal·lines del teu amor deixa'm beure, oh la meva Glòria, i sota l'ombra de la Teva eterna providència permet-me estar-m'hi, oh Llum meva. A les praderies de la Teva proximitat, davant la Teva presència, fes que pugui vagar, oh Ben estimat meu, i a la dreta del tron de la Teva mercè fes-me asseure, oh Desig meu. De les fragants brises de la Teva alegria deixa que un bri arribi fins a mi, oh Objectiu meu, i a les altures del pa¬radís de la Teva realitat permet-me entrar, oh Adorat meu. Les melodies de la coloma de la Teva unitat permet-me escoltar, oh Tu el Resplendent i mitjançant l'esperit de la teva força i del Teu poder vivifica'm, oh Proveïdor meu. En l'esperit del Teu amor mantingues-me ferm, oh Auxiliador meu, i en la sendera de la Teva complaença aferma els meus passos, oh Faent meu. En el jardí de la Teva immortalitat, davant el Teu semblant, permet-me habitar eter¬nament, oh Tu que ets misericordiós amb ¬mi, i sobre la seu de la Teva glòria estableix-me, oh Tu que ets el meu Posseïdor. Cap al cel de la Teva afectuosa bondat eleva'm, oh Vivificador meu, i cap al Sol del Teu guiatge, condueix-me, oh Atraïment meu. Davant les revelacions del teu invisible esperit crida'm a ser-hi present, Tu que ets el meu Origen i el meu Elevadí¬ssim Desig, i cap a l'essència de la fragància de la Teva bellesa, que Tu has de manifestar, fes-me tornar, oh Tu que ets el meu Déu.
Potent ets Tu per fer el que Et plau. Tu ets en veritat el Més Exaltat, el Totgloriós, l'Altíssim."

Bahá'u'lláh

Objectes de celebració i significat

No hi ha objectes especials que s'hagin d'emprar en el funeral bahá'í. Comunament, les flors i tal vegada el retrat de la persona morta presideixen la cerimònia, si la hi ha.

Acompanyament musical de la cerimònia

No hi ha prescripció específica respecte a l'ús de la música o el càntic en el funeral. És la família la qui decideix fer-ne ús i eventualment tria les peces, habitualment d'acord amb l'entorn cultural que li és propi.

Pot ser des de música clàssica fins a oracions cantades per un cor. També pot no haver-hi cap mena de música.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Els escrits bahá'ís expliquen que cada ésser humà està dotat d'una ànima immortal, la comprensió de la qual està per sobre de la nostra ment finita: "Has de saber que, en veritat, l'ànima és un signe de Déu, una joia celestial la realitat de la qual els més doctes entre els homes no han comprès, i el misteri de la qual cap ment, per aguda que sigui, podrà esperar mai desentranyar."

L'ànima té el seu origen als mons espirituals de Déu. És exaltada per sobre de la matèria i el regne físic. La vida de l'individu comença quan l'ànima, que prové d'aquests mons espirituals, s'associa amb l'embrió en el moment de la concepció. Però aquesta associació no és una relació material; l'ànima no entra o deixa el cos i no ocupa espai físic. L'ànima no pertany al món de la matèria i la seva relació amb el cos és similar a la d'una llum i el mirall en què es reflecteix. La llum que apareix en un mirall no hi és al dedins, la irradiació ve d'una font externa.

La vida comença en el moment de la concepció i continua després de la mort. L'ànima humana, que és l'autèntica realitat de l'home, comença el seu desenvolupament espiritual (la seva capacitat creixent per reflectir les qualitats i atributs divins) en aquest món i continua el seu progrés després de la mort, en altres plans d'existència o mons. La mort física afecta només el cos i no pas l'ànima la qual perviu eternament. Hi ha una relació molt especial entre el cos i l'ànima, però aquesta relació dura únicament el lapse de la vida mortal. Quan aquesta vida cessa, cadascun torna al seu origen: el cos al món de la pols, i l'ànima als mons espirituals de Déu.

Aquest món es pot dir que és com la matriu per a l'esperit. Igual que el fetus desenvolupa els òrgans i sentits a la matriu materna, encara que no hi despleguin el seu potencial, i aquests sentits no arribin a la plenitud fins que neixen a aquest món i entren en contacte amb les condicions (aire, llum, etc.) d'aquest pla, així mateix, l'esperit de l'ésser humà desenvolupa en aquest món material les qualitats i atributs que li corresponen, els quals aconseguiran la seva plenitud després de la mort física o, dit més apropiadament, després del seu naixement al món espiritual.

El progrés espiritual és infinit i prossegueix després de deixar l'existència material.

El món del més enllà, va escriure Bahá'u'lláh: "...és tan diferent d'aquest món com l'és aquest món del món de la criatura mentre és al ventre de la mare". Així com el ventre matern proveeix un ambient per al desenvolupament físic inicial de l'ésser humà, aquest món és el mitjà en el qual es desenvolupen les característiques i capacitats espirituals que les nostres ànimes necessiten per al seu viatge etern. Tant aquí com en la propera vida, avancem amb l'ajuda de la bondat i gràcia de Déu.

Tots els plans de l'existència estan junts encara que els inferiors no tenen consciència de l'existència dels superiors. Mentre el nen és al ventre de la mare no té consciència del pla d'existència fora de l'úter matern, però tots dos mons coexisteixen; és el mateix que s'esdevé amb els anomenats regnes de la creació. El regne vegetal no té consciència de la realitat del regne animal i aquest tampoc no pot arribar a entendre el regne humà, encara que habiten en un mateix espai.

Hinduisme o Sanatana Dharma
model Vaishnava

Juan Carlos Ramchandani

Juan Carlos Ramchandani (Krishna Kripa Dasa)
Purohit resident a Ceuta, viatja per tot Espanya
t: 638 738 662 - c.e.: ramchandanijc@gmail.com
www.jcramchandani.blogspot.com.es

Lakshmana Muni Dasan. Purohit resident a Màlaga,
viatja per tot Espanya
t: 685 164 739 - c.e.: leitofer108@hotmail.com

Geeta Ashram (temple hindú)
Compta amb un purohit per realitzar rituals a Madrid.
c/ Ardemans, 58 - Madrid
t: 913 612 369

Hare Krishna Mandir (temple hindú)
Compta amb un purohit per realitzar rituals a Barcelona.
Pl. Real 12, Ent. 2 - Barcelona
t: 933 025 194

Esquema de la celebració

Els rituals funeraris en l'hinduisme estan dividits en tres parts: la primera, a la llar del mort o al tanatori, la segona al crematori, la tercera de tornada a la llar de la família del difunt.

1. Rituals al tanatori

» Aurdhva Dehika: ritual pel qual la família banya el cos de la persona morta.
» Raksha-dipa Prajvalanam: s'encén un llum d'oli.
» Preta Shuddhi: lloc on seurà el purohit per procedir als rituals.
» Punyaham: recitació de mantras purificatoris i d'adoració a la divinitat.
» Yama Prarthana: oracions a Yamaraja, senyor de la mort.

2. Rituals al crematori

» Kravya Agni Avahanam: s'encén un foc en un recipient de fang.
» Licitació: ritual d'adoració a la Divinitat que després s'ofereix al cos.
» Pancha Pinda Danam: ofrenes de cinc boles d'arròs.
» Shraddhanjali: els familiars de la persona morta circumval·len el taüt.
» Ghata-bhindanam: el karta trenca un atuell de fang.
» Kravyada-agni: incineració
» Asthi Sanchayana Viddhih: recollida de les cendres del mort.

3. Rituals a la casa, després de la incineració

» Dipa Dana Vidhi: El karta encén una espelma o petita llàntia a la casa, que s'ha de mantenir encesa fins que acaba el període de dol.
» Ghata Danam: s'omple un atuell amb aigua i es deixa prop del llum.
» Dvadasa Shraddha: dotze dies de rituals en honor del mort.
» Shubha Svikarana: finalització dels rituals el tretzè dia.

Antiesty kriya o els ritus funeraris és l'últim dels *samskaras* o sagraments del Sanatan Dharma també conegut com a hinduisme.

És important ressaltar que els *samskaras* són sempre oficiats pel purohit o sacerdot, que és una persona iniciada formalment com a brahmana per un mestre, i que està avesada als rituals, escriptures vèdiques i coneixements de la llengua sànscrita.

A mitjan anys cinquanta del segle passat comencen a aflorar petites comunitats hindús, originàries de l'Índia, a les ciutats de Ceuta, Melilla i a les Illes Canàries. En aquells temps en la seva immensa majoria aquestes persones es dediquen al comerç, i l'espiritualitat se circumscriu a l'àmbit privat de la llar, sovint dirigit per l'esposa, que és la que resa i observa la majoria dels vots religiosos. Al començament dels anys setanta la comunitat fa venir un *purohit* de l'Índia a Canàries, per oficiar els sagraments. Malgrat el temps transcorregut, encara actualment no hi ha més de deu sacerdots hindús a tot Espanya. La meitat són d'origen indi i l'altra d'origen occidental, però amb una gran formació adquirida a l'Índia i altres països.

Cal tenir en compte que hindú ja no és solament aquella persona nascuda o originària de l'Índia, sinó que avui dia hi ha un creixent nombre de persones nascudes a Espanya i sense cap vincle ètnic amb l'Índia, que practiquen alguna forma d'hinduisme.

Aquest capítol pretén ser una guia o ajuda al purohit que faci els rituals funeraris. En casos extrems en què no es pugui comptar amb la presència del *purohit*, una persona hindú practicant i que tingui almenys un coneixement bàsic de l'hinduisme, podrà seguir pas a pas les instruccions d'aquest capítol per poder realitzar el ritual, encara que l'ideal és tenir l'acompanyament d'un purohit experimentat.

Els rituals funeraris de l'hinduisme es troben detallats en el *Sukla Yajur Veda* i els apliquen tots els hindús, amb algunes petites variants degudes a diferents escoles filosòfiques (*sampradayas*) o algun ritu o forma de procedir molt particular d'una determinada regió de l'Índia. Seguint els passos dels nombrosos rituals que es realitzen abans, durant i al final del funeral, s'ha tractat de mantenir l'equilibri de la tradició, però adaptant-la a la realitat legal vigent a Espanya.

A l'Índia o a països amb una important població de religió hindú com ara Nepal, Bangla Desh, Bali, Illes Maurici, Trinitat, etc. es poden seguir les pràctiques de forma molt similar al que marca la tradició. No obstant aix,ò a Espanya no està permès portar el cadàver en una llitera i solament cobert amb un llenç, per això es parla de taüt (quelcom desconegut en la tradició hindú fins a l'arribada dels anglesos). L'hinduisme no indica vetllar el cos durant 24 hores (com marca la llei espanyola) sinó un màxim de vuit hores. Independentment de les raons espirituals, també hi ha una raó pràctica, ja que en el clima calorós de l'Índia i atesa la manca de cambres frigorífiques o dipòsits de cadàvers (només n'hi ha als hospitals de les grans ciutats), el cos es comença a descompondre ràpidament i, per això, es preveu la seva ràpida incineració. Igualment, el lloc del tanatori és desconegut a l'hinduisme, ja que si la persona mor a casa o fins i tot en un hospital és duta a casa seva per rentar el cos, vetllar-lo (no més de vuit hores) i, d'allà, anar al lloc de cremació. Alguns dels rituals que es fan a casa s'han descrit per ser oficiats al tanatori.

La presència femenina als rituals que es fan al crematori mateix és mínima o gairebé nul·la, en són absents especialment la vídua, filles del difunt, i dones en estat de gestació.

El cos el porten a coll quatre persones, en una espècie de llitera de fusta, i al llarg del trajecte hi ha parades per descansar i es fan ofrenes. Això a Espanya no és possible ja que és habitual el desplaçament amb cotxe fúnebre des del tanatori o habitatge del mort al lloc d'incineració, amb la qual cosa s'adapten les ofrenes de pinda a un sol lloc. Hi ha rituals que requereixen que el cos estigui visible, però tenint en compte que en algunes circumstàncies això no és possible, s'ha adaptat el ritual perquè es pugui fer amb el taüt cobert.

Llevat de Ceuta i Tenerife, que disposen de crematoris a l'aire lliure i els cossos són cremats amb llenya, a la resta d'Espanya el cos dels hindús es crema en un incinerador o forn elèctric. Mentre que amb el mètode tradicional les esperes eren de moltes hores, amb l'incinerador la família marxa i torna al cap d'unes hores (o quan li ho indiquin) i els són lliurades les cendres dins d'una urna. A la cremació tradicional, cal esperar allí i després els familiars recullen les cendres i petits ossos que queden i els guarden en un atuell. Les cendres, al contrari de la recent moda instaurada a Occident, no es guarden com a record i en la mesura del possible s'ha d'evitar portar-les a casa. Les cendres s'espargeixen a l'aigua del mar, riu, llac, etc. Si no és possible, s'enterren en un bosc o canyar. Cal tenir en compte a l'hora de llençar les cendres, les possibles regulacions ambientals, tot i que les cendres són biodegradables. Hi ha persones que sempre guarden una mica de cendres per després portar-les a l'Índia i abocar-les a un riu sagrat.

A més de la meva formació com a purohit a l'Índia, he tingut l'oportunitat d'assistir a rituals funeraris com a amic o familiar de la persona morta des del 1985, i com a oficiant dels rituals des del 1999; això m'ha fet adquirir una experiència pràctica de la situació i dolor de la família creient que viu fora d'un entorn hindú, i m'ha portat a enfrontar-me de vegades als desafiaments i obstacles que hagin pogut posar les funeràries i els seus operaris, en gran mesura a causa de la seva natural falta d'informació i formació respecte de la religió hindú.

Salutació-introducció a la celebració

"Namaste, Om Namo Narayana, Om Namo Shivaya"

"Om asato maa sat gamaya" (Porta'm de l'irreal al real)

"Tamaso maa jyotir gamaya" (Porta'm de la foscor a la llum.)

"Mrityor maa amritam gamaya " (Porta'm de la mort a la immortalitat.)

Brihad Aranyaka Upanishad 1.3.28

"Benvolguts germans i germanes en el Dharma, estem aquí reunits per realitzar la cerimònia Antiyesti-kriya per a (...)"

Aquest *samskara* és l'últim dels sagraments de l'hinduisme, pel qual es passa a incinerar el cos i s'ajuda l'ànima a continuar el viatge cap a la seva propera destinació.

Hom canta almenys tres vegades:

"Om Namo Bhagavate Vasudevaya" (O Senyor Vasudeva (Krishna) et presento els meus respectes")

La persona que està oficiant els rituals (el purohit) recita els slokas o versos del segon capítol de la Bhagavad-gita següents :

"La Suprema Personalitat de Déu va dir: Mentre parles amb paraules cultes, et lamentes per allò que no és digne de lamentar-se. Aquells que són savis no es lamenten ni pels vius ni pels morts."

Bg 2.11

"Mai hi va haver un temps en el qual Jo no existís, ni tu, ni tots aquests reis; i en el futur, cap de nosaltres deixarà d'existir."

Bg 2.12

"Així com en aquest cos l'ànima encarnada passa contínuament de la infantesa a la joventut i després a la vellesa, de la mateixa manera l'ànima passa a un altre cos en el moment de la mort. A la persona assenyada no la confon aquest canvi."

Bg. 2.13

"Oh, fill de Kunti!, l'aparició temporal de la felicitat i l'aflicció, i la seva desaparició en temps degut, és com l'aparició i desaparició de les estacions de l'hivern i l'estiu. Tot això té el seu origen en la percepció dels sentits, oh, fill de Bharata!, i hom ha d'aprendre a tolerar-ho sense pertorbar-se."

Bg 2.14

"Oh, tu, el millor entre els homes (Arjuna)!, la persona que no es pertorba davant la felicitat i l'aflicció, i que roman estable enmig d'ambdues, és sens dubte mereixedora de l'alliberament."

Bg 2.15

"Per a l'ànima no existeix el naixement ni la mort a cap moment. Ella ha arribat a ser, no arriba a ser i no arribarà a ser. L'ànima és innaixent, eterna, permanent i primordial. No es mata quan es mata el cos."

Bg 2.20

"L'ànima mai pot tallar-la en trossos cap arma, ni pot el foc cremar-la, ni l'aigua humitejar-la, ni el vent marcir-la."

Bg 2.23

"L'ànima individual és irrompible i insoluble, i no es pot cremar ni assecar. L'ànima és a tot arreu, i és sempiterna, immutable, immòbil i eternament la mateixa."

Bg 2.24

"Es diu que l'ànima és invisible, inconcebible i immutable. Sabent això, no has d'afligir-te pel cos."

Bg 2.25

"No obstant això, si creus que l'ànima (o el conjunt dels senyals de vida) neix sempre i mor per sempre, així i tot no tens per què lamentar-te'n, oh, tu, el dels poderosos braços!"

Bg 2.26

"Aquell que ha nascut, és segur que morirà, i, després de morir, és segur que hom tornarà a néixer. Per tant, en l'ineludible acompliment del teu deure, no has de lamentar-te."

Bg 2.27

"Tots els éssers creats no són manifestos en el començament, manifestos en la interinitat, i de nou no manifestos quan són aniquilats. Llavors, quina necessitat hi ha de lamentar-se?"

Bg 2.28

Lectures, pregàries i pràctiques

Els mantras que, al llarg del text, apareixen sense traducció són mantras "rahasya", és a dir, mantras secrets, la traducció dels quals solament coneixen els sacerdots. En canvi, els mantras que apareixen traduïts són de domini públic.

Aurdhva Dehika: ritual de purificació i col·locació del taüt

Avui dia a l'hospital o a les funeràries se sol rentar el cos del difunt, si és possible, fóra bo que hi participés algun familiar. Si no és possible, el fill gran o un home membre de la família ha d'aspergir unes gotes d'aigua sobre el cos o sinó sobre el taüt.

Si el cos és dut des d'un hospital al tanatori o a casa del difunt, s'ha de col·locar amb el cap mirant al sud, i ha de sortir orientat amb els peus per davant.

Aquests rituals s'han de fer amb el taüt destapat. Si no fos possible per raons de força major, es col·locarà una foto del difunt sobre el taüt per simbolitzar la presència (descoberta) del cos.

Raksha-dipa Prajvalanam

El purohit encén un llum de *ghi* (mantega aclarida) i el posa en direcció cap al sud. Recita el mantra:

"Bho dipa Brahma rupas tvam karma-sakshi hyavigna-krita
Yavat karma samaptih syat tavat tvam susthiro bhava"

Preta Shuddhi

El *purohit* s'ha d'asseure al costat dret del taüt mirant cap al sud.

La família en aquest moment torna a aspergir aigua beneïda sobre el taüt.

Punyaham

Col·locar un *kumbha* (atuell de coure) amb cinc fulles de mango (si no és possible trobar-ne, substituir-les per fulles verdes similars) sobre un munt de grans d'arròs cru. Omplir amb aigua l'atuell de coure i posar-hi uns quants grans d'arròs a dins.

Recitar els mantras de l'Aghamarsana Suktam següents:

"Hiranaya sringam varunam prapadye tirtham em dehi yachitah"
"Yan maya bhuktam asadhunam papebhyashcha pratigrahah"

Traducció: "Prenc refugi en *Varuna*, el qual és radiant com l'or. O, *Varuna* et prego tinguis la gràcia de salvar-me dels pecats per haver gaudit amb regals de persones que han obtingut guanys per mitjans il·lícits".

"Yan em manasa vacha karmana va duskritam kritam
Tan na indro varuno brihaspatih savita cha punantu punah punah"

Traducció: "Que *Indra, Varuna, Brihaspati i Savitur* m'absolguin a mi i a la meva gent dels pecats que hem comès en pensament, acció o paraula".

"Namo agnaye apsumate nama indraya namo varunaya namo varanyaih
Namo adbhyah yad apam kruram yad amedhyam yad ashantam tad apagachat"

Traducció: "Reverències al foc místic que es troba ocult en les aigües. Reverències a Indra, reverències a Varuna, reverències a l'energia de Varuna, reverències a les forces còsmiques que són manifestes en l'aigua. A través del poder d'aquest cant que tot l'impur, no propici i problemàtic sigui destruït".

"Prajapatyam pavitram satodymagum hiranmayam
Tena Brahma vido vayam putam Brahma punimahe"

Traducció: "Allò que s'ofereix al Creador és pur, amb els nostres preuats esforços tractem de fer-nos coneixedors del Brahman, que la seva saviesa espiritual ens purifiqui".

El *purohit* recita els mantras (sense traducció) i juntament amb els familiars aspergeixen el cos o taüt amb aigua sagrada. Aquesta és una invocació dels rius sagrats i simbolitza que el cos és banyat en les aigües d'aquests rius:

"Gayadini cha tirthanni ye cha punyah shilochayah
Kurukshetram cha ganga cha yamuna cha saridvara"

"Kaushiki chandrabhaga cha sarva papa pranashini
Nanda bhadra vakasa cha gandaki sarayus tatha"

"Bhairavam cha varaham cha tirtham pindarakam tatha
Prithivyam yani tirthani chatvarah sagaras tatha"

"Pretasya vishuddhyartham asmins toye vishantu vai"

"Satyam shuddham tapa shuddham jñana shuddham tathaiva cha"

"Sarva bhutadaya shuddham hala shuddhancha panchama"

Es posen unes gotes de ghi sobre la boca, a les fosses nasals, ulls i orelles del difunt (si no fos possible fer-ho sobre el cos, simbòlicament es fa sobre el taüt tancat) i es recita el mantra següent:

"Om vachante shundhami, pranam et shundhami, chaksus et shundhami
Shrotram et shundhami, nabhin et shundhami, creixen et shundhami
Payun et shundhami charitragums et shundhami"

Traducció: "Purifico la teva paraula, purifico els teus aires vitals, purifico els teus ulls, purifico la teva escolta, purifico els teus actes i els teus romanents també els purifico".

Es cobreix el cos amb una peça de tela (si és possible blanca). Mirant cap al sud, s'ofereixen respectes al Senyor Yama.

Yama Prathana: oracions a Yama, divinitat de la mort

"Yama samyamani nathash shyamalaya namah priya
Danda-bhrin mahisarudho dakshinasyam dishi sthitah"

Traducció: "Oh Senyor de la Mort, rei de l'inframón, espòs de Samyamani, que portes la vara de la justícia i estàs assegut sobre un búfal en direcció sud".

"Yena samhriyate sarvam yena dharmascha rakshyate
Yasmad bibheti loko ayam preta-natha namostute"

Traducció: "T'ofereixo respectes, Senyor de la Mort, aquell que protegeix el Dharma, i que atemoreix el món i especialment a aquells que porten davant teu".

"Ehi dharma britam shrestha, dharma-dharma vicharakah
Dharmena dharayam lloen, dharma tall namostute"

Traducció: "Vine, el millor dels sustentadors del Dharma, el jutge del Dharma i de l'adharma, aquell que fonamenta i sosté el món a través del Dharma. Respectes al Senyor del Dharma".

"Danda fins a dharo-devo, dharma tall maha-balah
Maha-kala maha-deva, dharma murte namostute"

Traducció: "T'ofereixo respecte, personificació del Dharma ,aquell que porta la vara de càstig, el poderós rei del Dharma, una gran divinitat i el temps mateix".

"Namo dharmaya mahate namah papantakaya cha
Jñana vijñana rupaya dharma murte namostute"

Traducció: "Reverències al gran Senyor de la rectitud, l'alliberador de tots els pecats. Reverències a ell, en la forma de la religiositat manifestada en la saviesa".

"Yamaya dharma-rajaya mrityave chantakaya cha
Vaivasvataya kalaya sarva-bhuta kshayaya cha
Audumbaraya dadhnaya nilaya parameshtine
Vrikodaraya chitraya chitra-guptaya vai namo namah"

Traducció: "Reverències al Senyor de la Mort, el controlador final, rei Dharma, el destructor i la fi de totes les coses, fill del déu del Sol, la personificació del temps, el tot poderós, que té la pell blavosa, l'objecte de tota adoració, l'insaciable, misteriós, el qui manté els registres akashics de tot el que s'esdevé".

El purohit solament recita:

"Om kala rupaya vidmahe, danda-dharaya dhimahi, tanno yama prachodayat"

Els familiars de primer grau aixequen el taüt (kartas) i tots, liderats pel purohit, canten:

"Ram naam Satya he i responen satya he satya he"

Traducció: "El nom de Ram és la veritat, és la veritat, és la veritat".

D'allí es dirigeixen al crematori on continuen els rituals.

Rituals del crematori

Kravya Agni Avahanam

Aquesta cerimònia se sol realitzar al crematori, si no es pogués fer allí (per causes de seguretat, prohibicions de fer foc extern, etc.) es pot fer a la casa particular abans de treure el taüt.

En un atuell de fang, s'encén un petit foc (col·locar unes fustes petites i uns trossos de càmfora i encendre amb llumins). S'invoca a Kravya agni recitant:

"Om kravyada nama agnaye namah
Kravyada nama agnim avahayami, sthapayami
Agaccha bhagavan agne smasanau sannidho bhava"

Traducció: "Ofereixo les meves reverències al foc que consumeix el cos, contemplant el foc místic. Invoco el foc místic perquè es faci present en aquest crematori".

Una oblació de ghi o oli de sèsam s'ofereix al foc, i seguidament al cap del difunt (si no es pot destapar el taüt per raons majors, es posarà l'oblació a la tapa del taüt).

Després de recitar el mantra següent, es fa una altra ofrena de ***ghi*** al foc:

"Om pareyivagumsam pravato mahiranu bahubhyah pantham
Anupaspashanam, vaivashvatagum sangamanam jananam yamagum
Rajanagum havisa duvasya svaha, yamaya idam na mama"

Traducció: "Faig ofrenes a Yama el fill de Vivasvant el coneixedor, qui va anar el primer a morir i ha deixat un camí per seguir a molts".

El *purohit* recita el mantra següent i fa una tercera i última oblació de ghi al foc:

> *"Tvam bhutakrij jagad-yone tvam loka paripalakah*
> *Uktas samharakas tasmad etam svargam mritam naya, svaha"*
>
> Garuda Purana (II,4;65)

Traducció: "Oh Senyor, tu ets el creador de totes les entitats, l'origen de l'univers, el protector de totes les criatures. Per favor, per consegüent en la forma del foc, consumeix aquest cos i porta el finat a llocs més elevats".

Pancha Pinda Danam: ofrena de cinc boles d'arròs

Les escriptures esmenten que cal fer una ofrena de sis pindas (boles d'arròs), cadascuna d'elles en els llocs següents i per aquest ordre: (1) el lloc de la defunció; (2) a la porta de la casa particular; (3) en un encreuament de camins; (4) en el lloc de descans en el camí cap al crematori; (5) a la pira, i (6) en el moment de recollir els ossos i les cendres.

Cal una adaptació a la situació a Espanya, on no sempre es mor a casa, la distància del lloc de la mort al crematori se sol recórrer amb cotxe, i on la família no pot recollir personalment les petites restes d'ossos i cendres del mort, ja que li són lliurats pel personal de la funerària dins d'una urna. Aquesta ofrena de cinc boles d'arròs abans de la cremació, més la sisena al final, es fa de forma conjunta en una sola cerimònia.

El purohit s'asseu al costat dret del taüt (ha d'estar obert) mirant cap al sud. Sobre una fulla de plataner, es posen tres peces d'herba kusha amb les puntes cap al sud (si no es troba, posar un tros de tela neta).

Recitar el sankalpa o vot:

> *"Apasavyam harih om tatsat, mama upata ...(nom del mort/a) gotrasya... mama pituh pretaysa pretatva nivritti purvaka sastrokta phala prati-artham bhumi-adi devata tusti-artham cha mritika sthana nimittaka pinda danam karishye."*

En un petit atuell de fang posar aigua, chandan (pasta de sàndal) i flors blanques. Agafar l'atuell amb les mans i dir:

> *"Om adya (nom del mort/a) gotra (el llinatge) mama pituh preta/matuh preta mriti sthana shava nimittaka pinda-sthane atravane niksva et maya diyate tavopatisthatam."*

Fer les pindas amb arròs cuit (prou quantitat per fer cinc boles d'una grandària similar al d'una pilota de tennis), barrejar amb una mica d'aigua i una petita quantitat de farina blanca. Modelar bé la boleta perquè quedi el més esfèrica possible.

Prathama Pinda Danam

Oferir la primera pinda col·locant-la en una cantonada dins del taüt i recitar:

> *"Om adya .... (Nom del mort) gotra .... (Llinatge) mama pituh preta/matuh preta-mrita shtane shava nimittaka aquesta demani et maya diyate tavopatisthanam"*

Abocar una mica d'aigua sobre la pinda i recitar:

> *"Idam shitalam jalam tavopatisthatam*
> *Idam gandhas tavopattisthatam*
> *Ete akshatas tavopatisthatam*
> *Idam bhringaraja patram tavopatisthatam"*

Posar uns pètals de flors sobre la pinda.
Recitar el mantra següent:

> *"Om anadi nidhano devah sankha chakra gada dharah*
> *Avyayah pundarikakshah preta moksha prat bhava"*

Traducció: "Oh etern Senyor dels ulls amb forma de lotus, el qui porta el cargol de mar, el disc i la maça, per favor atorga l'alliberament a aquesta ànima que ha abandonat el cos".

Dvitiya Pinda Danam

Es recita:

> *"Apavasyam Om adya... (Nom mort)gotrasya... (llinatge) mama pituh pretasya pretatva nivritti purvaka sastrokta phala prapti-artham griha vastu adhi-devata tusti-artham nirgama dvara nimittaka pinda danam karisiye"*

S'ofereix l'atuell de fang amb aigua, chandan (pasta de sàndal) i flors blanques. S'agafa l'atuell amb les mans i es diu:

> *"Om adiya... gotra ... mama pituh preta/matuh preta nirgama dvare pantha nimittaka pinda sthane atravane niksva et maya diyate tava upatisthatam"*

Agafar la pinda de la safata i oferir-la dins del taüt en una cantonada. Recitar:

> *"Om anadi nidhano devah sankha chakra gada dharah*
> *Avyayah pundarikakshah preta moksha prat bhava"*

Traducció: "Oh etern Senyor dels ulls amb forma de lotus, el qui porta el cargol de mar, el disc i la maça, per favor atorga l'alliberament a aquesta ànima que ha abandonat el cos".

Tritiya Pinda Danam

Es recita:

"Om adya... (Nom del mort) gotrasya... (El llinatge) mama pituh pretasya pretatva nivritti purvaka shastrokta phala prapti-artham upaghataka bhuta-apasarana-artham chatuspathe kechara nimittaka pinda danam karisye"

Alçar l'atuell de fang amb aigua, pasta de sàndal i flors blanques i recitar:

"Om adya ... (nom del mort) gotra... (Llinatge) preta chatushpathe kechara nimittaka pinda-shtane atravane nikshva et maya diyate tavopatisthatam"

Oferir la tercera pinda en una altra cantonada dins del taüt i recitar:

"Om anadi nidhano devah sankha chakra gada dharah Avyayah pundarikakshah preta moksha prat bhava"

Traducció: "Oh etern Senyor dels ulls amb forma de lotus, qui porta el cargol de mar, el disc i la maça, per favor atorga l'alliberament a aquesta ànima que ha abandonat el cos".

Chaturthi Pinda Danam

Recitar:

"Om adya... (Nom del mort) gotrasya... (el llinatge) mama pituh pretaysa pretatva nivritti purvaka shastrokta phala praptyartham dehasya avahaniya yogyatabhava sampadaka yaksha rakshasa pishachadi tustartham visrama sthane pinda danam karisye"

Amb ambdues mans alçar l'atuell amb aigua, pasta de sàndal i flors blanques i dir:

"Om adya... (nom del mort) gotra... (el llinatge) mama pituh preta/matuh preta visrama sthane bhuta nimittaka aquesta pinda et maya diyate tavopatisthatam"

Agafar la quarta pinda i col·locar-la en una cantonada dins del taüt i recitar:

"Om anadi nidhano devah sankha chakra gada dharah Avyayah pundarikakshah preta moksha prat bhava"

Traducció: "Oh etern Senyor dels ulls amb forma de lotus, el qui porta el cargol de mar, el disc i la maça, per favor atorga l'alliberament a aquesta ànima que ha abandonat el cos".

Panchama Pinda Danam

Recitar:

"Om adya ...(nom del mort) gotrasya...(el llinatge) mama pituh pretasya pretatva nivritti purvaka shastrokta phala praptyartham pretasya cittayam shava haste sadhaka nimittakam pinda danam karisye"

Agafar amb ambdues mans l'atuell amb aigua, pasta de sàndal i flors blanques i dir:

"Om adya ... (nom del mort) gotra ... (el llinatge) mama pituh preta matuh preta chittayam sadhaka nimittaka pinda-sthane atravane niksva et maya diyate tavopatisthatam"

Agafar la cinquena pinda i col·locar-la sobre les mans del difunt i recitar:

"Om anadi nidhano devah sankha chakra gada dharah Avyayah pundarikakshah preta moksha prat bhava"

Traducció: "Oh etern Senyor dels ulls amb forma de lotus, qui porta el cargol de mar, el disc i la maça, per favor atorga l'alliberament a aquesta ànima que ha abandonat el cos".

Shraddanjali: ofrena de pètals de flors

Els familiars donen una o tres voltes al voltant del taüt, començant per la dreta (en sentit contrari al de les agulles del rellotge) encapçalats pel fill home més jove.

Una vegada fetes les voltes, tots els familiars i amics poden oferir pètals de flors als peus del cos, i, si està cobert el taüt, posar-les-hi al damunt.

Es poden cantar els mantras següents durant les voltes i ofrenes:

"Om Namo Bhagavate Vasudevaya"
"Om Namo Narayanaya"
"Om Namo Shivaya"
"Om Shanti Shanti Shanti"

Ghata-bhindanam

Després que s'ha acabat de circumval·lar el taüt, el karta agafa un atuell de fang amb aigua i se'l col·loca sobre la seva espatlla esquerra, i dóna tres voltes (en sentit contrari al de les agulles del rellotge), surt fora del crematori (si no és a l'aire lliure) i llança l'atuell al terra perquè es trenqui. Després, sense mirar enrere, torna al lloc de la incineració.

El *purohit* recita:

"Hiranmayena patrena satyasyapihitam mukham
Tat tvam pusann apavrinu satya dharmaya drishtaye"

Traducció: "La cara de la veritat està coberta amb un disc daurat. Oh Pushan treu-lo, perquè jo que estimo la veritat pugui veure-la".

"Vayur anilam amritam athedam bhasmangatum shariram
Om krato smara kritaggus smara krato smara kritaggus smara"

Traducció: "Que aquesta vida entri en la respiració immortal (Vayu), que aquest cos acabi en cendres. Oh Intel·ligència divina, recorda, recorda allò que s'ha fet. Oh intel·ligència divina, recorda allò que s'ha fet. Recorda".

"Agne naya supatha raye asman visvani deva vayunani vidvan
Yuyodhyasmaj-juhuranam eno bhuyisthante nama uktim vidhema"

Traducció: "Oh Agni el refulgent, tu que posseeixes tot tipus de coneixement i, per tant, ets molt savi. Porta'ns amablement a la senda de la beatitud. Allunya de nosaltres els pecats que ens impedeixen avançar. T'oferim els nostres respectes".

Es tanca el taüt i es porta al forn incinerador.

Kravyada-agni: la incineració

Abocar les cendres de l'atuell de fang damunt del taüt. En alguns llocs permeten encendre un petit foc damunt del taüt abans d'introduir-lo dins el forn crematori. Si és possible, encendre una mica de càmfora i invocar Kravya agni (el foc de la cremació).

"Om kravyada nama agnaye namah
Kravyada nama agnim avahayami, sthapayami
Agaccha bhagavan agne smashanau sannidho bhava"

Traducció: "Ofereixo els meus respectes al foc que consumeix cadàvers, invoco el foc místic que es faci present aquí en aquest crematori".

Fer una ofrena de ghi (una cullerada) sobre el foc a la part alta del taüt.

El *purohit* recita:

"A rabhasva jatavedas tejasvad haro astu et
Shariram asya sam dahayainam dhehi sukritam o loke"

Traducció: "Oh Agni el que ho coneix tot, dóna el teu refugi a aquesta persona, consumeix el seu cos, i porta-la al món de les bones accions".

En el moment que el taüt comença a entrar dins el forn incinerador, el purohit recita:

"Asmat tvam adhi jato si tvad ayam jayatam punah
Asau svargaya lokaya svaha"

Traducció: "Nosaltres que hem nascut de tu, Oh Agni, deixa que ell/ella torni a néixer de tu. I perquè aconsegueixi l'estatge de Svarga, et faig aquesta ofrena".

Els familiars del mort surten del crematori sense mirar enrere i ofereixen Tilanjali (una mescla d'aigua i llavors de sèsam).

El *purohit* recita:

"Om adya… (nom del mort) gotra…(llinatge) nama sadhaka pretatva nivritaye akshaya svarg loka praptyartham etah tilanjalayas et maya diyante tavopatisthatam"

Els fills i parents més propers (germans, nebots, etc.) agafen una mica d'aigua amb llavors de sèsam i les ofereixen al sòl.

Tots marxen del crematori.

Abans d'entrar a casa, s'han d'aspergir unes gotes d'aigua sobre el cos, després prendre una dutxa, i rentar les robes que duien durant la incineració.

Rituals a casa del mort

Dipa Dana Vidhi

A la casa particular, el karta (després d'haver-se banyat) encén un llum d'oli que ha de romandre encès fins a l'últim dia dels rituals.

El *purohit* recita primer i el karta repeteix a continuació:

"Hari om tatsat, govinda, govinda, govinda… (nom del karta) asyam punya tithau.. (llinatge) gotrasya nama pretasya pretatva nivritaye andhakara duri karanartham dipa-danam aham karisye"

Traducció: "Amb motiu d'alleujar la misèria del mort i dissipar la foscor de la ignorància, ofereixo aquest llum".

Només el purohit recita:

"Pretasya andhakara duri karanartham prathama dine aquesta dipaste maya diyate tavopatistetam"

Traducció: "Per tal de dissipar la foscor de la ignorància, en aquest primer dia, faig aquesta ofrena i que el llum sigui per favor acceptat".

"Andhakare maha-ghore mahatta tamasavrite
Tamo nivaranarthaya imam dipam dadamyaham"

Traducció: "La terrible foscor de la ignorància ens embolcalla a tots. Per tant, per dissipar aquesta foscor, jo encenc aquest llum amb la llum del coneixement."

Ghata Dhanam

Emplenar un petit atuell amb aigua i col·locar-lo prop del llum, hi haurà de ser fins al final dels rituals.

El *purohit* recita:

"Harih Om tatsat, govinda, govinda, govinda, ...(nom del karta) asyam punya tithau... (data del dia) gotra... (el llinatge) nama preta pretatva akashe hala panartham sajlo ayam ghatas et maya diyate tavopatistetam"

Asthi Sanchayana Vidhi: recollida de les cendres

La recollida de cendres se sol fer el tercer, setè o novè dia després de la cremació. Hi ha funeràries que lliuren les cendres del mort poques hores després de la cremació, i altres ho fan l'endemà. Si és possible, mirar que sigui com a molt aviat transcorregudes 24 hores, encara que l'ideal serien tres dies.

Agafar l'urna i col·locar-la sobre un petit munt de llavors de sèsam o mostassa, i recitar:

"Apahata asura raksagumsi pisacha ye ksayanti prithivim anu
Anyatreto gacchantu yatraisham gatam manah"

Traducció: "Expulsats estan els dimonis, les forces del caos que ataquen la terra. Que marxin d'aquí cap a un altre lloc".

Després recitar:

"Hari om tatsat govinda, govinda, govinda....(nom del karta) asyam punya tithau (dia, mes i any) gotrasya...(el llinatge) pretasya mama pituh/matuh dahana paschat tritiye (si és el tercer dia) saptame (el setè), navame (el novè) ahani asthi sanchayanam karisye"

Aspergir aigua amb la mà (d'un atuell de fang o coure) sobre l'urna de les cendres, recitar el mantra següent:

"Apavitrah pavitro va sarvavastham gat api va
Yah smaret pundarikaksam sa bahyabhyantarah suchih"

Traducció: "Pur o impur, estant en qualsevol condició, aquell que medita en els ulls del Senyor Vixnu, que són semblats a la flor de lotus, està purificat física i mentalment".

Sasti Pinda Danam

Es recita:

"Hari om tatsat, mama upata ... (nom del mort) gotrasaya ... (el llinatge) pretasya mama pitrasya asthi sanchaya nimittaka pinda-danam aham karisye"

En un atuell de fang, posar aigua, pasta de sàndal i flors blanques. Alçant-lo amb ambdues mans es recita:

"Om adya... (nom del mort) gotra ... (llinatge) mama pituh preta asthi sanchaya nimittaka pinda-sthane atravane niksva et maya diyate tavopatisthatam"

Oferir la sisena pinda (bola d'arròs) al costat de l'urna o recipient amb les cendres.

Bali Danam: ofrena per l'ànima

Aspergir una mica de llet barrejada amb pasta de sàndal sobre l'urna de les cendres. Recitar:

"A tva manasa anartena vacha bramana trayya vidyaya
Prithivyam aksikayam apagum raser na nivapamyasau"

L'urna que conté les cendres s'embolica en un tros de tela de color vermell.

Les cendres, en la mesura del possible, cal evitar portar-les a casa. Les escriptures recomanen abocar les cendres al mar, un riu o llac. Si això no fos possible, cal enterrar-les (les cendres amb el recipient contenidor).

Si s'enterren les cendres, fer un forat a terra, asseure's mirant cap al sud i aspergir amb aigua el forat. Després col·locar l'urna, aspergir amb llet, ghi, i oferir pètals de flors, cobrir amb sorra.

Recitar l'Aghamarshana sukta:

> *"Ritan cha satyam chabhiddhat tapso adhyajayata, tato ratryajaya tatas samudro arnavah, samudrad arnava dadhi samvatsaro ajayata, ahoratrani vidadhad visvasya misato vasi, surya chandramasau dhata yatha purvam akalpayat, divam cha prithivim chantariksham atho svah"*
>
> Rig Veda 10:190

Traducció: "De les austeritats en van néixer la llei eterna i la veritat: llavors es va produir la nit, i llavors va pujar el nivell de les aigües dels mars. Després de les inundacions es va crear l'any i després Dhatar el gran creador, va crear el sol i la lluna, per tant, l'ordre dels dies i les nits. Després va crear el Cel i la Terra, les regions d'aire i llum".

S'escampen les cendres al mar o en un riu; recitar el mateix mantra de més amunt i després escampar les cendres deixant l'urna a banda.

Missatge als familiars

El purohit recita:

> *"Ashmanvati revatissagum rabadhvam uttisthata pratarata sakhayah*
> *Atra jahama ye asanna sevas-shivan vagi abhi vajan uttarema"*

Traducció: "Alceu-vos familiars i amics, ja podeu marxar d'aquest lloc de mort i consolar els afligits per la pèrdua".

Els familiars tornen a la casa i el karta pren un bany o dutxa.

Es continuen els rituals d'ofrenes i lectures dels textos sagrats fins a completar els dotze dies de dol.

El purohit ha de rebre dakshina (un donatiu) que s'avingui als serveis oferts per ell durant els rituals funeraris.

Shraddha

S'observen dotze dies de dol, amb rituals i lectura dels textos sagrats a la casa del difunt. En el desè dia el karta (fill gran o familiar masculí més proper al difunt) s'afaita el cap. Tots s'han de posar alguna peça de vestir nova. La casa ha de ser netejada a fons.

El dotzè dia s'ha d'apagar el llum encès el dia de la defunció (sense bufar) i juntament amb l'atuell d'aigua, dipositar-ho al mar o en un riu, si no fos possible, en un bosc o canyar.

Asaucham

Després d'una mort en el si familiar, es considera que hi ha un període de contaminació a la família. Aquest període d'***Asaucham***, pot durar fins a deu dies com a màxim i un mínim de tres dies (és el més acceptat actualment a Occident). Durant aquest període els homes no s'han d'afaitar, i ningú no ha de tallar-se les ungles, no es pot cuinar amb foc a la casa. És permès que familiars o amics hi portin plats cuinats, i menjar aliments sense cuinar com ara fruites, amanides, etc. Aquells que no són vegetarians, durant Asaucham s'han d'abstenir de menjar qualsevol tipus de carn o peix i ous.

Altres textos possibles

» Garuda Purana

» Bhagavad-gita, capítol 2 i capítol 18 complets.

» Katha Upanishad

Objectes de celebració i significat

En general, el purohit donarà una llista de coses necessàries per a les cerimònies a la família del mort.

Incloem una relació d'estris fonamentals:

» Recipients de fang
» 1 Atuell de fang
» 1 Recipient amb ghi
» Encens
» Llumins o encenedor
» Càmfora
» Pètals de flors, poden ser de: rosa, clavell...
» 6 Clavells blancs
» Pasta de sàndal
» Aigua potable

Acompanyament musical de la cerimònia

Durant les diferents fases dels ritus funeraris, es reciten mantras (fonemes sagrats) i himnes de les escriptures sagrades. Aquests són alguns dels més comuns que poden variar, segons si es tracta d'hindús ***vaishnavas*** (devots de Vixnu), shaivas (devots de Xiva), etc.

> *"Om Namo Bhagavate Vasudevaya"*
> *"Ofereixo els meus respectes al Senyor Vasudeva".*
>
> *"Om Namo Narayanaya"*
> *"Ofereixo els meus respectes al Senyor Narayana".*

"Om Namo Shivaya"
"Ofereixo els meus respectes al Senyor Xiva".

"Hare Krishna/Hare Krishna/Krishna Krishna/Hare Hare
Hare Rama/Hare Rama/Rama Rama/Hare Hare"
"Oh Hare (Deessa mare) ocupa'm en el servei del Senyor Krishna i el Senyor Rama".

"Rama Naam Satya He"
"El nom de Sri Rama és la veritat".

Aquest últim cant es fa quan es porta el cadàver o taüt a coll.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Una de les creences bàsiques del sanatan dharma o hinduisme és la de l'eternitat de l'ànima. Una vegada que mor el cos, l'ànima transmigra cap a un altre cos material. Unida a la reencarnació hi ha el karma o llei d'acció-reacció, segons la qual, depenent dels nostres actes en la vida present, es determinarà quin tipus de cos i situació obtindrem en la següent. Aquesta roda de naixements i morts es diu ***samsara***, i s'acaba quan l'ànima aconsegueix la perfecció espiritual, i en abandonar el cos material torna amb Déu al món espiritual, anomenat Vaikuntha.

La incineració és la forma de "destruir" el cos material inservible (sense ànima o vida) i evitar que l'ànima, tenint inclinació per aquest cos hi torni. Els ***sannyasis*** (renunciants) i altres persones santes (***sadhus***) són enterrats, perquè es diu que han assolit el ***samadhi*** o il·luminació. Els infants menors de cinc anys tampoc són incinerats.

Una explicació molt detallada sobre la mort i reencarnació de l'ànima es pot llegir al capítol segon de la ***Bhagavad-gita***, text sagrat primordial i acceptat per tots els hindús.

Hinduisme o Sanatana Dharma

model Advaita

Josep Maria Duch i Plana

Centre de Ioga Vedanta Sivananda
Divine Life Society – Branch
c/ Cadí 19 baixos 2a 08031 - Barcelona
t: 934 202 821 // 607 85 44 10
c.e.: indomusic33@hotmail.com

Esquema de la celebració

1. **Anthyesthi o antyakarman el sagrament (*samskâra*) de la cremació del cos físic (*sthûla sharîra*).**
2. **Les cerimònies dels tretze dies posteriors a la cremació.**
3. ***Shrâddha* o les oblacions per al cos subtil (*linga sharîra*) del mort, 31 dies després de la cremació.**
4. **L'estada del cos causal (*kârana sharîra*) als mons subtils.**

Salutació - introducció a la celebració

L'ànima del difunt empresonada en el cos ha de ser alliberada a través d'un triple procés. El primer és l'eliminació del cos físic perquè els seus elements tornin a la naturalesa. La tradició permet recórrer als quatre elements (terra, aigua, aire o foc) per accelerar el procés, encara que el més usual és emprar el foc (cremació). Una vegada satisfet el primer objectiu, els següents rituals van encaminats a transformar alquímicament el finat en un ancestre a través d'un cicle de rituals, celebrats generalment els dies imparells, relacionats amb l'aigua i les ofrenes dels fruits de la terra. L'ancestre així preparat haurà de trobar-se amb el jutge que decidirà la seva estada als mons subtils. El tercer objectiu és el de propulsar el cos causal a un dels elevats paradisos del món subtil perquè, alliberat de les càrregues i temptacions terrenals, pugui avançar espiritualment i prengui consciència del seu nucli espiritual o *Âtman*.

Lectures, pregàries i pràctiques

Anthyesthi o Antyakarman, el sagrament de la cremació

Si la mort es pot preveure, es produeix un ritu d'ofrena (*dâna*) de diversos objectes valuosos, per part del mateix malalt, als bramans per generar bon karma o mèrits espirituals tot desprenent-se dels béns materials. Seguidament es reciten mantras procedents del *Bhagavadgîtâ, els Upanishads o el Vishnusahasranâma* (els mil noms de Vixnu). Es reciten els mantras: *om, om namo nârâyanâya o om namah Shivâya*. S'intenta que la consciència es mantingui en l'estat més elevat possible. La tradició hindú ens parla de la importància de l'últim pensament abans de desencarnar i porta molt bons auguris morir recitant el Nom de Déu. Recordem, a manera d'exemple, la mort del Mahâtma Gandhi.

Després d'exhalar l'últim alè es guarneix el difunt amb roba blanca, cendra sagrada, sàndal i flors i se'l purifica amb aigua del Ganges, encens, herbes sagrades, mantras; se li ofrena la llum d'una llàntia (Arathi) i se situen els seus peus mirant al sud. El mantra Om és recitat a cau d'orella. El cos és circumval·lat seguint la direcció de les agulles del rellotge i rep les atencions i la reverència de tota la família com a ésser sagrat que serà ofrenat a Agni, el foc sacrificial. Cants devocionals l'acompanyen. El purohit (braman oficiant) realitza la cerimònia amb la qual s'inicia el viatge del finat al món espiritual.

El cos és transportat pels membres masculins de la família al lloc de cremació situat generalment, al sud o sud-oest. Durant el camí canten:

> *"Ram, Ram Bitlla Bhai i Ramnam satya he, Satya bitlla mukti he."*

Traducció: "Germans, canteu el nom de Déu, el nom de Déu i Només el nom de Déu és Veritable, només Ell ens atorga l'alliberament."

Es porta la flama del foc de la llar per encendre la pira que consumirà el cos i alliberarà l'ànima. En arribar es tria un lloc per a la cremació que és purificat amb aigua, herba sacrificial, mantega,... Se submergeix el cos en l'aigua del riu i és col·locat sobre la pira funerària després de circumval·lar-lo tres vegades. Encomanen l'ànima a Agni:

> *"Oh Agni condueix-lo pel camí favorable cap a la plenitud, Tu que coneixes el nostre comportament. Combat i allunya el mal en nosaltres. T'oferim abundants recitacions."*
>
> (Katha upanishad)

A continuació li posen mantega líquida (*ghî*), al nas, orelles i ulls i quatre peces de fusta en cada direcció, fent una volta entorn seu, seguint les agulles del rellotge. L'oficiant recita cinc mantras tot dibuixant la creu de les direccions (est, sud, oest i nord) i el centre immutable.

> *"Oh Indra, Ser radiant! Tu que ens mantens allunyats de la foscor enviant-nos els rajos del Sol com si fossin fletxes de llum des de l'est. Et saludem Senyor, perquè els teus rajos de llum desvetllin la vida en el nostre interior. Agraïm tot el que ens dónes. Que tots els que ens ofenen i nosaltres mateixos quan ho fem a un altre quedem a les teves mans justes.*
> *Oh Yama, gloriós Senyor de la mort! Tu regnes al sud, oh rei de reis! Tu ens protegeixes de tots els animals verinosos. Que els Teus benaurats rajos de llum de lluna ens banyin i ens atorguin pau i plenitud. Agraïm tot el que ens dónes. Que tots els que ens ofenen i nosaltres mateixos quan ho fem a un altre quedem a les teves mans justes.*
> *Oh Varuna, Senyor majestuós de l'oest! Tu ens protegeixes de tots els perills de la nit . Protegeix la nostra vida a través d'uns aliments adequats. Agraïm tot el que ens dónes. Que tots els que ens ofenen i nosaltres mateixos quan ho fem a un altre quedem a les teves mans justes.*
> *Oh Kubera, autoexigent i joiós Senyor de la riquesa! Tu regnes al nord! Tu ens protegeixes de totes les forces naturals i dels llamps i trons que cauen del cel com fletxes mortals. Agraïm tot el que ens dónes. Que tots els que ens ofenen i nosaltres mateixos quan ho fem a un altre quedem a les teves mans justes.*
> *Oh Vixnu, Senyor omnipresent! Tu regnes fins i tot a les regions inferiors! Sigues el nostre Mestre, guia i protector contra tot allò que ens limita. Agraïm tot el que ens dónes. Que tots els que ens ofenen i nosaltres mateixos quan ho fem a un altre quedem a les teves mans justes."*

Es parla amb l'ànima del difunt i se li donen aquestes instruccions:

> *"En contacte amb aquest foc, el teu ser és purificat. (Se li apropa la flama)*
> *En contacte amb aquesta aigua, el teu ésser recupera la seva naturalesa immortal (L'aspersió amb unes gotes d'aigua consagrada)*
> *Per contacte amb aquesta pasta de sàndal, el teu ser retorna a Déu amb devoció (Se li posa pasta de sàndal al front)."*

Cremació del cos físic (Sthûla sharîra)

El membre de la família home més proper, o un home bo de la comunitat, circumval·la la pira funerària tres vegades amb un recipient de fang sobre l'espatlla esquerra. Després de la tercera volta, llença cap enrere el recipient de fang i en caure es trenca. Llavors canta el mantra Om, encén la pira funerària i recita:

> *"Ànima ara ja pots abandonar aquest cos. Oh Terra, Espai intermedi i Món Espiritual nosaltres us invoquem! Jo encenc aquest foc sacrificial, us demanem les vostres benediccions i que el nostre cor sigui immens i generós com el Cel i fort com la Terra."*

Es crema el cos físic (*sthûla sharîra*) i s'allibera el cos subtil o linga sharîra, de la grandària del polze i dotat de capacitat sensorial i consciència. Se li recorda a l'ànima que tingui present en el seu viatge les seves bones obres. Amb aquest vers de l'Îsha upanishad:

> *"Que la meva energia vital (prâna) s'uneixi a la Vida immortal quan el cos sigui reduït a cendres! Om, oh ment meva, recorda les teves bones obres! Oh ment meva recorda les teves bones obres, recorda-les!"*

El cos subtil serà jutjat per Yama, el Rei de la llei o del dharma i dirigit al món (*loka*) que li correspongui pel seu karma. Podria gaudir de les bones obres realitzades en vida en algun dels cels temporals (*Svarga*) o sofrir en un dels vint-i-vuit inferns (*Naraka*) o aconseguir l'alliberament definitiu (*Mukti*) sense haver de reencarnar mai més. Mentre es produeix el judici post mortem en el pla subtil, es crema el cadàver. Es creu que aquest cos subtil romandrà encara 13 dies al nostre món abans d'abandonar-lo. Mentre es crema el cos s'alliberen els diversos elements que el componien i retornen a la naturalesa i als Devas.

Un text contemporani d'acompanyament ho explica d'aquesta manera:

> *"L'engany còsmic va condensar l'Infinit en el cos finit, i ara les cendres l'han alliberat en el regne infinit. El polsim de terra en el cos esdevé tota la Matèria. Aquell xarrup d'aigua en el cos esdevé els molts oceans. La petita espurna en el cos esdevé la Flama còsmica. El petit alè esdevé l'Alè còsmic. El cel engabiat esdevé els cels inassolibles. La petita ment es transforma en la Ment universal. La limitada voluntat esdevé la Voluntat Totpoderosa. El floc d'emoció esdevé la massa Còsmica del Sentiment. Les mans es transformen en les Teves mans poderoses. Els peus esdevenen els Teus. El cervell esdevé el Teu cervell. L'amor esdevé el Teu Amor incondicional. L'ànima esdevé el Teu omniscient Esperit."*
> *"Oh ànima lliure! Contempla les teves bones accions passades com a escenes en un vast tapís desplegat. No delectis els teus ulls amb nostàlgia en els episodis ja acabats, sinó que mira cap a endavant! Noves aventures t'esperen -fresques, alegres victòries- a mesura que avancis cap a la llibertat perfecta!"*

En la ment i el cor dels presents es recita en silenci una de les pregàries vèdiques més antigues:

> *"Om Asato dt. sad Gamaya, Tamaso dt. Jyotir Gamaya, mritor dt. amritam Gamaya. Traducció: Condueix-nos, oh Senyor, del no ser a l'Ésser, de la foscor a la Llum, i de la mort a la Immortalitat."*

Els membres del grup esperen unes hores fins que la cremació ha finalitzat; tornen a casa i es consolen els uns als altres recordant el finat, abans d'entrar-hi. Com la mort ha suposat un estat d'impuresa (*sûtaka*) per a tota la família, seran necessaris rituals de purificació i diverses austeritats per acompanyar el dol i el viatge de l'ànima. Tant els vius com el finat inicien una etapa d'ascesis privant-se de participar en festes, noces, visita de temples o monjos, escriptura, treball, devocions... També redueixen tota manifestació exagerada de dolor perquè el sentit de l'oïda encara funciona i no se l'ha de lligar a la terra impedint-li el viatge als mons subtils. La vídua es reclou i menja només una vegada al dia.

Les cerimònies dels tretze dies posteriors a la cremació

Primer dia després de la cremació: es fan ofrenes, s'alimenten els corbs i es procedeix al bany purificador (mritika snana). Els familiars no poden tocar paper, escriure o anar a la feina.

Tercer dia després de la cremació: recollida de les restes de la cremació

La família torna al lloc de cremació. Es fan ofrenes amb aigua sobre les cendres de la cremació. Es busquen les restes d'ossos entre la cendra i es guarden en un recipient de fang amb part de les cendres. Altres costums parlen de recollir les restes òssies 12 hores després de la cremació. Es canten mantras dedicats a Yama, Rudra i al difunt. Després d'això els familiars marxaran sense girar-se a mirar enrere i es purificaran amb un bany i oracions. Depenent del grup i de la situació de la família, les restes s'ofrenaran, posteriorment, al riu Ganges o a algun lloc sagrat. En aquests dies es reben breus visites per part d'amics, coneguts i veïns on es recorden les virtuts i bones qualitats del difunt i s'escolta el recitat del Garuda Purana.

Del cinquè al novè dia després de la cremació: tenen lloc diferents ofrenes amb l'objectiu que al finat no li faltin els elements essencials per realitzar el gran viatge post mortem i que neixi al món subtil adoptant una forma espiritual bella. Set dies després de la transició s'acostuma a fer una ofrena de pètals a la seva fotografia. Es reciten diversos mantras significatius per al difunt o grup. Aquí n'oferim un exemple contemporani. Mentre un familiar llegeix el poema "Tu i jo som Un" extret del llibre Murmuris de l'Eternitat, edició de 1949, escrit per Paramahamsa Yogananda, un altre ofrena els pètals sobre la fotografia cada vegada que es diu 'som u':

Tu i jo som u.
"La teva Vida còsmica i jo som u.
Tu ets l'oceà, i jo sóc l'ona; nosaltres som u.
Tu ets la flama, i jo sóc l'espurna; nosaltres som u.
Tu ets la flor, i jo sóc la fragància; nosaltres som u.
Tu ets el Pare, i jo sóc el teu fill; nosaltres som u.
Tu ets l'Estimat, i jo sóc l'amant ; nosaltres som u.
Tu ets l'Amant , i jo sóc la persona estimada; nosaltres som u.
Tu ets la cançó, i jo sóc la música; nosaltres som u.
Tu ets l'Esperit, i jo sóc tota la naturalesa; nosaltres som u.
Tu ets el meu Amic, jo sóc el teu amic; nosaltres som u.
Tu ets el Mestre, i jo sóc el teu devot; nosaltres som u.
Tu ets la meva Mare, jo sóc el teu fill; nosaltres som u.
Tu ets el meu Senyor, jo sóc el teu deixeble; nosaltres som u.
Tu ets l'oceà, i jo sóc la gota; nosaltres som u.
Tu ets el riure, i jo sóc un somriure; nosaltres som u.
Tu ets la Llum, i jo sóc l'àtom; nosaltres som u.
Tu ets la Consciència, jo sóc el pensament; nosaltres som u.
Tu ets Poder Etern i jo sóc la força; nosaltres som u.
La teva pau i jo som u.
La teva alegria i jo som u.
La teva saviesa i jo som u.
El teu amor i jo som u.
És per això que tu i jo som u.
Tu i jo érem u, i tu i jo serem u una vegada més."

I s'acaba amb el mantra del ***Bhagavad gita*** següent:

"Namo namastestu sahasrara kritva punascha bhuyopi namo namaste
Namah purastâdata prishtataste namo-stute sarvata eva sarva"

Traducció: "Oh Esperit còsmic, em prostro davant teu. Tu ets davant de mi, darrere de mi, a la meva esquerra, a la meva dreta. M'inclino davant teu que estàs per sobre de mi i per sota de mi. M'inclino davant teu que estàs al meu voltant. M'inclino davant teu. Tu ets tant dins com fora del meu ser. M'inclino davant teu que estàs a tot arreu, Tu ets omnipresent."

El novè dia després de la cremació: els familiars visiten el temple de Xiva i resen per la pau de l'ànima del difunt. La impuresa (sûtaka) causada per la mort comença a disminuir.

Desè dia després de la cremació: es realitza el primer dels tres shrâddha i s'esvaeix la impuresa (sûtaka) causada per la mort. Es torna al crematori i la vídua expressa el seu dolor. Les ofrenes ara adopten la forma de setze boletes d'arròs bullit (pinda) farcides amb sèsam, ordi i dolços que són aspergides amb aigua cerimonial mentre s'invoca a Vixnu i es reciten mantras com:

"Que siguis transportat al Cel (Svarga) per gaudir dels estats plaents tant temps com el riu Ganges flueixi, tant temps com durin aquestes pedres..."

L'objectiu del shrâddha és embolcallar el cos subtil del difunt amb un cos energètic (***yâtanâ sharîra***) que el propulsarà cap a les regions metafísiques per ser jutjat per Yama. Sinó l'ànima podria quedar desencarnada (***Preta***), atrapada a la terra i convertir-se en un esperit maligne (***Bhûta***). Cada ofrena té com a propòsit modelar una part d'aquest nou cos transportador. Unes flors molt determinades acaben decorant les boletes d'arròs. En aquest punt el fill s'adreçarà a Vixnu amb tot l'amor i devoció per ofrenar una fulla de Tulsi. Recitant:

"om namo nârâyanâya."

Després, els familiars procedeixen a banyar-se, tallar-se el cabell, afaitar-se el bigoti o rapar-se el cap. El purohit consagra l'aigua que purifica a la vídua i les altres dones. Es torna a casa on es netegen a fons els objectes metàl·lics emprats per als rituals. Roman un cert dol que els impedeix participar de la música o de les ofrenes a les divinitats familiars.

Onzè dia després de la cremació: es realitzen tres elaborats ***shrâddhas*** durant tot el dia i se celebra una festa amb ofrenes al foc, alimentació de bramans i alliberament d'animals per acumular mèrits espirituals a través de les bones obres. Es retorna a les devocions i ofrenes a la divinitat tutelar que s'havien interromput durant els deu dies en què el sûtaka imperava. Finalitzat el tercer ritu, l'ànima desencarnada (***Preta***) es converteix en un avantpassat (***Priti***).

Dotzè dia després de la cremació: expulsat el ***sûtaka*** es reprenen les activitats espirituals que requereixen el nivell de puresa vèdica com la recitació del Gâyatrî Mantra:

> *"Om Bhûr Bhuvah Suvaha Tat Savitur Varenyam Bhargava Devasya Dhîmahi Dhiya Jo Nah Prachodayâte"*

Traducció: "Om, nosaltres meditem sobre la Refulgència Espiritual de l'adorable i Infinita Realitat Divina, font dels tres mons: el pla fenomenal, dens o físic (***Bhuh***), el subtil o psíquic (***Bhuvah***) i el causal (***Svah***). Que l'Ésser Suprem estimuli la nostra intel·ligència, perquè puguem realitzar la Veritat Suprema."

I es reprenen les ofrenes a Vixnu, amb la recitació del ***Purusasûkta***, i se li demana al cos subtil que vagi a l'estatge de Yama. El viatge durarà dotze mesos. També es reprèn l'adoració de Xiva. Altres rituals es realitzen perquè el Priti arribi, després del judici, a la llar dels avantpassats (pitriloka). Es dibuixa un ranguli o mandala a terra, es fa el ritual del foc, s'ofrenen boletes d'arròs bullit, s'alimenta les vaques, es convida a menjar a molts bramans... mentre es canten mantras com ara:

> *"Fins a aquest moment has mantingut una aparença de cadàver, però a partir d'ara et vestiràs amb una forma divina com la dels ancestres. Abillat així viuràs a la Casa dels avantpassats (pitriloka) i gaudiràs de tot tipus d'alegries..."*

És el moment d'adreçar paraules de condol i de consol als familiars i d'abraçar-los. Després d'aquesta cerimònia si el purohit dóna el vistiplau des del punt de vista de la correcció dels rituals realitzats, es confirma l'arribada del Pitri al Pitriloka i la família retorna a la forma habitual de vestir, d'alimentar-se, es recupera el bigoti, el cabell,...

Tretzè dia després de la cremació: se celebra una ofrena al foc (***homa***), i s'alimenta els bramans i les vaques. Tot porta bons auguris. S'invoca a la Deessa de la prosperitat, a Vixnu, a Ganesha i es recita l'Om. S'ofrenen cúrcuma i iogurt i es recupera el color vermell dels bons auspicis en la decoració. Durant tretze dies tota la família s'ha esforçat per decantar el pes del karma negatiu del difunt i per obrir el camí als mons subtils al parent que ha viscut la seva transició. La satisfacció per l'últim servei al familiar omple els cors de tots.

Shrâddha, oblacions per a l'esperit del mort 31 dies després de la cremació

Depenent dels grups, se celebra un ritual de memorial 31 dies després de la transició i es posa punt i final al període d'impuresa a causa de la mort. La casa es neteja i purifica a fons. També una vegada a l'any durant 7 o 12 anys o durant tota la vida se celebra el ritu shrâddha. Generalment se celebra l'aniversari (***titi***) de la transició, i, de manera genèrica, també se celebren determinades dates a finals del mes de setembre, abans de les festes de tardor dedicades a la Gran Deessa (***Navaratri***). Altres repeteixen el shrâddha cada lluna nova. En aquest ritu s'envia energia i alegria al desencarnat per tal que continuï el seu viatge espiritual, perquè reposi al món dels Pitris, o se l'anima perquè progressi fins als Cels (***Svarga***). En alguns casos es pretén guiar el difunt perquè reencarni en la mateixa família. El ritu del shrâddha comporta ofrenes d'aigua santificada i boletes d'arròs o pinda. Com sempre, es tracta de purificar i vitalitzar el cos etèric del difunt perquè aconsegueixi el regne dels pares o pitriloka.

> *"Jo invoco Mahavishnu, el protector del Shrâddha. Ell té milers de caps, milers d'ulls , milers de peus. Ell abasta tot l'univers, ho envolta per tots els costats, i encara ho transcendeix. Que els nostres Pitris que són dignes de beure el suc del soma vinguin aquí seguint el camí dels devas, el camí per on ells viatgen. Que gaudeixin de satisfacció amb les ofrenes svadhâ d'aquest sacrifici. Que ells ens beneeixin i ens protegeixin!"*

Hi ha tres plats amb aliment, el primer dedicat a ***Vishvedevas***, el segon a ***Pitres*** i el tercer a ***Mahavishnu***. Es posa una mica de mantega clarificada o ***ghî*** en cada plat i una mica d'aigua al palmell dret mentre es recita el Gayatri Mantra per magnetitzar l'aigua que s'aspergirà sobre els plats d'aliment per purificar-los.

> *"Jo ofereixo l'oblació d'aigua per satisfer els pares, els avis i els besavis."*

Les libacions d'aigua també invoquen l'ajuda espiritual dels devas i mahâdevas (deva tarpana), oferint aigua als lluminosos éssers celestials:

> *"om brahmâ starpayâmi, om vishnu starpayâmi, om rudra starpayâmi, om prajapati starpayâmi"*

S'ofrena aigua als set savis contemplatius nascuts de la ment de Brahmâ, el Creador (sapta risi tarpana):

> *"om sanaka starpayâmi, om sanandana starpayâmi, om sanatana starpayâmi,*
> *om kapila starpayâmi, om asura starpayâmi, om vodhu starpayâmi*
> *om panchashikha starpayâmi"*

S'ofrena el Pitri tarpana: oferir pindas, 15 boletes d'arròs, encendre encens i visualitzar els Pitris al paradís mentre oferim flors o aigua demanant les seves benediccions:

"om bhûh pitris starpayâmi, om bhuvah pitris starpayâmi, om suvah pitris starpayâmi, om bhûr bhuvah suvah pitris starpayâmi, om somâya pitramate svadhâ, om agnaye kavyavâhanâya svadhâ, om yamâyâñgirasvate svadhâ,
svadhâ, svadhâ, svadhâha"

I es fan unes ofrenes d'aigua finals a Yama, el Jutge de la mort, i als seus ajudants (yama tarpana):

"om yamâya namah, om dharmarâjâya namah, om mrityave namah,
om antakâya namah, om kalaya namah, om chitraguptâya namah"

Es conclou amb ofrenes a tots els Devas (Vishvedevas) i a Vixnu:

"Aixequeu-vos, oh Pitris, i aneu amb els Vishvedevas i també amb Vixnu. Que gaudiu de pau, pau, pau. Aquesta ofrena la dediquem a Brahman, a aquell que És". om tat sat brahmârpanamastu vishnave namo vishnave namo vishnave namah. Om, Tat, Sat, Que el ritual hagi complagut al Senyor. Salutacions a Vixnu, salutacions a Vixnu, salutacions a Vixnu".

Es conclou amb la recitació dels mantras per a la pau del món:

"om dyauh Shanti antariksham shântihi Prithivi Shanti âpah Shanti oshadhayaha shântih vanaspatayah shântih
vishvedevâha Shanti brahma Shanti sarvam shântih shântireva shântih la seva mà shântiredhih. om shântih shântih shântih."

Traducció: "Que hi hagi pau al món Celestial, a l'espai intermedi i sobre la terra. Que hi hagi pau a les aigües, a les herbes i als arbres. Que la pau dels Deva sigui amb tots. Que la pau de Brahman sigui amb tots. Que la pau còsmica sigui amb tots. Pau, que tothom gaudeixi veritablement de pau. Om pau, pau, pau."

Els familiars continuen amb la creació de mèrits espirituals tot realitzant bones obres: alimentar ocells, vaques i gossos, plantar i regar arbres, convidar a menjar a bona gent, arreglar camins i ponts, recitar l'om... i invocar a Ganesha per iniciar la nova etapa de la vida amb èxit:

"om gam ganapataye namah"

L'estada del cos causal (Kârana sharîra) als mons subtils

En aquest punt el cos causal reposa al món dels Pitris, o ha arribat a través del bon karma i la devoció fins a algun dels Cels (***Svarga***) amb els quals tingui afinitat, ja sigui el paradís de Vixnu (***Vaikuntha***), el de Krishna (***Goloka***), el de Devi (***Manidvîpa***), el d'Indra (***Indraloka***) o el de Xiva (***Kailasha o Shivaloka***) entre altres. Aquesta estada és temporal abans que la llei de la reencarnació o punarjanma els atregui cap a la terra de nou. Els humans dedicats al camí espiritual i a la meditació poden aspirar a fondre's en el món del goig diví (***ânandaloka***) o en l'infinit (***anantaloka***). D'aquesta manera s'obre la possibilitat de l'alliberament (***mukti***) amb la qual finalitza el cicle de la reencarnació.

Objectes de celebració i significat

Diferents objectes carregats de simbolisme acompanyen el difunt en les quatre etapes. No es tracta d'objectes estranys sinó d'objectes propers a tot hindú i que són santificats amb els mantras. La mantega clarificada representa la saviesa; l'encens de sàndal, la devoció; la flama de les espelmes, la Llum Divina; la fusta de sàndal, la millor fusta per perfumar i elevar l'esperit; l'aigua com a purificador universal i especialment la del riu, també s'utilitza per a les oblacions als ragis; les flors que representen la devoció i l'amor i que s'ofereixen al cadàver i a la fotografia del traspassat; aliments oferts als devas i als diversos animals (corbs, gossos, vaques,...), presents a les rodalies, per generar bon karma.

Acompanyament musical de la cerimònia

En els rituals tradicionals no hi ha presència d'acompanyament musical. Solament el ritme dels mantras vèdics acompanya els rituals de cremació i ofrena. En els formats més actuals s'acostuma a reunir la família per cantar, amb acompanyament de l'harmònium, certs cants (***kirtan i bhajan***) amb una càrrega melòdica i emocional que ajuden els familiars en el dol.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

La vida de l'hindú ortodox està escalonada per diversos sagraments (*samskâras*). L'últim que l'acompanyarà com a ritu de pas o transició és l'anthyesthi. Diversos supòsits ens permetran entendre millor els complexos rituals associats a la mort. Un primer aspecte important és diferenciar entre el karma del difunt; els mèrits que pot adquirir la família i que rebrà l'ànima que ha desencarnat, i la Providència Divina que pot enviar la seva gràcia o benediccions. Aquests tres factors estan implícits en tot el ritual d'acompanyament. Un segon aspecte fa referència a la concepció antropològica que hi és subjacent. L'ésser humà és percebut com un complex de cossos articulats al voltant d'un nucli espiritual (*âtman*). Així el model més habitual és el dels tres cossos: el cos físic (*sthûla sharîra*) que després de la transició s'ofrena al foc; el cos subtil (*linga sharîra*) que s'alimenta amb ofrenes (*pinda*, *shrâddha*, aigua,...) perquè acompanyi l'ànima de naturalesa psíquica, o cos causal (*kârana sharîra*), a les diferents regions del món subtil a les quals pugui aspirar pel seu karma, per tal d'assolir la seva realització espiritual com a Esperit Pur o Âtman. La reencarnació (*punarjanma*) és el mitjà de perfeccionament i finalitza en l'alliberament o *mukti*.

La mort és vista com un important ritu de pas i una ruptura, tant individual com a familiar, que es veu acompanyada per la càrrega de la impuresa (*sûtaka*). La impuresa causada per la mort (*mritaka sûtaka*) comportarà moltes prohibicions als parents i un estil de vida particular que inclou alimentació, vestit,...

El model arquetípic omnipresent és la cremació de l'home braman que totes les altres varna ('castes') intentaran imitar. En aquest protocol s'hi barregen estrats diversos, alguns d'ells procedents de cultes als avantpassats, i moltes creences ocultes com el judici post mortem de Yama després de creuar l'infecte riu de sang (vaitaranî), el viatge al món dels avantpassats,... vistos per alguns com una praxi esotèrica i per d'altres com elements inessencials.

El concepte temporal afecta els rituals. Morir un dissabte o en un dels cinc dies nefastos del ritual lunar de les 27 constel·lacions, comportarà una dosi major d'impuresa. El ritual palesa el diferent ritme temporal als dos mons, el físic i l'espiritual. Mentre que el viatge de l'ànima del difunt triga dotze mesos a assolir la llar de Yama, els familiars realitzen el ritual de celebració dotze dies després de la mort.

Els tipus de mort també pot fer variar el protocol dels rituals. No és el mateix, depenent dels districtes, del dia de defunció, de si la mort s'ha produït a l'estranger, de si és home o dona, mort per accident o malaltia, durant el part o per suïcidi, durant el dia o durant la nit, de si es tracta d'una criatura o d'un renunciant, ...

Determinades persones com els renunciants, les criatures menors de divuit mesos, els morts a causa de picada de serp, els leprosos... solen ser enterrats. Alguns d'ells com els *sadhus o sannyasis* (renunciants) asseguts en la postura de meditació i envoltats de sal. La seva tomba (*samâdhi*) pot convertir-se en un lloc de peregrinació. Els sudras, els descastats i alguns seguidors de Xiva poden ser cremats, o enterrats o llançats al riu.

Sikhisme

Kartar Singh

Kartar Singh Alba
Portaveu de la Comunitat Sikh a Catalunya
t: 34 934 914 536
c.e.: kartar@goldentemple.es

Esquema de la celebració

En el sikhisme la cerimònia fúnebre rep el nom d'Antam Sanskaar, o celebració d'acabament de la vida. En comptes de lamentar la defunció d'una persona, el sikhisme ensenya la resignació a la voluntat del Creador, posant l'accent en el fet que la mort és un procés natural i una oportunitat per a la reunió de l'ànima amb el seu Creador.

1. **Introducció a la celebració**
2. **Abans de la mort**
3. **El dia de la cremació**
4. **Cerimònia *Sahaj Paath Bhog***

Introducció i desenvolupament de la celebració

2.1. Introducció a la celebració

La salutació d'introducció a la celebració és la salutació habitual entre els sikhs.

La salutació inicial entre sikhs varia segons si hom ha estat batejat a l'orde Khalsa o no. En el primer cas, la salutació seria:

Wahe Guru ji ka Khlasa
Wahe Guru ji ki Fateh

Traducció: El Khalsa o "el Pur" pertany a Déu (Wahe Guru) la Victòria pertany a Déu.

I els segons popularment se saluden dient:

"Sat Siri Akal"

Traducció: Gloria al Veritable Ser Immortal

La salutació inicial habitualment dóna entrada al cant dels himnes sagrats o a la recitació de les escriptures amb un ardas previ.

2.2 Abans de la mort

En el llit de mort d'un sikh, familiars i amics han de llegir Sukhmani Sahib[1], el Salm de la Pau, o simplement recitar "Waheguru" per consolar-se i consolar el moribund. Quan es produeix la mort, hom ha d'exclamar "Waheguru, Waheguru, Waheguru" (el meravellós Senyor).

La preparació per a la cremació (generalment el dia abans o el mateix dia de la cremació) consisteix a rentar el cos primer (tradicionalment amb iogurt casolà), mentre els presents reciten el Gurmantar Waheguru o Mul Mantar[2]. Seguidament el cos ha de ser curosament vestit amb roba neta completada amb les Cinc Ks (en cas dels sikhs batejats). Una vegada vestit completament, el cos es transfereix a un taüt.

2.3 El dia de la cremació

En el dia de la cremació, el cos és portat al *gurdwara* o al lloc de vetlla on la congregació recita els *shabads* (himnes) del Siri Guru Granth Sahib[3], per induir la sensació de consol i valor. També es pot comptar amb la participació de *ragis*, o músics devocionals, que toquen mentre els familiars dels difunts reciten "Waheguru" al costat del fèretre. Aquest servei triga normalment de 30 a 60 minuts. En concloure el servei, es recita uns ardas[4] abans de portar el taüt al lloc de la cremació.

En el moment de la cremació es canten alguns *shabads* i es pronuncien discursos finals sobre la persona morta. A continuació, es recita el Japji Sahib[5] seguit del Kirtan Sohila [6]i finalment el *ardas*, anomenat "Antim Ardas" ("Oració Final") que és ofert al difunt. El fill gran o un familiar proper, generalment, inicia el procés de cremació: encén el foc o pressiona el botó de la crema per començar. Aquest servei en general dura aproximadament de 30 a 60 minuts.

Les cendres són posteriorment recollides de cara a ser abocades a un riu proper o en un altre lloc triat pel difunt. Els sikhs no erigeixen monuments sobre les restes dels morts.

Després de la cerimònia de cremació, pot haver-hi un altre servei al gurdwara on a més de cantar el mantra *Akaal* –l'immortal-, hi té lloc la cerimònia Sahaj Paath Bhog, però aquests actes rituals són opcionals.

2.4. Cerimònia Sahaj Paath Bhog

Després de la mort d'un sikh, la família del difunt pot portar a terme una lectura no contínua de la totalitat de Sri Guru Granth Sahib (*Sahaj Paath*). Aquesta lectura (*Paath*) està programada per concloure en el termini de deu dies a partir del moment de la mort de la persona. La lectura pot tenir lloc a la pròpia llar o al *gurdwara* i, en general, comença el dia de la cremació. La conclusió d'aquesta cerimònia anomenada la Cerimònia Bhog marca el final del període de dol.

Generalment, tots els familiars i amics de la família es reuneixen per a la cerimònia Bhog en acabar la lectura del llibre sagrat Siri Guru Granth Sahib. Els músics canten himnes (*shabads*) apropiats, es llegeixen saloks[7] del novè Guru Tegh Bahadur[8], i es recita Ramkali Saad, "la crida de Déu". Després de l'oració final, es procedeix a la Hukam i es distribueix Karah Parshad entre la congregació, un dolç beneït. És habitual oferir langar o menjar de la cuina del gurdwara.

1 Els himnes s'extreuen del llibre sagrat sikh anomenat Siri Guru Granth Sahib, escrit en Gurmukhi, un dialecte del sànscrit. Sukhmani Sahib és una obra escrita pel Guru Arjun Dev, el cinquè guru del llinatge de deu mestres de la tradició fundada per Guru Nanak.
2 Vegeu la secció "textos sagrats".
3 Llibre sagrat dels sikhs escrit en poesia musical clàssica oriental

4 Pregària sikh inclosa en la majoria de cerimònies i en els cinc resos diaris. Vegeu secció "textos sagrats"
5 Primer dels cinc resos diaris dels sikhs recitats a primera hora del matí
6 L'últim dels cinc resos diaris que es recita abans de dormir. Vegeu secció "textos sagrats"
7 vers final
8 Guru Tegh Bahadur és el novè guru-sikh. Els himnes referits són 57 cobles que figuren a les pàgines 1426-29 del llibre sagrat sikh, popularment coneguts com "Bhod de sols". Després de la recitació d'aquestes cobles segueix la recitació de la composició Mundavani de Guru Arjun i Ragamala. Es culmina amb l'extracció de l'Hukam o lectura aleatòria del llibre sagrat després de la pregària o ardas.

Lectures, pregàries i pràctiques

La principal lectura en totes les cerimònies sikhs és el Guru Granth Sahib

Llibre Sagrat: Siri Guru Granth Sahib

Guru Granth Sahib o Adi Granth Sahib Ji Sri (panjabi ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ també anomenat l'Adi Granth o Adi Guru Darbar) és quelcom més que una escriptura dels sikhs. Els sikhs tracten aquest Granth (llibre sagrat) com el seu Guru viu. El text sagrat s'estén al llarg de 1.430 pàgines i conté les paraules exactes pronunciades pels fundadors de la religió sikh (els deu gurus del sikhisme) i les paraules d'altres sants d'altres religions, incloent-hi l'hinduisme i l'islam.

Al Guru Granth Sahib, l'any 1708, se li va donar descendència per via de l'últim dels mestres vius sikhs, Guru Gobind Singh Ji. Aquest darrer mestre sikh abans de morir va dir que després d'ell, els sikhs tractarien al Granth Sahib com el seu subsegüent Guru. Guru Ji va dir - "Sab Sikhan ko hokam hai Guru Manyo Granth", que significa "A tots els sikhs se'ls ordena prendre el Granth com el seu Guru". Així és que avui dia, en ser preguntats, els sikhs respondran que tenen un total d'11 Gurus. (10 en forma humana i el SGGS).

Quan hom visita un gurdwara (temple sikh), pot veure que el Guru Granth Sahib ocupa la part principal del Darbar Sahib o saló més important. El llibre sagrat es col·loca en una plataforma dominant i cobert d'una tela fina, bonica i de color atractiu. La plataforma sempre està coberta per un dosser, també decorat amb materials acolorits valuosos i molt atractius. El text del Granth està escrit en gurmukhi (literalment, "de la boca del Guru"), que es considera un desenvolupament modern de l'antiga llengua sànscrita.

Sukhmani Sahib

Himnes dividits en 24 seccions que apareixen a les Sagrades Escriptures sikhs, a la pàgina 262. Cada secció, anomenada asthpadi conté vuit himnes. Sukhmani significa "Pau en la teva ment". La recitació completa té una durada de 90 minuts aproximadament.

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਆਦਿ ਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥ ਜੁਗਾਦਿ ਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥ ਸਤਿਗੁਰਏ ਨਮਹ ॥ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਦੇਵਏ ਨਮਹ ॥੧॥

"Ek Ong Kar Satgur Prasad. Ad Guré Namé. Jugad Guré Namé. Sat Guré Namé, Siri Gurudev Namé."

Traducció: "Un Creador Universal. Per la gràcia del veritable Guru. Em prostro davant el Guru primordial. Em postro davant el Guru de totes les eres. Em prostro davant el veritable Guru. Em prostro davant el Gran i Diví Guru".

Gurmantar Waheguru

Waheguru (panjabi: ਵਾਹਿਗਰੁ) és el gurmantra o mantra primari; és la referència a Déu Totpoderós; el Creador; l'Ànima Suprema; el qui sosté... La paraula *waheguru* significa literalment "indescriptible saviesa que guia de la foscor a la llum". Déu té molts noms en el sikhisme i *Waheguru* és probablement el més important i el més comú.

Mul Mantra

El " Mul Mantra" és la principal composició[9] continguda dins del Siri Guru Granth Sahib[10]; i és la base del sikhisme. La paraula Mul significa "arrel" o "principal" i mantra significa "cant o so sagrat". Així és que l'expressió significa "Cant principal".

ੴ ਸਤਿ ਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥

॥ ਜਪੁ ॥

ਆਦਿ ਸਚੁ ਜੁਗਾਦਿ ਸਚੁ ॥ ਹੈ ਭੀ ਸਚੁ ਨਾਨਕ ਹੋਸੀ ਭੀ ਸਚੁ ॥1॥

Transliteració:

Ik oa(n)kaar sat naam karta purakh nirbho nirver akaal murath ajuni sebha(n) gur prasaad ||
|| jap ||
aad sach jugaadh sach || he bhi sach naanak hosi bhi sach || 1 ||

Traducció: "El creador de tot és un. La veritat és el seu nom. Ell fa tot, sense por, sense ira, imperible, sense néixer, autorealitzat, realitzat a través de la gràcia del Guru. Medita: Ell va ser veritat en el principi, a través de totes les edats, veritable encara ara. Nanak sempre serà veritat."

Ardas

La paraula *ardas* ਅਰਦਾਸ deriva de la paraula persa razdashat, que vol dir sol·licitud, súplica, pregària, petició a una autoritat superior. És la pregària sikh que es fa abans o després de qualsevol tasca significativa o cerimònia

9 Composada pel fundador del Sikhisme: Guru Nanak Dev
10 Les Sagrades Escriptures sikhs

ੴ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ। ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਸਹਾਇ।
ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਭਗੌਤੀ ਜੀ ਕੀ। ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ੧੦।
ਪ੍ਰਿਥਮ ਭਗੌਤੀ ਸਿਮਰਿ ਕੈ
ਗੁਰ ਨਾਨਕ ਲਈ ਧਿਆਇ। ਫਿਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਤੇ ਅਮਰਦਾਸੁ ਰਾਮਦਾਸੈ ਹੋਈਂ ਸਹਾਇ। ਅਰਜਨ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਨੋ
ਸਿਮਰੋ ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਰਾਇ।
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਧਿਆਈਐ ਜਿਸ ਡਿਠੇ ਸਭਿ ਦੁਖਿ ਜਾਇ। ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਸਿਮਰੀਐ
ਘਰ ਨਉ ਨਿਧਿ ਆਵੈ ਧਾਇ।
ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। (ਦਸਮ ੧੧੯) ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਭ ਥਾਈਂ ਹੋਇ ਸਹਾਇ। ਦਸਾਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹੀਆ ਦੀ ਜੋਤਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ, ਦੇ ਪਾਠ ਦੀਦਾਰ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਚੌਹਾਂ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ, ਚਾਲ੍ਹੀਆਂ ਮੁਕਤਿਆਂ, ਹਠੀਆਂ, ਜਪੀਆਂ, ਤਪੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾ ਨਾਮ ਜਪਿਆਂ, ਵੰਡ ਛਕਿਆਂ, ਦੇਗ ਚਲਾਈ, ਤੇਗ ਵਾਹੀ, ਦੇਖ
ਕੇ ਅਣਡਿੱਠ ਕੀਤਾ, ਤਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ, ਸਚਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਕਮਾਈ, ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਨੇ ਧਰਮ ਹੇਤ
ਸੀਸ ਦਿਤੇ, ਬੰਦ ਬੰਦ ਕਟਾਏ, ਖੋਪਰੀਆਂ ਲੁਹਾਈਆਂ, ਚਰਖੜੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹੇ, ਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਚਿਰਾਏ ਗਏ, ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀ
ਸੇਵਾ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਧਰਮ ਨਹੀ ਹਾਰਿਆਂ, ਸਿੱਖੀ ਕੇਸਾਂ ਸੁਆਸਾਂ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹੀ, ਤਿਨ੍ਹਾ ਦੀ ਕਮਾਈ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।
ਪੰਜਾਂ ਤਖ਼ਤਾਂ, ਸਰਬੱਤ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ।
ਪ੍ਰਿਥਮੇ ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜੀ, ਸਰਬੱਤ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਕੋ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਚਿੱਤ ਆਵੇ, ਚਿੱਤ ਆਵਨ ਕਾ ਸਦਕਾ, ਸਰਬ ਸੁਖ ਹੋਵੇ ।
ਜਹਾਂ ਜਹਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਤਹਾਂ ਤਹਾਂ ਰੱਛਿਆਂ ਰਿਆਇਤ, ਦੇਗ ਤੇਗ ਫਤਹਿ, ਬਿਰਦ ਕੀ ਪੈਜ, ਪੰਥ ਕੀ ਜੀਤ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਸਹਾਇ, ਖ਼ਾਲਸੇ ਜੀ ਕੇ ਬੋਲ ਬਾਲੇ, ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਦਾਨ, ਕੇਸ ਦਾਨ, ਰਹਿਤ ਦਾਨ, ਬਿਬੇਕ ਦਾਨ, ਭਰੋਸਾ ਦਾਨ, ਦਾਨਾਂ ਸਿਰ ਦਾਨ ਨਾਮ ਦਾਨ, ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਇਸ਼ਨਾਨ, ਚੌਂਕੀਆ ਝੰਡੇ ਬੁੰਗੇ ਜੁਗੋ ਜੁਗ ਅਟੱਲ, ਧਰਮ ਕਾ ਜੈਕਾਰ ਬੋਲੋ ਜੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।
ਸਿਖਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨੀਵਾਂ, ਮਤ ਉੱਚੀ, ਮਤ ਪਤ ਦਾ ਰਾਖਾ ਆਪਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ।

Traducció:

"Solament hi ha un Déu Waheguru.

Totes les victòries pertanyen a Déu Waheguru. Que l'espasa de la veritat ens ajudi.

Oh! Assemblea de sants, comença a meditar en l'espasa. Ara transforma la teva consciència i medita en Guru Nanak Dev Ji. Llavors recorda i medita en Guru Arjan, Guru Har Gobind i en el respectat Guru Har Rai Ji. Recorda i medita en Guru Krishan Ji. Guanyant el seu respecte, tot sofriment s'esvaeix.

Recorda i medita en Guru Teg Bahadur Ji i les nou fonts de riquesa seran les teves esclaves. Oh, gloriosos gurus, si us plau, brindeu-nos la vostra ajuda arreu!

Que l'amable i gran desè rei, Guru Gobind Singh, ens ajudi arreu!

Oh! Assemblea de sants, unifiqueu la vostra consciència en la llum divina dels deu reis continguts a la sagrada escriptura, el Siri Guru Granth Sahib Ji.

Experimenteu la bellesa d'aquests ensenyaments divins en el nostre cor i digueu Waheguru.

Oh assemblea de sants! Penseu en els actes dels cinc estimats, dels quatre fills del desè rei que van assolir el martiri, dels quaranta alliberats, dels valents homes i dones sikhs les ànimes dels quals van ser absorbides en la vibració de Déu, que van compartir els seus aliments amb d'altres, que van instaurar els menjadors lliures per alimentar tothom, que es van alçar davant els opressors i van emprar la seva espasa per protegir la veritat i que van ser capaços de passar per alt els errors dels altres.

Totes aquestes persones van ser veritablement pures i l'encarnació de la llum divina, digues Waheguru.

Oh assemblea de sants! Pensa en l'únic sacrifici ofert per aquells homes i dones sikhs que van sacrificar els seus caps per ser arrencats, que es van oferir a ser destrossats per les rodes, a ser cremats vius, que van sacrificar tot el que tenien per mantenir la santedat dels gurdwaras i que mai van renunciar a la seva Dharan. En memòria d'aquestes persones extraordinàries, digues Waheguru.

Oh Senyor! És el desig de la congregació de sants, avui, que meditem en nom teu de manera contínua i que tots els plaers i comoditats que desitgem ens arribin a través d'aquesta meditació.

Oh Senyor! Beneeix-nos amb la teva gràcia i protecció allà on siguem.

Que el menjador de caritat per a tots i la justícia es mantingui. Et preguem que donis la victòria al Dharma i que els teus estimats sants siguin sempre honrats. Digues Waheguru.

Oh Senyor! Beneeix el teu estimat poble amb la benedicció del Sikh Dharma, la benedicció de la disciplina, del coneixement diví, de la fe ferma, la benedicció de la creença, i la més gran benedicció del Nam i del bany purificador a l'Estany de Nèctar dins de les profunditats del nostre propi ésser.

Oh Senyor! Que els cors, les mansions i les banderes hi siguin per sempre. Que la veritat triomfi. Digues Waheguru.

Que les ments del teu estimat es mantinguin humils i la seva saviesa exaltada. Oh Senyor! Tu ets el protector de la nostra saviesa. Oh veritable Pare, Waheguru! Tu ets l'honor dels febles, el poder dels desesperats, el refugi dels abandonats. Humilment pronunciem aquesta pregària en la teva presència."

Part personal de la pregària: (per exemple):

"Hem ofert el Rehras Sahib i el Kirtan Sohila.
Et preguem que perdonis els nostres errors en recitar gurbani i ens beneeixis amb la pau. Et preguem que compleixis els desitjos i aspiracions de tots.
Et preguem també que ens donis l'oportunitat de trobar-nos amb aquestes persones meravelloses a través de les quals podem aprendre a experimentar les meravelles de la naturalesa.
Oh Déu! A través de Sat Guru Nanak Dev Ji, que el seu nom sigui exaltat i que tots els éssers prosperin d'acord a La teva Voluntat.
Waheguru Ji Ca Khalsa, Waheguru Ji Ki Fateh."

Kirtan Sohila

ਸੋਹਿਲਾ ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਦੀਪਕੀ ਮਹਲਾ ੧ ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ॥ ਜੈ ਘਰਿ ਕੀਰਤਿ ਆਖੀਐ ਕਰਤੇ ਕਾ ਹੋਇ ਬੀਚਾਰੋ ॥ ਤਿਤੁ ਘਰਿ ਗਾਵਹੁ ਸੋਹਿਲਾ ਸਿਵਰਿਹੁ ਸਿਰਜਣਹਾਰੋ ॥੧॥ ਤੁਮ ਗਾਵਹੁ ਮੇਰੇ ਨਿਰਭਉ ਕਾ ਸੋਹਿਲਾ ॥ ਹਉ ਵਾਰੀ ਜਿਤੁ ਸੋਹਿਲੈ ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਹੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਨਿਤ ਨਿਤ ਜੀਅੜੇ ਸਮਾਲੀਅਨਿ ਦੇਖੈਗਾ ਦੇਵਣਹਾਰੁ ॥ ਤੇਰੇ ਦਾਨੈ ਕੀਮਤਿ ਨਾ ਪਵੈ ਤਿਸੁ ਦਾਤੇ ਕਵਣੁ ਸੁਮਾਰੁ ॥੨॥ ਸੰਬਤਿ ਸਾਹਾ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਿ ਕਰਿ ਪਾਵਹੁ ਤੇਲੁ ॥ ਦੇਹੁ ਸਜਣ ਅਸੀਸੜੀਆ ਜਿਉ ਹੋਵੈ ਸਾਹਿਬ ਸਿਉ ਮੇਲੁ ॥੩॥ ਘਰਿ ਘਰਿ ਏਹੋ ਪਾਹੁਚਾ ਸਦੜੇ ਨਿਤ ਪਵੰਨਿ ॥ ਸਦਣਹਾਰਾ ਸਿਮਰੀਐ ਨਾਨਕ ਸੇ ਦਿਹ ਆਵੰਨਿ ॥੪॥੧॥ ਰਾਗੁ ਆਸਾ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਛਿਅ ਘਰ ਛਿਅ ਗੁਰ ਛਿਅ ਉਪਦੇਸ ॥ ਗੁਰੁ ਗੁਰੁ ਏਕੋ ਵੇਸ ਅਨੇਕ ॥੧॥ ਬਾਬਾ ਜੈ ਘਰਿ ਕਰਤੇ ਕੀਰਤਿ ਹੋਇ ॥ ਸੋ ਘਰੁ ਰਾਖੁ ਵਡਾਈ ਤੋਇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਵਿਸੁਏ ਚਸਿਆ ਘੜੀਆ ਪਹਰਾ ਥਿਤੀ ਵਾਰੀ ਮਾਹੁ ਹੋਆ ॥ ਸੂਰਜੁ ਏਕੋ ਰੁਤਿ

ਅਨੇਕ ॥ ਨਾਨਕ ਕਰਤੇ ਕੇ ਕੇਤੇ ਵੇਸ ॥੨॥੨॥ ਰਾਗੁ ਧਨਾਸਰੀ ਮਹਲਾ ੧ ॥ ਗਗਨ ਮੈ ਥਾਲੁ ਰਵਿ ਚੰਦੁ ਦੀਪਕ ਬਨੇ ਤਾਰਿਕਾ ਮੰਡਲ ਜਨਕ ਮੋਤੀ ॥ ਧੂਪੁ ਮਲਆਨਲੋ ਪਵਣੁ ਚਵਰੋ ਕਰੇ ਸਗਲ ਬਨਰਾਇ ਫੂਲੰਤ ਜੋਤੀ ॥੧॥ ਕੈਸੀ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥ ਭਵ ਖੰਡਨਾ ਤੇਰੀ ਆਰਤੀ ॥ ਅਨਹਤਾ ਸਬਦ ਵਾਜੰਤ ਭੇਰੀ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਹਸ ਤਵ ਨੈਨ ਨਨ ਨੈਨ ਹਹਿ ਤੋਹਿ ਕਉ ਸਹਸ ਮੂਰਤਿ ਨਨਾ ਏਕ ਤੋਹੀ ॥ ਸਹਸ ਪਦ ਬਿਮਲ ਨਨ ਏਕ ਪਦ ਗੰਧ ਬਿਨੁ ਸਹਸ ਤਵ ਗੰਧ ਇਵ ਚਲਤ ਮੋਹੀ ॥੨॥ ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ ॥ ਤਿਸ ਦੈ ਚਾ- ਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ ॥ ਗੁਰ ਸਾਖੀ ਜੋਤਿ ਪਰਗਟੁ ਹੋਇ ॥ ਜੋ ਤਿਸੁ ਭਾਵੈ ਸੁ ਆਰਤੀ ਹੋਇ ॥੩॥ ਹਰਿ ਚਰਣ ਕਵਲ ਮਕਰੰਦ ਲੋਭਿਤ ਮਨੋ ਅਨਦਿਨੋ ਮੋਹਿ ਆਹੀ ਪਿਆਸਾ ॥ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜਲੁ ਦੇਹਿ ਨਾਨਕ ਸਾਰਿੰਗ ਕਉ ਹੋਇ ਜਾ ਤੇ ਤੇਰੈ ਨਾਇ ਵਾਸਾ ॥੪॥੩॥ ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮਹਲਾ ੪ ॥ ਕਾਮਿ ਕਰੋਧਿ ਨਗਰੁ ਬਹੁ ਭਰਿਆ ਮਿਲਿ ਸਾਧੂ ਖੰਡਲ ਖੰਡਾ ਹੇ ॥ ਪੂਰਬਿ ਲਿਖਤ ਲਿਖੇ ਗੁਰੁ ਪਾਇਆ ਮਨਿ ਹਰਿ ਲਿਵ ਮੰਡਲ ਮੰਡਾ ਹੇ ॥੧॥ ਕਰਿ ਸਾਧੂ ਅੰਜੁਲੀ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ ॥ ਕਰਿ ਡੰਡਉਤ ਪੁਨੁ ਵਡਾ ਹੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਸਾਕਤ ਹਰਿ ਰਸ ਸਾਦੁ ਨ ਜਾਣਿਆ ਤਿਨ ਅੰਤਰਿ ਹਉਮੈ ਕੰਡਾ ਹੇ ॥ ਜਿਉ ਜਿਉ ਚਲਹਿ ਚੁਭੈ ਦੁਖੁ ਪਾਵਹਿ ਜਮਕਾਲੁ ਸਹਹਿ ਸਿਰਿ ਡੰਡਾ ਹੇ ॥੨॥ ਹਰਿ ਜਨ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮਿ ਸਮਾਣੇ ਦੁਖੁ ਜਨਮ ਮਰਣ ਭਵ ਖੰਡਾ ਹੇ ॥ ਅਬਿਨਾਸੀ ਪੁਰਖੁ ਪਾਇਆ ਪਰਮੇਸਰੁ ਬਹੁ ਸੋਭ ਖੰਡ ਬ੍ਰਹਮੰਡਾ ਹੇ ॥੩॥ ਹਮ ਗਰੀਬ ਮਸਕੀਨ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੇ ਹਰਿ ਰਾਖੁ ਰਾਖੁ ਵਡ ਵਡਾ ਹੇ ॥ ਜਨ ਨਾਨਕ ਨਾਮੁ ਅਧਾਰੁ ਟੇਕ ਹੈ ਹਰਿ ਨਾਮੇ ਹੀ ਸੁਖੁ ਮੰਡਾ ਹੇ ॥੪॥੪॥

ਰਾਗੁ ਗਉੜੀ ਪੂਰਬੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥ ਕਰਉ ਬੇਨੰਤੀ ਸੁਣਹੁ ਮੇਰੇ ਮੀਤਾ ਸੰਤ ਟਹਲ ਕੀ ਬੇਲਾ ॥ ਈਹਾ ਖਾਟਿ ਚਲਹੁ ਹਰਿ ਲਾਹਾ ਆਗੈ ਬਸਨੁ ਸੁਹੇਲਾ ॥੧॥ ਅਉਧ ਘਟੈ ਦਿਨਸੁ ਰੈਣਾਰੇ ॥ ਮਨ ਗੁਰ ਮਿਲਿ ਕਾਜ ਸਵਾਰੇ ॥੧॥ ਰਹਾਉ ॥ ਇਹੁ ਸੰਸਾਰੁ ਬਿਕਾਰੁ ਸੰਸੇ ਮਹਿ ਤਰਿਓ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ॥ ਜਿਸਹਿ ਜਗਾਇ ਪੀਆਵੈ ਇਹੁ ਰਸੁ ਅਕਥ ਕਥਾ ਤਿਨਿ ਜਾਨੀ ॥੨॥ ਜਾ ਕਉ ਆਏ ਸੋਈ ਬਿਹ- ਾਹੁ ਹਰਿ ਗੁਰ ਤੇ ਮਨਹਿ ਬਸੇਰਾ ॥ ਨਿਜ ਘਰਿ ਮਹਲੁ ਪਾਵਹੁ ਸੁਖ ਸਹਜੇ ਬਹੁਰਿ ਨ ਹੋਇਗੋ ਫੇਰਾ ॥੩॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਪੁਰਖ ਬਿਧਾਤੇ ਸਰਧਾ ਮਨ ਕੀ ਪੂਰੇ ॥ ਨਾਨਕ ਦਾਸੁ ਇਹੈ ਸੁਖੁ ਮਾਗੈ ਮੋ ਕਉ ਕਰਿ ਸੰਤਨ ਕੀ ਧੂਰੇ ॥੪॥੫॥

Traducció: "Un Déu Creador Universal, per la Gràcia del Veritable Guru Kirtan Sojila (Cançó de Lloança)

Rag Gouri Dipeki, Mejl Guru Nanak, Primer Canal Diví.

En aquesta llar on es medita en el Creador, i les seves lloances hi són repetides, en aquesta llar canta les pregàries de lloança i recorda el Creador. Canta els himnes de lloança del meu Valerós Senyor. (1)

Ofereixo el meu ser en sacrifici per aquella cançó de lloança i goig, per mitjà de la qual, l'Estat Etern és assolit. (1-Pausa)

Per sempre i per sempre el Senyor mira per les Seves criatures i el Donador les observa a una i a totes.

Els teus regals són inapreciables, com podria algú fer-los una estimació? (2)

El dia de les noces ha estat fixat, que es reuneixin els meus estimats i ungeixin l'oli a la porta.

Doneu-me la vostra benedicció, oh companys meus, perquè pugui aconseguir la Unió amb el meu Mestre. (3) Aquesta crida s'ha enviat a cada llar. Medita en el Senyor, oh Nanak, que el dia s'acosta. (4-1)

Rag Rosteix, Mejl Guru Nanak, Primer Canal Diví.

Hi ha sis sistemes d'ensenyament, sis mestres i sis doctrines.

Però el Mestre de mestres és el Senyor amb les Seves diferents manifestacions. (1)

Oh Pare, en aquella llar on les lloances del Creador hi són cantades, coneix-la i canta amb ells, aquí és on rau la teva grandesa. (1-Pausa)

Així com els segons, minuts, hores, dies, setmanes, mesos, estacions, se succeeixen només pel sol, de la mateixa manera una infinitat de formes emanen del Creador, oh, diu Nanak. (2-2)

Rag Danasri, Mejl Guru Nanak, Primer Canal Diví

El cel és la cúpula, el sol i la lluna són els llums, els estels s'enfilen com perles a les òrbites celestes. La fragància del sàndal constitueix el Teu encens, el vent el teu bressol i tota la vegetació el Teu Jardí, oh Senyor lluminós. (1)

Quin meravellós joc de llums s'està construint com a lloança. Aquesta és la Teva adoració perenne, oh destructor de l'odi. Les melodies celestials del shabad, són les percussions del teu temple. (1-Pausa)

Milers són el Teus ulls, però Tu no tens ulls.

Milers són les Teves formes, però Tu no tens forma.

Milers són els Teus peus purs, però Tu no tens peus.

Milers són els Teus nassos, però tampoc tens nas. (2)

Estic astorat i embadalit per la Teva Obra, i enmig de tot això hi ha Llum, i aquesta Llum ets Tu.

Aquesta Llum Teva fa brillar totes les ànimes. (3)

Per l'ensenyament del Guru, la Llum Divina esdevé manifesta. El que sigui que a Ell li plagui, aquesta és la Veritable Lloança.

La meva Ànima està embruixada per la Mel dels Peus de Lotus del Déu, i nit i dia estic desesperat per aquesta dolçor.

Dóna al petit cucut de Nanak, l'aigua de la Teva Misericòrdia, oh Déu, perquè així pugui habitar en el Teu Nom. (4-3)

Rag Gauri Purbi, Mejl Guru Ram Das, Quart Canal Diví.

De luxúria i d'enuig, la vila del cos s'ha saturat. En trobar el Sant Guru, aquests dos enemics han desaparegut. Per virtut del meu bon destí he tingut el Guru i he estat portat fins al Regne de l'Amor del Senyor. (1)

Postreu-vos amb les mans juntes davant el Sant Guru, això és quelcom meravellós.

Fer una salutació amb aquest respecte és en si mateix i una gran virtut en veritat. (1-Pausa)

Els qui viuen en la irrealitat i la Maya, no coneixen la delícia de l'elixir de Déu, en ells hi ha l'espina de l'orgull. Com més s'allunyen de Déu, més se'ls clava i sofreixen un dolor més gran i així porten sobre els seus semblants la proximitat del missatger de la mort. (2)

Els homes de Déu estan absorbits en l'Amor del Nom de Déu i han pogut destruir les amarres i la por a la mort i al naixement. Ells han aconseguit arribar al Suprem i Imperible Déu, el nostre Senyor, la qual cosa els confereix un gran Honor a totes les regions de l'Univers. (3)

Sóc pobre i humil, però sóc Teu, oh Déu el nostre Senyor, salva'm, salva'm, oh, el més Gran d'allò gran. El Naam és l'aliment de l'Esclau Nanak i pel Nom de Déu ell gaudeix de Pau. (4-4)

Rag Gauri Purbi, Mejl Guru Aryan, Cinquè Canal Diví.

Faig una súplica, escolteu, oh amics meus, aquest és el millor moment per servir els Sants.

Aquí mateix guanyeu-vos l'Excel·lència del Nom de Déu i podreu marxar amb Gràcia. (1)

El recinte decorós estarà garantit en l'aquí després. Minut a minut la vida s'acaba, reunint-te amb el Guru, oh home, salda els teus comptes. (1-Pausa)

Aquest món està embolicat en la maldat i en l'escepticisme. Només el qui té la Divinitat de Déu és salvat. Aquell a qui Déu desperta per beure de l'Essència del seu Nom, ve a conèixer del Discurs del Senyor Inefable. (2) Adquireix només aquest Bé pel qual has vingut a aquest món. A través de la Gràcia del Guru, Déu podrà viure en el teu cor. En la teva pròpia llar, en el confort i tranquil·litat podràs obtenir-ne els beneficis i així no enfrontaràs la transmigració novament. (3)

Oh Senyor, cercador de cors, atorgador d'oportunitats, compleix les enyorances del meu cor. El Servent Nanak, demana aquesta felicitat, converteix-me en la pols dels peus dels teus Sants, oh Senyor."

Mundhaavanee per Guru Arjun

ਮੁੰਦਾਵਣੀ ਮਹਲਾ ੫ ॥

ਥਾਲ ਵਿਚਿ ਤਿੰਨਿ ਵਸਤੂ ਪਈਓ ਸਤੁ ਸੰਤੋਖੁ ਵੀਚਾਰੋ ॥

ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਨਾਮੁ ਠਾਕੁਰ ਕਾ ਪਇਓ ਜਿਸ ਕਾ ਸਭਸੁ ਅਧਾਰੋ ॥

ਜੇ ਕੋ ਖਾਵੈ ਜੇ ਕੋ ਭੁੰਚੈ ਤਿਸ ਕਾ ਹੋਇ ਉਧਾਰੋ ॥

ਏਹ ਵਸਤੁ ਤਜੀ ਨਹ ਜਾਈ ਨਿਤ ਨਿਤ ਰਖੁ ਉਰਿ ਧਾਰੋ ॥

ਤਮ ਸੰਸਾਰੁ ਚਰਨ ਲਗਿ ਤਰੀਐ ਸਭੁ ਨਾਨਕ ਬ੍ਰਹਮੁ ਪਸਾਰੋ ॥੧॥

mu(n)dhaavanee mehalaa 5 ||
thhaal vich thi(n)n vasathoo peeou sath sa(n)thokh veechaaro ||
a(n)mrith naam t(h)aakur kaa paeiou jis kaa sabhas adhhaaro ||
jae ko khaavai jae ko bhu(n)chai this kaa hoe oudhhaaro ||
eaeh vasath thajee neh jaaee nith nith rakh our dhhaaro ||
tham sa(n)saar charan lag thareeai sabh naanak breham pasaaro ||1||

Traducció:

"Ambrosia, Cinquè Mehla:

En aquest plat tres coses s'hi han col·locat: la veritat, l'alegria i la contemplació.

El nèctar d'ambrosia del Naam, el Nom del nostre Senyor i Mestre, també s'hi ha col·locat; és el suport de tots.

El qui menja i ho gaudeix, aquest serà salvat.

Això no pot ser abandonat; mantingueu això sempre i per sempre en la vostra ment.

L'oceà fosc del món és travessat, enganxat als peus del Senyor; O Nanak, tot és l'extensió de Déu"

|| 1 ||

Shalok, Cinquena Mehl

ਤੇਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਤੋ ਨਾਹੀ ਮੈਨੋ ਜੋਗ ਕੀਤੋਈ.

Traducció: "No he apreciat el que Tu has fet per mi, Senyor; Només pot fer-me digne."

. ਮੈ ਨਿਰਗਣਿਆਰੇ ਕੋ ਗਣ ਨਾਹੀ ਆਪੇ ਤਰਸ ਪਇਓਈ

Traducció: "Sóc indigne - No tinc cap pena ni virtuts en absolut. Vós heu tingut pietat de mi."

ਤਰਸ ਪਇਆ ਮਿਹਰਾਮਤਿ ਹੋਈ ਸਤਿਗਰ ਸਜਣ ਮਿਲਿਆ.

Traducció: "Vós us vàreu apiadar de mi i em vàreu beneir amb la Vostra misericòrdia, i m'he trobat amb el Veritable Guru, el meu amic."

ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਮਿਲੈ ਤਾਂ ਜੀਵਾਂ ਤਨ ਮਨ ਥੀਵੈ ਹਰਿਆ 0.1.

Traducció: "O Nanak, si estic beneït amb el Naam, visc jo, i el meu cos i la ment successivament flor. || 1 ||"

Objectes de celebració i significat

Segons els ensenyaments sikhs no s'adoren imatges, encara que hi ha un símbol principal anomenat *Khanda*. El *khanda*, un dels símbols més importants del sikhisme, està format per tres armes, cadascuna amb un significat diferent:

» Khanda: espasa erecta que simbolitza el coneixement de Déu; col·locada entre dues espases corbes anomenades kirpans.

» Kirpans: espases corbes que representen la sobirania política i l'espiritual.

» Chakkar, arma en forma de disc que simbolitza la unicitat de Déu.

A la celebració funerària hi pot haver objectes de decoració; quadres de retrats de Guru Nanak i els altres Gurusikhs.

Acompanyament musical de la cerimònia

A la tradició sikh les celebracions funeràries van acompanyades del cant d'himnes devocionals. Aquests himnes figuren al llibre sagrat; els textos del llibre es corresponen a la lletra de les cançons i himnes i fins i tot estan escrits en escales musicals hindús clàssiques. La recitació de textos i himnes habitualment va acompanyada d'instruments musicals, que toquen els ragis o músics

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Els sikhs creuen en la reencarnació i consideren que el naixement i la mort estan estretament relacionats, ja que tots dos són part del cicle de la vida humana, de l'anar i venir fins a l'alliberament final. Durant tota la seva vida, un sikh mira de viure conforme als ensenyaments per poder trencar aquest cicle i tornar a Déu. Per als sikhs, el món i les vides no són més que una mera il·lusió i, per això, un dels principals propòsits del sikhisme és l'emancipació de l'ésser humà de les cadenes d'aquesta quimera. La vida terrenal ofereix aquesta oportunitat: viure una vida virtuosa que permet arribar al més elevat nivell espiritual, que condueix a l'obtenció de la Beatitud Suprema; tal com la llum s'enllaça amb la llum, les ànimes humanes es barregen amb l'Ànima Suprema. La mort és el moment de reunir-se amb el Creador estimat. Per als sikhs, representa un moment de gaubança perquè l'ànima ha estat anhelant aquest moment des que va ser separada d'Ell. Per altra banda, per als sikhs la mort és un aspecte natural de la vida i tenen la ferma creença que la realitat de l'ésser humà és l'Atman (pura consciència o llum) i no el cos físic. El cos és la closca i la veritable essència de l'ésser humà és la seva ànima que, per tant, és indestructible.

Segons els sikhs, l'ànima triga 17 dies a aconseguir el nivell dels èters blaus i durant els primers dies pot quedar-se atrapada en el pla terrestre. Per aquesta raó, els sikhs canten Akal Ustat o Lloança de l'Etern (fragment de la segona balada del Dasam Granth, segona escriptura sikh) per ajudar l'ànima a desprendre's d'aquest pla. Perquè si l'ànima no entén que se n'ha d'anar, es queda com a fantasma, està confusa i no entén el que li ha passat.

L'exhibició pública de dolor en el moment del funeral no és encoratjada, s'aconsella contenir les expressions de pena i, des de la compassió, acceptar la Voluntat Divina.

La cremació és el mètode preferit d'eliminació, encara que, si no és possible, qualsevol altre mètode, com l'enterrament o la immersió en el mar, és acceptable. Atès que no hi ha tomba, qualsevol monument als morts o làpida, etc. no és recomanable, perquè seria contrari al fet de considerar el cos la simple closca de l'ànima de la persona, que n'és la veritable essència.

Ateisme

Joan Carles Marset

Unió d'Ateus i Lliurepensadors (UAL)
c/ Daoiz i Velarde, 30-32 08028 - Barcelona
t: 696 505 636
c.e.:info@ateos.org - www.ateos.org

Associació Europa Laica
c/ Sagasta, 8, 1r 28004 - Madrid
t: 670 55 60 11
c.e.:presidente@europalaica.org - www.laicismo.org

Esquema de la celebració

1. Introducció a la cerimònia

1.1. Rebuda amb música
1.2. Salutació als assistents i breus paraules d'acolliment
1.3. Intermedi musical

2. Parlaments de familiars i amics

2.1. Lectura de text o poema
2.2. Parlament de familiar o persona pròxima
2.3. Lectura de text o poema
2.4. Parlament de familiar o persona pròxima
2.5. Intermedi musical

3. Intervenció final

3.1. Lectura de text o poema (opcional)
3.2. Parlament final per reforçar els llaços comunitaris
3.3. Comiat del difunt i agraïment als assistents
3.4. Música de comiat

El funeral laic o civil té com a funció oferir als ateus i no creients en general una cerimònia de comiat digne en la qual es reti homenatge al mort, d'acord amb les conviccions i desitjos del difunt i de la seva família, sense presència de discursos ni elements de caràcter religiós.

Salutació-introducció a la celebració

La finalitat de la introducció és acollir familiars, amics i altres assistents al funeral en presència del fèretre (o de l'urna) contenint el cos (o les restes) del difunt, per dedicar-li un últim record i transmetre als afins, en un moment especialment dolorós per a ells, el suport i la solidaritat de tots els presents.

És convenient que la cerimònia compti amb un "conductor" que sigui una persona amb experiència en la presentació d'actes públics. Aquest rol també el pot assumir un amic del difunt o de la família, l'alcalde de la població, un regidor o una altra autoritat civil en representació de tota la comunitat.

Durant la cerimònia serà adequat referir-se a les idees del difunt indicant que era ateu o no creient, i fer alguna reflexió entorn de les seves conviccions, encara que el principal és sempre respectar la seva voluntat i, si era el seu desig, que la cerimònia es desenvolupi íntegrament sense referències religioses.

En cas que el difunt hagi estat una persona compromesa en la defensa de l'ateisme, de l'agnosticisme o del laïcisme, es pot recórrer a una organització afí perquè proposi a un dels seus membres com a conductor de la cerimònia. Això mateix és aplicable si el difunt militava en algun partit polític, organització sindical, o bé es trobava compromès amb alguna entitat cívica, activitat o causa social.

El local on es realitzi el funeral pot estar decorat amb flors i objectes que tinguin un significat especial en la vida del difunt, o bé que representin les seves idees i aficions, però no hauria de tenir exposats símbols religiosos. Durant els parlaments també es pot projectar una o més imatges del difunt, i incloure un àlbum de fotografies perquè sigui consultat pels assistents a la cerimònia.

En funerals de persones grans supervivents de la Guerra Civil, no és estranya la presència d'una bandera sobre el fèretre, republicana, comunista... depenent de la ideologia del difunt. En aquest context particular també pot resultar apropiat incloure cançons com Ai Carmela!, l'Himne de Riego o la Internacional durant la celebració.

En general, els tanatoris moderns avui dia disposen de sales polivalents preparades per a la celebració de funerals laics, però si és necessari la cerimònia pot tenir lloc en un local municipal o d'alguna entitat afí al difunt, sempre que estigui degudament condicionat i que compti amb els permisos necessaris. En ocasions la cerimònia pot tenir lloc al cementiri mateix, com el pas previ a la inhumació, si bé al nostre país aquesta pràctica no és gaire comuna.

1.1. Rebuda amb música

És convenient que una música suau i serena acompanyi l'arribada dels assistents per tal de dotar l'acte de calidesa i evitar un silenci que, en ocasions, pot resultar una mica violent incòmode per la presència del fèretre, la tensió emocional del moment, nervis, sanglots, sorolls, etc.

Exemple: sona l'*Intermezzo de l'òpera Cavalleria Rusticana* de Pietro Mascagni. Una alternativa seria utilitzar per exemple *l'Adagio per a cordes* de Samuel Barber.

1.2. Salutació als assistents i breus paraules d'acolliment

Exemple: (en totes les expressions el terme masculí pot ser substituït pel femení, depenent del sexe de la persona morta). El "conductor" de l'acte s'adreça als assistents:

> *"Bon dia a tots: companya, fills, familiars i altres amics de (difunt), moltes gràcies per estar avui aquí amb nosaltres. Ens hem reunit en aquesta sala per retre homenatge al nostre benvolgut amic, i acompanyar en aquest moment tan trist i dolorós els seus familiars i persones pròximes. Amb la nostra presència volem expressar-los el nostre afecte més sincer i solidaritat, alhora que contribuir en la mesura del possible a alleujar el seu dolor per la pèrdua irreparable d'aquest ser estimat. Així mateix volem recordar els bons moments que vam passar al seu costat i algunes experiències que compartim amb ell i que ja formen part de les nostres pròpies vides i dels nostres records més entranyables... etc."*

Lectures, pregàries i pràctiques

1.3. Intermedi musical

Breu intermedi musical (opcional) per contribuir a relaxar la tensió i donar pas a continuació als parlaments de familiars i amics.

En aquesta ocasió es tria una cançó amb un cert significat, com *Imagine*, de John Lenon, que és un cant a la pau i a la unitat de tots els éssers humans en un món sense països, sense cobdícia, i també... sense religions.

2. Parlaments de familiars i amics

Els ateus i no creients en general no disposen d'un protocol establert per a la celebració d'una cerimònia funerària, per la qual cosa l'acte es pot adaptar de la forma més adequada perquè resulti proper i càlid per a la família i els afins del difunt.

En aquesta fase el més habitual és alternar la lectura de textos breus o poemes d'autors reconeguts amb intervencions de caràcter més personal, preparades per persones properes al difunt, que contribueixin a compartir experiències personals, anècdotes de la seva vida o sentiments, amb els assistents. També es pot fer una breu exposició de les conviccions del difunt, si pot ser contextualitzades dins de la seva trajectòria vital.

En cas que el difunt hagués deixat algun missatge o text per ser llegit durant la cerimònia és convenient que la persona designada per a la seva lectura hagi tingut temps per preparar-se-la adequadament. Així mateix, si el difunt hagués escrit algun llibre, poesia o text adequat, un familiar o afí pot procedir a la seva lectura completa, o bé d'un fragment seleccionat.

L'objectiu fonamental d'aquestes intervencions és apropar als presents la figura del difunt i posar en relleu els aspectes positius de la seva vida i de la seva personalitat, perquè els familiars i reunits guardin un record entranyable de la cerimònia.

Els textos triats poden parlar-nos de la vida del difunt, dels moments que hem tingut la fortuna de compartir amb ell, del record que va a deixar per sempre en les nostres vides, i convidar a la reflexió sobre les seves conviccions, opinions i idees.

És habitual que s'incloguin reflexions sobre el sentit de la vida i la mort, però és important recordar que es tractava d'una persona sense conviccions religioses, per la qual cosa no és adequat referir-nos a la possibilitat que "pugui gaudir d'una vida millor en el més enllà", d'un possible "retrobament al paradís", o d'un "futur en un altre lloc o dimensió".

A nivell orientatiu, els aspectes que poden ser tinguts en compte per preparar un parlament d'aquestes característiques són els següents:

» Aspectes de la relació personal com a parella, pare, amic
» Experiències i moments de la vida personal
» Anècdotes compartides
» Trets distintius del seu caràcter
» Idees, opinions i visió general de la vida
» Militància ideològica, política, implicació en activitats cíviques
» Exemples de conducta social
» Aficions, interessos i activitats significatives
» Aspectes de la seva trajectòria i vida laboral
» Detalls relacionats amb la seva formació
» Aportacions destacades en algun àmbit, si n'hi hagués

2.1. Lectura de text o poema

Exemple de text o poema: l'apartat de parlaments podria començar amb la lectura de la lletra de la mateixa cançó Imagine de Lenon que, segons l'exemple, estaria acabant de sonar en aquest moment. Com a alternativa, o complement, es proposa un poema de W. H. Auden.

IMAGINE
"Proveu d'imaginar-vos
que no existeix el cel,
que no hi ha infern a sota,
que a sobre sols hi ha blau.
Imagineu la terra
sols vivint l'instant...

Doncs ara imagineu-vos
que no hi ha cap estat
pel qual morir o matar-se,
ni déus que cridin sang.
Imagineu la terra
tota sempre en pau...

Podeu dir que somio,
però sé que no estic sol.
Veniu doncs amb nosaltres
i serà com un sol món.

Imagineu encara
que no hi ha possessions,
ni més fam ni cobdícia,
que som germans i prou.
Imagineu la terra
tota de tothom.

Podeu dir que somio,
però sé que no estic sol.
Veniu doncs amb nosaltres
i viurem com un sol món."

John Lenon (adaptació d'Isidor Marí)

BLUES DEL FUNERAL

Fora tots els rellotges i el telèfon odiós,
doneu perquè no bordi un os sucós al gos,
tanqueu tots els pianos i, amb els timbals somorts,
traieu el taüt fora, que vinguin ploramorts.

Que els avions voltegin pel cel gemegant fort,
que hi guixin un missatge: El Meu Amor és Mort.
Que portin els coloms llaçades de crespó
i els guàrdies de tràfic guants negres de cotó.

Em va ser Nord i Sud i Llevant i Ponent,
la setmana de feina i el diumenge indolent,
migdia i mitjanit, la parla i la cançó;
jo em creia que l'amor durava sempre: no.

No em vingueu amb estrelles, no en deixeu cap ni una;
desmantelleu el sol i empaqueteu la lluna;
buideu els oceans, talleu el bosc arran,
perquè res ja des d'ara no podrà fer-se gran.

Wystan Hugh Auden

(Traducció de Narcís Comadira)

2.2. Parlament de familiar o reunit

Exemple de parlament: seguiria una intervenció preparada per un familiar, o bé la lectura d'un text que fes referència a les conviccions del difunt.

Exemple de parlament 1:

PRELUDI

Tot neix, tot pansa, tot arriba
al terme ignorat de la seva sort:
a l'oceà l'ona queixosa,
al vent la fulla fugitiva,
l'aurora a la nit,
i l'home a la mort.

Alphonse de Lamartine

"Us adreçaré unes breus paraules en record del nostre amic (el difunt) i m'agradaria començar parlant-vos de l'esperança més que no pas de la tristesa que ens provoca la seva absència, voldria poder mirar-vos als ulls i dir-vos que el nostre amic estarà bé, que no us preocupeu per ell, que un dia tornarem a trobar-nos i a gaudir de nou junts com prometen algunes religions... però no ho faré perquè els no creients estem convençuts que això no és així, que això no és cert, que això no serà possible.

I no obstant això, com us deia al principi us parlaré d'esperança. Tenim la certesa que la nostra vida és finita, sabem que té un final, que no tornarem a abraçar-nos, ni a intercanviar mirades còmplices amb aquells que ja no són amb nosaltres, que no hi haurà un retrobament en el més enllà, però també que no per això hem de perdre la il·lusió, ni renunciar a l'alegria de viure.

Malgrat la tristesa que avui ens corprèn per la pèrdua del nostre amic, sempre hi ha motius per seguir endavant, per somriure i per mirar cap al futur amb il·lusió. És cert que ell ja no és amb nosaltres, però no hem d'oblidar que ha viscut una vida plena i que ha compartit grans moments amb la seva família, amb els seus amics, que s'ha emocionat amb les seves il·lusions i els seus anhels, que ha gaudit de les seves aficions, que ha tingut una vida coherent amb les seves idees, que ha estat un referent per a tots nosaltres i que deixa un record inesborrable en els nostres cors.

Així i tot, és cert, la vida segueix endavant, com ha de ser. Després del fred hivern torna la calor de l'estiu. Els arbres renoven les seves fulles i donen nous fruits cada primavera. Els nostres fills creixen, es fan grans, emprenen el vol i un dia tindran la seva pròpia família i il·lusions pròpies i renovades, perquè això en definitiva és la vida, la renovació permanent de tot el que existeix.

I mentrestant, cadascun de nosaltres mirarem de ser feliços a la nostra manera, ocupar el temps i gaudir d'aquesta experiència tan bella… amb l'esperança d'aconseguir fer aquest món i la vida de les persones que ens van conèixer i van estimar una mica millors…

En un moment tan dolorós és difícil trobar paraules de consol, saber com ajudar els altres a superar la tristesa i la desolació que ens ennuega. Però no puc enganyar-me a mi mateix ni us enganyaré a vosaltres. No puc creure el que no crec, ni tampoc allò en el que no creia el nostre amic (el difunt). Ningú torna del més enllà. Hem de reconèixer les coses com són, mirar la mort a la cara i al mateix temps sentir-nos tremendament joiosos per la increïble oportunitat que hem tingut de viure la vida. Hem de pensar que el nostre amic estaria content també per nosaltres i satisfet de saber que, després d'una vida plena d'experiències, ell ara segueix present en els nostres records.

Amb el seu exemple i humilitat (el difunt) sempre ens va mostrar el camí en els moments difícils. Ara, seguint aquestes mateixes idees i conviccions que a ell li van servir d'inspiració al llarg de la seva vida hem de tractar d'encarar aquest dolorós tràngol i tirar endavant. Per això volem dedicar aquest instant al seu record, i transmetre als seus familiars i amics el nostre afecte i la nostra estima sincera... i fer-los saber que estem a la seva disposició per allò que calgui."

2.3. Lectura de text o poema

Exemple de text:

CARTES A LUCILIO (FRAGMENTS)

"Aquí deixaràs un company, allí n'enterraràs un altre, més enllà en tindràs temença; per entremig d'aquests ensopecs, has de recórrer aquest camí escabrós..."

Lucio Anneo Sèneca

(Lletres a Lucili, volum IV. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1931. Text revisat i traducció del Dr. Carles Cardó. Fragment Lletra CVII, pàg. 46)

"Cada dia morim; cada dia se'ns minva una part de la vida, i fins quan creixem, la vida ens decreix. Perdérem la infància, després la minyonia, després la joventut. Fins al dia d'ahir, tot el temps passat és mort i aquest mateix dia d'avui, ens el partim amb la mort. Així com no és la darrera gota la que estronca el rellotge d'aigua, sinó totes les que havien rajat abans, així aquella darrera hora en què deixem d'ésser no és sola a produir la mort, sinó a consumar-la;..."

(Lletres a Lucili, volum I. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1928. Text revisat i traducció del Dr. Carles Cardó. Fragment Lletra XXIV, pàg. 64)

"La mort és un son tranquil i sense perill. Amb ella s'acaba la felicitat, però també per ella s'allunya la calamitat. Viu prou, i, realitzat, espera la mort."

(Traducció lliure).

Exemple de poesia:

QUAN VINGUI LA PRIMAVERA

"Quan vingui la Primavera,
si jo ja sóc mort,
les flors floriran de la mateixa manera
i els arbres no seran menys verds que la Primavera passada.
La realitat no té necessitat de mi.

Sento una alegria enorme
en pensar que la meva mort no té cap importància.

Si sabés que demà havia de morir
i que la Primavera vindria demà passat,
moriria content, perquè ella vindria demà passat.
Si aquest és el seu temps, ¿quan hauria d'arribar sinó al seu temps?

Em plau que tot sigui real i que tot sigui precís;
i em plau perquè seria així encara que no em plagués.
Per això, si em moro ara, moriré content,
perquè tot és real i tot és precís.

Podeu resar en llatí sobre el meu taüt, si voleu.
Si voleu, podeu ballar i cantar tot al voltant.
No tinc preferències per a quan ja no pugui tenir preferències.

El que sigui, quan sigui, serà el que és."

Alberto Caeiro (Fernando Pessoa)

(Traducció de Joaquim Sala-Sanahuja)

SI, QUAN SIGUI MORT, VOLEN ESCRIURE LA MEVA BIOGRAFIA

"Si, quan sigui mort, volen escriure la meva biografia, no hi ha res més senzill.
Només té dues dates: la de la meva naixença i la de la meva mort.
Entre ambdues coses tots els dies són meus.
Sóc fàcil de definir.
He vist com un damnat.
He estimat les coses sense gens de sentimentalitat.
Mai no he tingut cap desig que no pogués acomplir, perquè mai no he estat encegat.
Fins sentir no fou més per a mi que un acompanyament de veure.
He comprès que les coses són reals i totes diferents unes d'altres;
Ho he comprès amb els ulls, mai amb el pensament.
Comprendre-ho amb el pensament seria trobar-les totes iguals.
Un dia em vingué el son, com a qualsevol infant.
Vaig cloure els ulls, vaig dormir.
Llevat d'això, he estat l'únic poeta de la Natura."

Alberto Caeiro (Fernando Pessoa)

(Traducció de Joaquim Sala-Sanahuja)

2.4. Parlament de familiar o persona pròxima

En aquesta ocasió s'inclou un text més personal per reflexionar sobre les experiències compartides amb el difunt i la nostra relació amb ell.

Exemple de parlament 2:

"La mort només té importància en la mesura en què ens fa reflexionar sobre el valor de la vida", va escriure André Malraux.

"La defunció d'un ser estimat, com (el difunt), amb qui hem compartit tants moments i experiències, ens porta sempre a reflexionar sobre el seu pas per la vida, però també sobre el significat mateix de la vida en general...

Ens porta a preguntar-nos si va arribar a materialitzar les seves il·lusions, els seus somnis, els seus anhels, i inevitablement ens planteja preguntes sobre nosaltres mateixos, sobre com vivim el dia a dia, com podem millorar les coses, les nostres relacions, si fem allò que veritablement desitgem, si controlem la nostra vida o ens deixem portar pels esdeveniments com una fulla bressolada pel vent, què podem esperar del futur i, en definitiva, què ens espera després de la mort, quan tot això s'acabi...

(El difunt) era una persona entranyable, tots els qui el vàreu conèixer ho sabeu del cert. Durant anys va treballar/va militar en aquesta organització de forma exemplar, lluitant per aconseguir els seus objectius/ ideals sense mai no li importés l'esforç que calgués esmerçar per aconseguir-ho. Vaig compartir amb ell més de 10 anys en aquesta organització i, com podeu suposar, he tingut l'ocasió de conèixer-lo prou bé, si és que podem atrevir-nos a dir que alguna vegada arribem a conèixer de debò una altra persona... o fins i tot a nosaltres mateixos.
Era una persona honesta i treballadora, preocupada pels seus companys. En aquest sentit, era el que en diem moltes vegades, sense valorar-ho prou, una persona normal... i no obstant això era també una persona especial. Era especial perquè sempre resultava proper, accessible i estava disposat a col·laborar en allò que calgués. Si un dia arribaves cansat i de mal humor, s'acostava a tu discretament i, en un instant, sense saber gaire com s'ho feia, de sobte et trobaves parlant amb ell de qualsevol cosa intranscendent... o realment transcendent, perquè també tenia inquietuds molt profundes que podia compartir amb tu en el moment oportú, i això el feia ser, com us deia, algú molt proper i especial, almenys ho va ser per a mi...
D'aquesta manera, era capaç de fer-te oblidar els teus problemes o, si més no, aparcar-los durant un temps, relaxar-te una mica i tornar de nou a les teves tasques més animat… Era una persona alegre i optimista, capaç de riure's de qualsevol cosa, però sense ofendre mai ningú. Si tingués l'oportunitat, m'hagués agradat poder-li donar les gràcies per ajudar-me tantes vegades a superar els mals moments amb petits detalls, sense importància aparent però, com sol dir-se, amb la sensació que és en aquests petits detalls on finalment hi ha el veritablement important de les relacions que conformen el dia a dia de les nostres vides… Per tot això, moltes gràcies (el difunt), per tots els moments que hem compartit i, sobretot, per honorar-me durant tants anys amb la teva amistat."

2.5. Intermedi musical

Una vegada finalitzats els parlaments de familiars i amics és convenient introduir un nou intermedi musical abans de donar pas al conductor de la cerimònia perquè faci una última intervenció.

En aquesta ocasió el fragment triat és ***A single petal of a rose***, una peça extreta de ***The Queen's Suite*** de Duke Ellington. Com a alternativa es proposa ***Your song***, d'Elton John.

Intervenció final

El conductor de la cerimònia realitzarà una intervenció final, no gaire extensa, per fer un breu repàs a la vida del difunt, transmetre la solidaritat de tots els presents, i contribuir a reforçar el sentiment de comunitat. Si ho creu convenient també pot iniciar la seva intervenció amb la lectura d'una poesia.

3.1. Lectura de text o poema (opcional)

Exemple de poesia:

"EL VIAJE DEFINITIVO
…Y yo me iré. Y se quedarán los pájaros
cantando;
y se quedará mi huerto, con su verde árbol,
y con su pozo blanco.
Todas la tardes, el cielo será azul y plácido;
y tocarán, como esta tarde están tocando,
las campanas del campanario.
Se morirán aquellos que me amaron;
y el pueblo se hará nuevo cada año;
y en el rincón aquel de mi huerto florido y encalado
mi espíritu errará, nostálgico…
Y yo me iré; y estaré solo, sin hogar, sin árbol
verde, sin pozo blanco,
sin cielo azul y plácido…
Y se quedarán los pájaros cantando."

Juan Ramón Jiménez

3.2. Parlament final per reforçar els llaços comunitaris

Parlament final:

"Una vegada hem tingut ocasió d'escoltar els familiars i amics de (el difunt), i abans d'acomiadar-lo definitivament, voldria compartir amb tots vosaltres una breu reflexió: Epicur, un filòsof grec, fa més de dos mil anys a propòsit de la mort va escriure el següent: "Per què témer la mort?, si mentre nosaltres existim, ella no existeix i quan ella arriba, llavors no existim nosaltres."

En la nostra societat actual, amb el ritme de vida tan atrafegat que portem la majoria, no acostumem a pensar gaire en la mort; però en circumstàncies com aquesta, quan mor un amic o familiar, llavors la mort es presenta implacable davant nostre i no podem evitar sentir una mescla de respecte i indignació. Això és així perquè, en realitat, la mort sempre ens inspira temor, el temor que ens provoca el desconegut. I per a l'home allò més desconegut de tot és, sens dubte, l'evidència de la mort, del final de la vida, que un dia tot s'acaba… Què significa aquest moment? Com comprendre allò que passa amb la mort? Com assumir el pas de la vida a la matèria inerta i a la descomposició del cos en un període tan breu? Com explicar-nos la desaparició de les paraules i els somriures d'aquell que acompanyava les nostres il·lusions, les nostres alegries, que compartia les nostres preocupacions i anhels? Com comprendre que un instant després, de sobte, aquesta mateixa persona tan propera, tan imprescindible, ja no és amb nosaltres? Com acceptar sense més la realitat d'aquesta destinació certa i inevitable?

Avui ens ha deixat el nostre benvolgut amic (el difunt) i ens venen al cap totes aquestes reflexions perquè ja no podem fer res per evitar la seva pèrdua. El seu cos encara és present aquí, però en el fons sabem que ell ja no hi és. El dolor més gran no és afrontar la mort, sinó la pèrdua definitiva d'un ésser estimat, perquè sabem que mai no el podrem recuperar. Per això, quan la mort ens toca de prop deixa en nosaltres un buit tan difícil d'omplir. I també per això, en els moments més durs, només l'afecte i la solidaritat dels nostres amics poden contribuir a mitigar el nostre dolor, a recompondre les nostres seguretats i a afrontar el futur amb enteresa.

Pot semblar una obvietat, però en situacions tan doloroses com la que avui ens ha portat fins aquí és quan podem apreciar de debò la importància de la vida. Perquè el trist no és morir, des que tenim ús de raó sabem que aquest moment ha d'arribar algun dia i, no obstant això, mai tenim la sensació que ens hagi de tocar morir també a nosaltres. I això ens recorda la importància de les coses, ens porta a reconèixer que és més important com vivim que no pas els anys que passem en aquest món, que el fonamental és gaudir la vida mentre en tenim ocasió i contribuir a la felicitat d'aquells que ens estimen i ens acompanyen al llarg d'aquesta aventura.

Un savi, Leonardo da Vinci, va expressar aquestes mateixes idees amb una bonica frase, que diu: "Així com una jornada ben emprada produeix un dolç son, així una vida ben utilitzada causa una dolça mort." Estic segur que el nostre amic va saber emprar bé el seu pas per aquest món i per això deixa un bon record en aquells que el vam conèixer durant la seva vida. I per això estic convençut que ha tingut una mort tranquil·la i serena, conscient que havia sabut esmerçar la seva vida sàviament."

3.3. Comiat del difunt i agraïment als assistents

"Per acabar aquest acte en record de (el difunt), els familiars m'han demanat que us agraeixi a tots els presents la vostra assistència, i el vostre suport. Així mateix, que us comuniqui que per decisió de la família l'enterrament (o la incineració) tindrà lloc demà al cementiri (nom) amb presència només de la família... "

3.4. Música de comiat

Com a comiat per acompanyar la sortida dels assistents es tria un nou fragment d'òpera: l'ària "Glück, das mir verlieb", de l'òpera Die Tote Stadt d'Erich Wolfgang Korngold. Una alternativa pot ser "Ich Ging Zu Ihm" de l'òpera Das Wunder der Heliane, del mateix compositor.

Objectes de celebració i significat

En les celebracions laiques no hi ha cap objecte de celebració específic. Depenent de la tendència de cadascú, de vegades es poden utilitzar objectes personals, però no es fa de manera generalitzada.

Acompanyament musical

Selecció d'obres musicals per a l'acompanyament de la cerimònia:

AABERG, PHILIP. *No wonder they sing*.

ALBINONI, TOMASO. *Adagio en Sol menor.*

BACH, JOHANN SEBASTIAN. A*ria de la suite para orquesta Nº 3*, BWV 1068. II.

BARBER, SAMUEL. *Adagio para cuerdas*, Opus 11.

BARRY, JOHN. *Memorias de África. I had a farm in Africa*.

BIZET, GEORGES. *Los pescadores de perlas. Je crois entendre encore.*

BRIGHTMAN, SARA. *Time to say goodbye.*

CASALS, PAU. *El cant dels ocells.*

CILEA, FRANCESCO. *Adriana Lecouvreur.* Intermezzo.

CILEA, FRANCESCO. *L'Arlesiana. È la solita storia.*

COLDPLAY. *Scientist.*

ELLINGTON, DUKE. *The Queen's Suite. A single petal of a rose.*
ENYA. *The memory of trees. From where I am.*
ENYA. *And winter came. Stars and midnight blue.*
EVANESCENCE. *My immortal.*
GIORDANO, UMBERTO. Andrea Chenier. *La mamma è morta.*
GIORDANO, UMBERTO. F*edora. Intermezzo.*
HORNER, JAMES. *Titanic. My hearth will go on.*
JOHN, ELTON. *Your song*.
KORNGOLD, ERICH WOLFGANG. *Die Tote Stadt. Glück, das mir verlieb.*
KORNGOLD, ERICH WOLFGANG. D*as Wunder der Heliane. Ich Ging Zu Ihm.*
LENNON, JOHN. *Imagine.*
MAHLER, GUSTAV. *Sinfonía Nº 5. IV Adagietto.*
MASCAGNI PIETRO. *Cavalleria Rusticana. Intermezzo*.
MASSENET, JULES. *Thaïs*. Meditación.
MERTENS, WIM. *Close cover.*
MERTENS, WIM. *Educes me. The Fosse.*
NYMAN, MICHAEL. *The Piano. The promise.*
PACHELBEL, JOHANN. *Canon en Re Mayor.*
PROKOFIEV, SERGEI. *Romeo y Julieta. Muerte de Julieta.*
PUCCINI, GIACOMO. *Tosca. E lucevan le stelle.*
PUCCINI, GIACOMO. *La Fanciulla del West. Ch'ella mi creda libero e lontano.*
RAVEL, MAURICE. *Pavana para una infanta difunta.*
SEILER, PETER. *Silent leaves.*
SEILER, PETER. *Waiting for fall.*
THE BEATLES. *Let it be.*
TRADICIONAL CELTA. *World inside my heart.*

Vocabulari bàsic

En les celebracions funeràries laiques no hi ha cap vocabulari específic destacable.

Idees i conviccions bàsiques sobre la mort i el més enllà

Per als no creients no hi ha cap vida després de la mort i la vida a la Terra és l'única vida que realment tenim, per tant, no hi ha cap més enllà i la mort és el final definitiu de l'existència humana. Aquesta concepció de la vida, com un breu període d'existència conscient entre el naixement i la defunció de l'ésser humà, durant el qual tenim l'oportunitat de conèixer, sentir i actuar al món, és radicalment oposada a la visió d'algunes tradicions religioses, que conceben la vida com un mer trànsit cap a una altra vida més plena després de la mort.

D'aquesta forma d'entendre la vida es dedueix que allò que vulguem fer, hem de fer-ho en aquest món abans que ens arribi la mort, perquè en cas contrari no podrem fer-ho mai. La Terra és el lloc on hem de mirar de realitzar els nostres somnis i materialitzar les nostres il·lusions, perquè no tindrem cap possibilitat de fer-ho un cop hàgim mort. És una filosofia que ens anima a gaudir de la vida, però amb la responsabilitat de saber que no hi ha res més enllà i que, per tant, som responsables del nostre destí individual, i també del nostre destí col·lectiu com a gènere humà.

La conseqüència per als qui no creuen en l'existència de Déu és que hem de tractar d'orientar la nostra vida per fer d'aquest món un lloc just i habitable, en el qual tots siguem capaços de viure de forma respectuosa i solidària segons les nostres conviccions, en pau i llibertat. Aquesta filosofia es resumeix en les paraules del lliurepensador agnòstic nord-americà Robert Green Ingersoll, el qual va escriure: "La felicitat és l'únic bé. El lloc per ser feliços és aquí. L'hora de ser feliços és ara. La forma de ser feliços és fer feliços als altres."

Cerimònia interreligiosa i interconviccional

Francesc Torradeflot Freixes

Es poden consultar les principals organitzacions interreligioses presents a l'Estat espanyol a:
www.observatorioreligion.es

Esquema de la celebració

L'ordre següent és orientatiu, no suposa cap prioritat i pot ser alterat en funció dels desitjos, necessitats i possibilitats de la família i amics del difunt.

1. Salutació inicial

2. Espai de la Paraula

2.1. Lectura d'una tradició abrahàmica
2.2. Lectura d'una tradició índica
2.3. Lectura d'altres tradicions espirituals
2.4. Lectura de conviccions no religioses

3. Espai simbòlic estètic

Les cerimònies interreligioses o interconviccionals poden ser de diferents maneres. Són unes celebracions recents i, en la pràctica i en la majoria dels casos, són pròpiament celebracions multireligioses o multiconviccionals llevat que siguin el fruit del diàleg, acord o consens de diverses persones de diferents tradicions, creences o conviccions.

Es tracta majoritàriament de cerimònies que combinen el silenci, la paraula i l'experiència estètica, habitualment poètica i/o musical. No obstant això, aquestes cerimònies poden ser lliurement creatives i innovadores, sempre que respectin els límits que estableix el bon gust i el respecte a la sensibilitat estètica i espiritual de la majoria dels ciutadans. En cap cas s'ha de permetre cap ofensa, menyspreu o discriminació de cap tipus de creença o convicció.

Quan s'hi fa alguna pregària no vol dir que els qui la fan s'adrecin necessàriament al mateix Déu, Divinitat o Realitat Absoluta, ni suposa una adhesió a un sistema particular de creences. En aquest sentit, aquest tipus de celebració apareix com conscientment indefinida. La seva pretensió principal és simplement acompanyar amb dignitat el difunt i la seva família i amistats en l'últim viatge d'un ésser estimat.

És oportú que aquesta cerimònia sigui conduïda per alguna persona que en marqui el ritme i que romangui sempre en un discret segon pla.

El model que presentem és simplement un exemple.

Salutació inicial

Algun familiar, amic o líder espiritual pren la paraula per donar la benvinguda als assistents, informar del sentit i de l'esquema de la celebració i, si es considera oportú, comunicar algun missatge o missatges de la família. Si s'utilitza un llenguatge clarament religiós s'ha de procurar que sigui inclusiu. Així, per exemple, es pot parlar de Realitat Última o Absolut en lloc de Déu, ja que només algunes tradicions religioses són teistes. Les tradicions teistes no se solen molestar si s'utilitza un llenguatge filosòfic més genèric.

Pot donar-se la presència real o simbòlica del difunt – a través d'alguna foto o objecte identificatiu, situats en un lloc visible i destacat.

Aquest espai pot anar precedit per alguna breu anotació musical

Espai de la Paraula

El temps dedicat a les lectures de les tradicions espirituals de les diverses creences i conviccions no ha de ser gaire extens. No és necessari que es llegeixin lectures de moltes tradicions, sinó que és aconsellable una selecció en funció de les preferències i sensibilitats reconegudes del difunt o dels seus familiars.

És preferible que les lectures les facin persones diferents i, si és possible, amb veu clara, habituades a parlar en públic i de divers gènere.

És recomanable que els assistents disposin del text escrit, bé mitjançant un fullet o bé mitjançant la projecció del text en una pantalla.

Cadascuna de les lectures pot ser introduïda amb antelació, però no és imprescindible.

Si es fan comentaris de les lectures, ha de fer amb posterioritat, breument i per persones autoritzades per la família.

La identificació i selecció de les lectures es pot fer personalment consultant els textos dels altres capítols o fitxes o bé utilitzant els exemples orientatius que presentem a continuació.

Lectura d'una tradició abrahàmica

"El Senyor és el meu pastor:
no em manca res.
Em fa descansar en prats deliciosos,
em mena al repòs vora l'aigua,
i allí em retorna.
Em guia per camins segurs,
per amor del seu nom;
ni que passi per la vall tenebrosa,
no tinc por de cap mal.
Tu, Senyor, ets vora meu:
la teva vara i el teu bastó
em donen confiança.
Davant meu pares taula tu mateix
enfront dels enemics;
m'has ungit el cap amb perfums,
omples a vessar la meva copa.
Ben cert, tota la vida m'acompanyen
la teva bondat i el teu amor.
I viuré anys i més anys
a la casa del Senyor."

Salm 23

Lectura d'una tradició índica

"Condueix-nos de la ignorància a la Veritat
Condueix-nos de la foscor a la Llum
Condueix-nos de la mort a la Immortalitat
Om, Pau, Pau, Pau"

Brihadaranyaka Upanishad, 1, 3, 28

Lectura d'altres tradicions espirituals

"Jo ja no veig més la mort; només veig el meu Senyor, el Déu. Estic lliure d'afliccions, i habito en una Pau Permanent. Els meus enemics s'han tornat els meus amics, i els malfactors s'han tornat per a mi piadosos en el cor. I ara trobo Pau i Èxtasi arreu. Tant com conec el meu Senyor, així mateix conec el que és la Pau. Milions d'afliccions que van infestar el meu cos es van convertir en Èxtasi mateix, que ve del trànsit de l'Equilibri. Aquell que coneix el seu Ser, veu el Senyor prevalent en tot; no el toca cap aflicció ni maldat . La meva ment ha retornat a la seva puresa original, però només ho vaig saber quan vaig morir per a mi mateix. Diu Kabir, aquesta, en realitat, és la forma de submergir-se en l'Èxtasi, que hom deixi de tenir por i deixi de provocar-ne a d'altres."

Guru Grant Sahib p. 327/422

Lectura de conviccions no religioses

"Aquí deixaràs un company, allí n'enterraràs un altre, més enllà en tindràs temença; per entremig d'aquests ensopecs, has de recórrer aquest camí escabrós..."

Lucio Anneo Sèneca (fragments de Cartes a Luciclio)
(Lletres a Lucili, volum IV. Fundació Bernat Metge. Barcelona, 1931. Text revisat i traducció del Dr. Carles Cardó. Fragment Lletra CVII, pàg. 46)

"Cada dia morim; cada dia se'ns minva una part de la vida, i fins quan creixem, la vida ens decreix. Perdérem la infància, després la minyonia, després la joventut. Fins al dia d'ahir, tot el temps passat és mort i aquest mateix dia d'avui, ens el partim amb la mort. Així com no és la darrera gota la que estronca el rellotge d'aigua, sinó totes les que havien rajat abans, així aquella darrera hora en què deixem d'ésser no és sola a produir la mort, sinó a consumar-la;..."

Id. Fragment Lletra XXIV, pàg. 64

"La mort és un son tranquil i sense perill. Amb ella s'acaba la felicitat, però també per ellas'allunya la calamitat. Viu prou; i, realitzat, espera la mort."

(Traducció lliure)

Altres textos possibles

"Els nostres savis digueren: "Així com les seves cares no són iguals, tampoc ho són les seves idees". Cada home és "un" en nombre, però també és "únic". És diferent dels altres, hi ha en ell alguna cosa especial, pròpia, original. Alguna cosa que no hi és en els altres de la mateixa manera. Aquesta unicitat, aquesta especificitat que li és pròpia, el fet que cada home és ell mateix i, per tant, diferent de tots els altres homes, és el reflex del diví que hi ha en l'home. Per què fem el dol? Per allò que "vam perdre i no oblidem", per alguna cosa que s'ha perdut i que és impossible de recuperar. Aquesta actitud resulta clara quan es tracta de la mort d'un gran líder, d'un geni sorprenent, d'un ésser extremadament caritatiu. És difícil llavors omplir el buit que ells deixen amb la seva partida. Però la noció de dol s'aplica a tots els homes, i no només a aquests individus selectes. Observem dol pel líder i per l'home del poble, pel savi i l'ignorant, pel misericordiós i per aquell que s'aprofita del seu proïsme. Així ho hem après: "El que es troba al costat d'un mort en el moment en què l'ànima abandona el cos, ha d'esquinçar les seves robes. A què s'assembla això? A un llibre de la Torà que es crema...". D'això se'n dedueix que és impossible substituir un home, qualsevol home que ha mort. No diem llavors: "Se n'ha anat un sabater — en vindrà un altre al seu lloc, vindrà un altre empleat en lloc del que se'n va anar; un altre venedor substituirà al que ha marxat.... Perquè un home — qualsevol home — no té preu, no és "un" que es pot substituir per un altre, sinó "l'únic", l'amo d'allò especial i propi que cap altre home no posseeix..."

"L'home únic", Rabí Yosef D. Soloveitchik Z"L[1]

"Quan Jesús arribà, va trobar que Llàtzer ja era al sepulcre des de feia quatre dies. Betània és a prop de Jerusalem, cosa de tres quilòmetres, i molts dels jueus havien vingut a donar el condol a Marta i Maria per la mort del seu germà. Quan Marta va saber que Jesús arribava, sortí a rebre'l. Maria es quedà a casa. Marta digué a Jesús:--Senyor, si haguessis estat aquí, no s'hauria mort, el meu germà. Però, fins i tot ara, jo sé que Déu et concedirà tot el que li demanis. Jesús li diu: -El teu germà ressuscitarà. Marta li respon: -Ja sé que ressuscitarà en el moment de la resurrecció, el darrer dia. Li diu Jesús: -Jo sóc la resurrecció i la vida. Qui creu en mi, encara que mori, viurà; i tot aquell qui viu i creu en mi, no morirà mai més. ¿Ho creus, això? Ella li respon: -Sí, Senyor: jo crec que tu ets el Messies, el Fill de Déu, el qui havia de venir al món."

Evangeli de Joan 11,17-27

1 Acrònim de "Zijronó LiBerajá" ("de beneït record", en hebreu) que s'utilitza per referir-se a una persona jueva quan ha mort.

"A tot humà li hem posat al coll el seu destí, com és escrit en les entranyes d'un ocell. El dia de la resurrecció, farem sortir una escriptura, que ell trobarà desenrotllada, oberta."Llegeix del llibre la teva part. Avui veuràs, tu sols, el teu compte".
El qui segueix el bon camí, ho fa, és cert, pel seu profit. El qui camina extraviat, ell s'extravia, contra ell mateix. Noportarà ningú la càrrega d'altres persones!"

Alcorà 17, 14-15

"De la mateixa manera que els rius, discorrent, es dissolen en l'oceà i perden la seva individualitat, així el savi, alliberat de la individualitat, se submergeix en el diví Esperit universal, el més alt d'allò més alt."

Mundaka Upanishad, 3, 2, 8

"La forma és buit, el buit és forma; la forma no difereix del buit el buit no difereix de la forma; el que sigui forma, és buit; el que sigui buit és forma. Així també són les sensacions, percepcions, impulsos i la consciència. Tots els fenòmens són buits. No són produïts o aniquilats, ni impurs ni immaculats, ni incomplets ni enters. Així Shariputra, en el buit no hi ha forma, ni sensacions, ni percepcions, ni impulsos, ni consciència; no hi ha ull, orella, nas, llengua, cos ni ment; no hi ha formes, sons, olors, sabors, tactes, ni objectes mentals; no hi ha consciència dels sentits. No hi ha ignorància ni extinció de la ignorància. Ni hi ha tot allò que procedeix de la ignorància; ni vellesa, ni mort, ni extinció de la vellesa i la mort. No hi ha sofriment, ni la seva causa, ni el seu cessament, ni sendera d'alliberament. No hi ha coneixement, ni assoliments, ni n'hi ha la manca. Així Shariputra, el Bodhisattva, lliure de l'aferrament, recolza en el Budisme o Buda Dharma perfecció de la saviesa, i viu sense vels mentals. Així s'allibera de la por i de les seves causes i aconsegueix el Nirvana."

Sutra del cor (fragment)

"(...) No t'angoixis, ni et deixis anar, ni sospiris, ni et queixis, ni ploris; ja que l'agitació i el dol afecten profundament la seva ànima en el domini diví. Aquest estimat fill teu es dirigeix a tu des del món ocult: 'Oh mare bondadosa, no et lamentis, (...) i no t'afligeixis; jo no sóc dels que s'han perdut, ni he estat aniquilat, ni destruït. M'he despullat de la forma mortal i he hissat la meva ensenya en aquest món espiritual. A continuació d'aquesta separació hi ha la companyia imperible. Tu em trobaràs en el cel del Senyor, immers en un oceà de llum'."

'Abdu'l-Bahá

"Néixer no és un principi; morir no és un final. Hi ha existència sense límits; hi ha continuïtat sense un punt inicial. L'existència sense límits és l'espai. La continuïtat sense un punt inicial és el temps. Hi ha naixement, hi ha mort, hi ha sortida, hi ha entrada. Allò a través del que hom entra i surt sense veure'n la forma, això és la Porta de Déu."

Chuang Tzu, 23

Espai simbolicoestètic

Una celebració multiconviccional o interconviccional ha de procurar ser austera i sòbria en l'ús de símbols i de rituals. L'escenari òptim és no usar símbols ni rituals de cap tipus o, com a molt, fer servir simplement símbols relacionats amb els elements naturals bàsics comuns i rituals simples, breus i inequívocs.

El silenci i els exercicis i pràctiques que el faciliten són òptims i solen generar el consens més ampli i inclusiu. El silenci es pot practicar després de les lectures i de les peces musicals. La seva durada pot ser més àmplia si es redueixen els temps de lectura, el nombre de parlaments i la gestualitat simbòlica i ritual. No obstant això, si els familiars així ho acorden també es pot escoltar o interpretar música d'una o de diverses tradicions religioses o espirituals amb o sense instruments.

En el cas de la interpretació de cants per part d'algun solista o cor, és aconsellable no sol·licitar l'acompanyament del cant a la resta de l'assemblea reunida per respecte als membres d'altres creences o conviccions. Si, malgrat tot, es decidís convidar a participar en la celebració a través del cant comú, s'hauria de fer amb molta delicadesa i deixant sempre clar el respecte a les creences i conviccions pròpies de cadascun dels assistents que podrien arribar a sentir-se incòmodes i considerar la invitació a cantar plegats com una incitació a una adhesió pública contrària a la seva consciència.

No és gens recomanable l'ús passiu, en la decoració ambiental, o actiu, durant la celebració, de símbols religiosos particulars, llevat que sigui acordat prèviament per familiars i amics i que es garanteixi el respecte a la sensibilitat del difunt.

Vocabulari bàsic

(Vegeu annex)

Creences bàsiques sobre la mort i el més enllà

Les pròpies d'alguna o de diverses de les creences o conviccions existents o del qui no en té o no necessita tenir-ne cap en particular.

Vocabulari bàsic

Església catòlica
exèquies amb missa, exèquies sense missa i exèquies d'infants

Ciri pasqual

En la solemne vigília de la celebració pasqual, s'encén el ciri pasqual, símbol de Jesucrist ressuscitat que amb la seva llum, vol il·luminar les tenebres de la humanitat. De la llum d'aquest ciri, els cristians que participen en la celebració pasqual, encenen les seves espelmes com a signe del seu desig de voler acollir i ser portadors de la llum i vida nova que els ofereix Jesús Ressuscitat. Aquest ciri, col·locat en un lloc destacat de l'església, presideix totes les celebracions del temps de Pasqua així com també els ritus baptismals i exèquies funeràries que s'hi celebrin, com a signe que el cristià té en Jesucrist l'alfa i l'omega de la seva vida.

El Paradís o Cel

El cel és, per als cristians, la consumació perfecta de l'home en el misteri personal de Jesús, l'èxit perfecte de la seva mediació i la nostra pròpia entrada en la vida que el Fill va tenir "des d'abans de la creació del món" (Jn 17, 24b). Des de la perspectiva dogmàtica, el cel es concep com la visió cara a cara de Déu. Jesús diu que convertits en "fills de la resurrecció" (Lc 20,16) veurem, com a àngels "la faç del Pare" (Mt 18,10). El cel designa, també la participació de la condició del Fill en la seva glòria: "Pare, vull que els qui m'has confiat estiguin amb mi allà on jo estic i vegin la meva glòria" (Jn 17, 24). Vivint des de "l'ara" aquesta esperança, els cristians no conceben el cel com quelcom diametralment oposat a la "terra", sinó que ho consideren més aviat com el terme d'una maduració i d'un enllumenament, real per a tots, no és separable en cap moment del fet de "posseir l'Esperit com a primícies del que vindrà"(Rom 8,23).

En el nom del Pare, del Fill i de l'Esperit Sant
(Doctrina de la Trinitat)

Fórmula amb la qual els cristians inicien totes les seves celebracions i pregàries. Es refereix a la creença fonamental del cristianisme tal com queda continguda al Credo dels Apòstols i a les professions de fe. Expressa la fe dels cristians en un sol Déu Pare, Fill i Esperit Sant. Fidels a la revelació del Nou Testament, els cristians i l'experiència posterior de l'Església van formular la doctrina de la Trinitat: "Un sol Déu en tres persones diferents en una única substància" (Concili de Nicea, 325, i de Constantinoble, 381). L'explicació i la intel·ligència del misteri trinitari no és idèntica entre l'Església d'Orient i la d'Occident. La teologia cristiana afirma que la Trinitat és un misteri que no es capta amb la raó i que només es descobreix per la fe en la revelació feta per Jesucrist.

Parenostre

Pregària ensenyada per Jesús de Natzaret als seus deixebles. Rep el seu nom de les dues primeres paraules: Pare nostre... Apareix a Mt 6, 9-13, formant part del Sermó de la Muntanya (síntesi del missatge evangèlic com a programa de vida cristiana), i a Lc 11, 2-4. El Parenostre ensenya les noves relacions de l'home amb Déu, diferents a les de l'Antic Testament i a les d'altres religions: Déu, abans de res, és Pare de tots. És una oració construïda sobre el diàleg el tu-nosaltres. Les peticions amb la fórmula tu accentuen la glorificació de Déu i la vinguda del seu Regne. Les peticions amb el nosaltres al·ludeixen a tot el que l'home desitja i necessita per viure en comunitat: el pa de cada dia, veure's lliure del mal i estar en harmonia amb els seus semblants. El parenostre és la pregària universal de tots els cristians, professió de fe i confiança en el Pare comú.

Pasqua

La Pasqua, festa comuna a jueus i cristians, és la festa principal en ambdues religions. Si la Pasqua jueva commemora i celebra un dels episodis fonamentals de la fe d'Israel: la sortida dels hebreus d'Egipte i el pas de l'esclavitud a l'alliberament (Ex 14, 1-21), la Pasqua cristiana sorgeix del marc fonamental jueu (Mc 14, 12-24): segons els evangelis, Jesús, en l'última Pasqua jueva celebrada amb els seus deixebles abans de la seva mort, va instituir el memorial de la seva Passió: l'Últim Sopar. Des de les primeres comunitats (s.I) els cristians es reuneixen per fer aquest memorial de Jesús, és a dir, actualitzen la seva mort i resurrecció, causa de la redempció de la humanitat. La festa de Pasqua és la més important del cristianisme i ocupa el lloc central de la litúrgia cristiana. Celebra el triomf de Crist sobre la mort i el seu trànsit a una nova existència, l'alliberament del pecat i la inserció en Crist de tots els per Ell redimits. La Pasqua cristiana no és només una celebració anual (el dia de Pasqua) o setmanal (el diumenge), sinó una dimensió de la vida cristiana inaugurada pel baptisme, mitjançant la qual la

persona queda unida al destí salvífic de Crist per formar part del poble nou que camina cap a la Pasqua definitiva.

Resurrecció

La resurrecció de Jesús i la fe en ella constitueixen la base de la fe cristiana i el seu nucli unificador: el que va morir en la creu, és viu, ha ressuscitat. Aquest és l'eix al voltant del qual gira tot el cristianisme. La creença en la victòria definitiva de Jesús enfront de la mort es converteix en la garantia de vida de tots els homes, és la veritat culminant de la fe en Jesucrist, veritat creguda i viscuda pels cristians com la veritat central de la seva fe, transmesa com a fonamental per la Tradició i consignada pel Nou Testament. Crist, mort i ressuscitat, dóna sentit als esdeveniments humans i garanteix la victòria de Déu sobre el mal històric. La creença en la resurrecció es tradueix en una esperança de plenitud total davant la mort, ja que enfront de l'anihilació que suposa la destrucció de la vida corporal, Déu atorgarà a l'ésser humà, des d'una gratuïtat absoluta i per sempre, "EL TOTALMENT NOU".

Esglésies evangèliques o protestants
model contemporani i celebració anglicana

Bíblia

És el fonament dels cristians evangèlics, no només en la seva doctrina i pràctica, sinó també en la vida quotidiana i, especialment, en moments de dificultat i dolor. S'hi troben passatges sobre l'adversitat, el dolor, el sofriment i la mort, però també sobre l'esperança davant la separació dels éssers estimats. La meditació sobre aquests passatges resulta fonamental en els moments de necessitat de consol i de pau.

Credo apostòlic

Declaració bàsica de fe de la doctrina cristiana i pregària que la resumeix. Es diu que la van redactar els apòstols per unificar la predicació en els primers temps. A l'Església primitiva el recitaven els nous cristians en rebre el baptisme.

Pastor o ministre de culte

Persona a la qual es reserven parts principals del servei religiós que pot comptar amb altres oficiants.

Reforma

Moviment cristià que, a l'Europa del segle XVI, proposava reformar profundament l'Església i que va acabar amb la separació entre catòlics i protestants. Luter i Calví van ser algunes de les seves figures destacades, si bé hi va haver altres reformadors anteriors i posteriors.

Servei religiós o culte

Nom utilitzat per a les reunions litúrgiques d'adoració i de pregària de la confessió protestant o evangèlica.

Esglésies evangèliques o protestants
Església Evangèlica de Filadèlfia

Culte

Amb aquesta paraula ens referim tant al recinte on es reuneixen els fidels de l'Església de Filadèlfia diàriament per a les seves celebracions com al servei religiós que es porta a terme al temple.

Dol

És una manifestació pública de respecte i d'amor envers el difunt, que assumeixen tant els homes com les dones. El dol és observat per la família i també per alguns afins; es considera molt important mantenir el respecte d'aquesta norma i tradició.

Música durant la cerimònia funerària

Durant aquest acte no s'utilitzen instruments musicals per raó del dol de la família. En alguns llocs i en certs casos, en funció del criteri de la família, es poden incloure cants durant l'ofici religiós, però en aquest cas, sense acompanyament musical. A posteriori, ja sense el cos present i els dies successius al sepeli, es permet la música durant el culte, però molt espiritual i discreta, per respecte.

Segons la tradició gitana, per amor i respecte al difunt, no està ben considerat que les persones que porten dol escoltin música.

Oracions recitades

No és habitual recitar el parenostre, perquè és un text escrit que es considera com un model de pregària. Aquest text ha d'inspirar les pregàries dels cristians que s'han d'expressar lliurement, no d'una manera ritual o inamovible sinó amb el cor.

Partir (o marxar)

Terme utilitzat com a expressió de la defunció. Entre la comunitat gitana, no és habitual fer servir el terme "morir".

Predicació

Paraules que el pastor adreça als fidels.

Resurrecció
Un aspecte fonamental en la fe del cristià que ha de ser conegut i aprofundit per tot creient.

Islam sunnita

Alquibla o quiblah
Terme per indicar la direcció de la Kaaba (a La Meca) cap a on l'imam i els orants han de dirigir la mirada cada vegada que fan els seus resos.

Salá صلاة , assalá الصلاة (pregària, oració, l'oració)
En general qualsevol pregària; l'oració de funeral: assalatu 'lÿanaża الصلاة الجنازة.

Takbir تكبير (engrandir)
Enunciar Al·láh ákbar الله أكبر (Déu és màxim), entenent "ákbar, أكبر màxim" com a superlatiu de "kabir, كبير gran".

Taslim تسليم (apaivagar)
Enunciar assalamu ąláikum wa ráhmatu 'l·láh
السلام عليكم ورحمة الله
(la pau sigui amb vosaltres i misericòrdia de Déu).

Islam sunnita
model Pakistanès

Al Ghusul
El rentat ritual

Assalamu Alaikum (Que la pau sigui amb vosaltres)
Salutació comuna entre els musulmans

Insha Allah (és la voluntat d'Al·là)
Frase comuna que diuen molts musulmans quan s'emprèn alguna acció.

Qiblah o alquibla
La direcció cap a la Meca, a la qual l'imam i els orants han de dirigir la mirada cada vegada que fan els seus resos.

Salat-ul-Janaza
Pregària fúnebre.

Takbirs (Allah o akbar)
És la professió de fe dels musulmans, p.e.: Al·là és [el] més gran.

Islam sunnita
model senegalès

Ablució
Passos per netejar-se abans de qualsevol acte religiós

Condol
Acompanyament de la família en el dolor.

Perkal
Tela blanca per cobrir el difunt

Qiblah o alquibla
Direcció cap a La Meca; punt de l'horitzó o lloc de la mesquita cap a on es dirigeix la vista en el moment de resar.

Takbira
És l'Allahu Akbar ("Déu és gran"), que és l'oració formal així com la professió o expressió formal de fe la islàmica. El profeta ho va proclamar després d'un funeral.

Judaisme
model I

Avel
Persona de dol.

Avelut
Dol.

Hazkara o yzkor
Recordatori, al·lusió a la recitació del recordatori de la persona.

Hevra Kadishá (Sagrada Germanor)
Voluntaris anònims que s'ocupen de tot el que fa referència al sepeli i de l'assistència a la família (fins i tot, si se'n té coneixement, des d'abans del desenllaç fatal).

Nejama
Consol.

Tahrát Haguf
Purificació del cos

Judaisme
model II

Aninut
El període de temps entre la mort d'algú i el funeral.

Avelut
De l'hebreu, dol.

Avelim
Els endolats. Els set parents propers al difunt (pare o mare, fill o filla, germà o germana, espòs/a).

Beit kevarot
De l'hebreu, cementiri.

Bikur jolim
El precepte de visitar els malalts.

El Malé Rajamim
Pregària tradicional de rememoració recitada als enterraments o als serveis memorials. El nom prové de les tres primeres paraules de l'oració, literalment: "Oh Déu, ple de misericòrdia".

Hesped
La paraula hebrea utilitzada per designar el panegíric.

Hevra Kadishah
Literalment, "La Germanor Santa", és una societat funerària jueva, en general formada per voluntaris, homes i dones, que preparen el difunt per a l'enterrament jueu. La seva funció és assegurar-se que el cos del difunt es tracta amb el degut respecte, a més de vestir i vetllar el difunt. Igualment, destaca la seva comesa en els moments previs a la defunció, de donar consol al malalt terminal, quan això és possible, ajudant-lo a recitar (o recitant per ell) la Shemá (que haurien de ser les últimes paraules del jueu agonitzant) i prèviament el Vidui (confessió final).

Moltes d'aquestes societats funeràries tenen un o dos dies de dejuni anual i organitzen sessions d'estudi regulars per mantenir-se al dia respecte dels articles pertinents a la llei jueva. A més, la majoria de les societats funeràries també donen suport a les famílies durant la shivah, organitzant serveis d'oració, preparant àpats, i prestant altres serveis als qui estan de dol.

Kadish
Nom d'una oració commemorativa jueva tradicional. Tècnicament, no és una oració sinó una doxologia, una expressió de lloança a Déu per la vida. En realitat, hi ha diverses versions diferents del Kadish, però la majoria dels jueus estan familiaritzats amb l'anomenat "Kadish dels endolats", dit en memòria dels morts. Antagònicament, no s'hi esmenta la paraula "mort" en absolut.

Kriah
El ritu en el qual els endolats "esquincen" les seves vestidures.

Minian
Un quòrum mínim de deu homes (entengui's majors de 13 anys), requerit segons el judaisme per a la realització de certs rituals, el compliment de certs preceptes o la lectura de certes oracions.

Mitzvah
Precepte. Són les lleis o ensenyaments de la Torà i dels rabins. A la Torà hi ha 613 mitzvot, de les quals 248 (el nombre de membres en el cos humà) són prescriptives, i 365 (el nombre dels dies de l'any) són proscriptives. Les mitzvot es divideixen bàsicament en dos grups, segons afectin les relacions entre l'home i Déu o entre l'home i el seu proïsme.

Pikuaj nefesh
La mitzvah o manament per salvar la vida. Considerada la més gran mitzvah en el judaisme.

Quipà
Solideu jueu utilitzat per mostrar respecte a Déu. Molts jueus estan més familiaritzats amb el seu nom yiddish, yamulke. L'usen tradicionalment solament els homes.

Shemah
De l'hebreu, Shemah Israel (Escolta, Israel) són les primeres paraules i el nom d'una de les principals pregàries de la religió jueva per la qual es manifesta el seu credo en un sol Déu. Els creients la reciten dues vegades al dia, en les oracions de la matinada i del vespre.

Shivah
La llei jueva estipula tres períodes successius de dol, que van disminuint gradualment d'intensitat. Són: *shivah, shloshim i avelut*. *Shivah* comprèn els set primers dies de dol; *shloshim* abraça els primers trenta dies després de la mort. El tercer període (*avelut*), s'estén als dotze mesos hebreus des d'una mort.

Yohrzeit
L'aniversari de la mort d'algú. Del yiddish i alemany. Els jueus sefardites ho coneixen amb el nom de *najalah*.

Judaisme
model reformat

Bialik, Jaim
Poeta jueu

Devarim
Deuteronomi, llibre de la Torà, literalment "paraules".

El Malé Rajamim
"Déu ple de compassió".

Hesped
paraula, discurs, panegíric.

Isaïes
Llibre de la Bíblia, profeta.

Jazan o hasan
Cantor litúrgic.

Job
Llibre de la Bíblia.

Kadish
De l'arameu, "Sant".

Kadish HaGadol
Kadish Gran, que es recita a l'enterrament.

Kohelet
Llibre de la Bíblia, Eclesiastès.

Mishlei
Llibre de la Bíblia, Lamentacions.

Rabí o rabina
Mestre, líder espiritual.

Sidurim
Llibres de pregàries.

Tanajim
Plural de Tanaj, format per la Torà, Escrits i Profetes.

Tehilim
Llibre de la Bíblia, Salms.

Budisme o Buda Dharma
model Vajrayana

Amitabha
Buda de la llum infinita, Sukhavati es va crear per la seva gran devoció

Bardo
Estat intermedi entre la mort i el següent renaixement

Lama
Mestre que també pot ser monjo o laic, que està qualificat per impartir ensenyaments del Dharma i dirigir cerimònies, entre altres, les mortuòries.

Sukhavati
Terra pura d'Amitabha. Hom diu que si es reneix en Sukhavati es garanteix el desvetllament. Hom la considera una terra pura. A vegades s'interpreta com un estat mental.

Budisme o Buda Dharma
model Zen

Bodhisattva
"Ser d'il·luminació". En el budisme mahayana és un ser que busca la buidedat a través de la pràctica sistemàtica de les virtuts perfectes (paramita), però que renuncia temporalment a entrar en el nirvana fins que tots els éssers se salvin. Ajuda els éssers prenent llur sofriment i transferint-los el seu mèrit kàrmic.

Buda Amitabha
Literalment, "llum sense límit"; és un dels budes més populars del Mahayana. És el regulador del paradís de l'Oest o Sukhavati, que no és un lloc sinó un estat de consciència. Amb aquest buda el budisme viu un punt d'inflexió ja que s'ofereix l'alliberament d'una forma més fàcil i ràpida

a través de la voluntat del Buda i no exclusivament pel propi esforç, el qual podria comportar un gran nombre de renaixements. Així, per exemple, només el fet d'invocar el seu nom en el moment de la mort ja és prou per renéixer al paradís. La fórmula d'aquesta invocació és en japonès Namu Amida Butsu (*nembutsu*).

Buda Shakyamuni
És el fundador del budisme, el Buda històric, que rep l'epítet de Shakyamuni o "savi dels Shakya", ja que és membre del clan dels Shakya.

Dharma
Noció central del budisme que té diversos significats; entre els quals destaquem el que expressa la gran norma que regeix l'univers, la llei còsmica, especialment la llei que determina el renaixement de manera kàrmica. També significa l'ensenyament de Buda que va reconèixer i va formular aquesta "llei", que és una veritat universal en la qual els budistes prenen refugi.

Soto Zen
Juntament amb l'escola Rinzai, és una de les dues escoles més importants del Zen al Japó, on va arribar des de la Xina de la mà del mestre japonès Dogen Zenji. El Soto Zen afavoreix més els mètodes d'aprenentatge del *mokusho* – il·luminació silenciosa a través de la pràctica meditativa o *zazen*- y, per això, el *shikantaza* –només asseure's sense cap altra tècnica llevat les de principiants, com ara comptar la respiració, etc.- hi és subratllat en major mesura que, per exemple l'ús del suport o l'ajuda de textos o paraules com ara els *koanes* –més propi de l'escola zen Rinzai. El *shikantaza* és la forma més pura de zazen i consisteix a mantenir-se en un estat d'atenció i alerta, lliure de pensaments, sense adreçar-se a cap objecte ni contingut particular.

Stupa
Monument públic o familiar on es conserven les relíquies del Buda històric o d'altres grans mestres.

Església cristiana ortodoxa
model serbi

Deisis
Imatge de Crist, la Mare de Déu i San Joan Baptista

Epitrahion o epitrachelion
Equivalent a l'estola llatina a Occident.

Estígera
Versicle poètic intercalat en un text litúrgic.

Feloni o felonion
Equivalent a la casulla llatina a Occidente.

Idiomelon
Composició poètica litúrgica evocadora d'una circumstància contingent a un ofici.

Lletania o ectenia
Sèrie de pregàries d'intersecció i de súplica. A la litúrgia, es distingeixen les "grans ectenies" de les "petites ectenies".

Oració absolutòria o d'absolució
Aquella que dóna el sacerdot per a la salut de l'ànima del difunt amb les condicions de les rúbriques.

Oracions o pregàries inicials/ finals
Les comunes òmnibus de tot ofici litúrgic

Prokimenon
Versicles que precedeixen el cant de l'epístola.

Trisagi
Himne triàdic a la Santíssima Trinitat, comú a tots els oficis.

To
Un dels vuit en què es canta l'ofici ortodox.

Tropari
Composició poètica cantada contingent a l'acte litúrgic.

Església cristiana ortodoxa
model romanès

Diaca
Cristià ordenat, assistent del sacerdot en els oficis i altres ocasions solemnes. El diaca forma part del clero a l'Església ortodoxa i catòlica.

Kondakion
Tipus d'himne de l'Església ortodoxa

Lletania o Ectenia
Sèrie d'oracions d'intersecció i de súplica. En la litúrgia, es distingeixen les "grans ectenies" de les "petites ectenies".

Oda
Un dels nou càntics bíblics part d'un cànon dels oficis de matines.

Tropari
Composició poètica cantada contingent a l'Acte litúrgic.

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies

Bisbe
Aquesta paraula ve del grec episkopos, que significa "guardià" o "supervisor", i indica un ofici o lloc de responsabilitat. A l'Església, és un ofici del Sacerdoci d'Aaron, i es rep per ordenació. El bisbe presideix i supervisa una comunitat anomenada Barri, que té entre 150 i 300 feligresos. El bisbe i dos consellers formen un bisbat, i serveixen en règim de voluntariat.

Expiació
És la reconciliació de l'home amb Déu. "Expiar" significa patir el càstig del pecat, eliminant els seus efectes en el pecador que es penedeix, permetent-li, així, reconciliar-se amb Déu. Jesucrist va ser l'únic capaç de fer aquesta expiació per tot el gènere humà.

Himnari
Llibre que conté els himnes que es canten a les reunions de l'Església. Els himnes estan organitzats per temes, per facilitar-ne la utilització a les diferents reunions. Hi ha himnes especials de preparació per prendre el sagrament del Sant Sopar, himnes per recordar a Jesucrist, himnes per honorar els profetes, himnes sobre el caràcter sagrat de la família, himnes per a funerals... En el Nou Testament, trobem referències als himnes que es cantaven; Jesucrist i els seus deixebles, per exemple, van cantar un himne quan van celebrar la Pasqua i es va instituir el Sant Sopar (vegeu Mateu 26:30). En l'Antic Testament, els salms, Tehillim, en hebreu, són "himnes de lloances"; la paraula "salm" ve del grec psalterion, l'arrel del qual, psallo, significa "cantar".

Pla de Salvació
És el pla que Déu Pare ha preparat per salvar tots els seus fills; és a dir, per dur a terme la immortalitat i la vida eterna de l'home. Inclou la Creació, la Caiguda i l'Expiació, juntament amb totes les lleis, doctrines i ordenances o sagraments que Déu ens ha donat per mitjà dels seus profetes.

Testimonis cristians de Jehovà

No hi ha un vocabulari únic o particularment exclusiu per a aquestes ocasions. Tots els termes o expressions són de referència comuna i no exclusiva per a aquest acte, atès que formen part d'una doctrina bíblica com la resurrecció, que és objecte d'anàlisi en relació amb molts altres temes bíblics.

Fe Bahá'í

Alláh-u-Abhá
(Déu és el més gloriós) es una invocació usual entre els bahá'ís i s'utilitza en l'Oració obligatòria per a l'enterrament.

Assemblea Espiritual Local
Cos administratiu electe, que es cuida dels assumptes de la fe bahá'í en l'àmbit local. Té nou membres, triats anualment d'entre tots els creients adults, a cada ciutat.

Assemblea Espiritual Nacional
Cos electe es cuida dels assumptes de la comunitat bahá'í a escala estatal. Té nou membres triats anualment per delegats en una Convenció Nacional. És l'autoritat màxima de la Fe a cada país.

Oració obligatòria per a l'enterrament
La pregària per als difunts que es fa amb motiu de l'enterrament o el funeral; es tracta d'una oració obligatòria, revelada per Bahá'u'lláh; s'ha de recitar si la persona morta té quinze anys o més. És l'única oració bahá'í obligatòria que es recita en congregació; ha de ser recitada per un creient, mentre tots els presents romanen dempeus.

Hinduisme o Sanatana Dharma
model Vaishnava

Dakshina
Donatiu que rep el purohit pels seus serveis religiosos. Davant el dubte sobre quina quantitat és l'adequada, ha de ser acordada per ambdues parts abans de començar els rituals. S'ha de lliurar al purohit dins d'un sobre o tros de tela en acabar les cerimònies.

Dharma
"El deure"; el nom original de l'hinduisme és Sanatan Dharma.

Ghi
Mantega clarificada que es fa servir en les ofrenes al foc.

Gotra
Hom diu que la humanitat descendeix dels sapta-rishis o set savis que van crear els set gotras o llinatges. Durant les cerimònies el purohit pregunta el gotra o llinatge de la persona morta.

Hindú
Persona que practica l'hinduisme o sanatan dharma; no confondre amb indi, que és habitant o originari de l'Índia. Un hindú pot ser una persona de qualsevol ètnia, sexe i estatus social.

Hinduisme
Conegut originalment com a sanatan dharma o "deure etern", engloba un conjunt de credos i escoles filosòfiques; en són les quatre principals: vaishnavas o devots de Vixnu, shaivas o devots de Xiva, shaktas o devots de la Deessa Mare, i smartas que segueixen la filosofia advaita vedanta. Aquestes sampradayas o escoles es divideixen al seu torn en nombrosos subgrups.

Karta
La persona que ha de realitzar els ritus funeraris, en general, el fill gran home. Si no hi hagués fills homes, hauria de ser un home de la família del pare.

Mantra
Fonema o conjunt de paraules sagrades, en general, en llengua sànscrita.

Purohit/a
Sacerdot hindú format per oficiar els sagraments. Ha d'haver rebut la iniciació (diksha) d'un mestre espiritual, i tenir coneixements de les escriptures sagrades, sànscrit, astrologia vèdica.

Sankalpa
Vot o promesa que fa la persona per la qual es fa la cerimònia.

Vaishnava
Devot de Vixnu o Krishna, considerats juntament amb el xivaisme els dos corrents més nombrosos de l'hinduisme.

Hinduisme o Sanatana Dharma
model Advaita

Agni
Divinitat del foc encarregada de rebre les ofrenes i traslladar-les al món dels devas.

Anthesthi o antyakarman
Litúrgia de la cremació del cos físic (sthûla sharîra) sobre la pira funerària.

Deva
Divinitat lluminosa.

Gâyatrî
Mantra per invocar la Llum Divina.

Ghî
Mantega clarificada utilitzada en les ofrenes al foc.

Karma
Llei de causa i efecte que regeix la vida, la mort, el període post mortem i la reencarnació.

Loka
Cel, regió o món al món subtil que pertany a algun Deva.

Mantra
Pregàries procedents dels Vedes que es diuen en les pràctiques espirituals i en els rituals.

Mukti
Estat d'alliberament espiritual

Pinda
Boleta energètica d'arròs bullit enriquida amb altres cereals, sèsam i dolços que s'ofereix a l'ànima del difunt.

Pitri
Després de la mort l'ànima esdevé un preta, els rituals funeraris permeten que es transformi en avantpassat o pitri.

Punarjanma o reencarnació
És el mitjà de perfeccionament de l'ànima i finalitza en l'alliberament o mukti.

Purohit
És el braman que oficia la cerimònia de cremació amb la qual s'inicia el viatge de l'ànima al món espiritual.

Shânti
Mantra de la pau.

Shrâddha
Oblacions per al benefici del cos subtil (linga sharîra) del mort. Es fa 31 dies després de la cremació i anualment el dia de l'aniversari de la defunció.

Svarga
Cels de les diverses divinitats.

Yama
Jutge que valorarà el comportament durant la vida (*karma*) i que decidirà d'acord amb aquest comportament el període per experimentar el fruit de les accions en els cels o els inferns temporals per extreure'n aprenentatges abans de reencarnar.

Sikhisme

Ardas
Pregària al Guru i a Déu.

Bani
Recitació escrita pel Guru.

Dharam
Camí recte o llei universal.

Guru
Mestre espiritual.

Hukam
Lectura arbitrària del llibre sagrat que es pren com a oracle.

Kirtan
Cant espiritual amb instruments.

Mantra
So sagrat.

Shabad
Poema sagrat musical.

Siri Guru Granth Sahib
El Gran Venerable Guru.

Ateisme

En les celebracions funeràries laiques no hi ha cap vocabulari específic destacable.

Cerimònia interreligiosa i interconviccional

Interconviccional
Caràcter propi d'esdeveniments, accions, iniciatives o organitzacions que implica alguna forma de relacions i diàleg entre creences religioses o espirituals i conviccions no religioses, siguin atees, agnòstiques, escèptiques o indiferents.

Interreligiós
Caràcter propi d'esdeveniments, accions, iniciatives o organitzacions que implica alguna forma de relacions i diàleg entre creences religioses i/o espirituals.

Multireligiós
Caràcter propi d'esdeveniments, accions, iniciatives o organitzacions que inclouen diverses creences religioses i/o espirituals.

Biografies dels autors

ARXIPREST STAVROPHOR JUAN GARCÍA

És vicari general per a Espanya i Portugal del Patriarcat de Sèrbia (http://www.esglesiaortodoxa.es/) i representant del patriarcat de Constantinoble davant les institucions de Catalunya. A més, presideix la Fundació Ortodòxia i la Institució de Teologia Ortodoxa Sant Gregorio Palamas. Es va llicenciar i va exercir com a oficial de la Marina Mercant. Ulteriorment es va llicenciar en Teologia Ortodoxa per l'Institut de Teologia de Saint Denis de París, i també per l'Institut rus de Teologia Sant Sergio, on cursa actualment grau superior. També té graus en filosofia i psicologia clínica.

BAPTISTA MOTOS, PEDRO

Pedro Baptista Motos va néixer el 30 de juliol de 1949 a Bilbao de pares i avis catalans. Després d'uns anys vivint en diferents llocs d'Espanya, el 1975 s'estableix a Salt (Catalunya), per les arrels familiars que hi tenia. El 1989 és nomenat pastor de l'Església de Filadèlfia i, com a tal, ha administrat les esglésies de Figueres, Roses, Barri de la Pólvora a Girona, Palamós, Lloret de Mar i Salt. Amb el temps, ha esdevingut ancià de la comunitat i com a tal exerceix d'assessor i participa allà on el cridin. Actualment la seva situació és la de jubilat, però com a pastor segueix en actiu. La seva funció com a ancià de la comunitat és solucionar els problemes que puguin sorgir en el seu si. En aquests moments gestiona el grup d'intercessió de Salt.

BLÁZQUEZ BURGO, MARIANO

Llicenciat en dret per la Universitat Autònoma de Madrid (1981) i diplomat superior en criminologia per l'Institut de Criminologia de la Universitat Complutense de Madrid (1982). Ha estat advocat en exercici fins l'any 1994 i vocal de la Junta Nacional i Responsable del Departament Jurídic de la Federació d'Esglésies Evangèliques Independents d'Espanya (FIEIDE) fins al 1995. El 1996 va ser ordenat al ministeri per aquesta Federació. Des del 1995, exerceix com a Secretari Executiu i representant legal de la Federació d'Entitats Religioses Evangèliques d'Espanya (FEREDE), on s'ocupa de la representació del conjunt de les Esglésies evangèliques o protestants en les seves relacions amb l'Estat, i és consultat de cara a l'elaboració de normes i regulacions d'aquells aspectes que concerneixen la confessió. Com a secretari executiu, assessora sobre l'estructura legal d'esglésies i entitats evangèliques i ha donat conferències sobre aquesta matèria i sobre l'aplicació de la llibertat religiosa a Espanya. Ha estat promotor de diverses entitats religioses evangèliques especialitzades com ara l'AED (Associació Evangèlica del Dret), i de molts dels Consells Evangèlics establerts a les Comunitats Autònomes. És membre de la Comissió Assessora de Llibertat Religiosa del Ministeri de Justícia i de la seva Comissió Permanent des del novembre de 1996, i membre de la Junta Directiva de l'Aliança Evangèlica Llatina des de la seva fundació, l'any 2013.

BURDMAN, JORGE

Nascut a Buenos Aires el 1956, resideix a Cataluña des de fa més de 10 anys. És responsable del Departament de Diàleg Interreligiós de la CIB (Comunitat Israelita de Barcelona).

CENTRE DE PASTORAL LITÚRGICA

El CPL (Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona) és una associació cristiana de sacerdots, religiosos i laics, que es dedica a diverses activitats docents i editorials relacionades amb la litúrgia, la pastoral, l'espiritualitat i la vida cristiana. La finalitat principal del centre és ajudar a les comunitats catòliques d'Espanya, d'Amèrica i d'altres parts del món a millorar les seves celebracions litúrgiques, sobretot l'Eucaristia dominical. Per a això, editen llibres, revistes i altres materials, i també ofereixen cursos de formació.

DUCH PLANA, JOSEP MARIA

Josep Maria Duch Plana (1964), Doctor en Filosofia i professor de filosofia a l'institut Martí i Franquès de Tarragona. Professor de ioga i cotraductor al català d'algunes obres del pensament clàssic hindú: Shrimad Bhagavatam, Yogasutras, Ramayana, Devi Gita, Mahâbharata i Panchatantra, publicades en el marc de la col·lecció Samadhi Marga i dues obres dedicades a Gandhi en llengua catalana i castellana (Gandhi Espiritual, Ed. M.T.M.). Ha realitzat nombrosos viatges a l'Índia, França, Anglaterra i Estats Units per estudiar el pensament hindú i la meditació. Conferenciant, formador de professors de ioga i organitzador de tallers de meditació i espiritualitat.

EMILIO EGEA RUIZ

Emilio Egea Ruiz, nascut a Cartagena (Múrcia) el 1949, és, mestre d'ensenyament primari, llicenciat en Psicologia i diplomat en Pedagogia Terapèutica. Casat i pare de dos fills. Autor de dues compilacions d'escrits bahá'ís sobre "El servei" i "El món de l'Esperit", publicades per l'Editorial Bahá'í d'Espanya. En l'actualitat serveix com a membre de l'Assemblea Espiritual dels Bahá'ís d'Espanya (òrgan de govern de la comunitat bahá'í d'Espanya) i com a president de l'Assemblea Espiritual Local dels Bahá'ís de Barcelona.

GARCÍA ANGUITA, JAI

Nascut a Barcelona i llicenciat en Dret. És president de la Comunitat Jueva Bet Shalom i moréh (mestre) de la comunitat. Gestiona el departament de diàleg interreligiós de Bet Shalom.

IQBAL CHAUHDRY, MOHAMMAD

És un ciutadà d'origen pakistanès, resident a Barcelona i llicenciat en Ciències Politiques. És membre fundador i actual vicepresident del Centre Islàmic Camí de la Pau i Secretari General de l'Associació cultural Idara Minhaj Ul Quran d'Espanya. És també membre fundador del Grup de Diàleg Interreligiós del Raval.

LÓPEZ REQUENA, FAUSTINO

És llicenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació, Secció de Ciències de l'Educació, per la Universitat Complutense de Madrid, i Doctor per la Facultat d'Educació, Departament de Didàctica i Organització Escolar de la mateixa universitat. Ha estat durant molts anys coordinador i director per a Espanya de Seminaris i Instituts de Religió de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Darrers Dies. És expert en la història de l'Església a Espanya i professor d'aquesta matèria per als estudiants nord-americans de la Universitat Brigham Young, al seu programa d'estudis a Espanya. Ha estat bisbe en la Comunitat de Madrid en dues ocasions i és Oficial de l'Església a Europa, des de l'abril de 2008. És portaveu i director de l'Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies a Espanya, des del 2009.

MARSET, JOAN CARLES

Joan Carles Marset és Llicenciat en Ciències Geològiques, en l'especialitat de Geologia Fonamental, Màster en Edició i Màster en Gestió Universitària. Ha desenvolupat la seva carrera professional en el sector editorial i actualment treballa com a director de Publicacions de la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estat vicepresident d'Ateus de Catalunya i membre del Consell Executiu de la Unió d'Ateus i Lliurepensadors, i és autor del llibre Ateismo y laicidad (Ediciones de la Catarata, 2008) i de Probablemente Dios no existe (Ediciones del Bronze, 2009). Ha participat en grups de diàleg interreligiós organitzats per AUDIR, i contribueix, a través dels seus escrits, conferències i intervencions als mitjans de comunicació, a la difusió del pensament ateu, a la defensa de la llibertat de consciència, i a la lluita pel laïcisme.

MATOS CINTRÓN, ANÍBAL IVÁN

Graduat de l'Escola Bíblica de Galaad, (Brooklyn, Nova York), centre on la confessió religiosa dels Testimonis Cristians de Jehovà dóna formació a aquells membres que s'ofereixen per a una tasca missional. Des del 1980 és membre resident de la seu nacional d'aquesta confessió, situada en Ajalvir (Madrid), on atén la Secció d'Informació Pública i és portaveu de la seu.

PARE AUREL BUNDA

És rector de l'Església Ortodoxa Romanesa Sant Jordi, a Barcelona.

PORTILLO, ELOY

Secretari de la FCBE, practicant de budisme Vajrayana Kagyü, Nygma i Shambala dels mestres Chögyan Trungpa Rimpoché i Sákyong Miphan Rimpoché. Pertany a la comunitat budista Shambhala. Amb més de 14 anys d'experiència en temes relacionats amb filosofia i pràctica del budisme

RAMCHANDANI, JUAN CARLOS

Juan Carlos Ramchandani (Krishna Kripa Dasa) neix a Ceuta el 1970, de pare hindú i mare espanyola. Des de molt jove sent una gran atracció per l'Índia, la seva cultura i espiritualitat. Després de beure de nombroses fonts de coneixement, el 1985 entra a participar de la tradició hindú Vaishnava, on va ser iniciat formalment. És Ioga Acharya (mestre de ioga) format a l'Índia i a Occident. Escriu articles en revistes especialitzades i diaris, a més és autor de tretze llibres sobre la filosofia i espiritualitat hindú. Per assolir el sacerdoci brāhmana (purohit) ha estudiat amb alguns dels millors mestres del cerimonial vèdic. Part dels seus coneixements els va adquirir al sud de l'Índia, on la tradició vèdica es preserva gairebé intacta.

SERRANO, FLORENCIO

Florencio Serrano, President de la Federació de Comunitats Budistes d'Espanya (FCBE), és practicant de budisme Vajrayana del llinatge Shangpa Kagyü del Mestre Kalu Rinpoche. Pertany a la comunitat budista Dag Shang Kagyu. Imparteix ensenyaments a través de cursos, conferències i xerrades sobre budisme i la pràctica de la meditació, des de fa més de 25 anys.

SINGH ALBA, KARTAR

Mestre de ioga i meditació en la tradició del dharma o religió sikh, nascut a Barcelona el 1961. Des de molt jove es va sentir atret per la filosofia oriental fins al punt de convertir-se en el primer sikh de nacionalitat espanyola. Va cursar estudis amb Yogi Bhajan, mestre sikh de l'Índia, fundador d'institucions mundialment reconegudes per la seva tasca humanitària i educativa en pro de la salut i la pau al món; entre altres, la Fundació 3HO, Kundalini Research Institute i Sikh Dharma International. També va cursar estudis a l'Aula de Música Moderna i Jazz i al Taller de Músics a Barcelona. L'any 1990 va fundar l'empresa Golden Tremp la qual va introduir per primera vegada a Espanya la recepta d'herbes ayurvèdiques Yogi Tea, peces de música New Age i mantras de ioga. El 2004 va ser nomenat portaveu de la Comunitat Sikh a Catalunya i va participar al IV Parlament de les Religions del Món celebrat a Barcelona. És president de l'Associació d'Estudis Sikhs. Imparteix cursos arreu del món sobre meditació i filosofia sikh.

SORENSSEN, VICTOR

Va néixer fa 31 anys a Caracas, Veneçuela. Des de fa 20 anys viu a Barcelona, on ha crescut i estudiat. És politòleg per la Universitat Autònoma de Barcelona, i està acabant el grau d'estudis semítics per la Universitat de Barcelona. Ha fet estades a Israel en diferents períodes i ha cursat estudis a la Universitat d'Haifa. Professionalment ha estat encarregat d'educació i director en el si de la comunitat jueva Atid, càrrec que ostenta actualment a la Comunitat Israelita de Barcelona. Al mateix temps, és editor de la productora cultural Mozaika.

TATARY BAKRY, RIAY

És imam de la mesquita central de Madrid (Mesquita Abu Bakr) i president de la Unió de Comunitats Islàmiques d'Espanya (UCIDE). És president (per la UCIDE) de la Comissió Islàmica d'Espanya i vicepresident del Consell Musulmà de Cooperació d'Europa. Va estudiar Medicina a la Universitat d'Oviedo. Va participar en la Comissió Assessora de Llibertat Religiosa del Ministeri de Justícia. L'any 1998 va rebre l'Ordre al Mèrit Civil.

THIAKH, ABABACAR

És historiador de formació i té un postgrau en Desenvolupament Internacional. President de la Dahira Jazboul Xoulob (literalment "Atracccions dels cors envers els misteris"), grup de reflexió sobre la Muridiya, tariqa o branca espiritual de l'islam fundada per Cheikh Akhmadou Bamba (1853-1927). És també president de la Federació de les Dahiras sufís Bidayatul Xitma (literalment "El que comença") de Catalunya. Membre fundador de la Federació dels Immigrants Senegalesos (FES) i membre de l'Associació Catalana de Residents Senegalesos. Pel que fa a l'àmbit acadèmic, és membre del Grup Interreligiós CREA de la Universitat de Barcelona així com del Centre de Recerca de la Universitat de Saint Louis del Senegal (GERM).

TORRADEFLOT FREIXES, FRANCESC

Doctor en teologia per la Facultat de Teologia de Catalunya, llicenciat en història de les religions per la Universitat Catòlica de Lovaina, llicenciat en filosofia per la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha estat professor de l'Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona i del Màster d'Història de les Religions de la Universitat Rovira i Virgili de Tarragona. Va ser copresident de programa del IV Parlament de les Religions del Món celebrat en el marc del Fòrum de les Cultures 2004 de Barcelona. Va coordinar, entre els anys 2005 i 2011, els programes de gestió de la diversitat religiosa municipal en deu municipis catalans. És professor i investigador del Centre d'Estudis de les Tradicions de Saviesa (CETR) de Barcelona. És director de l'Associació UNESCO per al Diàleg Interreligiós. Va liderar la fundació i actualment és el coordinador de la Xarxa Internacional sobre Religions i Mediació en Zones Urbanes (http://www.rel-med.net/es/), que va néixer sota els auspicis de la UNESCO. Ha escrit, dirigit i coordinat l'elaboració de diverses publicacions impreses i digitals sobre diversitat religiosa i diàleg interreligiós. Entre els seus escrits destaquen articles sobre diàleg interreligiós, teologia de les religions, diversitat religiosa, mística i espiritualitat, i mediació interreligiosa.

VÁZQUEZ, AGUSTÍN

Membre de la FCBE, practicant de budisme Soto Zen. Pertany a la comunitat budista Soto Zen Luz Asserena del Mestre Dokushô Villalba. És responsable de comunicació i relacions institucionals en la seva comunitat. Treballa en temes relacionats amb la filosofia i pràctica del budisme des de fa més de 10 anys.

Bibliografia

Església catòlica

» DIVERSOS AUTORS. ***Exèquies. Celebració i homilies***. Col·lecció Dossiers del Centre Pastoral Litúrgic, 2009.

Inclou els textos bàsics del ritual, monicions diverses, peticions per a les pregàries, suggeriments per a les celebracions i diversos cants.

Esglésies evangèliques o protestants

Model contemporani i model anglicà

Les sigles al final de les cites contingudes en aquest manual corresponen a les versions castellanes que recomanem consultar:

» DHH - Dios Habla Hoy 1992 (Biblia en versión popular)

» La Palabra - La Palabra – Traducción del año 2010

» NVI - Nueva Versión Internacional

» RV-1960 - Reina Valera, revisión del año 1960

» RVR-1977 - Reina Valera, revisión del año 1977

» RVR-1975 - Reina Valera, revisión del año 1995

Per a aquesta versió catalana totes les cites són de la Bíblia interconfessional en línia www.biblija.net

Otros textos:

» ***Liturgia de la Iglesia Española Reformada Episcopal*** – Madrid 1975

» http://justus.anglican.org/resources/bcp/Spain/

» SILVA, Kittim. ***Manual para ceremonias religiosas.*** Ed. Clie, 1992

» www.himnosevangelicos.com

» Himnario de La Iglesia Española Reformada Episcopal

» Nuevo Himnario Bautista

» http://ibfundamental.es.tl/Himnos-MIDI.htm

Església de Filadèlfia

La Bíblia. No hi ha cap llibre ni document específic que parli dels rituals i creences de l'Església de Filadèlfia.

Islam sunnita

Islam sunnita

» HALAWA, Walid. ***La oración islámica***. Asociación Musulmana de España (AME), 1984.

Model pakistanès

» MORERAS, Jordi; TARRÉS, Sol. "Les cimetières musulmans en Espagne: des lieux de l'altérité" *en Revue Européenne des Migrations Internationales*, 2012, 28 (3), pp. 13-26
http://www.academia.edu/2281793/Les_cimeti%C3%A9res_musulmans_en_Espagne_des_lieux_de_lalt%C3%A9rit%C3%A9

» DIF, M. ***La maladie et la mort en Islam. Rites et comportement***. Lyon: Tawhid, 2003.

» TARRÉS CHAMORRO, S. ***Ritos funerarios en el Islam: la praxis entre los musulmanes de Sevilla, en Zainak.*** No. 28 (2006). P. 429-446.

» SOLÉ ARRARÀS, Ariadna. ***Espacios de muerte y diversidad religiosa: La presencia del islam en los cementerios y tanatorios de dos ciudades catalanas.*** Fundació CIDOB
www.cidob.org/es/content/download/22935/266594/file/06_sole.pdf

Model senegalès

Asfiyahi

» http://www.asfiyahi.org/Demonstration-sur-le-Lavage-Mortuaire-Naka-Laniouy-Sangue-Neew-VIDEO_a529.html

Pràctiques del bany

» http://www.al-kanz.org/2007/02/19/formation-pratique-au-lavage-funeraire-association-ziara/

Judaisme

Model I

» *Síntesis del Shulján Arúj*. Llibre de recopilació de les lleis pràctiques.

El *Shulján-Arúj* (literalment significa: "taula preparada"), és la recopilació de tota la jurisprudència de la Torà i el Talmud, escrita en quatre volums o seccions, per facilitar al poble la pràctica del judaisme, ja que a partir de la invasió romana de Jerusalem (any 70. i.c.) i el posterior exili, el poble dispers ja no podia estudiar regularment la Torà directament dels seus mestres; per aquesta raó els savis i en particular el rabí José Caro (Toledo, 1488), va realitzar durant el segle XV la magnànima obra del judaisme, vigent encara avui dia, consistent a recopilar i explicar detalladament la jurisprudència judaica. A posteriori, es va elaborar un manual resumit, anomenat precisament *Síntesi del Shulján Arúj*, que es pot consultar a qualsevol sinagoga, o adquirir en llibreries especialitzades o per Internet.

Model II

» BRENNER, Anne. *Mourning and Mitzvah*. Jewish Lights Publishing, 2a ed., 2001.

» DIAMANT, Anita. *Saying Kaddish*. Schocken, 1999.

» GROLLMAN, Earl. *Living with Loss, Healing with Hope*. Beacon Press, 2001.

» KUSHNER, Harold. *When Bad Things Happen to Good People*. Avon, 1997.

» LAMM, Maurice. *The Jewish Way in Death and Mourning*. (revisado por Jonathan David en 2000).

» MARK, Angel. *The Orphaned Adult*. Jason Aaronson,1997.

Model reformat

» TREPP, Leo; *Una historia de la experiencia judía*. Bs. As., 1980.

» SONSINO, Rabino Rifat. *Vivir como judío: Historia, Religión, Cultura*. Lightning Source UK Ltd, 2012.

» SONSINO, Rabino Rifat y SYME, Daniel B. *What happens after I die? Jewish Views of Life After Death*. NY:URJ, 1990

» HALEVY DONIN, Rabi Hayim. *El ser judío: Guía para la observancia del judaísmo en la vida contemporánea*. Organización Sionista Mundial, 1972.

» POLISH, David. *Rabbi´s Manual.* NY: CCAR Press, 1988.

Pàgines web

» http://www.momentmag.com/is-there-life-after-death/

» http://www.myjewishlearning.com/life/Life_Events/Death_and_Mourning.shtml

» http://blogs.rj.org/blog/2013/01/11/machpelah-why-or-if-it-matters/?utm_source=Facebook&utm_medium=Referral&utm_content=Kaufman&utm_campaign=DvarTorah

» http://jewishvirtuallibrary.org

Budisme o Buda Dharma

Protocol funerari budista:

» http://www.federacionbudista.es/resumen-protocolo-funerario.pdf

Model Vajrayana

Articles sobre la mort i el procés del morir (en anglès):

» http://shambhalasun.com/sunspace/tag/death-dying/

Cerimònia de sukhavati (en anglès):

» http://sfshambhala.org/pdfs/Ceremony_of_Sukhavati-detailed.pdf

» RINPOCHE, Sogyal. *El libro tibetano de la vida y la muerte*. Ediciones Urano, 1994.

» HOLECEK, Andrew. *Preparing to Die. Practical Advice and Spiritual Wisdom from the Tibetan Buddhist Tradition*. Shambhala Publications, 2013.

» *El libro tibetano de los muertos*. Traducción y notas de Chögyam Trungpa y Francesca Fremantle. Gaia Ediciones, 2009.

» REOCH, Richard. *Morir bien*. Ediciones Oniro, 1999.

» TRANGU, Kenchen. *Vivid Awareness. The mind instructions of Khenpo Gansar.* Shambhala Publications, 2011.

Model Zen

Els ritus fúnebres budistes Soto Zen són transmesos de mestre a deixebles i el seu desenvolupament i significat no solen ser difosos al gran públic.

Església cristiana ortodoxa

Model serbi

Els llibres aquí citats són en llengua francesa, perquè no n'hi ha cap traducció al castellà o al català que els autors considerin adequada.

» *Euchologe* (1979) Ed. Paix. ISBN: 2-900161.01.0

» *Hieratikon* (Trad. Guillom). Ed. Diaconie Apostolique. Roma

Model romanès

» Llibre litúrgic en romanès: *Molitfelnic.*

Església de Jesucrist dels Sants dels Últims Dies - Mormons

» IJSUD: *Administración de la Iglesia*. Salt Lake City, Utah, EE.UU. 2010.

» IJSUD: *El Libro de Mormón. Otro Testamento de Jesucristo*, Salt Lake City, Utah, EE.UU. 1992.

» IJSUD: *Doctrina y Convenios*, Salt Lake City, Utah, EE.UU. 1992.

» IJSUD: *La Perla de Gran Precio*, Salt Lake City, Utah, EE.UU. 1992.

Testimonis cristians de Jehovà

Monografies:

» *Cómo lograr una vida llena de satisfacción*, Ed. Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania, Madrid [España], 2001

» *Cuando muere un ser querido* ,Ed. Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania, Madrid [España], 2005

» *Espíritus de difuntos... ¿pueden ayudar a uno?, ¿o causarle daño? ¿Existen, realmente?* ,Ed. Watchtower Bible and Tract Society of Pennsylvania, Madrid [España], 2006

» Consulteu, a més, www.jw.org/cat, les pestanyes: "Ensenyaments bíblics", i "Altres publicacions"

Traduccions de la Bíblia consultades[1]:

» *BD: La Bíblia al Dia* (1973, 1979), Living Bibles International

» *BR: Sagrada Bíblia* (1971), Sebastián Bartina i Ramón Roquer

» *CI: Sagrada Bíblia* (1975), Francisco Cantera Burgos i Manuel Iglesias González.

» *EH: La Bíblia* (1964, 1976), Editorial Herder

» *EMN: La Santa Bíblia* (1980), Evaristo Martín Nieto

» *FS: Sagrada Bíblia* (1965, 1970), Pedro Franquesa i José María Solé

» *LT: El Llibre del Poble de Déu la Bíblia* (1980), Armando J. Levoratti i Alfredo B. Trusso

» *NBE: Nova Bíblia Espanyola* (1975, 1976), Luis Alonso Schökel i Juan Mateos

» *NBL: Nova Bíblia Llatinoamericana* (1972), Ramón Ricciardi i Bernardo Hurault

» *NC: Sagrada Bíblia* (1972), Eloíno Nácar Fuster i Alberto Colunga

» *Scío: La Sagrada Bíblia*, Felipe Scío de San Miguel

» *TA: Sagrada Bíblia* (1925), Félix Torres Amat

» *VM: La Santa Bíblia*, Versió Moderna (1960), Societats Bíbliques a Amèrica Llatina

» *VV: Santa Bíblia* (1960, 1977), Versió Regna-Valera

Fe Bahá'í

» LAMPLE, Paul: *Enseñanzas de Bahá'u'lláh acerca de la realidad espiritual*. Editorial Bahá'í de España

» EGEA RUIZ, Emilio: *El mundo del espíritu. Enseñanzas bahá'ís sobre el alma y la vida después de la muerte.* Editorial Bahá'í de España

» BAHÁ'U'LLÁH Y 'ABDU'L-BAHÁ: *La realidad del hombre.* Editorial Bahá'í de España

» *Recopilació dels escrits de Bahá'u'lláh i 'Abdu'l-Bahá sobre la naturalesa espiritual de l'ésser humà i el veritable sentit de la seva vida.* Terrassa:Editorial Bahá'í de España, 1992.

1 Quan després d'una cita bíblica no s'indiquen les sigles corresponents a la traducció consultada, en aquests casos, per a la versió catalana s'ha emprat la Versió dels Monjos de Montserrat.

MARQUÉS ULTRILLAS, José Luis: ***La vida sigue. Reflexiones sobre la muerte.*** Editorial Bahá'í de España

Pàgines web:

» http://www.bahai.com/losbahais/pag35.htm

» http://www.global-music.org/india/recordings.htm#media06:32Gimme:32One:32World

Hinduisme o Sanatana Dharma

Model Vaishnava

» BHAKTIVEDANTA SWAMI PRABHUPADA. ***Bhagavad-gita tal y como es***. The Bhaktivedanta Book Trust International, 1984.

» GOPALA BHATTA GOSWAMI; ***Sat kriya sat dipika***.

» PRASAD, R. C.; ***Sraddha hindu book of death***. Motilal Banarssi Dass books, 1995.

» PREMA RASA DASA. ***Samskaras book.***

» RAMCHANDANI, Juan Carlos; ***Manual de atención sanitaria al paciente hindú en: Atención religiosa al final de la vida. Conocimientos útiles sobre creencias y convicciones.*** AUDIR, 2013.

» Sukla Yajurveda Veda. (Traducció del sànscrit i comentaris en anglès de Pandit Ramachari).

» www.himalayanacademy.com (anglès i castellà)

» www.krishna.com (anglès i castellà)

» jcramchandani.blogspot.com.es (castellà)

Model Advaita

» AUROBINDO, Sri. ***Renacimiento y karma***. Barcelona: Plaza & Janés, 1992.

» ATHAVALE, Jayant, Dr. Shraddha: ***Death and Post-Death (Importance and The Underlying Science)***, Sanatan Bharatiya Sanskruti Sanstha, 2012.

» AVALON, Arthur; ***The tantra of great liberation,*** Mahânirvana tantra, Wildside Press, 2009.

» BLACKMAN, Sushila. ***Despedidas elegantes***. Barcelona: Liebre de Marzo, 2003.

» CHAKRAVORTHY, Hemendra Nath. ***Garuda Pûrana***, Vol 12-14. New Delhi: Motilal Banarsidass Publishers, 1997.

» DOUGLASS, Mary. ***Pureza y peligro***. Madrid: Siglo XXI Editores, 1973.

» DUBOIS, Abbé J.A. ***Hindu manners, customs and ceremonies***. New Delhi: Book Faith India, 1999 (first edition 1897).

» ***El Bhagavad Gîtâ de acuerdo a Gandhi.*** Buenos Aires: Ed. Kier, 1998.

» KESHAVADAS, Sant. ***Liberation from Karma and Rebirth.*** Temple of Cosmic Religion, 1976.

» KRISHNANANDA, Swami. ***The secret of katha upanishad.*** Rishikesh: Divine Life Society, 1979.

» PANIKKAR, Raimon. ***L'experiència vèdica.*** Barcelona: Fragmenta Editorial, 2014.

» PARAMANANDA, Swami; ***Upanishads: isha, katha, kena***. Palma: Jose Olañeta Editor, 2005.

» PRASAD, R.C. ***The Sraddha: The Hindu Book of the Death.*** New Delhi: Motilal Banarsidass Publishers, 2008.

» PREMANANDA GIRI, Swami. ***Life beyond death and 14 Questions on Reincarnation***. Washington: Golden Lotus Press, 1999.

» RAI BAHADUR SRIRA. ***The daily practice of the hindus.*** New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers, 1979.

» REDDY, Madhusudan. ***Yoga of the Rishis: The Upanishadic Approach to Death and Immortality***, Pondicherry, 1985.

» SASTRI, Mahadeva. ***Pinda and Shrâddha.*** Adyar: The Bhârata Samâja, 2002.

» STEVENSON, Sinclair. ***The rites of twice born.*** Cornell: Cornell University Library, 2010.

» YOGANANGA, Paramahamsa. ***Susurros de la eternidad***. Los Angeles: Self Realization Fellowship, 2008.

Sikhisme

» HARBANS SINGH, ed. *The Encyclopaedia of Sikhism*, 4 Vols.

» MACAULIFFE, M. A. *The Sikh Religion: Its Gurus Sacred Writings and Authors*, 1909.

» PÁNIKER, Agustín. *Los sikhs. Historia, identidad y religión*, Editorial Kairós, 2007.

Ateisme

» CUNILL OLIVAS, Mònica; Y CLAVERO MARÍN, Juan. *La Celebración de una vida: guía para la reflexión y planificación de una ceremonia laica*. Alfinlibros, 2008

» DAWKINS, Richard. *El espejismo de Dios*. Editorial Espasa Calpe, 2007

» GARCÍA VOLTÀ, Gabriel; Y MARSET, Joan Carles. *Probablemente Dios no existe*. Ediciones del Bronce. Barcelona, 2009

» HARRIS, Sam. *El fin de la fe. Religión, terror y el futuro de la razón.* Editorial Paradigma, 2007

» HITCHENS, Cristopher. *Dios no es bueno. Alegato contra la religión*. Editorial Debate, 2008

» HITCHENS, Cristopher. *Dios no existe. Antología de textos a favor del ateísmo*. Editorial Debate, 2009

» LORENTE, Ferran Y VILAMITJANA, Jordi. *Propostes per a una litúrgia funerària laica*. Curbet CG Edicions, 2001

» MARSET, Joan Carles. *Ateísmo y laicidad*. Los libros de la catarata, 2008

» ONFRAY, Michel. *Tratado de Ateología.* Editorial Anagrama, 2006

» PUENTE OJEA, Gonzalo. *Elogio del Ateísmo. Los espejos de una ilusión.* Siglo XXI de España Editores, 1995

» RUBIO, Andrés. *El árbol rojo. Versos para ceremonias laicas*. Demipage, 2010

» RUSSELL, Bertrand. *¿Por qué no soy Cristiano?* Editorial Pocket-Edasha, 1978

» SAVATER, Fernando. *La vida eterna*. Editorial Ariel, 2007

» SURROCA SENS, Joan. *Manual de ceremonias civiles. Propuestas y textos para una liturgia laica*. Brau Edicions, 2008

Pàgines web:

» http://www.laicismo.org/observatorio/campanas/acciones_laicistas/ritos_civicos

» http://www.sfbsa.es/ns_servicios_funerarios.aspx?ser=4&uic=es-ES

» http://funeralcivilmalaga.es/

» http://www.ceremonias-laicas.com

» http://www.redfuneraria.com/funeral-laico-o-civil

» http://www.simboliza.org/

Cerimònia interreligiosa i interconviccional

» MELLONI, J. *El no-lugar del encuentro religioso*. Madrid: Trotta,2008.

» PANIKKAR, R. *The Intrareligious Dialogue*. New York: Paulist Press, 1999.

» TORRADEFLOT, Francesc (Ed.). *Diálogo entre religiones – Textos fundamentales*, Madrid: Trotta/Asociación UNESCO para el Diálogo Interreligiosos, 2002.

» TORRADEFLOT, Francesc. *Religiones y pluralismo. Las vías del diálogo interreligioso en España*. Observatorio del Pluralismo Religioso en España, 2012.
Consultable en: http://www.observatorioreligion.es/publicaciones/documentos_del_observatorio/religiones_y_pluralismo__las_vias_del_dialogo_interreligioso_en_espana_/

Pàgines web:

» www.audir.org

» http://www.pluralismoyconvivencia.es/

» http://www.observatorioreligion.es/

» http://governacio.gencat.cat/ca/pgov_ambits_d_actuacio/pgov_afers-religiosos

» http://www.grupdereligions.org/

Generalitat de Catalunya
Departament de Governació
i Relacions Institucionals

grupo mémora

ASSOCIACIÓ UNESCO PER AL
DIÀLEG INTERRELIGIÓS
ASOCIACIÓN UNESCO PARA EL DIÁLOGO INTERRELIGIOSO
ASSOCIATION UNESCO POUR LE DIALOGUE INTERRELIGIEUX
UNESCO ASSOCIATION FOR INTERRELIGIOUS DIALOGUE